

ЧИНГИЗ

ΑΥΤΜΑΤΟΒ

ΚΛΕΪΜΟΤΟ

ΝΑ

ΚΑΣΑΝΔΡΑ

ЧИНГИЗ АЙТМАТОВ
КЛЕЙМОТО НА КАСАНДРА
ИЗ ЕРЕСИТЕ НА ХХ ВЕК

Превод: Ася Григорова

chitanka.info

Американски учен футуролог е пребит до смърт от озверяла тълпа... Момиче е подпалено на Червения площад... Китовите в световния океан се самоубиват... Масови безредици взривяват света... Всичко това поради едно откритие, което преобръща живота на човешкия род. В този последен засега роман на Чингиз Айтматов реалност и фантастика, минало и бъдеще се сливат в блестяща, типично айтматовска словесна сплав. Този път обаче хуманистичното послание на разказвача е по-стряскащо и по-драстично от всякога...

*Когато Касандра отблъснала любовта на
Аполон, той я наказал никои да не вярва на
нейните предсказания...*

Из древногръцката
МИТОЛОГИЯ

*А по-блажен от тях двамата е онзи, който
още не е живял, който не е виждал злите дела,
вършени под слънцето.*

Еклезиаст

ГЛАВА ПЪРВА

И този път в началото бе Словото. Както някога. Както в онзи безсмъртен Сюжет.

И всичко, което се случи по-късно, бе следствие на Казаното.

Мнозина от онези, на които бе съдено да се сблъскат първи с това толкова неочаквано произшествие, изобщо не подозираха, че след време един през друг ще се втурнат да описват в мемоарите си тъкмо тази история като най-потресаващото събитие в живота им. При това всички те, очевидците, сякаш бяха обречени да започват спомените си с тривиалната фраза: „Невероятните събития през този ден напомняха криминален роман.“

Всъщност така си и беше. Журналистите от вестник „Трибюн“ внезапно научиха за нареждането на главния редактор, според което по време на извънредното заседание на редколегията, събрана мълниеносно на шефския етаж, строго се забраняваше да се обаждат по телефона, да отговарят на позвънявания и факсове и дори нещо повече — да приемат външни лица в редакцията.

С това извънредно заседание започна всичко.

Да се публикува подробно изявление във вестника — това би могло само да се сънува! Трябваше да решават и да действат.

Въпросът висеше неумолимо: или — или. И „Трибюн“, който енергично и целенасочено поддържаше реномето си на „идеен законодател на петте континента“, не устоя на изкушението (естествено, дяволско, според последвалите атаки на противниците), прекалено голям бе залогът — сензация от световен мащаб. Редакцията бе получила изключителното право върху този материал и реши да рискува на едро, да играе вабанк с мълниеносната публикация на този уникален в историята на човечеството документ.

Та точно тогава, в началото на събитията, един от редакционните наблюдатели подхвърли запомнените от мнозина думи: „Това е то, момчета — каза той с прясната страница в ръка, — историята прехвърли границите на допустимото! И то благодарение на нас, на

нашия «Трибюн»! Сега никой не може да надскочи тази летва, по-високо няма накъде, а за останалото, както се казва, животът ще покаже. Как ли ще свърши всичко това? Ще видим! — Поклати глава и добави многозначително: — Впрочем, колеги, извинете ме, но съм длъжен да ви предупредя, че сега всеки трябва да помисли за себе си — не се знае какво ще стане само след час.“

Откровено казано, имаше място за страх. Това бе ясно за всеки. Този ден настроението в редакцията постоянно се променяше — от пълно и повсеместно отчаяние, когато всички — от главния редактор до стажанта от факултета по журналистика, чиракуващ в името на бъдещите репортажи — се изпокриваха по стаите, не мърдаха от бюрата и избягваха разговорите помежду си, до всеобщо оживление, когато всички се тълпяха по коридорите и кабинетите и шумно коментираха с блеснали от възбуда очи. Беше време обаче да помислят и за друго — дали да не барикадират вратите и прозорците в случай на натиск от страна на разярената тълпа, която без съмнение нямаше да ги кара да я чакат дълго, тъй като бяха налице всички причини да нахлуе (и полицията не би я удържала) и да направи на сол стъклата, да изпотъпче телефоните, да изпочупи мебелите и наличната техника и пред обективите на телевизионните камери, струпани за скандала, свирепо да раздруска вестникарите, дръзнали буквално за час да разтърсят целия свят, без преувеличение да сблъскат човека със самия Бог...

Но засега нищо неподозиращите шумни тълпи както винаги се носеха по улиците на големия американски град, както винаги се стичаха като живи реки край стъклените небостъргачи, а редом с тях, безспирно както винаги, по улиците се движеха светли потоци от автомобили и над главите прелитаха ослепително блестящи вертолети. Все още никой не беше изпаднал в ужас, не крещеше на площада, размахвайки скандалния вестник, нахлул кощунствено в тайните на мирозданието, без нито веднъж дотогава да е предизвиквал съмнения; все още никой не бе подхвърлил онези подстрекателни думи, с които да увлече всички около себе си, за да смачкат изчадието адово...

„Трибюн“ бързаше, защото се боеше от конкуренцията. Ако забавеше само с половин час броя, правен буквално в движение, този материал, пристигнал от Космоса, ще бъде публикуван в друга точка на света, от друг вестник, каквото и да му струва. „Трибюн“ не може да

пропусне шанса си, дори това да предизвика световен потоп, който да повлече в бездната всичко живо на тази земя и след който никакъв вестник никъде и на никого няма да е нужен...

А океанът, истинският резервоар на всемирния, предстоящ и видимо неизбежен потоп, този ден се вълнуваше могъщо между материците, като неуловимо полюшваше с цялата си подвижна маса земното кълбо, играеше си с гигантските течения в кипежа на самовъзбудата си и мигновените пристъпи на вълните, блещукаше и сияеше с цялото си огромно пространство.

Футурологът гледеше кипящата магма отвисоко, любуваше ѝ се от прозорчето на самолета, полетял над Атлантика. И онова, което виждаше, събуждаше възхищението му в този слънчев ден, макар че нямаше нищо необикновено — делничен, дори нещо повече, скучноват изглед за стотици пътници — под тях океан, вода, вълни, еднообразие, пустинен хоризонт. Той си мислеше колко е хубаво, че мъничкото човешко око е способно да оглежда безграничното световно пространство. И това не е случайно. Никой, дори и зареяният във висинето орел, не е надарен с подобно панорамно виждане. Да, благодарение на техническите постижения, превърнали се във втора, ръкотворна реалност, човекът откриваше у себе си все нови и нови залежи от вселенска приспособимост и се докосваше до божественото могъщество. Та нали само на Бога е дадено да оглежда земята, докато невидим вихър го носи из небесния безкрай.

Такива мисли спохождаха футуролога, докато си отдъхваше под равномерния шум на самолета. Колко е хубаво да останеш насаме със себе си... Леко замаян от изпитото уиски, преливащо в златисти отблясъци на дъното на чашата с лед, той не се противеше на приятната тръпка в жилите, обзет от желание да запази по-дълго толкова рядкото чувство на свободата да остане насаме със себе си. Рядко удоволствие му доставиха и празните места около него, фактът, че нямаше съседни, които да го отвличат с приказки.

Футурологът се връщаше от поредното си пътуване в Европа. Отново международна конференция, сборище от интелектуалци, отново безкрайни дискусии, превърнали се в начин на живот за тази космополитна среда, дискусии, преливащи една в друга в кръговрат от

мнения и прогнози. И пак ставаше дума за перспективите пред световната цивилизация, за опасността от еднополюсно развитие и тем подобни, винаги актуални проблеми, за чието осмисляне отиваше кажи-речи целият живот на учения мъж от Харвард, и сякаш колкото по-надълбоко навлизаше той с течение на времето в тази предсказваща бъдещето наука, толкова повече нарастваше усещането му за сизифовската недостъпност на упорито проучването — перспективите пред живеещия ден за ден човешки род. Понякога му се струваше, че е толкова досадно вечно да се мъчиш да изпревариш съдбата, вечно да се терзаеш в търсене на смисъла на живота, който никога и пред никого не ще се открие нито днес, нито утре, нито след хиляда години?! Но я се опитай само да си забраниш тези постоянни бягства в бъдещето — ще се удържиш ли да не се измъчваш и отчайваш, да не се вираш в онова, което едва прозира на хоризонта?! Без образа на бъдещето съдбата е безплодна. Но колко е трудно понякога, вкопчен в научната невъзмутимост, в позицията „над нещата“, да се решиш да прогнозираш обективно, да предсказваш някъде към какви пропасти се готви да се затъркаля тъй нареченото колело на историята, а и колело ли е то, може би е нещо друго, нещо, което изобщо не може да се търкаля — от рода на сплескан от страшен удар велосипед с изхвъркнали спици — нали именно тази форма на движение така и не е намерила точното си определение в науката. Приблизителност, фрагментарност, декларативност — това са вечните признаци на камбанарията на футурологията, емпирична и драматична едновременно, и въпреки това нагърбила се да тълкува и предугажда всичко. От някои прогнози, направени от тази висока, но неустойчива „камбанария“, направо му идеше да бяга като от черен буреносен облак, изпитваше страх дори от собствените прогнози, от усещането за съдбовния кръговрат на историята и най-вече от настъплението на неукротимите сили, открито домогващи се единствено до властта, само до властта, пораждащи ново зло на мястото на старото, тъй като в кръвта на всяка власт е господството, каквито и декларации да прави. За душата, жадна напук на всичко за истината и недостижимия идеал, футурологията в този смисъл бе истинско терзание и мъка. Но за футуролога, изглежда, бе трудно, както и да се отрече от себе си, да се откаже от безкрайните опити да предвижда бъдещето (нещо, което се е опитвал да прави още безсловесният първобитен човек), да се откаже

от това абсолютно безкористно занимание да се чертаят пред обърканото човешко племе, може би от месиански подбуди, пътищата на предполагаемото му развитие. Колко години бе посветил на това! За „предсказателите“ никак не е лесно да се задържат на висота в съвременното прагматично общество. Отминали са онези славно-антични времена, когато делфийските питии са предсказвали и гибелта, и триумфите от името на боговете. Уви, в XX век отношението към оракулите е много по-надменно и хапливо.

Но и това не бе толкова страшно. Футурологът и колегите му живееха в свой кръг, със своите професионални интереси. Например сегашното му пътуване в Европа беше свързано не само със симпозиума, но и с представянето на новата му книга, издадена във Франкфурт на Майн. По този повод на приема някой шеговито отбеляза, жонглирайки с немската дума „майн“, че, виждате ли, големият град на Майн е публикувал голямата книга „Майне хераус фордерунг“ („Моето предизвикателство към самия себе си“), а тя едва ли може да бъде оспорена от някого, освен от автора си. В тази книга той се отърсваше от левичарските си уклони като от лепкав репей. Това наистина бе предизвикателство към самия него, по-точно към отминалите младежки залитания. Преодоляването на екстремисткия повей на века трябваше да започне от собствената личност.

След премиерата на книгата той участва в пресконференция с раздаване на автографи, последвана от кратка разходка по Рейн. Там, на туристическото корабче, даде и интервю за „Шпигел“. Стареещият апостол на футурологията бе сниман на фона на бавно отминаващите крайбрежни скали. И пак любезна шега — че старите скали много му подхождали, че самият той бил непоклатим като стара скала. На което отговори с насмешка: „Ето ви и заглавие на интервюто — «Размислите на Старата скала».“ И Старата скала започна да размишлява на глас. А въпросите бяха какви ли не. Какво значи да предизвикаш самия себе си в науката, а това ще рече и в живота? Не ревизира ли собствения си опит и убеждения? Какво мисли апостолът: не е ли песимизмът закономерно и фатално следствие от живота? Какво е мнението му за авантюризма във футурологията? И накрая, как се чувства? Допада ли му рейнското вино? Е, това е добре! Американците са си такива. Особено ако са с немски корен!

И едва сега, като спортист, забързан към съблекалнята след напрегнат мач, за да изключи от всичко, да се отърси от насъбраното напрежение, в самолета Робърт Борк се опитваше да се разсее, да не мисли за онова, за което размишляваше постоянно. Но мислите го връхлитаха. За новата и вероятно обобщаваща монография. Предстоеше му да завърши незавършващото — своята „Песен на песните“. Ако успее, естествено. Ако на основата на дългогодишни изследвания успее да изведе мисълта до прага на нови научни предвиждания. Според Робърт Борк съвременният човек щеше да се сблъска с принципно нови проблеми, очакваха го непознати преди, глобални изпитания, подобни на внезапно охлаждане на слънцето или, обратно, на нагорещяването му, които биха засегнали всичко и всички. В осмислянето на новите проблеми човечеството бе длъжно не само да осъзнае трагичната вероятност да загине, но, най-важното, те трябваше да го тласнат към откриването на нови начини на оцеляване, на нови пътища и форми на развитие, което на свой ред трябваше да доведе до нов начин на живот, до нов тип мислене. Да напише за всичко това, да предскаже пътя на бъдещото развитие това трябваше да стане в неговата „Песен на песните“... Но дали ще успее? Работата е огромна... А времето не чака никого...

Океанът под крилото на самолета все така безкрайно се вълнуваше, блестеше в слънчеви петънца, танцуващи по вълните. Слънцето, безоблачното небе, просторът, стремителният полет — като че ли навеки застинало над океана движение. След час и половина щеше да се покаже бреговата линия на континента, да започне спускането и тогава тази небесна пауза ще свърши, и отново, с първите си стъпки в шумното летище, той ще се гмурне в човешкия водовъртеж.

А засега полетът продължаваше и нещо ненадейно и необикновено очакваше футуролога по пътя му.

Той бе само несръчен фотограф-любител, но въпреки това винаги си носеше фотоапарата и щракаше безразборно всичко, което му паднеше пред очите. Особено прекаляваше с различните небесни пейзажи. Жена му Джеси изпаднаше в отчаяние от безбройните калпави снимки, запълнили дома им. Когато беше ядосана, тя го наричаше фотобоклукчия и заплашваше, че ще накладе хубав огън, но и това не охлаждаше страстното му увлечение. Той отбелязваше със

самоирония: „Аз съм стратосферник и в науката — витая в абстракции, и във фотографията — ловя облаците с обектива!“ Ето и сега, докато преценяваше как да снима нещо подобно, за да попълни колекцията си с някакво причудливо облаче, тръгнало на разходка по небосклона като дете при хубаво време, той се долепи до стъклото и нагласи фотоапарата. За съжаление не откри нищо достойно за него, небето беше чисто, само няколко заблудени облачета се шляеха далече под него.

И в този момент, при един завой на самолета, той внезапно забеляза от наклонения борд голямо стадо китове в океана. Видя ги толкова отчетливо, в такова единство на пространството и движението, и това бе толкова поразително, че дъхът му секна. А точно те, китовете, често му се присънваха. Да, присънваха му се като смущаващи видения, плуващи в океана. И сякаш го викаха със себе си. А сега ето ти и китове наяве. Невероятно зрелище! Китовете плуваха в клин, както жеравите в небето. Бяха двадесетина. Самолетът се изправи, но китовете долу още се виждаха. Пореха мощно вълните, издишвайки величествени фонтани от пръски, и ту се гмуркаха в бездната, ту отново изплуваха с тела като планини, напредваха в обща устременост, без да се отклоняват и без да нарушават обичайния си ход.

Забравил всичко, увлечен от силата и волята за движение на стадото китове, Роберт Борк изведнъж си представи, че и самият той участва в това мощно плувно състезание редом с китовете, че е киточовек, че водата се стича от гърба му на блестящи потоци като проливен дъжд по хълма. И той плуваше в бушуващия океан, усетил с внезапно събудилото се шесто чувство, че отсега нататък, до края на дните си, ще е свързан с китовете; и в душата му просветна тайният смисъл на тази среща: каквото сполети китовете, ще сполети и него, каквото се случи с него, ще се случи и с китовете...

Надали случайно ги е сънвал? Не, съвсем не беше случайно. Накъде ли плуваха тъй забързано по това време? Накъде го викаха със себе си и с каква цел? Без да е уверен, че ще излезе нещо от такова разстояние, той все пак щракна фотоапарата.

Само след миг извади от нишата в креслото слушалката на авиотелефона, за да позвъни вкъщи. Бързо набираше банковата си сметка, кода на града, номера на домашния си телефон, но сбърка и започна отново. Изпитваше потребност да разкаже на жена си какво

вижда. Беше в такова състояние, когато човек не може да мълчи, да не сподели с някого.

„Защо Джеси не вдига толкова дълго телефона? Къде ли е? Може би е излязла? Толкова рано да е тръгнала да ме посреща? Трябва да позвъня в колата!“ Точно на нея, на жена си, той бързаше да разкаже за видените китове, сякаш не можеше да го стори след пристигането си. Ненапразно близките приятели закачаха футуролога, че ѝ е верен дори и насън.

А китовете в океана вече се скриваха, вече изчезваха...

— Джеси! — възкликна, щом тя вдигна слушалката. — Помниш ли като ти разказвах, че сънувах китове?!

— Да, и какво? Как си? Къде си?

— Току-що ги видях! Срегнах китове в океана. Разбираш ли, това беше, беше нещо грандиозно, нищо подобно не съм виждал в живота си... Това...

— Чакай, чакай, защо си толкова възбуден? Успокой се, за Бога! Ще ми разказваш по-късно, у дома. Китове!... Тук стават такива неща, не знам какво да ти кажа! Всички са в шок. Всички четат „Трибюн“! Имате ли в самолета днешните вестници? Всъщност откъде ли... Докато вие си летите, тук стават такива работи! Извънреден брой на „Трибюн“, току-що съобщиха за него по радиото и телевизията... Всички се хвърлиха да го четат...

— Какво има? Политическа сензация ли?

— Ами не. Де да беше! Не зная как да ти обясня. Още го чета. Това е нещо съвсем различно.

— Все пак за какво става дума? Какво е?

— Послание на космическия монах до римския папа. Но всъщност обръщението му е до всички ни, до всички хора...

— Какво, какво? Какъв космически монах? Я не ме размивай, моля те. Да не би да има и институт за космически монаси?

— Не мога да ти обясня. Това е огромен материал. Всички го четат.

— За какво се говори? Каква е идеята? С две думи!

— Този космически монах твърди, че е направил голямо научно откритие. Излиза, че хората вече могат да решават сами дали да се раждат на този свят или не.

— Нищо не разбирам, Джеси! — Футурологът се обърка. — Това са глупости. Как може да се твърди подобно нещо? Къде остава Бог?

— Не знам. Може би и Бог е съгласен с това.

— Хубава работа! Какви ги приказваш? Разбираш ли какво говориш? Какво става там при вас?

— Като си дойдеш, ще го прочетеш. Всички си звънят по телефона... Всички са объркани, а някои са толкова възмутени, че са готови да заличат „Трибюн“ от лицето на Земята. Приятелите ни казват, че точно ти трябва да се произнесеш. Да го проучиш и да кажеш какво значи това и какво ще става отсега нататък...

— А кой е този космически монах? Да не се е побъркал някой от космонавтите?

— Това е онзи невъзвращенец, помниш ли, във вестниците се мярна съобщение, че един от екипажа на космическата научна станция отказал да се върне на Земята?

— Помня, разбира се. Писаха, че е руснак, летеше с американец и японец. Само не си спомням името.

— В посланието той се нарича монах Филофей!

— Филофей ли? Това истинското му име ли е?

— Не знам.

— Това е руско име. От русите сега всичко може да се очаква. Толкова неща им минаха през главата... Излиза, че отшелникът се е усамотил в космически манастир и оттам ни подхвърля идеи? Това е нещо ново!...

ГЛАВА ВТОРА

До Папата в Рим!

Ваше Светейшество, преди да се извиня за безпокойството, което Ви създавам от толкова отдалечени места във Вселената — от околоземната орбита, където съм вече трета година с експедицията на космическата научноизследователска станция, мислено коленича пред Вас, свети отче, и смирено Ви целувам ръка. Простете грешната ми душа и ако сметнете за възможно, изслушайте моите изводи, които на пръв поглед могат да Ви се сторят напълно абсурдни, нещо повече — вредни от гледна точка на нравствено-историческия опит, но са изводи от практически наблюдения и идеи, изстрадани от самия мен, може би по волята и, осмелявам се да предположа, по внушението на самото Провидение. В противен случай не бих Ви тревожил, свети отче, тъй като прекрасно разбирам колко голяма дързост може да Ви се стори самото ми послание до Вас. Надявам се обаче, че в контекста на писмото ще разберете мотивите ми да се обърна към Вас.

И така, ще започна по същество. На Съдбата ѝ хрумна да издигне скромната ми личност до познанието на неизвестно досега свойство на зараждащия се дух — един рефлекс на човешкия ембрион, чието откриване и проумяване вероятно ще ни приближи до тайнствата на Божия Промисъл. На мен се падна шансът експериментално да докажа този скрит досега рефлекс, което възприемам като нова възможност за еволюцията на човешкия дух.

И затова покорно Ви моля, свети отче, да ме изслушате.

Повтарям, успех да направя съдбоносно откритие, чиито последици без съмнение ще повлияят върху по-нататъшния живот на човечеството. Принуден съм да говоря по такъв начин за себе си, защото никой друг засега не е в състояние да оцени постигнатото, тъй като никой няма представа от характера на това уникално откритие.

Твърдя, че през първите седмици на вътрешноутробното си развитие човешкият зародиш е способен интуитивно да предусеща онова, което го очаква в бъдещия живот, и да проявява собственото си

отношение към потенциалната си съдба. Ако това отношение е негативно, у ембрионите се заражда съпротива към бъдещата им поява на Божия свят.

Успях да разкрия знак-сигнал, с който ембрионът изразява негативното си отношение към своето раждане. Този знак-сигнал се появява във вид на малко пигментно петно върху челото на жената, носеща такъв плод. Нарекох петното клеймото на Касандра, а зародиша, изпращащ негативните сигнали — касандро-ембрион.

Поразителната способност да проявява отношението си към бъдещето и да изпраща сигнал за бедствие е присъща на човешкия ембрион само в първите седмици след зачеването. След това тази способност угасва, което е свързано с постепенното примиряване на плода с неизбежното.

Сигурно е, че неприемането на бъдещия живот от касандро-ембрионите е било факт през цялото човешко битие. Но никой никога не е обръщал, а и сега не обръща внимание на малкото пигментно петно върху челото на някои бременни жени. Аз не само разшифровах значението на това петно, но и намерих начин да го открия, да го направя по-забележимо. За тази цел правя облъчващи сеанси, изпращам на Земята от космоса сондиращи лъчи. Насочени към орбиталния модул, те усилват импулсите, които касандро-ембрионът изпраща от майчината утроба. И малкото тъмно петънце, смятано досега за пъпчица, под въздействието на сондиращите лъчи започва да пулсира и блещука. Сондиращите лъчи са невидими в атмосферата и са абсолютно безвредни за организма. От космоса аз ги изпращам практически до всички континенти, до цялата планета. Целта на това облъчване е повсеместното разкриване на касандро-ембрионите. В ход е „космическият разпит“ на ембрионите. Смесът на съобщението от един касандро-ембрион може да бъде предаден примерно така: „Ако зависеше от собственото ми решение, бих предпочел да не се раждам. В отговор на въпроса ви изпращам сигнали, които можете да тълкувате като предчувствие за зла орис, за беда, която в бъдеще очаква мен, а значи и близките ми. И ако разшифровате тези сигнали, знайте, че аз, касандро-ембрионът, предпочитам да изчезна, без да съм се родил, без да бъда в излишна тежест никому. Вие питате — аз отговарям: не искам да живея. Но ако противно на моето желание ме принудят да се родя, аз ще приема съдбата такава, каквато ме постигне, както всички

хора във всички епохи. Как ще постъпите, решавайте сами, и най-вече майката, която ме е заченала. Но преди това се постарайте да ме чуете и да ме разберете. Аз съм касандро-ембрион! Още не е късно да се сбогувате с мен, готов съм на това. Аз, касандро-ембрионът, ще ви напомням за себе си още много дни, аз, касандро-ембрионът, ще ви изпращам своите сигнали. Аз, касандро-ембрионът, не искам да се родя, не искам, не искам, не искам... Аз съм касандро-ембрион!“

Естествено, тази интерпретация на сигнала на касандро-ембриона във всеки отделен случай не принуждава никого за нищо. Блещукащото върху челото на бременната жена клеймо на Касандра скоро ще избледнее и ще изчезне безследно. И всичко ще се забрави, ако пожелаем да го забравим, ако вдигнем рамене и престанем да мислим за каквото и да е...

Но науката не може да вдига рамене. Статистическите данни, получени от космическия компютър, свидетелстват, че броят на касандро-ембрионите всяка година нараства.

На какво се дължи това увеличаване на невидимата беда — готовността на ембрионите да свърнат от потока на живота, да изчезнат в небитието, да не се включват в битката за съществуване — и какво предвещава то? Има ли смисъл да се извличат поуки от стихията на мистиката, която е далеч от територията на нашия делничен опит? И ако да, то правомерно ли е да се проектира страхът на току-що заченатия организъм върху реалния живот навън? Но всъщност може би именно този живот е причината за апокалиптичните усещания на плода в майчината утроба? Майката е отпечатък от света. И дали точно тя, майката, не се превръща в неволен проводник на фаталните влияния на обкръжаващата ни действителност върху плода?

Всички тези въпроси чакат отговор.

Но преди да продължа, ще се опитам да обясня защо в тази ситуация се обръщам именно към Вас, Ваше Светейшество, към главата на римокатолическата църква.

Реших да се обърна към Вашата равноапостолна особа не само защото Вие сте наместник на Иисус Христос, приемник на св. Петър и поради това имате световен авторитет, но и защото в личността Ви са концентрирани нравствените убеждения и духовните ценности на

безброй хора, населяващи Земята. И като се обръщам към Вас, аз се обръщам към своите съвременници, а кой знае, може би и към потомците.

Разбира се, Вие сте в правото си да сметнете обръщението ми за неуместно, дръзко и какво ли не още, но във всички случаи разглеждането на засегнатия по-горе проблем за „ембрионалния песимизъм“ неволно ще докосне деликатната тема за чудесното проявление на Божествената воля — тайнството на рождението...

Аз не съм католик, но това обстоятелство ни най-малко не намалява искреното ми уважение към католическата вяра. Според мен всяка религия, която не е закостеняла и заслепена от собствената си изключителност, може да бъде резонатор за множество гласове, тъй като небето предоставя простора си за полета на различни птици. И в този смисъл бих бил щастлив, ако стана прелетна птица на католическия небосклон...

Да, в душата си винаги съм споделял католическите нравствено-етични догми, тъй като съм откривал в тях норми, приемливи за всички, в най-голямо съзвучие с логиката на живота и заради това универсално значими. Особено ако става дума за онова, което постоянно терзае душите ни със съмнения и мъки — проблема за абортите. Нали точно тази радикална намеса, вече банална като отварянето на консервна кутия, всеки път се превръща за нас в мъчителен нагледен урок на съдбата — колко лесно, колко елементарно се решава да бъде ли човекът или не! Да се роди ли или да не се роди, да живее или да не живее.

Всичко зависи от различни по характер странични причини, често от тривиални житейски превратности. Какво общо има Бог с това, казват мнозина. Нищо общо. Бог ни е дал началото на благословения живот. А нататък решаваме ние самите, хората, които имат право да запазят или, обратното, да унищожат плода. На това многолюдно кръстовище на нестихващи спорове позицията на католическата църква, отстояваща безусловната забрана на абортите, ми се струва най-вярната, бих казал дори — съответстваща на изначалния строеж на живота от сътворението насам, тъй като във всеки мъничък зародиш, във всеки обновен вариант е скрит неповторимият шифър на движението на вечността, всяко заченато същество е закодирано във времето за следващо възпроизвеждане на

себеподобно и всичко това е заложено от Твореца в самите основи на мирозданието...

Да, затова ми се иска да напомня в съгласие с католиците, че абортът е пряко разрушаване на Божествения замисъл. Много е говорено, че абортът е акт на насилие, равносилен на умишлено убийство, че абортът е в пълно противоречие с Божата заповед „Не убивай“ и с библейската благословия „Плодете се и се размножавайте!“.

Всичко това, разбира се, е така. Но все пак има и друга гледна точка. Нима навсякъде не се надигат гласове, призоваващи за ненамеса в решението на заченалата жена или дори открито агитиращи, уж в интерес на личността и обществото, към аборта да се прибегва без излишни колебания... Трудно е да се възрази на това, когато бъдещата участ на току-що заченатото същество е предварително обречена поради очакващите го на белия свят несгоди — безпросветна мизерия и болести, насилие, пороци и унижения... И затова категоричните лозунги над главите на участничките в женските демонстрации, от рода на „Моят живот си е мой!“, което означава просто „Оставете ме на мира!“, не шокират почти никого, както и почти никой не се отвращава от циничните декларации на изпадналите жени-алкохолички, че сега ще си пийна още едно, а от утре захвърлям тази гадост, този кръвопиец и започвам да си живея живота и край на проблемите... Какво ме е грижа за вашия Бог или за вашия грях?! Плюя на всички, които плюят на мен!... Изхвърлят бъдещия човек за миг като някакъв отпадък... И за това се намират безброй аргументи, оправдани от суровата логика...

Масовите изказвания против раждането на деца зачестяват, привличат вниманието по най-предизвикателен начин, нахлуват с декларации в парламентите, вдигат шум във феминистките движения, по улиците и площадите, сред тълпите. В много страни свободата да не продължаваш рода не само е поискана, но и изтръгната. Не изпраща ли това живота в задънена улица?

И в същото време пред очите ни е ужасяващата участ на бременните жени, оставяни навсякъде на произвола на съдбата. Кому са изтрябвали носените от тях деца? Много хора мислят така, прекалено много — и в пустините на Африка, и по улиците на облените в светлини градове. Все повече се задълбочава пропастта

между необходимото и възможното. И в същото време... В същото време продължаваме да се съмняваме, да се терзаем дали живеем както трябва, правим ли всичко, за да не секне човешкият род? Но можем ли вечно да се самоизтезваме в мислите си, да хленчим жалостиво и да се питаме безпомощно да се лишим ли от потомство, щом не намираме щастие на Земята, или да се прехвърлим на други планети, ако се появи такава възможност? Каква безизходност!

Много думи са изприказвани за всичко това, много полемична жар е разпиляна и всички вече са преситени от мазохизма си. Но аз съм принуден отново да говоря за това, сякаш действително съм паднал от Луната. Принуден съм да се обърна чрез Вас към човечеството, защото нова, непозната досега беда връхлетя всички ни: разбрахме, че ембрионите отправят зов към нас и вече не можем да не мислим за това!

Възможно е то да не е просто беда, а ново изпитание за духа, изпратено ни свише, за да прозрем по-нататъшния път на човешкия род. Но докъде ще стигнем по този неизвестен път? Какво ни очаква занапред? Къде да се скрием от гласа на касандро-ембрионите, които говорят в нас за нас?

Отвори се бездна, за която дори не подозирахме. Настъпи съдбовният час... Ще продължим ли да живеем вън от истината?

Именно затова отправям посланието си към Вас, свети отче, за да можете, ако сметнете за нужно, да оцените съвсем определено откритото от мен явление, толкова неочаквано за човечеството, колкото би била появата на второ слънце, изникнало до първото от дълбините на Вселената...

Аз съм дълбоко смутен. Оптическата апаратура на станцията ме доближава до Земята дотолкова, че разстоянието сякаш почти не играе роля при възприемането на земната действителност, и все пак физически съм в Космоса. Колко би ми се искало в този момент, когато човечеството внезапно осъзнава истинското състояние на нещата, да съм на нашата грешна Земя, сред хората. Но мой дълг е да остана на поста си. Дължен съм да бъда в орбита, в научната станция, тъй като аз, монахът Филофей, нося пълната отговорност за действията си, а точно за непрестанно и системно провежданите от мен сеанси на облъчване със сондажните лъчи, насочени към разкриване на флуидите на касандро-ембрионите. Изцяло поемам върху собствената си съвест

разработения от мен метод на облъчване, разкриващ клеймото на Касандра.

Много ме безпокои възможната реакция на земните жители. Хората никога досега не са се изправяли пред подобно безапелационно предизвикателство. И в душата си те ще се сблъскат със самите себе си...

Страхувам се за психическото им състояние. Страхувам се, че когато хората научат какво означава тази микроскопична точица от блещукащ епител върху челото на бъдещите майки, ще преживеят огромен шок.

В минути на слабост мислено се обръщам към Бога и през сълзи роптая, че точно на мен ми бе съдено пръв да разгада тайната на есхато^[1]-ембрионите и да разпозная знака на Касандра, този проклет знак за беда, притаена в генетичните дълбини и открита едва сега. Дори Фауст, надникнал в очите на префинения дявол, дори и той не би ми завидял. Моля се на Господ да ме съжали, да освободи мен, слабия човек, от непосилния товар. Никога и връз никого не се е стоварвало нещо подобно. Но защо тъкмо аз?...

Никой и нищо не ме принуждава към това, което върша в момента, като се обръщам към Вас, Ваше Светейшество! Може би трябва да замълча, да отнеса в гроба тази разбудена от мен тайна? Ако бях постъпил така, кой би я узнал, кой би могъл да хвърли върху мен укори и обвинения?...

Тогава защо все пак говоря такава нечувана ерес пред хората? Във всеки случай не за да предизвикам в умовете безсмислен шок, анархия и душевен смут, не за да осакатя семейството или да посея тежки съмнения у всеки, който се замисли и се ужаси — има ли смисъл продължението на битието в потомството, а значи и самият човешки живот на Земята? Как да продължаваме по-нататък. С какво да компенсирате загубата на непоклатимите основи на живота, наследени още от Адам и Ева?

Много пъти съм се питал и много пъти съм си отговарял... При никакви обстоятелства, от никакви съображения нямам право да премълчавам онова, което съм открил в скритата ембрионална стихия, още повече че, повтарям, броят на касандро-ембрионите непрекъснато расте. Причината е, че в подкорията на световното съзнание непрекъснато се усилва и нагнетява усещането колко губелно и

порочно е вече екстремалното човешко битие. Клеймото на Касандра е гласът зад кадър на ембрионалния есхат, който още в майчината утроба напрегнато и отчаяно очаква приближаващия край на света. Това убива естествения му инстинкт за живот.

Нима е възможно днес, в наши дни, в условията на постиндустриалното общество този факт да се скрива от света? Не, безусловно това би било престъпление спрямо човечеството, спрямо нас самите.

Намираме се в преддверието на нов скок в нашето самосъзнание, тъй като от днес ние, колкото и да ни се иска, не можем да си затваряме очите за факта, че ембрионът не е безразличен в какъв генетичен ойкумен^[2] се заражда като бъдеща личност, т.е. какви сме ние: ние сме животворното начало, ние сме епохата, ние сме личностите. И той гледа тревожно в перископа на собствената си съдба — огледална подводница, носена из огледалното море на бъдещия живот. Може би и самите ние трябва да погледнем през перископа на касандро-ембриона. Не сме ли ние причината за ураганите, които ни съсипват?

Боя се дори от мисълта не е ли касандро-ембрионът доказателство, че сами сме се отрекли от предназначението си на този свят? Как можахме ние, по идея богоподобни същества, да паднем толкова ниско? Колко е трябвало да „преуспеят“ хората, в какво „качество“ на постъпките и мислите, за да тласнат еволюцията към подобни апокалиптични катаклизми още на ембрионален стадий?

В този факт се проявява всичко онова, което с години, с векове се е натрупвало, складираше в гените като в компютърна памет. Днес ни е съдено да открием екранното отражение на този рефлекс на ембриона — клеймото на Касандра. По волята на съдбата именно аз изпращам от космоса откриващите това клеймо сондажни лъчи. И затова днес имам думата. И аз, космическият монах Филофей, искам да се изкажа докрай. Това е мой дълг.

Позволете ми, Ваше Светейшество, като Ви поднасям извиненията си за злоупотребата с Вашето време, да продължа може би излишно многословното си послание.

Какво да правим оттук нататък, след като знаем значението на клеймото на Касандра. За да разберем това, трябва най-после да си

признаем открито: злото, извършено от един субект, не изчезва физически заедно с него, с житейската му кончина, а остава в генетичната гора като фатално семенце в очакване на вероятния час хикс, когато ще напомни за себе си като бомба със закъснител.

Между другото, за бомбите със закъснител, но вече реални, а не в преносен смисъл. Това стана в Афганистан, когато там бе хвърлен така нареченият ограничен контингент съветски войски. Политическата канава на неотдавнашните събития е достатъчно добре известна, а аз разказвам накратко за това как воюващите пришълци поставяха така наречените „трупни“ капани. Подхвърляха тялото на врага близо до неговото селище, някъде край пътя, на открито място, като поставяха над убития специална мина.

Самите войници залягаха в засада с кинокамера, за да заснемат онова, което щеше да последва. И щом хората се втурваха да приберат трупа, за да го погребат, взривът избухваше и всички загиваха на място. А чувствителната лента безстрастно запечатваше всички подробности от последните им мигове... Ето, към един убит афганистанец притичва жена. Съседите се опитват да я удържат, но тя, обляна в сълзи, с вик се хвърля към трупа на мъжа си и мощният взрив поразява и нея, и придружителите ѝ. И вече ги няма. И всичко е заснето в подробности. А в друг кадър — изплашени деца. Плачат, затичани към проснатия на земята баща, и отново взрив разпилява окървавените тела във всички посоки... Случаен пътник, не посмял да отмине равнодушно убития на пътя. Скача от седлото, навежда се, обръща трупа за рамото, за да види кой е той, и отново ослепителен взрив. И отново смърт. И конят с разцепен череп побягва с нелепи подскоци, после пада, потръпва в конвулсии, хърка. И всичко това е заснето... По този начин се увековечаваха най-драстичните операции от заложените „трупни“ капани. И заснетото се зачиташе за изпълнена бойна задача и се оценяваше по достойнство някъде из щабовете. Някакви хора гледаха лентите и в тези епизоди виждаха въплътени собствените си заповеди и цели. Но кои бяха онези, които проследяваха с професионално удовлетворение събития на екрана? Или другите, които престъпно залагаха подобни капани на смъртта и акуратно фиксираха на лента резултатите от своята работа, кои бяха те, откъде се вземаха? Родословието им е неизвестно, не можеш откри

предците им. Остава ни само да гадаем по следите, чезнещи в мъглявините на миналото.

И отново се набива въпросът — откъде идат тези, на които вечно им върви и винаги на инат на самия Господ, на когото ние, макар да злоупотребяваме с неговата неизчерпаема милост, неизменно разчитаме като на върховен гарант и с надежда мълвим в душата си молитви — та откъде са дошли те, онези, от които е тръгнал неизтребимият генетичен резерв на стартиращите в нас злодейства? Откъде? От кого са те самите? Риторичен въпрос, естествено... Но от това не ни става по-леко. Откъде започва всичко това? Дали от първобитния ни пралядо, опекул живо зазиданите в пещерата, или от сладострастния маниак, задоволяващ патологичния си садизъм с мъките на задушната жертва, или от още някого, та малко ли са онези в сатанинската бездна от мрак и жестокости, натрупани през хилядолетията; и как да не споменем в този вековечен списък палачите в подножието на трона на също такъв палач, или другите, познати от собствения ни опит безумнояростни глашатаи в партийните ята, които хриптяха от балкони и трибуни, разпалвайки революции и войни с толкова по-голямо настървение, колкото по-алчно предвкусаха чудовищно, похотливо желаната власт.

Кръв и власт — това е хумусът, в който семената на злото покълват навеки... Злото се сменя със зло, хвърлило семето си за следващо зло...

Но струва ли си да бродим из дебрите на миналото с факла, осветяваща мъртвите образи, когато в паметта на мнозина още е жива епохата, способна да ни подсказе много в тази посока — епохата на Сталинхитлер, или обратното, на Хитлерсталин. Тяхната двуединна същност струваше на човечеството тъй много кръв, че световната статистика все още, подир толкова десетилетия, не може да уточни действителния брой на жертвите, въввлечени в тяхната междуособна война, кървава, световна, когато една в друга се вкопчиха не на живот, а на смърт двете глави на едно чудовище. Можеше ли да има фашизъм без болшеvizъм? Можеше ли Хитлер без Сталин и обратното? Кръвта на живелите през ХХ век застива в жилите при мисълта за родените поотделно, но кръстени в общия купел на преизподнята Сталинхитлер и Хитлерсталин.

И кой знае дали още тогава касандро-ембрионът, комуто е било съдено да се яви на белия свят или като Хитлер, или като Сталин, дали този касандро-ембрион, нещастен зародиш на бъдещ некрофил, не се е опитвал да съобщи на външния свят, и най-вече на носещата го в утробата си майка, своето предчувствие за бъдещето чрез клеймото на Касандра, дали той не е изпитвал инстинктивен потрес, желание да избяга от предназначаната му зловеща роля?!

Трудно е да се гадае какво би било, ако не се бе появил на света... В подобни случаи обикновено казват: не можеш да прекроиш историята. И все пак, дали тя е била напълно обречена да се развива по кървавата крива, очертана от Хитлер и Сталин, за да се издигне до кървавия връх от жестокост и безчовечност, невиждани в която и да е от предходните епохи? Тези двама побратими в злото успяха да сблъскат милиони хора помежду им и, в крайна сметка, човечеството със самото себе си, както ако населението на планетата в този момент си бе поставило за цел да се самоликвидира, да се самоунищожи, да изчезне навеки, като преди това продемонстрира цели бездни от човеконенавистни действия. И дори да не се задълбочаваме във всички причини, довели историята до такъв адски изход, все пак си струва да помислим доколко подходящи за успешното осъществяване на зловещия тираничен комплекс, безусловно депозиран в наследствеността на субектите, за които става дума, се оказаха тогавашните хора, тогавашното световно съзнание, отгледало за свое нещастие сталинизма и хитлеризма.

Онези води изтекоха. Никой не може да каже какви неповторими шансове за прогрес и благоденствие бяха пропуснати от историята, колко човешка мъка, колко нещастия биха могли да бъдат избегнати, посечени в корен, ако хората притежаваха научни методи за предсказване, и по-точно, ако знаеха за касандро-ембрионите, изпращащи сигнали чрез клеймото на Касандра. Уви, човечеството разбра твърде късно за притаеното в собствената му генетична структура...

Но сега е казана нова дума по пътя на познанието за трансценденталните способности на ембрионите. Очакват ли ни чудеса след тези открития? Не. Никой не може да промени изначално отредените на човечеството енергия на Доброто и редом с нея, и въпреки нея, енергия на Злото. Те са равни величини. Но човекът е

надарен с предимствата на разума, заключил в себе си неизчерпаемостта на движението на вечността, и ако иска да оцелее, ако иска да стигне върховете на цивилизацията, трябва да превъзмогне злото в себе си. Та нали целият живот на хората преминава в непрестанни опити да го постигнат, в това е и главното ни предназначение.

И ето че надникнахме в неизвестна досега тайна, съществуваща в самите нас. Кой би могъл да прецени дали това не е огромен пробив в неподозирани преди духовни пространства? Не са ли открити нови кванти от вътрешния ни свят?

Така ли е или не — трудно е да се каже, но бих искал още веднъж да насоча общественото внимание към факта, че откриването на касандро-ембрионите внесе в живота ни редица нови проблеми, с които не сме се сблъскали никога досега.

Кой може да каже как да възприемаме сигнала на касандро-ембриона? Как да постъпват родителите? Дали да придават съдбовно значение на клеймото на Касандра? Или, обратното, да го изхвърлят от мислите си? Дали да махнат с ръка, щом и без това след седмица-две странната точица, тихо проблясваща и особено забележима нощем, когато майката кротко спи, ще изчезне, че угасне самичка и край, дай Боже, ще бъде забравена.

Да, сигурно е възможно и това. И все пак родителите неволно ще си спомнят за нея, когато новороденото се появи в уречения срок. Сигурно ще се сецат и по-нататък; възможни са различни критични ситуации в детството, в съдбата на майката, в живота на семейството; и всеки път сърцето болезнено ще се свива от неволното припомняне и ще се стрелкат какви ли не мисли за това ефимерно петънце, и ще подклаждат неизбежните въпроси. Все пак е странно, ще си помислят, защо този знак е белязал само тяхното дете, нейното дете. Имало ли го е и при други майки, и ако го е имало, и те ли крият това от всички и от себе си, и те ли се опитват да не си спомнят, да го забравят като нещо мистично? А ако по някакъв начин и детето подозира за него, дори и като нещо стаено в подсъзнанието му, смътно като неясен сън, дали това не се отразява върху психиката му?

Но това е само първата вълна от въпроси и съмнения. На далечния хоризонт те са много повече и много по-сложни. Нима родителите няма да си помислят и за себе си, за своята пряка или косвена вина? Може би те, тя, той са виновни за всичко? И това е най-

тежкото, тъй като самообвиненията са винаги хипертрофирани. Тук неизбежно възниква мъчителният въпрос, какво точно е повлияло, с какво да се обясни, че именно техният плод е изпращал сигнали за бедствие — ето за това ще мислят родителите. Не е трудно да си представим как обречено ще разширяват кръга от всевъзможни фактори, въздействащи по някакъв начин на ембриона, не само себе си като биологични родители, но и всичко, с което е свързан техният бит, животът им в обществото: социалното положение, претенциите, амбициите, убежденията — всичко, което обуславя, формира и разтърсва човешкия живот, с всички произтичащи житейски понятия — справедливост и несправедливост, добро и зло и т.н.

Подобна взаимовръзка между различните страни на битието следва от факта, че зараждането на плода е централно събитие в Пространството и Времето, кън на историята в природните архетипове.

Касандро-ембрионът притежава необикновена изострена интуиция, особено предусещане на епохата. Затова осъзнаването на неговите импулси е преди всичко повод за собственото ни осмисляне на света, който хаотично градим навън и вътре в нас.

В този смисъл клеймото на Касандра може би според замисъла на Всевишния е тласък към ново проникване в същността на действителността, към анализ на досега недостижимото за нас. И всеки е свободен да прави изводи според собствените си разбирания и душевна нагласа.

От това право в случая се ползвам и аз, космическият монах Филофей, докато се намирам в орбиталната станция и провеждам своите наблюдения. Обръщам се към земните жители. Нека заради търсения смисъл на живота се замислим какво поражда есхатологическият комплекс у касандро-ембриона в началото на приближаването му към света, в който живеем.

По този въпрос може да има всякакви предположения. Имам ги и аз. Съвършеното оборудване на космическата станция ми дава възможност да приемам телевизионните предавания, които се излъчват по различно време на различни континенти. Чрез оптичките уреди мога да наблюдавам повърхността на Земята от различни точки и в различни ракурси. Пред погледа ми се открива панорамата на всекидневния живот на земните жители, и тя е по-широка, отколкото

ако се намирах на Земята. При това не съм безцелен наблюдател, програмата ми е космическо-земна, аз съм експериментатор, който се е нагърбил, не се боя да го кажа, с огромна отговорност пред днешното и бъдещото човечество. И това не е ефектна фраза, а самата истина. Затова не мога да си позволя нито една дума, която да не отговаря, доколкото мога да преценя, на цялата истина. Вярвам, че изследванията ми са предупреждение за края на света, който подготвяме със собствените си ръце, в собствените си души. Опитвам се да изрека на всеослушание онова, което егоизмът и двуличието, вечно властващи над нас, не ни позволяват да кажем сами на себе си.

Провеждам експериментите по системното откриване на клеймото на Касандра, без да съм предупредил нищо неподозиращите жени. Това е все едно всички да бъдат окъпани от дъжд. И макар че тези невидими сондажни лъчи са абсолютно безвредни за здравето, всеки път ми става зле от мисълта, че причинявам на хората душевна болка.

Въпреки това не мога да им спестя тревожните вълнения в случаите, когато в отговор на космическото „запитване“ се появи видимият знак за сигналната реакция на касандро-ембриона. Това е съдба и от нея не можеш да избягаш. Важното е да се разбере, че тази съдба, която е конкретно-индивидуална, в същото време засяга всички, обществото като цяло, тъй като причините за бедата са световни.

Искаме ли го или не, касандро-ембрионите и клеймото на Касандра са реалност. И затова неотклонно ще продължавам космическите си изследвания, обявявам го публично, въпреки състраданието си към онези, които ще бъдат или вече са засегнати от това на Земята. Хората трябва да знаят истината за себе си. В това е моят дълг пред Бога. Но тук започват и адските ми тревоги, свети отче, които не мога да премълча и затова ги изнасям на публичен съд.

Повтарям, осъзнавам, че нося отговорност и пред касандро-ембриона, чиято тайна открих и разгласих (но нали той сам би желал да бъде чут!), и пред неговата майка, която би си живяла спокойно, ако не знаеше значението на клеймото на Касандра.

И дори в момента, когато набирам на компютъра тези припряно забързани редове, ми е тежко и ме измъчва мисълта имам ли право да постъпвам така.

Оглеждам се в стените на орбиталния кораб, отлитам в безтегловност по-далеч от компютъра, очите ми блуждаят, сякаш търсят нещо, което да ме разсее, да крепи вътрешната ми убеденост, че съм прав, като съобщавам на света за откритието си, и погледът ми попада върху телевизионните екрани от двете ми страни. Всички екрани светят, живеят, предават картина от различни държави, на различни езици. Ето я земната действителност във всичките си форми и неповторима пъстрота, от рекламите до спорта, от съдебния репортаж до посрещането на официално лице на летището и пр. и пр.

И сред целия този глобален пейзаж вниманието ми е приковано от екрана, на който се вижда някаква шумна, наелектризирана улична демонстрация. Кой знае защо полицаите, а те не са малко, вървят заедно с протестиращите демонстранти. Улиците са блокирани, снима се от различни ракурси, включително и отвисоко, звучат развълнувани гласове. Гласът на репортера, който предава от мястото на събитието, гласът на говорителя в студиото се губят в уличната шумотевица. Къде става това? Май че в Италия. Толкова далече и толкова близо — сякаш всичко е до мен: блясъкът в очите, жестовете, нервния израз на лицата. Да, това е Сицилия. Набързо написани лозунги над главите. Да, разбира се! Пак мафията! Пак терористи! Този път е убит главният съдия, малко след прокурора! Коварно, публично и безпощадно. С дистанционно управляван взрив в най-оживената част от улицата всичко е превърнато в обгорени отломки — всичко и всички, които случайно са се оказали тук в онзи съдбовен момент, когато е минавала колата със съдията и охраната му. Изпълнено е „безупречно“ и пред очите на всички.

Демонстрантите са отчаяни... Напират като река. Но срещу кого протестират? Какво може да стори това човешко множество? Дали и самите мафиоти не са сред демонстрантите и вътрешно не им се надсмиват? След някой и друг час хората ще се разпръснат, а те ще останат при своите интереси, като гръмко се наричат мафия, картели, синдикати и други империи. Под техния невидим диктат вече се намират цели страни, колонии на мафията!...

Демонстрантите напредват. Внезапно над тях се стрелва хеликоптер, изсипва порой от листовки и изчезва зад покривите. Това става пред очите ми. Хората ловят листовките, падащи на главите им. На листчетата е изобразена смъртта — череп с кости... Мафията нагло

предупреждава. Смърт за всички, за всички, които са против нея! Взрив от негодувание разтърсва човешката маса. В очите на мнозина има сълзи. Спирам погледа си върху млада жена в полицейска униформа, с барета, килната настрани, с разхлабена вратовръзка. Жената-полицай е с видеокамера и както личи, прави оперативни снимки. Тя е успяла да заснеме хеликоптера. Макар че каква полза от това? Мафиотите не са толкова глупави — той ще бъде преобоядисан, разглобен, всичко, което е нужно. Ето и помощниците ѝ с микрофоните. Припряно, възбудено говорят за нещо. Разбирам ги. Колко полицаи загиват всеки ден в света от ръката на мафията! И тях ги заплашва същото. И нея също. Но какво виждам: на откритото ѝ чело има характерно петънце — клеймото на Касандра! Да, знаех си! Приближавам се, увеличавам този кадър и се убеждавам, че не греша. Боже мой, макар че на нея, жената-полицай, сега не ѝ е до това, тя едва ли подозира, че дълбокото ѝ неприемане на света, срещу който протестира в момента заедно с демонстрантите, се е предало на бъдещото ѝ дете. Ето го сигнала за бедствие на челото ѝ. Да, това е практическият резултат от един от орбиталните ми сеанси със сондажните лъчи, направили видима и ответната реакция на касандро-ембрионите.

Мисля си, че ако на този или на някой друг касандро-ембрион е съдено да се появи на бял свят, с течение на времето именно той (или тя) може да се окаже сред най-ужасните престъпници. Да донесе страдания и нещастия на много хора, на цялото общество, да извърши криминални престъпления освен всичко друго и защото в него ще се прояви и скритият комплекс за отмъщение — принудили са го да се роди, принудили са го да приеме този свят! Самият той няма да помни нищо от драматичното начало на вътрешноутробния си живот, но комплексът за отмъщение ще пусне опасни кълнове. Добре ще е, ако му провърви, ако той, този касандро-новороден по-лесно попадне в среда, която да неутрализира негативната му генетически заложена нагласа, в противен случай злото ще избуи без усилия. В този вариант съдбата му ще полети по нанадолницето, както камъкът се търкаля по склона от само себе си, набирайки все по-голяма скорост.

Докато се вслушвам в сигналите на касандро-ембрионите, мисля за бъдещето им със съчувствие. Подаваните от тях импулси на нарастващ страх са бумеранг, това сме самите ние, превъплътени в

безкрайното си грехопадение. И затова тези сигнали — гласовете на касандро-ембрионите — трябва да бъдат чути на Земята, а смисълът на техния призив да бъде възприет с разбиране.

Не, това не е злободневие, става дума за вечността. Вечността е вечна сама по себе си, а на човека е съдено да се бори, да удължава кредита си към вечността от поколение на поколение по един-единствен начин — чрез нравствено самоусъвършенстване. Прогресът е само техническо приложение към идеята. Атомното оръжие в ръцете на диктатора-фанатик, готов, ако се наложи, да унищожи целия свят, е ярка илюстрация на това.

Дали земните жители ще бъдат разтревожени от сигналите на касандро-ембрионите, дали ще ги възприемат като предизвестие за генетически залез и следователно за залез на човешката цивилизация?

Страхувам се да правя прогнози. Страхувам се, че съмненията и терзанията ще се затворят в тясното пространство на всеки отделен случай и всеки знак на Касандра ще предизвика собствена развързка и собствен финал...

Опасявам се, че повечето от жените — и едва ли съпрузите им ще попречат — ще се опитат по-бързо да се отърват от такъв не съвсем обикновен плод. Първото, което ще им дойде наум, е абортът като най-радикално решение. И моралното оправдание за това е, може да се каже, безспорно — защо да раждаме обречени на нещастие хора? И без това ги има достатъчно на този свят. И кой ще дръзне да осъди тези жени? Кой? Обществото ли? Историята ли? Или пък моралът? В историята на обществото са изворите на злото с утайка от генетически страх, а моралът често пъти е толкова неустойчив под циничния натиск на действителността.

И точно тук, Ваше Светейшество, смятам за свой дълг да уточня позицията си. Като убеден привърженик на католическата забрана на аборта аз все пак не бих могъл категорично да осъдя онези, които, открили клеймото на Касандра, предпочитат да прекъснат бременността, още повече че подобно разрешение е желано и от самите касандро-ембриони.

В резултат на това се сблъскваме с изключително сложно противоречие. Радикалните действия (абортите) не решават, а, напротив, задълбочават ключовите проблеми на световното съзнание,

като причините за този есхатологичен комплекс в зародиша остават незасегнати.

Ето и редицата от нещастия, за които бъдещата майка не може да не мисли:

- глад,
  - бордеи,
  - болести и сред тях СПИН,
  - войни,
  - икономически кризи,
  - социални катаклизми,
  - престъпност,
  - проституция,
  - наркомания и наркомафия,
  - междуетнически сблъсъци,
  - расизъм,
  - екологични и енергийни катастрофи,
  - атомни опити,
  - черни дупки
- и прочие.

Всичко това е човешко дело, всичко е предизвикано от самите хора. Мащабите на човешките бедствия растат от поколение на поколение. И в това участваме всички. И ето че най-сетне Провидението ни спира на ръба на пропастта, напомня за себе си чрез клеймото на Касандра.

Още веднъж заявявам, че космическите ми изследвания по разкриване сигналите на касандро-ембрионите не преследват никакви други цели освен една — да помогна на хората да разберат, че повече не бива да се живее така, по-нататък следва израждане!

Само изкореняването на бедите и пороците от всеки човек поотделно, като започнем със самите себе си, и от всички заедно, от цялото човешко племе, може да обнови перспективите за живот. Утопия ли е това? Отново утопия? Не, не е поредната утопия. Това е пътят за оцеляването на живия дух, друг път няма...

Вярвам, че ще се намерят мъжествени хора, които няма да отстъпят, няма да се избавят тутакси от касандро-ембрионите. Тези хора ще научат от фаталните сигнали много: за отговорността на всички и на всеки за начина ни на живот, за съдбата и потомците, за

това, че предстои неவிжданo единoборство на човека със самия себе си... Такива хора ще положат усилия за по-добър живот.

Вярвам в това.

А сега накратко за себе си.

Естествено, никой не ме е подстригвал за монах, аз съм самозванец, или казано с други думи, условен космически монах, и сам съм си избрал условно име, като съм се нарекъл Филофей — в Русия е имало монаси с това име. Сам избрах живота на отшелник в космически манастир. Когато нашият международен екипаж — американец, японец и аз (до неотдавна съветски учен и научен ръководител на космическа лаборатория), изпълни своята програма и трябваше да се върне на Земята, аз отказах да напусна орбиталната станция, да се прехвърля в изпратената за нас космическа „совалка“. По този повод направих изявление, като настоявах за свободата на личния избор. С бръснач на гърлото принудих колегите си да ме оставят на мира. И постигнах своето...

Вече пети месец, сто тридесет и седми ден, съм съвсем сам в орбита и провеждам изследванията си. Жизненонеобходимите запаси на станцията ми позволяват да остана тук още много време. И ако е вярно, че във всяко зло има нещо добро, това важи и за моя случай. Разпадът на съветската империя, който разтърси целия свят, беше добре дошъл за мен. В хаоса от събития бившите съветски служби забравиха за мен и за орбиталната станция, която преди се наричаше „Восход-27“. Опасявам се, че няма и да си спомнят скоро, че не им е до мен, опасявам се, че още дълго време ще бъдат заети с нелепата делба на космическото имущество между новите държави и може би ще се опитат да разделят дори орбиталната станция, на която съм се настанил, а защо не и самия космос... Но това си е тяхна работа. Аз направих своя избор и изпълнявам дълга си. Ще помагам на човечеството, като показвам сигналите на касандро-ембрионите, до последния си час...

На Земята не ме чака никой. Нямам си никого. Самият аз съм подхвърлено дете, израснал съм в дом за сираци. Майка ми вероятно е била принудена от обстоятелствата да подхвърли новородената си рожба на стъпалата на детския дом. Няма да разказвам сега как

премина животът ми, какво ме подтикна да се отправя към Космоса — това е отделна тема, друга история.

Ваше Светейшество, още веднъж прекланям глава пред светлия Ви лик. Не ме съдете строго. Единственото, което искам, като се обръщам чрез Вас към хората, е те да научат истината.

Филофей, космически монах

В светския живот — Андрей Крилцов

Към текста на посланието до римския папа, предадено от орбиталния компютър, бе приложена бележка, адресирана до редакцията на вестник „Трибюн“:

„Уважаеми г-н Главен редактор,

Според нашата уговорка предоставям на редакцията на «Трибюн» изключителното право да публикува това послание. Много добре разбирам с какъв тежък товар се нагърбва «Трибюн», като се решава на тази стъпка. Ценя Вашето мъжество.

Ще ви бъда признателен, ако редакцията ми изпраща най-интересните отзиви на моето обръщение. Трябва да имам точна представа за реакцията на земните жители.

С благодарност

Филофей, космически монах,
орбитална станция РХ“

---

[1] Есхатология — учение за края на света и задгробния живот, най-много развито в християнството и юдаизма. Бел.прев. ↑

[2] Ойкумен — у древните населената част на Земята. Бел.прев. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

Отново сънуваше китове. Дълго плуваше между тях в океана. Взираше се в заливаните от вълните очи и отгатваше израза им. Плуваха във формата на клин, както тогава, когато ги видя от самолета. Необяснима сила ги тласкаше напред, към чертата на хоризонта, сякаш там ги очакваше нещо. Хоризонтът се отдалечаваше, а те плуваха и плуваха, разсичайки вълните с могъщите си тела. Водата в океана ставаше все по-гореща. Прииждащите вълни ги пареха. Все по-трудно и страшно беше да се плува в горещите води. Внезапно той видя и проумя защо океанът кипеше така нетърпимо. Над него се бяха появили две слънца наведнъж. Две огнени пурпурно-кафяви кълба жарко пламтяха в небето като двойка прожектори. И беше трудно да се разбере кое слънце е истинското, вечното, и кое бе дошло, кой знае откъде, като съперник на постоянното. Уплаши се страшно. И закрепця на плуващите редом с него китове: „Гледайте, гледайте, братя китове! На небето има две слънца! Две слънца наведнъж! Чувате ли? Това е лошо! Океанът ще заври и ние ще загинем. Две слънца — това е страшно!“

Робърт Борк още дълго крещя в бушуващия океан сред мятащите се китове и се събуди целият в гореща пот, с оглушително сърцебиене, чието ехо кънтеше в ушите му. И докато идваше на себе си, не можеше да повярва, че това е било само сън. Двете слънца, ослепително пламтящи над океана, се бяха запечатали в него така, сякаш беше ги видял наяве. Много пъти бе сънувал китове, но чак пък с две слънца, сипещи жар отгоре! Беше страшно!...

И в този момент разбра откъде се бе появило в съня му второто слънце. Проумя го тревожно и ясно. Дори се учуди, че не се сети веднага. „Ама че съм и аз“ — усмихна се футурологът и погледна часовника до огледалото. Беше вече седем сутринта. Жена му още спеше в съседната стая.

Борк излезе на верандата, където обикновено правеше сутрешната си гимнастика. Но този път мислите му бяха другаде.

Онова, което ги заобикаляше в къщата им извън града, не го занимаваше както друг път. Днес бе забравил дори алпинеума на площадката до басейна, подреден с любов по японски образец (искаше му се да вярва, че и според разположението на звездите), където сутрин футурологът — според слуховете, които Джеси разпространяваше с комично-страховит шепот — обичаше да врачува, а според собствените му думи, да чертае по пясъка магически знаци. Сега не му беше до развлечения.

Трябваше да прегледа цялата преса, а тя беше огромен куп, трябваше да телефонира на разни хора по разни въпроси — да се справя със ситуацията в движение.

Страстите по повод касандро-ембрионите вече се разгаряха навсякъде. Борк ни най-малко не се съмняваше, че това трябваше да се очаква. Самият той чувстваше прилив на вълнуваща енергия, както в далечните млади години, когато не бяха рядкост разгарящите се в университетските кръгове шумни дискусии по проблемите на съвременната цивилизация, когато наистина изглеждаше, че бъдещето на човечеството може да се конструира по моделите на престижния по онова време интелектуален „Римски клуб“, само да успеят да убедят консервативните си опоненти. Събитията около клеймото на Касандра събуждаха у Борк забравен хазартен плам, готовност да рискува, да приеме открития сблъсък заради идеята.

А събитията повлякоха Борк още от летището. Джеси го посрещна в тълпата на изхода, стиснала обемист вестник, който размахваше над главата си като букет, странно усмихната, с някакъв хем виновен, хем дяволит, хем тревожен израз на лицето. Дори изглеждаше подмладена, като окъпана от ненадеен проливен дъжд. Джеси беше девет години по-млада от Борк, но понякога закъсваше с кръвното и тогава се измъчваше и помръкваше, докато сега на летището тя му се стори наелектризирана, динамична, както в младежките, отдавна отминали години. О, как ѝ попречи той по онова време да се нареди сред големите музиканти! Беше виолончелистка, и то твърде добра. Ако откаченият Борк не я беше стиснал в мъртва хватка, може би кариерата на Джеси нямаше да заседне в ямата на оркестъра. Но всеки със съдбата си. Сред първите думи, които му каза на летището, в блъсканицата на входа, бе лекомислената, отчаяна фраза, с която изразяваше и радостта си от срещата им:

— Не знам, Робърт, какви магически знаци си начертал, преди да заминеш, между глупавите си камъни, но как другояче може да се обясни това, което стана? Никак, Робърт, никак, ако ще и да се пръснеш! Няма обяснение и толкоз. Но това е нечувано! Повярвай ми, ще хвърли целия свят в треска!

— Значи йероглифите ми струват нещо?! — влезе в тона й футурологът.

— Е, изглежда, дочака, скъпи мой Предсказателю, дочака да се сбъднат врачуванията ти... Сега сам се оправяй.

Вече в колата — караше Джеси — Борк разгърна вестника, но като хвърли поглед по страниците, тутакси го прибра.

— Не, това трябва да се четете внимателно вкъщи, на спокойствие — и свали очилата.

— А ти какво си мислеше? — се подсмихна с разбиране Джеси. — Ако не беше от космоса, а някой го беше казал на улицата, просто щяха да му дадат да се разбере! Представяш ли си: някакво си ембрионче, зародишче, можело едва ли не да мисли! Да предполага разни неща! И да ни съобщава, че не иска да се ражда! И всичко това сериозно! Как е възможно?

— Е, вероятно не е точно така — озадачено сви рамене Борк. Стори му се, че жена му съди прибързано, което рядко й се случваше, и кой знае защо му се прииска този път да не се окаже права. — Може би се има предвид самият факт, че зародишът има рефлекс. Но каквото и да е, това е повод за размисъл. Ако допуснем, че е открита непорочна форма на възприемане на грешния ни свят като контролна отправна точка... Разбираш ли, сега изведнъж ми хрумна. А това действително би могло да стане само на ембрионално равнище. При това в най-фантастичните представи. Макар че кой знае. Впрочем нека не избързваме. Като се приберем, ще го прочета, тогава ще поговорим, ако е сериозно... Знаеш ли, сега ще те разсмея.

И футурологът започна да разказва на жена си за немската прецизност и педантичност и едновременно с това за вътрешната разкрепостеност на европейците, която ги сродява с американците. В една ранна утрин той видял на пустата рейнска крайбрежна улица в Дюселдорф някакъв човек, който карал велосипед край реката и с пълен глас пеел, сякаш това било в реда на нещата, прочута ария, при това колоездачът бил с вратовръзка, бяла яка и лачени обувки, едва ли

не с цилиндър, сякаш току-що бил слязъл от оперната сцена. А по това време на улицата нямало жива душа, никой, който да оцени пеенето му. Но велопевецът нямал нужда от чуждо присъствие. До него бил пълноводният Рейн, по който от ранно утро се движели товарни шлепове и параходи... Изгрявало и лятното слънце. Възхитеният Борк бил готов да тича подир чудака-певец, толкова екстравагантно, смешно и величествено било всичко това. Пълна разкрепостеност, пълно щастие. Изпитал желание да се гмурне в Рейн, да заплува срещу този пеещ колоездач, отпрашил по безкрайната крайбрежна улица, да му помаха с ръка, да му викне от водата нещо весело, изпитал желание да потича редом с него и да забрави всички грижи на този свят.

Посмяха се на чудака, носейки се по аутобана.

„Сега у дома, у дома. На работа и пак и работа, дявол да го вземе!“ — мислеше си Борк, предвкушвайки как скоро ще си е вкъщи, в своя кабинет, на бюрото. Мислеше си за това с вече привичното чувство на облекчение, както беше винаги при завръщанията му, при срещите с Джеси на летището, и едновременно с известен укор към себе си заради едноседмичното отсъствие, заради пропуснатите дни. А колко много бяха те, подобните на тези пропуснати дни, чиято цена човек разбира твърде късно.

Този път обаче към познатите настроения се прибавяше и нещо друго, свързано с онова, което научи още в самолета. На пръв поглед, че това странно съобщение е обречено да сподели обичайната участ на умопомрачителните сензации — да пламне и угасне. Но колкото повече Борк мислеше за чутото, толкова повече се учудваше, долавяйки в себе си необяснимото усещане за пристрастност към станалото, при това в степен, която не би му позволила да се отдръпне, да изхвърли от главата си тази история, дето изобщо не го засягаше. Все едно, че се бе оказал случайно в съдебна зала, където е произнесена неочаквана и нечувана присъда, според която не само подсъдимият, а и всички присъстващи на делото в момента са признати за виновни само защото са наблюдавали съдебния процес. И присъдата не може да се отмени, тъй като е произнесена публично.

Досегът с космическата новина пораждаше наистина странно състояние, странно, неочаквано и необяснимо. Под впечатлението от нея явно се намираще и Джеси зад волана. Усещаше го по лицето ѝ, по очите ѝ. Природата я бе дарила със сияещ поглед, чиито неуловимо

променящи се преливания и оттенъци говореха на Робърт Борк толкова много. От първия ден на запознанството им на някакъв благотворителен концерт, когато я видя сред младите музиканти, а тя него — седнал близо до сцената сред зрителите, след което започнаха да се срещат, от този първи ден той се научи да чете по очите ѝ „и за зимата, и за лятото на живота“ и знаеше всичко, което ѝ е на душата, и тя също знаеше всичко за него. И тази способност да се разбират от половин дума, от бегъл поглед, бе определяща за тяхната сплотеност и семейно щастие.

Реши да не отвлича с бърбрене жена си — съсредоточена, притихнала, което не ѝ бе присъщо. Нямаше и особени причини за угриженост. Както често става на тази възраст, начинът им на живот беше улегнал отдавна; единственото, което не можеха да пресметнат и предопределят, беше Божа работа — на всеки е отпуснат различен срок. Засега те полагаха усилия да реализират творческите си възможности, докогато им стигне „лимитът“ от време и здраве. И Борк разбираше: ако Джеси сега не прилича на себе си, то е само защото е поразена от това послание на космическия монах Филофей.

„Вкъщи ще си поговорим — мислеше Робърт Борк. — Дали да не се обадя на някой приятел от университета, да обсъдим, докато пътуваме? — и тъкмо щеше да вдигне слушалката, но размисли. — Не сега, първо трябва внимателно да прочета този космически оракул и чак след това...“

— Да пусна ли радиото? — попита Джеси, отгатнала мислите на мъжа си.

— Няма смисъл. Защо да ни бръмчи? С тебе и така ми е хубаво.

— Почти ме убеди — с малко мрачна насмешка откликна Джеси, докато ловко изпреварваше поредната кола.

— А ако това, което ни съобщават оттам — Борк вдигна очи към небето, — наистина съществува, разбира се, никой няма да остане безразличен.

— Мислиш ли, че действително е възможно?

— Не зная. Но ако е така, може да последва лавинообразна реакция.

— Пепел ти на езика! Футуролог! — съвсем сериозно се разтревожи Джеси. — Става страшно, когато се разбунят тълпите.

— Ако хората се видят в нелицеприятна светлина, генетиката от биологично тайнство може да се превърне в политика.

— Вече прекаляваш, Робърт — опита се да приглуши засилващата си тревога Джеси. — Но кой знае — започна да разсъждава тя, — точно преди да тръгна за летището, позвъниха Шнаер, Артър и Елизабет, и те са обезпокоени. А нашият Джон, Кошут, да се обади от Атланта, там поставял пиеса, та изведнъж си спомнил, че уж на дискусиата по теорията на Фукуяма за края на историята ти си предрекъл нова трагедия, ново изпитание на човечеството. Ето, казва, изграчи прокоба твоят футуролог, измъкна от находищата на Световното зло, като от чувал с боклуци, вместо световна война, война вътре в човека, проблема струва ли си човек да се ражда. Да беше си премълчал този твой футуролог, казва, може би нямаше така да се обърнат нещата. А той отвори вратата слепешком и то се появи. Питам го — кое то? А той — то си е то. Няма си име.

— Е да, Кошут си е Кошут — Борк иронично сви рамене, — ежи се, както винаги, самият той поставя трагедии в театъра, обръща света надолу с главата: Шекспир, Есхил и т.н., а аз, видите ли, бил съм гарван, който грачи на оградата. Благодаря. Доброто ми плешиво приятелче...

— Той поначало си е чудак. Помниш ли как веднъж изтърси: завиждам ти, и жена ти е чудесна, и косата ти е коса. А аз какво? А ти му казваш: жената можеш да ми вземеш, а виж, косата, макар да е посивяла и рошава — не можеш! А на него почти му се насълзиха очите, като че хем се смее, хем плаче, артист!

Борк само замислено кимаше. За първи път се връщаше у дома с непривична, и по-точно, неизпитвана досега тежест в душата, привнесена отвън, невидима, неопределена и все пак постоянно присъстваща.

— Боб, наистина ли видя китове в океана? — прекъсна мислите му Джеси.

— Ами да! Затова ти и позвъних — оживи се той отново. — Представяш ли си? Това не се описва с думи. Представи си, в океана се движат като кораби огромни животни, плуват като жеравите в небето — в триъгълник. Невероятно! А ти не си до мен. Е, пак добре, че се свързахме. — Борк помълча и продължи развълнуван. — И как да ти го обясня, разбираш ли, сега си мисля, че това изобщо не беше случайно.

Чуй само. Във Франкфурт този път освен познатата публика имаше един нов участник, от Австралия. От Мелбърнския университет. Все пак у австралийците има нещо по-различно от нас, не знам защо, може би защото са в покрайнините на света? Или просто човекът си беше такъв? Аз си го нарекох делфинолог, защото се интересува от делфините. Това му е хоби. Енергичен, с любознателен ум, говори интересно. Та с него се заговорихме, случайно, разбира се, за китовете. Започнахме с делфините. И може да ти се стори смешно, но този разговор за китовете много ни сближи. Беше ми толкова интересно! Та науката и досега не може да отговори на въпроса какво означава феноменът на груповото самоубийство на китовете.

— Когато сами се изхвърлят на брега? Това ли имаш предвид?

— Да, точно това. И какво кара китовете, пълни със сили и, надявам се, умствено здрави, изведнъж, ни в клин, ни в ръкав, сякаш са се наговорили, да доплуват през нощта до брега и да се хвърлят на плитчините, където водата е до глезените, за да издъхнат? И там, без дори да се опитат да се дръпнат назад, към океана, китовете загиват. Защо го правят, заради какво, по каква причина?

— Чакай — прекъсна го Джеси със светнали от възбуда очи. — Колко пъти е писано за това по вестниците. И онзи твой австралиец знае ли защо става така?

— Там е цялата работа. Как разсъждавахме ние с него? Че това явление — самоубийството на китовете, противоречи на биологичния закон за съхранение на видовете. Тоест е в разрез с природата. В животинския свят няма подобно нещо.

— Затова пък сред хората го има колкото щещ.

— Това е съвсем различно. Абсолютно различно. И не за това става дума. Тук имаме нещо съвсем друго, Джеси.

Робърт Борк замълча, като обгърна с поглед изскачащата от гората мощна магистрала с набиващите се в очи крайпътни знаци и табла, любувайки се несъзнателно на познатия пейзаж. За няколко мига той се почувства много щастлив — на път за вкъщи, с Джеси на волана, готов да ѝ разкрие огромната, както му се струваше, тайна на китовете, и блажено предвкушаваше как тя ще бъде поразена от чутото, а след това, запалени от откритието, те отново и отново ще се връщат към тази тема и ще я разнищват от всички страни. И това ще е щастие. Нали щастие е единение на душите. Прииска му се, като пристигнат,

да поседят на верандата, да послушат избрана от Джеси музика (тя е непоправима, за нея класиката е над всичко) и да си позволят любимото бяло вино... Но се сети за космическия монах и си помисли, че идилията може и да се отложи.

— Защо замълча, Боб, чакам. Решил си да ме заинтригуваш ли?

— А, не. Просто си събирам мислите. Питаш ме знае ли този австралиеца Кифер причините за самоубийството на китовите. Как да ти кажа. Той предполага такива неща, каквито другите не могат дори да си представят. Разбираш ли, това не е просто някакво логическо заключение. Бих го нарекъл особено нравствено-философско виждане. Да, да. Не се усмихай и не се чуди. Точно така е. Австралиеца лансира версия от глобален мащаб. Разбираш ли, измежду всички млекопитаещи китовите, наред с делфините, са най-развитите умствено същества. За съжаление, те не са надарени със способността да говорят и това издига непреодолима бариера между нас и тях.

— Боже мой, станало ти е навик да четеш лекции, Робърт. Но не мога да разбера за какво нравствено-философско виждане говориш?

— Нито един учен не е обяснил същността на това странно явление. А Кифър изведнъж ми разкри картина от вселенски мащаб.

— И в какво се състои хипотезата му?

— Той е стигнал до потресаващ извод. В акта на груповото самоубийство вижда реакцията на световния разум спрямо земните събития.

— Но това е пълна фантастика, Робърт!

— Не бих казал, не бих казал, скъпа моя. Аз самият съм погълнат от тази хипотеза. Човекът се ползва от абсолютната привилегия на разумно същество с вселенска мисия, а ако не сме в състояние да се усъвършенстваме, активно да усвояваме универсалното, което се изисква от нас и заради което съществуваме на този свят, излиза, че сме паразити, неоправдали предназначението си, безполезни твари. Извинявай, малко се увлякох. Просто исках да кажа, че колкото ни е дадено на нас, хората, толкова се и очаква от нас. И преди всичко се очаква да хармонизираме и усъвършенстваме битието, а тук се включва всичко, което излиза от нас — и в помислите, и на практика. Хармонията на битието! Колко велики и нищожни мисли се раждат по този повод, колко злорадство и пошлост се проявяват у нас почти на всяка крачка, а нали хармонията е и самоограничение, борба с

духовната разпуснатост. И възниква естественият въпрос — а какво е съвестта, която във всички времена всеки хитричко тълкува посвоему, когато и както му е удобно, какво означава тя сама по себе си, пред природата, пред историята, пред бъдещето на света и най-после — пред Бога, който ни е създал и когото създаваме самите ние?

— Робърт — не се стърпя жена му, — ако живееше в Средновековието, щеше да бъдеш пламенен проповедник. И вероятно инквизицията с удоволствие щеше да те изгори на клада за ерес. Как може да се сътвори Бог?

— А, ето какво било! Виждаш ли, Джеси, и ти ставаш сведуща догматичка. Как може? Нямахме да им се удаде да ме изгорят. Може да се твори със слово. Да, да. То затова и ни е дадено свише. Всичко, което става в нас и с нас, става чрез словото. И всичко, сътворено от човека, в крайна сметка е предметно слово. И мостът над реката в началото е бил само дума. Дори нещо повече — словото е потенциалът на вечността, заключен в нас. Ние умираме, но словото остава. И затова то е Бог. И ние се мятаме в словото, в думите — ту се хвърляме в безкрая, ту словото ни води с юздите на неизбежното като мулета... Но друго исках да кажа. За другата, обратната форма на проявление на битието — за изначалното отсъствие на словото. А това е цялата природа. Например същите тези китове. Трагични създания в този смисъл. Лишени от словесния дар, те са надарени с уникална интуиция, с особени, характерни само за тях мислене и дух, с особено енергоинформационно биополе. За това можем да съдим и от помалките им братя — делфините.

— И все пак, Робърт, как да го кажа, какво ти се изясни?

Робърт Борк замълча, съсредоточен върху формулирането на онова, което за него беше толкова важно. Хрумна му мисълта, че винаги по пътя за или от летището кой знае защо му се иска да говори за необикновени неща, за които по-рядко става дума в домашна обстановка.

— Разбираш ли — продължи той, — Кифър твърди, и ми се струва, че не без основание, че китовете са живи радарни в откритите океани, че улавят скрити за нас сигнали от космоса; може би именно китовете узнават първи, че назрява вулканично изригване, и безмълвно стенат под напора на енергията от земните дълбини, но вероятно най-трагичното за тях, несъкруσιμο издръжливите на подобни стихии и

бури, на които не всеки кораб може да устои, та най-страшното за тях е, когато ги връхлетят сигналите за човешки катаклизми, за хорски злодейства, предизвикващи непонятен за нас дисбаланс в състоянието на световния дух. И това навярно е най-мъчителното за тях, както алпийският фьон, идещ от планината, знаеш за какво говоря, за това има много книги — за вятъра, който е разрушителен за психиката на планинските жители. Защото колкото и да е страховит вулканът, той изригва лава, а след това притихва, угасва. А ветровете на човешкото зло не стихват. В това е цялата работа. Сякаш така е устроен човешкият живот, че добродетелите са винаги дефицитни, а злото — винаги в излишък, винаги безмерно. И сега си представи, че когато на Земята става нещо, което сме безсилни да спрем и дори му намираме оправдания в тъмните ъгълчета на душите и пукнатините на съзнанието, че когато убиваме, смазваме, отвратително мамим самите себе си, китовете плуват към нас от отчаяние и страх. Защото световният разум заплашва да рухне, да се самоунищожи, а това означава — да потъне в бездната, да изчезне. И това плаши всяка жива твар от безмълвната половина на света. Тези живи същества изпитват инстинктивен страх. Защо, мислиш, плъховете бягат от потъващия кораб? Точно затова. Лишените от словесния дар китове не могат да изразят колко страдат заради нас и как това ги потиска, задушва, разкъсва ги отвътре, търсейки изход, успокоение. Разбери колко мъчително е това! Помниш ли, някой ни разказа как видял на улицата едно нямо момиче. Майка му била убила бащата — някакъв мръсник, а то, горкото, тичало, не можело да обясни на хората какво е станало и искало да се хвърли под трамвая. Нещо подобно, макар и в други, вселенски мащаби, изглежда, става и с китовете. Може би те понасят твърдо в океана тревогата за пламналите горски пожари, потреперват от свлачищата в планините, когато ледниците тръгнат, премазвайки всичко по пътя си. Но сривовете в човешкото поведение, садистичните и неизкоренимите злодейства — виж, това вече не е по силите им да превъзмогнат — в такава, разбираш ли, концентрация на пагубните страсти на човека, носителя на световния разум. Мислиш ли изобщо за това, че той ни е поверен като субстрат, по-точно форма на проявление на вечността? Съмнявам се. Някъде между нас, в човешката стихия, се извършва сриване, пропадане, извращаване на нравствеността, а от това сриване незримата радиация от злото и страха плъзва по света,

космическата справедливост е нарушена, а аз мисля, че такава справедливост съществува, хармонията на битието се деформира и тогава китовите не издържат и също се пречупват, плуват към брега и се мятат на него изведнъж, хвърлят се на сигурна гибел, просто се самоубиват. И ето, представи си, едва полетял над Атлантика, гледам изведнъж под крилото на самолета стадо китове в океана. Изтръпнах, като ги видях как се движат сред вълните в клин като жерави, дъхът ми секна и в същото време кой знае защо си помислих: къде ли са тръгнали, каква сила ги гони, накъде и защо?

— Е, вече ми е ясно защо изведнъж ти е хрумнало да ми звъниш от самолета. А аз не можех да схвана какви китове, какво става? Естествено, как да не се обадиш след всичко, което си си въобразил?

— Мисля, че не само си го въобразявам.

— Хайде, хайде — снизходително се усмихна жена му. — Скъпият ми футуролог! — Гледаше го с лека ирония. — Случват ти се такива неща. Все пак е любопитно, дума да няма, много любопитно. Току-виж наистина това е някаква форма на протест? Кой може да каже? Ох, Робърт, трябва да заредим, виж, бензинът свършва. Докато пътувахме и правехме догадки за китовите...

Те отбиха към бензиностанцията и всичко се върна в привичното русло на делника, изместило и космическия монах, и китовите, и всякакви там абстракции. После продължиха по улиците на крайградската зона, до дома им вече оставаше съвсем малко.

Усетил изведнъж връхлетялата го умора, Борк каза:

— Джеси, нека днес не вдигаме телефона. Включи телефонния секретар. Уморен съм. Трябва да си почина от пътя.

— За един разговор вече дадох съгласие. Извинявай, но довечера ще ти се обади Оливър Ордок. Казах му, че пристигаш днес. А той се канеше да ти звъни чак в Европа.

— Оливър Ордок ли?!

— Ами да! Той се кандидатира за президент. Знаеше ли?

— За знаене знам. Сега започва първият кръг на кампанията. Ох, от него няма откачане. Упорит човек е, ще звъни до дупка.

— Извинявай, Боб. Не можах да му откажа.

— Щом ще звъни, да звъни. За Бога. Оливър Ордок. Доста отдавна не сме се чували. Помниш ли, беше вицегубернатор, занимаваше се с науката и образованието в щата и с трудовата заетост.

Помагаше ни в организирането на международни научни конференции, ако си спомняш, заедно ходихме до Москва в първите години на горбачовската перестройка. Тогава там канеха политолози и футуролози от целия свят. Ордок участваше като политолог и представител на щатската администрация. Ех, тази перестройка. Каквото и да се каже, разтърси всички и на Изток, и на Запад. Романтично време. Той е по-млад от мен, въпреки че и неговите годинки май не са малко.

— Петдесет и шест — подсказа му Джеси. — По вестниците така пишат: петдесет и шест годишният Оливър Ордок.

— А, значи е на толкова. Горедолу и аз така предполагах. Излиза, че нашият Оливър Ордок събрал кураж, решил да си опита късмета. Ех, магията на висшата власт. А току-виж и успее?... Предизборната кампания е като открито море, вълните прииждат и докато се усетиш, те отнесли до брега. Само да успееш да предизвикаш обществения прилив. Да проявиш интуиция. В този смисъл Ордок е в стихията си. Той е ловък човек, не е задълбочен, но не е и глупав.

— Да, помня онова време. Добре го помня. Тогава в Москва... Кога бяхме там? А, да, през осемдесет и шеста... ти говори в Кремъл, в онази огромна старинна зала, Горбачов сам ръководеше срещата. И Ордок беше с нас. Спомняш ли си? И не се изказа зле, дори напротив.

— Не беше зле. Никак не беше зле. В него има енергия, ентузиазъм на оратор. Макар че, повтарям, му липсват солидни познания. Същност те навярно не са и нужни в подобни случаи. За масовото съзнание е важна преди всичко програмата на кандидата. И личният чар.

— Ох, Робърт, стига, ние какво зациклихме — за китовете, сега за Оливър Ордок. Като че ли си нямаме други грижи. Скоро ще си бъдем вкъщи. Разбрахме се: Ордок, та Ордок...

— В това е и същността на съвременния популизъм, Джеси. Всички си губят ума по една личност, а тя сякаш си губи ума за всички. И ние с теб не сме изключение в Америка.

— Сигурно. Само че какво го е прихванало изведнъж да те търси на пожар чак в Европа? От какъв зор?

— Няма какво да гадаем. Мисля, че този космически монах е запалил главата на много хора. Така да се каже, отведнъж ги извади от

релси. Мисля, че това е причината. Макар че не съм сигурен.

— А ти какво общо имаш? По същата логика и ти, Боб, можеш да позвъниш на Ордок по повод космическия феномен. Привет, старче, какво смяташ за посланието от космоса до римския папа? Помниш ли, в Москва руснаците в подобни случаи казват — това яде ли се, пие ли се. Та и ти би могъл така, с какво ще изядем сензацията, скъпи Ордок? Защо не?

— Естествено. И все пак сама каза, че и други хора са ме търсили. Защо ли са решили, че точно аз трябва да давам обяснения за този космически смахнат? Трябва по-бързичко да се ориентираме за какво все пак става дума. А ако е само фойерверк?

— Ако е така, ще се посмеем, ще се повеселим.

— Ох, не говори така, Джеси. Такива фойерверки не са на добро.

— Ето на, на тебе само ти дай повод. Ненапразно жизнерадостните съпрузи те нарекоха глобален песимист. Дай за малко да забравим всичко това, поне докато стигнем у дома. Много ми дойде наведнъж — и монахът Филофей в орбита, и твоите китове в океана, а аз имам сериозна репетиция с оркестъра. Ох, Боже...

— И на мен ми се иска спокойно да поседна с тебе, Джеси... Ето че стигнахме.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

От спокойната почивка не излезе нищо. Още в осем вечерта телефонът зазвъня. Бодър женски глас се поинтересува, след като се извини за късното обаждане, дали мистър Борк може да говори с кандидат-президента мистър Ордок. И макар че за него и по принцип бяха характерни многословието и подчертаната откритост, този път той явно беше възбуден. Приятелски-непринуденият разговор се разтегли на повече от четиридесет минути. Робърт Борк бе принуден да изслуша много нужни и ненужни неща, трябваше да каже и своето мнение.

Всичко започна с шеговито встъпление:

— Здравей, Робърт, добре дошъл, и трябва да ти кажа, че този път очаквах завръщането ти като никой друг на Американския континент, с изключение, разбира се, на чудесната ти половинка; вече бях готов сам да прескоча до Европа с надеждата да те открия някъде по рейнските брегове сред прекрасните франкфуртянки!

— Благодаря ти, Оливър. Жените във Франкфурт са наистина хубави, но ми се струва, че не си ме издирвал само заради това. Има ли нещо ново? Отдавна не сме се виждали.

— О, да. Стават прекалено много неща, повече, отколкото би ми се искало. Разбираш ли, дяволът ме накара — между другото, като казах дявол, се сетих за една интересна случка от преди няколко дни, — та значи, докато ти пътуваше из Европа, аз се хвърлих с главата надолу в предизборната кампания.

— Знам, знам. Надявам се, че е сериозно.

— Дори много сериозно. В компанията на финансиращи акомпанятори, доста солидни и, най-важното, крайно заинтересовани. Но не за това става дума — все пак те са оркестърът, а ариите трябва да пее твоят самоуверен приятел, т.е. аз! А какво означава това, точно на тебе ли да обяснявам. Само че има ли смисъл? Това е сериозният въпрос. Така или иначе не смятам да отстъпвам. Но няма да се разпростирам. Можеш ли да си представиш? Рейтинга си печеля при

срещите с широката публика (не искам да я наричам тълпа, не, не, в никакъв случай, да, разбира се, колективният интелект, подчертавам го при всички срещи, аз съм за развитието на колективния интелект на всички равнища). Но все пак, между нас казано, впрочем четох някъде в статиите ти за бифуркационните стихии, та исках да кажа, че популизъмът е равносилен на навлизане във взривоопасна зона: да не стъпиш погрешно, да не отговориш погрешно, да не реагираш погрешно, едни ще са доволни, а други — не, и всички очакват нещо от тебе, и трябва да си готов за всичко. Но главното е достъпно да изложиш пред публиката своето виждане по проблемите. Точно това очакват избирателите — решение на проблемите. Ало, чуваш ли ме? Та така, Робърт, извинявай, че разказвам всичко това на теб, учения, дори ми е неудобно. Но такава ми е сега орисията. Трябва да бъде ясен за всеки минувач по улицата.

— Не се притеснявай, Оливър, слушам те.

— Благодаря. Най-важното е, че се опитвам да обясня на избирателите своята, така да се каже, стратегическа програма за бъдещето на Америка, така, както я виждам на фона на кризисната обстановка в света. Подчертавам, кризисна! А кога всъщност животът не е бил кризисен, питам се. Винаги, във всички епохи. И винаги някой трябва да поеме риска да поведе останалите. В този смисъл кризата е необходимо условие, за да тръгнат след теб, да ти повярват. Бог да поживи конституцията и съществуващите закони, но ако на земята царяха спокойствие и благодат, кой кого би слушал. Кой щеше да тръгне подир някого, ако нямаше криза? Така мисля аз. Та в тази връзка главната ми, концептуална идея се основава на вечния проблем — как да уредим утрешния живот за всички и за всеки. Разбира се, ясно е, че всеки жадува за промени към по-добро за себе си, и не толкова мисли как да ги осъществи, колкото очаква небесни благини на секундата. Дано не ти се стори смешно, но хората уж разбират, а не разбират, трябва да ги убеждаваш и убеждаваш. Те това искат.

Докато Ордок споделяше своите размисли и наблюдения по тази тема, Борк интуитивно долавяше в потока от думи не само познатите мотиви от предизборната треска на претендента за президентския пост, но и още нещо, засега скрито в подтекста, някаква цел, към която събеседникът му се приближаваше предпазливо, като сал към брега.

По всичко личеше, че Ордок се мъчеше и да му направи приятно впечатление, и да подчертае риска, който уж се бе осмелил да поеме заради интересите на гражданите и демократичните принципи, и да изясни зад завесата от словоизлияния нещо, което го вълнуваше. Подразбираще се, че заради това се беше и обадил.

Борк си го представи ясно на другия край на телефонната жица, в просторния кабинет с големи овални прозорци, който напоследък ползваше в сградата на партията в качеството си на неин местен лидер, зад бюрото, сред куп телефони и всякакви други ефектни апарати, във въртящото се черно кожено кресло, седнал леко настрана, като сепната птица, вперила отсъстващ поглед през прозореца на петнадесетия етаж в същите остъклени етажи на високите сгради отсреща. При цялата му общителност и откритост, за Оливър Ордок съществуваха най-различни мнения — за и против, не липсваха и приказки за прекалената му стиснатост и т.н. И че притежавал кучешки нюх на политик-популист. За кого ли не се говорят подобни неща? Още повече, ако човекът, започнал от адвокатската папка, изведнъж мълниеносно привлича общественото внимание, набира точки напук на останалите, прави кариера сякаш от нищо, въпреки критичните представи за него у хората, които най-отблизо го познават.

В началото Ордок се прояви в профсъюзите, после в екологичното движение, започна да се мярка във вестниците и по телевизията, като при това демонстрира немалки способности в унисон с насъщните нужди на времето или, както самият той обичаше да подчертава, нуждите на човека от улицата. Той поддушваше безпогрешно, наистина като куче, преследващо дивеч, общественото настроение на масите и въздействаше на тази стихия, като стоически понасяше елитарната критика. С това и печелеше. Естествено, успехът вдъхваше надежди и увереност, преобразяваше човека. Някак изведнъж Ордок неузнаваемо се промени, дори външно. Изчезнаха дори странните сиво-бели петна, които покриваха птичето му лице и жилестия му врат. А до неотдавна лицето му с характерните тъмни кръгове под очите, напомнящо по нещо лицето на екзалтирания Гьобелс, изглеждаше като опръскано със супа. Дори един от противниците му, по професия лекар, навремето твърдеше, че петната по лицето на Ордок свидетелстват за честолюбивите му стремежи и жаждата му за власт. И че ако съдбата, макар и късно, не се бе

усмихнала на Ордок, цялото му хилаво тяло, от главата до петите, би се покрило с подобни „крещящи“ петна и такъв би си останал до гроба. Но така злорадстваха само злите езици. И обратно, хората, които знаеха за какво става дума, съчувстваха на Ордок, тъй като тези петна бяха проява на една рядка болест на нервна почва, наречена „вителиго“. А удивителното изчезване на петната от супа от лицето на Ордок те обясняваха с рязката вътрешна промяна у него, настъпила от удовлетворението от постигнатите най-после дългоочаквани цели. Беше смешно, разбира се, но се оказа, че Ордок се беше отървал от козметичния си дефект наистина благодарение на своите успехи на политическата сцена. Впрочем тази житейска подробност вече беше забравена. Сега Оливър Ордок изглеждаше съвсем нормално от телевизионния екран, нямаше дори и намек за предишната петниста кожа. Той бе енергичен, с винаги напрегнат израз в неспокойните черни очи, които сякаш непрекъснато търсеха нещо. Според собственото му признание винаги му се беше искало да се срещне с противника си. И тогава цепеше право напред и не го оставяше на мира. При това Ордок беше великолепен оратор: добре поставен глас, ясна дикция, ефектни жестове, с една дума, всичко, което бе нужно за един трибун, жаден за вниманието на тълпата.

Но Борк бе поразен най-вече от една необикновена и вероятно изключително рядка способност на Ордок: толкова поразителна, че бе трудно да се възприеме. И наистина, ако разкажеше на някого — нямаше да му повярва, щеше да каже, че такова нещо не е възможно. Борк го знаеше не от слухове, а лично, тъй като с Оливър Ордок бяха завършили един и същи университет, макар и в различни години — Борк малко по-рано, а Ордок — след него, Борк бе завършил историческия, а Ордок — юридическия факултет. Оттогава бе изминало много време, не едно десетилетие, но романтичната принадлежност към университетското братство, както се казва, ги сближаваше. А рядката способност на Ордок бе в това, че той помнеше абсолютно всички телефонни разговори, които бе водил в живота си! Именно телефонните разговори и само тях! Можеше да каже с точност до ден и час с кого и кога бе говорил по телефона преди десетпетнадесет години, дори и по най-незначителния повод, да речем, позвънил е на информацията на летището или пък са му се обадили от бензиностанцията през 1971 година, в сряда, 12 август, в три часа

следобед. Никой не намираше обяснение за тази особеност на паметта, за това безсмислено складиране на ненужни вектори в главата. Робърт Борк не криеше, че ту завиждаше на странната способност на Ордок, ту се ужасяваше от нея. Мислеше за това или напълно сериозно, или с насмешка и уплаха: защо всъщност беше нужно това нелепо качество, защо наистина? Дали бе дар от небето или, обратно, наказание от преизподнята? Кой знае? Сега Робърт Борк изведнъж си спомни за това, докато изслушваше словесните излияния на своя състудент. И си помисли: „Може би ако сме живи след десетина години, той ще си спомни и този наш разговор, а аз, разбира се, дотогава ще съм го забравил, но дяволът си няма работа, току-виж го запомня и аз... Но защо?...“

Междувременно Ордок пристъпи към целта на позвъняването:

— И така, Робърт, за какво ти говоря всичко това, извини ме, че започвам толкова отдалече. Случи се едно събитие и за мен е страшно важно да си го изясня, както се казва, в движение. Ти, естествено, вече си запознат, цяла Америка говори за това. Онзи космически монах, как се казваше — май че Филовей! Нали Филовей?

— Филофей — поправи го Борк. — Казва се Филофей. Прочетох посланието му само преди час.

— Така си и мислех, Робърт. Та значи лично на мен този проблем за касандро-ембрионите ми се стовари като гръм от ясно небе. По-добре да беше станало земетресение. По-добре... и аз не знам какво. Извинявай, но съм в пълно недоумение. Никога не съм изпадал в подобно състояние. Досега не разбирах какво е пропаст, а днес стоя на ръба ѝ. Свикнал съм да търся опоненти и публично да се сражавам с тях, а сега не зная как да се държа, с кого си имам работа, с кого, ако се наложи, ще трябва да кръстосаме шпаги? Искам да кажа, че това е абстракция. И в същото време то всъщност засяга всички и всеки, връхлетя ни неподготвени, дори допускам, че само ти и такива като теб, суперинтелектуалци, не сте шокирани.

— Извинявай, Оливър — прекъсна го Борк, — и аз съм в същото положение, в каквото си и ти, и останалите. Кажи ми откровено защо реши да се обърнеш точно към мен? Ние сме от един университетски инкубатор, готов съм да те слушам до безкрайност, но все пак?

— Ще бъда искрен. Не се сетих сам за това. Идеята да се обърна към теб за обяснение и съвет дойде първо от моя помощник — Антъни

Юнгер. Той е не само делови, а и начетен младеж, интересува се от философия. Ценя го. Та когато моите съветници и помощници се събраха като зашеметени с опулени очи и с „Трибюн“ в ръце, направо не бях на себе си. Утре ми предстои голяма среща с хората от областта, с народа. Сам разбираш: демокрацията и народът са еднакви по същество. Готов съм на всичко, готов съм за всякакви въпроси, но като си представих, че ще ме питат за тези касандро-ембриони, сърцето ми се сви, като че зад ъгъла ме дебне тигър. Кой можеше да предположи, че гръмотевицата ще дойде от космоса?! А ми предстои цяла серия насрочени срещи с избиратели. И сега се чудя какво да правя. Знаеш, че нашият американски избирател е придирчив донемайкъде, направо скандален. Това е известно на всички, целият свят ни наблюдава и често си умира от смях от американската неудържимост. Демокрацията става самоцел? Точно така! Извинявай, за Бога, пак се увлякох. Какво щях да кажа? Да, утре моите избиратели непременно ще поискат да разберат не само дали всичките ми зъби са на местата си, че и да получат потвърждение от личния ми зъболекар, но и какво е мнението ми за посланието на онзи космически монах. И какво да им кажа? Да разперя ръце — нито да, нито не?! В политиката това не върши работа!

— Сигурен ли си, че непременно ще те питат за това?

— Абсолютно. Излишно е да гадая.

— В такъв случай се налага откритието на Филофей да се приеме като своего рода пароксизъм на нашето съзнание, като направена от космоса поправка спрямо нас самите. Като нов ракурс за вътрешното ни зрение, придобит чрез космическото сондиране. Не е ли така?

— Може и да е така, не зная, засега не съм готов за подобни изявления. Добре си говорим ние с теб, но как да обясня на хората, че допускам подобна поправка, добавка, пароксизъм, ракурс. Каква е разликата? За какво приказва този монах от небето — за някакви касандро-ембриони, за отказа им да се раждат, изобщо за разни нечувани неща извън границите на нашия опит. Но щеше да е половин беда, ако това засягаше само научната област. А Филофей се обръща към римския папа, всъщност към цялото човечество. А и какво ще каже самият папа? Ще отговори ли изобщо? Не му завиждам, а на себе си — още повече. Папата си е във Ватикана, монахът — в космоса, а аз съм пред тълпата.

— Чакай, чакай, Оливър, първо, ти не си сам — направи опит да уточни нещата Борк. — Тук всички...

— Разбирам, разбирам, но извинявай, нека продължа. Знам какво искаш да кажеш. Че този проблем е строго личен, че всеки сам и единствено сам трябва да реши дали ще приеме такъв, да кажем, пароксизъм. Да, но така е само на пръв поглед, Робърт. Не трябва да забравяме, че нашето време е време на уличните призиви и искания на тълпата, време на прехвърляне на личните грижи върху административната система. Върху нея се хвърля дори и вината за СПИН-а. Днешният човек е такова същество, че ако нещо не му е наред, не обвинява себе си, а системата. И изведнъж космическият монах ни изсипва такава новина — къде да я денем, на кого да я прикачим? И какво да правим? Общо взето, има поле за размисъл. Но сигурно мнозина ще се изхитрят и този път — имам предвид моите събратя, политиците, — ще се изхитрят да впрегнат и тази работа за предизборната кауза. Дори и най-кръвопролитната война може да се извърти така, че да е в твоя полза. За това става дума.

— Да, приятелю, днес си в стихията си. Разбирам те, Оливър. Не си мисли обаче, че посланието на Филофей не е загадка и за мен. И аз съм шокиран. Макар че съм длъжен да кажа, че ако опонентите не успеят да оборят, да опровергаят твърденията на Филофей, ако всичко се окаже точно така и наистина е направено феноменално откритие относно биопсихическия фактор при зараждането на духа, на интуицията у ембрионите и по-конкретно на есхатологичен комплекс, аз бих го нарекъл „философски комплекс“, отсега нататък то ще заеме такова място в живота на човека, както волята и страхът, раждането и смъртта.

— Чак пък толкова? Е, бива си те, няма що! Радикален подход — в гласа на Ордок прозвучаха неподправено учудване и огорчение. — И какво следва от това?

— Какво имаш предвид?

— Какво мога да имам предвид? Високите материи, за които си говорим ние с теб, са едно, но аз трябва да отговарям на въпросите на избирателите съвсем конкретно, да изразя отношението си към „Филофеевия комплекс“. Не бих искал недоразумения по този въпрос.

— Е, да, разбирам те — съгласи се Борк. — Трябва да си помисля...

— Дали да не ти позвъня отново след един час? Наистина, Робърт, много ми е неудобно и не бих те безпокоил, но само амбицията — не отричам, че съм амбициозен — и самоувереността, която излъчвам пред аудиторията, явно няма да са достатъчни. Та това, както схващам от думите ти, е принципно нов постулат в човешката даденост. А сам разбираш, че ние, американците, трябва да бъдем първопроходци във всичко, за всичко да имаме свое, независимо мнение, което да е ориентир за останалите. И ако днес, не дай Боже, ни се стоварят галактически пришълци от друга планета, още утре трябва да публикуваме снимките, на които се прегръщаме с тях. Иначе какви американци сме?

— Виж, това е точно казано, така си е — засмя се Борк и добави: — Разбира се, в този случай един телефонен разговор не стига, нужно е нещо повече, някакъв форум, във всеки случай специална конференция, при това не само една и не само у нас, в Америка, но и в други страни; особено остро ще реагират гъстонаселените райони, на първо място Русия, Китай, Индия, Япония. Мога да си представя какви кръгове във водата ще предизвика хвърленият от Филофей камък. Но да се върнем на думата си. Какво да правиш, как да постъпиш утре? Нали се канеше да изложиш предизборната си програма? Така ли е? Ти вече си бил на срещи с избиратели, имаш собствени приоритети, собствени доводи, собствени средства за въздействие, както и трябва да бъде при всеки претендент. В пресата вече се прокраднаха данни за рейтинга на кандидатите. Изчисления. Прогнози. Ти никак не си зле. Познавам и конкурентите ти.

— Там е работата. Силни личности са, енергични. Не бива да забравям за тях, още повече сега, когато в играта се намесва и такъв неочакван фактор! Филофеевият комплекс!

Борк се опита да го успокои:

— Мисля, че сега, докато не се прецени ситуацията, е, меко казано, рано да се говори за това. Тебе, като кандидат за президент, тази тема не те засяга пряко.

Оливър Ордок въздъхна тежко.

— Не си съвсем прав, Робърт — възрази той. — Разбира се, не съм отговорен за тази история. Но ме вълнува как ще се отрази тя на предизборните ми позиции. Сега ме чуй, Робърт. Ако става дума за това, че се обърнах към теб, направих го, както вече споменах, по

съвета на младия си съветник Антъни Юнгер, а това доказва, че днешната ни младеж те познава добре и духовно се ориентира към теб. Отнех ти много време, но не ти позвъних случайно, а защото си известен футуролог и прочие и с кого, ако не с интелектуалци като тебе да се консултираме ние, политиците-практици. Съперниците ми за изборите са печени политици, аз съм новак в сравнение с тях. Сега, нали знаеш, е първият кръг и ако не изчисля предварително правилните политически ходове, ще изхвъркна от играта. Кого ще предпочетат избирателите в тази ситуация? Каква позиция да избира? Откровено казано, не искам да се прочуя като консерватор, това изобщо не ми е нужно, но и да си революционер, винаги е опасна крайност. Просто ще е обидно да излетя от пистата още в началото заради някаква си глупост и недоразумение, да речем, свързано с тази космическа история. Уж бях подготвен за всичко, за всички варианти на предизборната борба, както и за всички възможни усложнения по пътя към Олимп. И ето ти сега — такава случка: поздрав от космически монах! Да кажа, че съм с него, или да го пратя по всичките космически дяволи? Честна дума, не съм и сънувал толкова нещо! Но няма къде да се дявам. Сам разбираш, че исках да чуя мнението ти по този въпрос не от празно любопитство, а от необходимост. За да не загубя гласове, без да се усетя. В това е проблемът.

— Добре, Оливър, мисля, че те разбрах — отвърна Робърт Борк, учуден от напористата енергия на Ордок. (Борбата за политическо оцеляване също има своята цена!)

Кръвта нахлу в главата на Борк и ушите му забучаха, като си представи само за миг какви бурни страсти са отприщени по света, какъв пробив е извършен в съзнанието на хората с неочакваната като комета поява на монаха Филофей от Космоса. За добро ли ще се окаже всичко това или за зло? Трябваше да отговори на директния въпрос.

— Дори и да не участваше в предизборното състезание, Оливър — заговори Борк, като несъзнателно поклащаше глава, сякаш събеседникът му можеше да го види на другия край на жицата, — ти пак щеше да имаш какво да обсъждаш в тази ситуация. Работата не е само в това, че съм под впечатление на посланието на Филофей, а в това, че както и да се мъча да събудя в себе си гласовете на недоверието, засега не намирам основания да отхвърля неговите доводи. Напротив, започвам да им вярвам.

— Вярваш им?! Но до какво ще ни доведе това, Робърт?

— До това, на което му е дошло времето. Отсега нататък въпросът стои така: дали да вземем под внимание откритието на Филофей или да го опровергаем, въоръжени с факти, или пък да се правим, че нищо особено не се е случило и да го отпъдим като нахална муха. И първото, и второто, и третото засега все още са в наши ръце. Да, ако избягаме от проблемите, поставени от Филофей, животът, общо взето, ще продължи да си тече, както е било от паметивека, но едно е, ако не знаехме за клеймото на Касандра и нямахме и понятие за генетичната трагедия на касандро-ембрионите, и съвсем друго, когато знаем и можем да се убедим в това. Как да постъпим? Да го пренебрегнем, да се престорим, че нищо в самите нас не ни заплашва, или да погледнем истината в очите, да предусетим апокалиптичния финал, да се вслушаме в гласовете на касандро-ембрионите? Какво да правим? До вчера човечеството дори не подозираше за това, но днес вече е уведомено. С други думи, диагнозата е поставена. И в резултат човекът сякаш наново се преоткрива — кой е той в собственото си покълващо семе, в зараждащия се дух, накъде го влекат пороците на предходните поколения, предавани по наследство, към какви генетични мрачини. Ще се огледаме ли в това страшно огледало? Или ще стиснем очи и ще се крием все по-дълбоко в душите си. Така разбрах аз трактата на Филофей.

— Мм-да — напрегнато изръмжа в слушалката Оливър Ордок и тежко замълча.

— Разбирам те, разбирам защо мълчиш. Но моето мнение не те задължава с нищо. Чуваш ли ме?

— Да. И все пак за мен беше важно да го чуя, Робърт. Нямам къде да се дяна — мога или да спечеля, или да загубя, зависи дали ще съумея да заема нужната позиция. Ясно ли ти е? Никак не е желателно да загубя. И заради какво, питам се? Разбирам, ако примерно съм застанал на страната на стачкуващите или пък съм в първите редици на протестиращите срещу апартейда, или обратното, не съм сметнал за нужно да го направя и т.н. Тоест поне е ясно за какво изгаряш, по дяволите. За някаква кауза. А в случая за какво? Заради безумната хипотеза на някакъв луд от космическа станция да рискувам кариерата си евентуално на бъдещ президент на страната? Каква нелепост! И

защо трябваше да се случи точно сега, не по-рано и не по-късно! Извинявай, че споделям съмненията и огорченията си.

— Няма нищо, Оливър. Само че ми се струва, че напразно се отнасяш към откритието на Филофей като към безумна хипотеза. Твоя работа, разбира се. Страхувам се, че това вече не е хипотеза, а реалност. А ако е така — това явление засяга буквално всички хора на Земята. Какво е някаква си стачка в един или друг отрасъл, какво са демонстрациите по улиците и другите политически събития в сравнение с онова, което предстои след откритието на Филофей. Тъй че сме длъжни да си дадем сметка кое какво е.

Двамата замълчаха, потънали в мислите си. И отново заговори Оливър Ордок:

— Значи ми предлагаш да поддържам посланието на Филофей?

— Виждаш ли, Оливър, ти си свикнал с чисто политическия подход. Това е разбираемо. Но в този случай аз не изхождам от субективни подбуди. Не е възможно да не се съобразяваме с фактите и логиката на Филофей. Откритието на космическия монах показва, че на човечеството му предстоят нови изпитания. Затова ме разбери правилно. Ти си политик, твоята цел е да уловиш актуалността на проблемите. Тенденцията в настроенията. А аз съм учен, футуролог. Ти се интересувахте от мнението ми. Ще се радвам, ако с нещо съм ти бил полезен.

— Много ти благодаря, Робърт. Ще следя пресата. Ти сигурно ще се изкажеш в печата и по телевизията по този повод.

— Слава Богу, Джеси е съобщила да не съобщава на журналистите за пристигането ми.

— Затова пък от мен, досадния Ордок, Джеси не успя да те опази. Но не се сърди. Уредих се по приятелски. Общо взето, съм нахален тип, а и като бърборко си ме бива. Да, щях да ти разкажа за дявола.

— За дявола ли? А, да, сетих се. И какво за дявола?

— Забавна история. Представяш ли си, наскоро се състоя първата ми предизборна среща. Огромната зала беше претъпкана с народ. Пет хиляди! Вълнувам се. Запознах ги с програмата си. Започнаха въпросите. Направо ме засипаха. За какво ли не питаха, както се казва — от и до. В диапазона от сексуалните малцинства до международните отношения. Занимавам ли се със спорт, какво ми е

семейството, какво ми е хобито и т.н. Изведнъж пред микрофона се появява един тип и ми задава следния въпрос: „Мистър Ордок, кажете, ако обичате, какво е отношението ви към дявола?“ Сащисах се. Залата замря! „Към дявола ли? За кой дявол става дума?“ — „За вас, мистър Ордок. Вие сте дявол!“ „Всъщност?“ — „Вие, мистър Ордок, сте унгарец по произход. На унгарски «ордог» означава «дявол»! Не би трябвало да забравяте това, мистър Ордок!“ Залата се разтресе от смях. От мен се лее гореща пот. А оня тип добавя: „Извинете ме, мистър Ордок, не го казах случайно. Много ми се иска да станете най-популярният дявол в Америка!“ И отново смях в залата. Как ти се струва, а, Робърт?

— Това не може да се измисли. Ще го кажа на Джеси.

— Кажи й, кажи й, нека и тя се посмее.

— О'кей! Звънни, ако има нещо.

— Непременно — отвърна живо Ордок, сякаш се канеше да се сбогува, но вместо това разговорът направи съвсем неочакван завой. — Слушай, Робърт, изведнъж в наивната ми глава проблесна една палава мисъл — той се подсмихна в слушалката. — А какво ще стане, ако, представи си, предположим, да-да, само предположим следното: тъй като на пътя ни неочаквано застана този космически монах и никой не знае как да се оправяме с него, та с една дума, дали да не станеш главен консултант по тази част в нашия екип? Само докато трае кампанията, естествено. Е, и със съответното възнаграждение. Но работата не е в това, извинявай, за Бога, не трябваше и да го споменавам.

— Благодаря ти, Оливър, благодаря за предложението — заговори припряно Борк, за да не се задълбочава излишно в темата. — Веднага ще ти кажа: толкова работа си имам, че не успявам да я свърша. На тебе ти трябва млади, оправни, умни момчета, да тичат с тебе от сутрин до вечер. Та това е кампания, преследване на гласове. Вече съм стар за това.

— Не си прав, Робърт, не си прав. Не си толкова стар, колкото се правиш. Сам се състаряваш без време. Повярвай ми, казвам го от душа. Помисли си! Ха дано! Космическият Филофей се нуждае от съответния земен Филофей! А?

— Е, за това ще мислим заедно — смутено отвърна Борк. — По принцип нищо не ни пречи да си телефонираме, ако се наложи.

- О'кей! Прав си! Лека ноц! Поздрави Джеси от мен!
- Тя е пред телевизора.
- А, ясно, сега всички са пред телевизорите. А какво ли ще бъде утре? Накъде ли ще задуха вятърът? Довиждане, Робърт!
- Довиждане.

ГЛАВА ПЕТА

Когато най-после затвори телефона, Робърт Борк поклати глава — я виж как се завъртя работата — посланието на Филофей действително засяга всички. Малко ли проблеми имаше на земята, които ще съществуват довеки. И ето на, загадката на касандро-ембрионите, само тя ни липсваше. Ще избухне световна истерия. И колко човешки души ще бъдат объркани! Часът удари! Не можеш да се скриеш, да избягаш. Нещо ще стане. Вече се носи във въздуха. Лъха от лакомата паст на нагряващите събития! Реакцията на Филофеевото послание ще е мигновена и яростна, както ако обезчестят някого на претъпкания пазар, ако оскърбят религиозните му чувства, мигом ще се вдигне шум до Бога. Идеите на Филофей най-вероятно ще бъдат подложени на мощни атаки, ще бъдат осмени, опорочени и прокълнати, както е ставало винаги в епохите на фанатизъм, при множеството големи и малки походи към нови богове, към нови спасителни истини, към утопичните далнини на идеалното устройство на живота. Винаги е било така. Но няма историята отново, отново ще се повтори сляпо и този път? И пак, както винаги, сама ще се задуши, без да открие и постигне нещо нито в момента, нито от полза за бъдещето? Та нали отказващите се от живот касандро-ембриони, като последица от все по-голямата концентрация на злото от поколение на поколение, няма да изчезнат след откритието на Филофей. Знанието за тях ще предопредели мъчителната участ на човечеството — да очаква края на света. На хоризонта не се вижда друг изход.

Размишлявайки за всичко това, Робърт Борк неволно си задаваше въпроса откъде се взе тази страст у него, защо взема толкова присърце постъпката на отдалечения в пространството космически монах Филофей, защо така се вълнува за него, защо се оказа горещ привърженик и единомишленик на автора на касандро-ембрионалното учение? Как да си го обясни? Борк беше поразен най-вече от факта, че целият му предишен живот, всичко, което бе успял да постигне, целият му опит и знания сякаш намериха истинското си предназначение

именно във връзка с откритието на Филофей. Осъзнаването на този факт пораждаше у него недоумение и едновременно с това чувство на неизпитвано вътрешно удовлетворение, на усещането, че случайно е попаднал на търсената следа — на търсената свръхзадача, за която може би цял живот бе мечтал, и оттук се появяваше готовността да отстоява откритието на космическия монах като свое съкровено дело. Той вече обмисляше статията си. Изплува и заглавието ѝ — „За какво говори фобията на касандро-ембрионите?“.

И изведнъж го осени мисълта, че в живота има върховни мигове на битието: натрупването с години, съзряването ден след ден в един миг привлича мълнията на прозрението. За това без съмнение спомагат и външни обстоятелства — разбирателството в семейството, признанието в научните среди, т.е. всичко онова, което всекидневно се отразява на работоспособността на човека, което обикновено се нарича, ако не е лицемерно, макар и банално — щастие. Може да е еснафско щастие, но това не го прави по-малко ценно.

Беше вече късна вечер. Въпреки умората Робърт Борк се настани в кабинета си и включи компютъра. Не биваше да изпуска онова, което точно сега бе посетило душата му. То трябваше да бъде изразено на хартия, с думи.

През отворената врата на кабинета се виждаше горящата камина в хола. Цялата година, през всички сезони, Джеси палеше в камината огън. Тя обичаше музиката на огъня.

Първите политнали фрази се родиха с лекота. На чисто светещия екран редовете се подреждаха прегледно, един след друг, като обръщаните от плуга пластове на полето. В едва осветените от меката светлина прозорци на кабинета плътната есенна нощ се утаяваше в гъста синева. Познатите силуети на дърветата в градината вече едва се различаваха. Луната се плъзгаше по края на небето и ту се гмуркаше в буреносните облаци, ту отново изплуваше.

В този благословен за работа час пред мисления поглед на Робърт Борк се появи целият свят, сякаш гледан от висока планина, притаена в заревото зад компютърния екран. В този час Борк пишеше за вечната несигурност на живота сред себеподобните, изцяло поглъщаща човешките същества от раждането, та чак до смъртта, и за опита да се постигне основният смисъл на битието — човекът не е сътворен добродетелен поначало, съвсем не, за това трябва

непрекъснато да се полагат душевни усилия и всеки път, с всяко ново раждане, всичко да започва отново — за постигането на непостижимия идеал. Всичко в човека би трябвало да е насочено към това. Само тогава той е човек.

Но докато размишляваше за човешкия живот, Робърт Борк дори не подозираше до каква степен същият този живот, който под впечатление на Филофеевото писмо се опитваше да осмисли аналитично, е зареден с необясними и непредвидими неща, колко е противоречив, коварен и жесток той. И по-точно не предполагаше, че от мига, когато в разговора с Оливър Ордок, воюващ за президентското кресло, бе споделил отношението си към откритието на монаха Филофей, съдбата му бе предрешена. От този момент нататък неговата съдба бе зависима от съдбата на Ордок. А, от друга страна, по също такъв невероятен начин бе свързана и със съдбата на Филофей, който се намираше в орбита, в космическо усамотение и на свой ред изобщо не подозираше за съществуването на Робърт Борк — ни най-малко.

Но както и да е, случи се онова, което трябваше да стане. И възелът от съдби вече не можеше да се разреже. Но още никой не знаеше това в лунната нощ. Нито един от завързаните — нито първият, нито вторият, нито третият... Възелът на съдбата вече бе здраво затегнат...

И се търкаляше Луната в утробата на нощта, неотклонно следваше своя извечен път над Земята в отредените ѝ за това часове и минути. И много зачатия, станали през тази нощ, бяха тутакси въввлечени от лунното притегляне във вселенската субстанция, в кръговрата на вечността — раждането и смъртта. Вечността на живота се възобновяваше в утробите, в новоизвършените оплодотворявания. И във всяко зачатие през тази нощ вече бяха означени в перспектива персонажите на бъдещето. И пред всички тях, заченатите, бяха отворени вратите на свободата, вратите на раждането. И всеки заченат през тази нощ можеше след време да се яви пред света като какъв ли не — палач, жертва, безупречен и безбрачен божи служител, и прочие, и прочие. Но въпреки закона на вечността, напук на призива на живота, в редицата на заченатите през тази нощ бяха и генетическите нихилисти — касандро-ембрионите. Появиха се, за да съобщят за себе си чрез светещия знак на Касандра на челата на бременните жени, появиха се, за да хвърлят ръкавица на предназначаната им съдба-

мащеха, появиха се, за да предадат на външния свят с помощта на Филофеевите сондажни лъчи своята безмълвна молба — молбата да им се разреши да се оттеглят от живота.

През тази нощ китовете плуваха в океана край фара, премигващ в мрачината на далечния стръмен бряг. Седефено проблясващото стадо китове напредваше упорито и безспирно в мрака, под призрачната лунна светлина. Накъде плуваха? Какво ги тласкаше? Какво ги влечеше? И какво искаше да им каже от своя стръмен склон фарът, отразен от океанските води и от очите на китовете?

През тази нощ футурологът Робърт Борк седеше пред компютъра, обзет от тревоги, преливащи в надежди, и от надежди, помръкващи в тревоги. И плуваше с китовете в океана, и китовете знаеха, че е с тях. И така те плуваха заедно, защото съдбата му все повече се преплиташе със съдбата на китовете... Плуваше в океана, както и китовете в неспокойните вълни, и светлината от далечния фар се отразяваше в зениците му, също както в зениците на китовете...

* * *

А точно в три часа през нощта по московско време заедно с ударите на кремълския часовник, който не преставаше да напомня гръмогласно в четирите посоки на света за полетялото към пропастта държавно величие, една руска сова напусна гнездото си на Спаската кула. Полетя като сянка край Кремълската стена, безшумно размахала широките си крила, като неуловимо въртеше огромната си глава с магнетично светещите втречени кръгли очи. Тя летеше така всяка нощ по едно и също време, когато в мъртвилото наоколо от Спаските врати излизаше с отсечена войнишка крачка и преброяваше точно двеста и десет тържествено-ритуални стъпки поредната смяна на караула пред мавзолея на Ленин. Совата помнеше времето, когато мавзолеят се появи тук, и бе видяла вече безкрайно много млади войничета, отбили като истукани военната си служба пред вратите на мавзолея, охраняван всяка секунда, всяко денонощие, година след година, постоянно.

След като обиколи целия площад и направи няколко кръга над мавзолея, проблясващ с гранитните си плочи на лунната светлина,

както и над сакрално-държавническите ниши с урни в тила на мавзолея, под елшака, под самата Кремълска стена, и след като се убеди, че очакваните от нея два тукашни призрака, еднакви на вид, еднакво набити, еднакво едроглави, изникващи обикновено в глухите часове след полунощ, най-вероятно и този път нямат намерение да се появят (къде ли се дянаха, дали пак не са се скарали?!), совата полетя нататък, като неуловимо се стрелна пред лицата на вкаменените на своя пост часови. Отлетя разочарована, нещо доста отдавна вече неразделната двойка от еднакво набитите и еднакво едроглави фантоми, шептящи събеседници, не беше навестявала Червения площад, за да си побъбри за живота и да поклюкарства. Че с какво ли друго можеха да се занимават тези отвъдни субекти?

И наистина твърде много обичаха те да се поразговорят, да поразсъждават за това-онова, а за политиката — задължително. Беше се случвало призраците да се увлекат, да се разгорещят, да стигнат до скандал, да спорят, да се карат ожесточено. Единият ядосано заявяваше, че не иска да вижда другия никога вече, че го мрази, презира и не иска да бъде с него; другият му отвърщаше, че няма къде да ходи, че историята вече е извън властта им, не е както преди и затова онзи напразно се горещи — след смъртта си те са като опадали листа, накъдето ги понесе вятърът, натам, и други от тоя род. По волята на Провидението само на совата бе дадено да вижда и чува тези свадливи, неукротими призраци в тяхната отвъдна, ефимерна безплътност... През дългите години совата бе свикнала с тях, без двамата ѝ беше скучно, като че нещо ѝ липсваше. Но тя знаеше, че те няма къде да се дянат, че рано или късно ще се появят. Скоро на площада трябваше да има голям парад и шествие и през нощта след тях призраците непременно ще дойдат, възбудени, с фанатичен блясък в опиянените от видяното очи.

Много ги разгорещяват гърмящите барабани, духовата музика, войнишките стъпки, отекващи по плаца сякаш в сърцето. А дрънчащият шум от военната техника! А как ги възбуждат шествията — многолюдни, гръмогласни, ликуващи, с лозунгите и портретите на онези, които в същото време стоят на мавзолея. И тълпите се носят като рибите при хвърлянето на хайвера — природна стихия! — всички обърнати на една страна, глава до глава, с викове „ура-аа“.

Но призраците не могат да се появяват през деня, на светло, в противен случай ще им се доще да нарушат хода на времето, да се върнат от небитието в сегашната действителност и самите те да се включат в действието, самите те да застанат на трибуните на мавзолея над екзалтираната река от хора долу... И всичко изведнъж би спряло, би замряло като в стопкадър, би застинало в няма сцена завинаги, за векове в непонятно-сладостния възторг на историята... И биха се вкаменили в полет самолетите, прелитащи над Кремъл, и ятата подплашени гълъби във въздуха, и пламналите очи, и крещящите уста, и дори мислите, предани и чисти, биха застинали в гънките на мозъците... И слънцето би се спряло завинаги на едно място... И в делничните дни, особено в лошо време, при продължителни дъждове, в снежна виелица, когато на площада няма къде да се скриеш от вятъра, когато часовете пред мавзолея стоят във валенки с галоши, с ушанки и ръкавици и издишат мразовита пара, превръщаща се за миг в бял скреж по яките, по дулата на парадното оръжие, едроглавите фантоми призраци може би от лошото време ставаха спрехави, заядливи, все повече се криеха по ъглите, хвърляха коси погледи към Луната, спречкваша се и тогава до ушите на совата често достигаха раздражени гласове: „Престани да ме убеждаваш в това, което не подлежи на обяснение! Не съществуват аргументи против смъртта, те не са възможни, смъртта е естествена. Не искам да съм безсмъртен, след като съм умрял, не искам ерзац-живот! Докога ще продължава това? За мен няма изход, няма покой, няма покаяние! Преди не съм мислил, а сега не ми излиза от главата — защо съм се родил, защо ме роди майка ми? Не исках, не исках да се раждам! А сега съм заложник на тази гробница! И всичко това е дело на твоите ръце. Твоя е тази архисатанинска, архиковарна идея! И никога няма да се примиря с това, никога, никога, запомни го!“ На което събеседникът му отговаряше с хриплив глас, като смучеше невъзмутимо завинаги угасналата си лула: „Чуй ме, много пъти съм ти обяснявал. Такава беше волята на партията. Обясних ти: ти беше нужен на партията в нагледен вид, в наличност, разбираш ли, за световната революция, за класовите жертвоприношения, беше нужен на партията след смъртта и въпреки смъртта. Ти си фараон на революцията, теб те пазят, треперят ти, покланят се пред саркофага ти!“ „А аз категорично не искам това! Категорично протестирам! На никого, категорично на никого не е

разрешено да игнорира смъртта. Това е абсурд!“ А совата летеше над тях и се чудеше как яростно спорят за нещо, което няма да чуеш никъде по света...

И днес ги нямаше, онези среднощни спорещи призраци... Площадът пустееше...

Совата се издигна над зъбчатата стена на Кремълската крепост и като огледа с немигащите си очи цялата околност, продължи над широките пустинни покриви в дворцовите градини. Тук тя тихо забуха сред гъстите есенни клони, неподвижно оглеждайки от височината на хълма завоя на реката долу, тъмните покриви на спящите сгради. Под моста ръмжеше безпризорно куче. Сигурно бе премръзнало...

На совата ѝ се струваше, че чува някъде много отдалече, от другия край на света, как китовете плуват в нощния океан, как се движат вкупом, как порят с подобните си на планини тела надигащите се вълни. Водата около тях шумеше развълнувано. Водата се противеше на тяхното движение, но те плуваха, забързани кой знае какъде. Тревога лъхаше от вулканично-горещото им дихание.

От кремълския хълм совата усещаше — нещо трябваше да се случи на земята. Винаги ставаше така — китовете изпадаха в отчаяние точно преди над света да връхлети голямо нещастие.

И тягостно бухаше совата в Кремълския парк, и разсъмването вече приближаваше...

Онова, което се случи на другия ден, не беше неочаквано за Робърт Борк, подобно развитие на събитията можеше да се предвиди. И все пак той не очакваше такъв рязък обрат.

Сутринта, когато пое към университета да чете лекции, той все още принадлежеше на себе си. Но след това...

В следобедните часове Борк потегли към къщи. Пътуваше, като с усилие се съсредоточаваше зад волана. Искаше му се по-бързо да стигне вкъщи, да потърси за Джеси апарат за мерене на кръвното налягане, как там се казваше... Понякога тя си мереше кръвното, а после и неговото. Обикновено при него всичко бе в нормата, би било грях да се оплаква от здравето си поне засега, той се съгласяваше да му измери кръвното с насмешка, като отстъпка пред странностите на любимата съпруга. А сега сам искаше да се убеди в ред ли е всичко.

Нещо не му беше добре. Беше го обхванало особено, непознато преди усещане за крехкостта на околния свят. Сякаш животът се беше свил в нещо, бе загубил устойчивостта си, както при силен вятър; дори в израза на очите и в гласовете на хората, с които се знаеше от дълги години, нещо се бе изменило, а може би същото ставаше и със самия него?

Дори магистралата, прекрасно проектирана за високи скорости, проучена до най-дребните подробности, му се стори почти непозната. Кой знае защо шофираше предпазливо. Изведнъж всичко наоколо стана по-различно от онова, което беше... Всяко нещо си беше на мястото, а всичко наоколо сякаш бе загубило предишното си значение. И той трудно можеше да си обясни какво означава това...

Колата на Джеси беше пред дома им. Олекна му на душата. Значи жена му още не бе тръгнала за репетиция.

— Какво става, как вървят работите? — Джеси се надигна да го посрещне. Както винаги, цялата светеше в усмивка. — Случило ли се е нещо? Изглеждаш ми особен. — Джеси се взря в лицето на мъжа си и погледът ѝ, поначало насмешливо-усмихнат, неволно се промени. — Не ти ли е добре?

— Ами, нищо сериозно. Джеси, не можеш да си представиш, хората са полудели! — отвърна Борк, докато хвърляше чантата си на дивана и си сваляше сакото.

— Искаш ли кафе?

— Да, нямам нищо против. Някой обажда ли се?

— Да, звъняха. За тях после. Кажете какво става в града?

— Какво става ли? Това, което трябваше да се очаква. Паника. Филофей е в устата на всички. А да не говорим за вестниците, радиото и телевизията. Там ври и кипи в напразни опити да се ориентират в ситуацията.

— Че те вече звъняха. Си-ен-ен, „Гласът на Америка“, радио „Свобода“. Казах, че ще се върнеш чак късно вечерта. Но аз те прекъснах.

— В университета е невъзможно да направиш и крачка, всички са развълнувани до краен предел. Лицата им горят. Всички говорят за едно и също. Оказва се, че е страшно, когато всеки е зациклил на нещо, което вълнува буквално всички едновременно. Най-шантави мисли се

чуват навсякъде. Сега разбирам какво е умеел да прави Хитлер по площадите, какви стихии е отприщвал.

— Може би си прав. Но какво искаш, Робърт, това все пак са студенти. Млади, запалителни, страстите им нямат мяра. А сега — ето ти и Филофей!

— Май че е така. Спомням си, че в деня на убийството на Кенеди беше нещо подобно. Днес е някаква дива бъркотия, разногласия, хаос. Един например твърди, че Филофей нахлувал недопустимо в тайните на природата и веднага сам се опровергава — нима може да има тайни, в които е недопустимо да се нахлува. Други — за какво да се вълнуваме, нека космическият монах си морализаторства в орбитата, а на нас какво ни пука? Голяма работа, някаква си пъпчица на челото. А в отговор: не ти пука, защото си мъж, а какво ще ѝ е на жената, като разбере, че бъдещото ѝ дете не иска да се роди? И изобщо как ще я караме по-нататък? Какво да правим със знака на Касандра? Как ще се заставим да забравим, да не забелязваме онова, което съществува? Трети дрънкат някакви глупости. И четвъртите, и петите, и десетите и т.н. И като капак всички роптаят: защо да се намесваме в генетическия код — това е програмираната съдба, която не търпи намеса. Хората са живели хилядолетия според кода на съдбата и сега изведнъж да ревизираме нещо, което не зависи от нашата воля. И така нататък, и прочие, и прочие. Всичко не може да се разкаже. За някого това е пъпчица, дреболия, за друг — катастрофа. Да, не може да се разкаже всичко. Но най-страшното е Касандра в действие. Разправяха, че една студентка от юридическия факултет се погледнала в огледалце по време на лекция и с вик избягала от аудиторията. На челото ѝ се било появило същото онова петно, сигналът на касандро-ембриона. Но има и по-лошо. Пътна катастрофа и жената зад волана си признала, че се била загледала в огледалото на колата — сторило ѝ се, че на челото ѝ се е появил подозрителен белег. Пак добре, че не е станало по-голямо нещастие!

— Боже мой! — Джеси се отпусна на стола. — Какво ни дойде до главите! Какво ще става оттук нататък. Все трябва да има някакъв изход?

— Не знам, Джеси, не знам. Какво искаш от мен? И освен това е време да се стягаш за репетиция. Като се върнеш, ще говорим. И на мен ми е тежко на душата.

— Никакви репетиции! Каква репетиция, когато става дявол знае какво!

— Ето, започва се! И ти също! Целият оркестър ще те чака, а ти ще се терзаеш вкъщи заради Филофей.

— Ще им се обадя, ще кажа, че съм болна. В края на краищата аз съм най-старата сред тях. И скоро ще ставам баба. Прекрасно го знаеш.

— И мен ме чака същата съдба, само че баба от мъжки род — опита се да я развесели мъжът ѝ. — И много ще се радвам, когато полетим за Чикаго при Ерика вече като баба и дядо. А сега, повярвай ми, Джеси, не си струва да проваляш репетицията. Няма смисъл.

Джеси се поколеба.

— Е, добре. Имам още половин час, дори и повече. Но какво ще стане сега с всички нас? Ерика е вече в седмия месец. Може би и тя е имала знака на Касандра? Тогава още не сме и подозирали за него. Я си представи, че Ерика беше забременяла отскоро?! Не бих спала по цели нощи. — Джеси млъкна и като се поуспокои малко, добави: — Сега ще ти направя кафе, Робърт, и после тръгвам.

— Мога и сам, не се безпокой.

— Не, аз за минута. Впрочем освен всички други, се обажда и някой си Антъни Юнгер от името на Ордок.

— Юнгер ли? А, сещам се. И какво каза?

— Сега ще дойда и ще ти разкажа.

Докато жена му приготвяше в кухнята кафето в старата им кафеварка, която действаше на пара и затова беше наречена локомотив, Робърт Борк уморено седеше във фотьойла, отпуснал ръце и изпаднал в странно състояние, сякаш беше случаен гост тук. Дори се огледа наоколо. Огледа сякаш за първи път големия хол, обзаведен с масивни мебели, в същия стил бяха полилеят и голямото огледало над камината, купени от Джеси във Венеция. Рояла, виолончелото. Позлатените гръбчета на книгите в стъклените шкафове (голямата част от книгите беше в библиотеката до кабинета, на втория етаж). Възприемаше някак отчуждено целия този дом и самия себе си, отразен в старинното венецианско огледало — кокалест, с посивяла грива, като стар кон, който някога се е отличавал с едрата си фигура; сякаш виждаше отстрани досегашния си живот, свързаните с него предмети, самия себе си, почти непознат, вгълбен, потънал в необичайни размисли. Дори си помисли: „Нима искам повече от останалите, защо толкова се

вълнувам, като че наистина е дошъл краят на света?! Може би целият ми предишен живот е бил само подготовка да се хвърля сега в неизвестното? Да търся пипнешком, както слепецът търси скрита врата? Какво постигнах, като се подвизавах във футурологията и водих, общо взето, спокоен, уреден живот на преуспяващ учен? И ето последният акт на съдбата в лицето на космическия Филофей. Какво значи това? Часът на истината? Или е дошло времето за разплата? Дали е така? Кой е Филофей за мен? Като си помислиш — никой. Но защо тогава не се успокоя? Излиза, че нещо ме свързва с него? Първо сънувам китове, а сега...“

Не можеше да се отърси от тези мисли, не можеше да избяга от съмненията. За каквото и да си помислеше сега, все го свързваше с откритието на космическия монах. Налагаше се да сравнява всичко, което е било до със станалото след...

Джеси донесе кафето и разговорът пак се върна на предишната тема. Антъни Юнгер, представил се като почитател на научните трудове на Борк, бе позвънил от екипа на кандидат-президента след напразните си опити да се свърже с Борк в университета и бе помолил да му предадат, че след обяд ще го потърси пак. Когато Джеси го попитала дали не може Борк сам да му позвъни, Юнгер отговорил, че трудно ще бъде намерен, през цялото време ще е в движение, днес имали напрегнат ден — подготвяли среща на Ордок с избирателите, а след това предстояла и голяма пресконференция, с една дума, имал куп задачи, а много му се искало да се свърже с Борк. „Отдавна мечтаех да поговоря с него, а сега имам и повод. Предайте му, моля ви, че имам информация и въпроси. Много искам да се чуем.“

И малко след като Джеси тръгна на репетиция, телефонът звънна. Беше той, Антъни Юнгер.

— Мистър Борк, струва ми се, че имаме общ приятел на име Филофей и познанството ни, засега задочно за съжаление, се дължи в основни линии на него?

— Съгласен съм. Сега този космически монах ще предопределя много неща в живота ни.

— За това става дума, мистър Борк. И мисля, че на вас то ви е ясно, отколкото на всеки друг. Проблемът сега е как ще се развият събитията, или, както образно се изразяват руснаците, накъде ще тръгне колата. Искам да се похваля, че говоря сравнително добре

руски. Бях на стаж в Московския университет. Ще се радвам, ако мога да ви бъда полезен с това.

— О, прекрасно — възкликна учуден Борк, като мислено отбеляза колко уверено и звучно говори Антъни Юнгер. „Доста енергична личност! — помисли си. — На колко ли е години?“ — И аз съм бил в Русия при Горбачов — продължи той руската тема. — В Москва, Ленинград и Киев. Кажете, Антъни, на колко години сте? Просто от любопитство.

— О, моля ви! Бих казал трийсет за по-солидно, но ще бъда точен — на двайсет и осем и половина. Вече е време да ми дойде умът. Какво още да кажа? Москва ми даде много — другият полюс на живота и знанията, но бързам да заявя, че не бях завербуван от КГБ.

И двамата се засмяха на тази модна в Америка шега.

— Извинете, Антъни, но можете да ми бъдете син. Попитах само защото при сериозен разговор е важно да се знае възрастта на събеседника.

— И аз мисля така. Е, за вас зная кажи-речи всичко. Чел съм книгите ви, напоследък много внимателно препрочетох статията ви „Деветте врати на световния дом“.

— Да, това беше опит за синтез на световните идеи в областта на футурологията. Благодаря, много съм поласкан — промърмори Борк.

— Между другото самият аз в академичния смисъл съм неопределен тип — вметна иронично Антъни, — сглобен от откъслечни знания; захващал съм се с какво ли не — от философията до астрологията, някога мечтаех за космоса. Занимавал съм се и с профсъюзни проблеми, и с журналистика, оттук и сближаването ми с Оливър Ордок. Той залага на популизма и в това е силата му. Сега има нужда от помощ за предизборната надпревара. Кое и правим. В екипа му отговарям за връзките със средствата за масова информация. Ето днес например след три часа започва срещата му с избиратели в спортната зала „Алфа-Бейзбол“. Маса народ, ще се предава пряко по телевизията. А след нея, късно вечерта, ще има пресконференция, също пряко излъчвана по няколко канала. Казвам ви всичко това неслучайно. Може би ще ви е интересно да видите в какво сме успели, т.е. е успял Ордок, а в какво не. Извинете, разполагате ли с време, не ви ли преча с този разговор?

— Ни най-малко. Слушам те, Антъни.

— Та в тази връзка искам да отбележа нещо, за да сте наясно. Сутринта всички се събрахме в кабинета на Ордок, ние сме двайсетина души — помощници, експерти и т.н., и първото, което ни съобщи той, беше, че вчера е водил с вас обстоен телефонен разговор за посланието на космическия монах.

— Да, така беше — потвърди Робърт Борк.

— Чудесно е, че Ордок се е съветвал с вас по повод, който сега занимава всички. Той бързо набира популярност като политик, но изобщо не е пророк и...

— Драги Антъни — прекъсна го Борк. — Знам, че ти си насочил Ордок да се обърне към мен. Но и аз съвсем не съм пророк. Да не мислиш, че съм способен на светкавично прозрение? Самият аз съм готов да се обърна към когото и да е, стига да ми помогне да се ориентирам в това докрай. Ти ми звъниш, сякаш е общопризнато, че съм експерт по тези проблеми. Само че и аз не мога да гарантирам, че съжденията ми са безспорни. Трябва да го имаш предвид.

— Радвам се, че е така — учуди го с отговора си Антъни Юнгер. Гласът му зазвъня развълнувано.

— И на какво се радваш?

— Че интуицията ми не ме е подвела. Може да казват, че никой не е пророк в родината си, но сега за сетен път се убеждавам, че вие сте този мислител, с когото трябва да се консултира един политик с претенции за президентското кресло. Днес Ордок трябва да държи реч, да отговаря на въпросите на цял стадион избиратели. И работата не е в това дали ще успее да натика общественото мнение в торбата си и да го отнесе на гръб. По-важното е, че по този начин вашите възгледи ще стигнат до масите. Казвам го, като се опирам на онова, което сподели с нас Оливър Ордок тази сутрин.

— А какво сподели той?

— С две думи, разбрах, че въз основа на вашите преценки е склонен да коментира откритието на Филофей като реалност, с която трябва да се съобразяват всички хора, във всички слоеве на обществото, във всички страни на света. Нали така? Според мен е така. Ордок каза приблизително това.

— Да се вземе под внимание тази даденост — това е първото, това е изходната точка. Но какво следва нататък? Какво да правим с

онези, които са били и продължават да са причината за появата на касандро-ембрионите? Въпросите са много.

— Прав сте, мистър Борк — вметна Антъни, искаше да каже и още нещо, да изрази своето разбиране за нещата, но Борк го прекъсна:

— Това събитие ме погълна изцяло, дори ми се струва, че аз самият не съм вече онзи, който бях вчера, и трябва наново да осмислям живота си, въпреки че ми е време по-скоро да мисля за края му. Философското откритие отхвърля предишните ми възгледи за човешката съдба. Вече е оголено онова, което досега не признавахме и пред себе си дори. Струваше ни се, че прогресът и цивилизацията оправдават всичко негативно, което ги съпътства. Секат ли гората — летят трески. Руснаците имат такава поговорка.

— Да, и при това много разпространена. Сталин например оправдаваше с нея „треските“ на масовите репресии. Но продължавайте, слушам ви внимателно.

— И така. Какво исках да кажа? Филофеевото откритие разкрива, безпощадно разголява факта, че в цялата ни история поколение след поколение хората системно са изтезавали други хора в света, в който живеят, и поради това са се лишили от толкова неща по пътя си, безвъзвратно са изпуснали много от онова, което са могли да постигнат в своето историческо усъвършенстване. Да, представете си само чисто теоретично. Нима всичките тези безкрайни войни, включително и така наречените велики, всичките тези революции, бунтове, въстания, престъпления, човешката жестокост, деспотизмът на ученията и идеологиите, нима всичко това, взето заедно, всичко, което постоянно изкривява и осакатява живота и съдбата, сее в народите взаимна омраза, превръща хората в алчни същества, нима всичко това, ако изхождаме от Филофей, не намира израз в безмълвния протест на касандро-ембрионите, чийто брой непрекъснато се увеличава? Техният отказ от живота — нима това не е предчувствие за края на света? И какво излиза: есхатологическият миг, в който по инерция почти никой не вярва докрай, се превръща в реалност. За всичко това пиша в статията, която започнах тази нощ. Разбира се, Оливър Ордок може да има свое мнение за Филофей и откритието му, но във всеки случай и той, и неговият екип — всички вие трябва да разбирате с какъв тип сложна материя имаме работа. Общо взето, за това говорих вчера на Ордок.

— Съжалявам, че и днес ви въвлякох в толкова дълъг телефонен разговор. А вътрешно се радвам — научих онова, което исках да науча. Разбира се, съгласен съм с вас, има още много неща във Филофеевата теория, над които тепърва трябва да мислим. Но както и да се погледне, той ни изправи пред уникална задача. Всички до един, всички смъртни на Земята! Това се казва личност! Той превъртя ключа на Вселената! И ако ни се наложи, извинете ме, да оперем пешкира за всичките отминали векове, а работата върви натам, за всичко сътворено, както се изразихте, от алчните същества, тоест от нас, от всички нас и от всички преди нас, то към кого да се обърнем, ако не към самите себе си?! Стана ясно, че злото не изчезва безследно, безропотно, заедно с онези, които са го причинили, а временно се утаява някъде в бункерите на генетиката. И се оказва, че рано или късно някой трябва да плаща за това, като се отрича от самия живот?

— Да, така се оказва, Антъни. Работата е, че малко мислим за съотношението между доброто и злото, като неизменно ги слагаме в един впряг, малко мислим за това, че злото е преобладаващата сила, че злото погубва, постоянно убива в нас изконното ни предназначение, стопява вселенските ни запаси, не дава на разума да надигне глава, за да открие други форми на битието, при които човекът би се променил качествено.

— Мистър Борк, мислите ли, че докато физически остават същите, каквито са сега, хората биха могли да притежават качествено различен интелект, да се превърнат в същества с друг модел на поведение?

— Много е вероятно. Та ние сме оставени на самите себе си, оказахме се единствените разумни същества във Вселената. Не се конкурираме с никакви други живи твари. Би ли могъл да съществува друг тип духовна еволюция, принципно различно развитие? За това може да се мисли, да се спори. Но ако не можем да отречем нещо на хората, то е това, че каквото и да сме постигнали в областта на науката и техниката, винаги сме си оставали и за съжаление и до днес си оставаме зверове, поглъщащи себеподобните си.

— Жалко, дявол да го вземе, много жалко. Излиза, че космическият монах ни е хванал на генетичното местопрестъпление?! Но колкото и да е глупаво, твърдението, че можехме да сме различни от това, което сме, по някакъв начин ме засяга. Не долавяте ли в него

познатата идеалистична мелодия, която ни потапя в мазохистични преживявания?

— Разбира се, че долавям, мазохизмът е нещо, като да се оплакваш в пустинята, че няма гора.

— И какво предлагате, ако такава гора няма и няма да има?

— Само едно — да отглеждаме в себе си гора от нови прозрения.

— Какво ще рече това?

— Какво ще рече ли? Бива си те като журналист! В светлината на Филофеевото откритие това може да значи само едно: трябва да се отнесем с внимание към сигналите на касандро-ембрионите, да възприемаме като предупреждение всеки знак на Касандра. Само така можем да спрем назряващия в самите нас край на историята, неизбежен поради страха да се раждаме на този свят. Необходимо е буквално всеки и човечеството като цяло да осъзнае, че надвисва генетична катастрофа. Точно за това пиша и в статията си за „Трибюн“. Извинявай, Антъни, по телефона не може да се обясни всичко. Накратко казано, от днес отговорността на човечеството пред потомците придобива нов характер, може би това е нова степен на еволюцията. Вчера казах почти същото и на Ордок. Той също е загрижен.

— Да, мистър Борк, и този път на нашия Ордок ще му дойде нанাগорно и заради това, че подобна ситуация, както се казва, не е от неговия репертоар. Аз наричам политиците от този тип турнирни. Ордок действа уверено, когато има конкретен враг, и тогава настъпва, при това пред всички, публично. В тесен кръг той дори използва понятието „необходим враг“. Тогава е в стихията си. А сега, моля ви се, само някаква абстракция!...

— Не е точно така, Антъни. Подобна абстракция само за миг може да стане нещо конкретно. При това много сурово. Защото става дума за живота на хората.

— Да, разбира се. Просто исках да отбележа една психологическа особеност на Ордок. Тя е неговата форма на политическо присъствие. Но това между другото. Свършвам, мистър Борк, много съм виновен, но с вас човек не може да се наприказва. Не ми позволявайте да ви звъня, защото няма да имате мира.

— Добре, добре, Антъни. Ако се наложи, защо да не поговорим пак?

— Дочуване, мистър Борк. А, да, ако искате да гледате предаването — митингът в „Алфа-Бейзбол“ е от шест до осем, а пресконференцията в хотел „Шератон“ — от девет до десет.

— Благодаря. Ще го имам предвид.

ГЛАВА ШЕСТА

Този есенен ден като че молеше да бъде увековечен в живописно платно със звънтящо сребристия си въздух, с безшумно падащите разнобагрени листа, с ятата отлитащи птици, закръжили за сбогом над покривите в предградието... Някъде в съседство се долавяха гласовете на играещи деца. Слънчевият ден даряваше на всичко живо тишина и успокоение — съзерцание на собственото битие...

Сигурно така би отминал по реда си и този чудесен Божи ден и, както изглеждаше, нищо нямаше да смути ритъма на живота. Но приближаваше събитие — засега още назряващо, още се зареждаше с електричество, за да се отприщи по-късно. За него хората трябваше да се съберат на едно място. Да се струпат колкото може по-голямо количество, да се пресоват колкото може по-плътно в единна маса с горещо дихание.

Робърт Борк все си поглеждаше часовника и се улавяше, че чака предизборната среща на Ордок с такова вълнение, като че ли самият той щеше да държи реч, щурмувайки президентското кресло, сякаш пред него стоеше задачата, както се изразяваха вестникарите, да овладее момента, да спечели доверието и подкрепата на публиката. Борк сам не можеше да разбере от къде на къде, по каква причина се вълнува толкова. Уж не беше нещо особено — поредното мероприятие в хода на изборната кампания и нищо повече. Струваше ли си изобщо да мисли за това? Струваше ли си да придава такова значение на едно тривиално събитие, толкова да преживява нещо, което не го засяга по никакъв начин. Чудак и това си е! Като някакъв запаляно!

Но колкото и да се надсмиваше над себе си, сърцето му се свиваше и той не можеше да си намери място. През цялото време го влечеше към каменната градина, където обикновено, докато се разхождаше или чертаеше по пясъка нещо като магически знаци, слушаше през отворения прозорец музика от грамофона. Слушаше я и сега. Търсеше успокоение в симфонията на Бетховен, в нейната мощ и космичност, с надеждата, че музиката, както ставаше обикновено, ще

го отвлече, ще го потопи в своя свят, в съвсем различни преживявания, в други, нерегламентирани от нищо мисли и фантазии, на които често се отдаваше. Обичаше да размишлява, че музиката е една от безбройните трансформации на слънчевата енергия, че извира от глъбините на Вселената, а композиторът като радар я улавя от космоса, оформя я, хармонизира я, придава ѝ конкретно звучене. С други думи, музиката е звуково преобразуване на вселенското Пространство и Време. Естествено, той не споделяше с никого тези свои „открития“, хората само биха му се надсмели. Дори Джеси не знаеше това. Имаше си теория, която също пазеше за себе си, макар че на моменти му се искаше да я сподели: понякога си мислеше, че музиката е дадена на хората като компенсация за трагично краткия човешки живот. Когато човек слуша музика и потъва в нея, той прекрачва в надличностната категория на времето, слива се с течението на безкрайността и животът му се удължава от докосването до вечността може би с десетилетия, столетия или нещо повече, но се удължава не в линейно измерение, а в друго, чиято природа е още неразкрита. И най-вероятно никога не ще бъде разкрита.

Този път обаче Борк се убеди, че за подобно възприемане на музиката бе нужно определено предразположение, настроение като пред молитва, като пред отплаване в морето. Точно това не му достигаше днес. И музиката не помагаше. При това Джеси закъсняваше от репетицията. Беше час пик с неизбежните по това време задръствания по пътищата. Вкъщи Борк също се чувстваше като в задръстване. Работата не му спореше, не можеше да се заеме с онова, което трябваше да завърши спешно. Защото „Трибюн“ искаше обещаната статия колкото може по-бързо. И макар да съзнаваше, че жътвата от сензациите във вестника не търпи отлагане, днес не можеше да се застави да седне пред компютъра. Непрекъснато отлагаше, като се успокояваше, че в краен случай пак ще поработи през нощта, че ще спази уговорката с вестника. Скучаеше, сновеше напред-назад и заедно с това предвкушаше прекрасния текст, който щеше да запълни листа; усещаше го почти физически, текстът избуяваше в него като трева след проливни дъждове. Статията, както се казва, сама се молеше да я напише.

Но той бездействаше в напрегнато очакване на нещо, което на пръв поглед не би трябвало да очаква и което не го засягаше.

Грандиозният предизборен митинг, който щеше да се състои в най-гъстонаселената част на града, в прочутата спортна зала, претъпкана с народ, кой знае защо му се привиждаше едва ли не пред дома му, на терасата, на тревата, в каменната му градина. Струваше му се, че тълпата притиска къщата му с тежестта си, че затруднява дишането му... Каза си, че е параноик. Как може да му се привиждат подобни неща?

Кръстосваше насам-натам, ту вкъщи, ту навън, поглеждаше си часовника, слушаше музиката с едно ухо, не отговаряше на телефонните позвънявания, а телефонът си звънеше, при това доста настойчиво. Заобикаляше големия телевизор в хола, не искаше да го пуска предварително; можеше да разкаже онова, което течеше по това време, без да го гледа — все същата телевизионна суета... Джеси още я нямаше...

Беше в някакво отнесено състояние, не можеше да се съсредоточи. Но му идваха и сериозни мисли. Например за това, че в разговорите в университета, пък и с журналистите в „Трибюн“, кой знае защо не се споменаваше фактът, че посланието на космическия монах Филофей бе адресирано лично до римския папа. А не беше трудно да се предположи в какво сложно положение бе поставен папата — как да реагира, да отговори ли в пресата или не на едно толкова нетрадиционно, да не кажем скандално обръщение на някакъв самозван монах, и ако да, то какво да отговори?

Робърт Борк си представи ясно какви невероятни вълнения можеха да възникнат в различните религии, когато проблемът за касандро-ембрионите станеше тема на повсеместни обсъждания и спорове. Ето къде се бе затаила една от опасностите по пътя на Филофеевите открития.

Защото религиите, побрали и мъките, и вдъхновението на вечния порив на човешкия дух към непостижимото сливане с Бога, в същото време не пропускаха, че Бог си е Бог, и дори да е един за всички, все пак своето си е свое, а чуждото — чуждо, а своето и чуждото са несъвместими понятия. И това пораждаше пристрастието, амбициите, егоизма на различните вероучения при налагането на собствените ни приоритети в притежанието на истината — основната причина за конфликтите в световните религиозни структури, а оттам и за отчуждението и взаимното неразбиране на вярващите. Може би точно

по тази причина във всяка религия щяха да се намерят определени сили, разсъждаваше Робърт Борк, които непременно ще се опитат да обърнат откритието на Филофей в своя полза при всяко положение — или като предадат космическия монах на анатема и по този начин натрупат политически капитал, или като приспособят откритието за клеймото на Касандра към собствените си доктрини, за да разширят диапазона на култа и да засилят влиянието си върху своите последователи.

И пак си мислеше за онова, което и друг път му бе идвало наум, отначало мимоходом, а по-късно все по-упорито и по-упорито и за което мрачно размишляваше при пътуванията си в различните страни на всевъзможни международни конференции, без да се реши обаче да сподели разсъжденията си открито. Какво ли би станало, как ли би се променил животът на отделната личност, какви ли биха били хорските съдби, ако всеки човек на Земята беше свободен да изповядва в еднаква степен всички религии, ако се сдобиеше с правото на нерегламентирано, свободно приобщаване — стига, разбира се, да вярва в Бога — към всички съществуващи вярвания в еднаква степен и с еднакъв „статут“, а не към някакво отделно вероизповедание или секта, изключващи останалите, ако хората можеха да членуват в една асамблея на световните религии и бяха приемани от всички тях без никакви уговорки, ако човек можеше да се смята и за християнин, и за мюсюлманин, и за будист, и за юдаист, и за какъв ли не и да дарява уважението и любовта си на всички религии, както и да бъде признаван от тях — тогава той щеше да приема свободно всичките им идеи и норми, но не сектантските, не изолационните, а общорелигиозните. Тогава между хората не биха съществували бариери от религиозно естество, нещо особено съществено за смесените полирелигиозни общества в милионните градове и гъстонаселените страни. Може би една такава възможност би облекчила значително човешкия живот, би го направила по-хармоничен? Може би бе дошло времето, когато всички религии трябва да тръгнат към човека заедно, а не разделени и избутващи се с лакти? За да може човекът в края на двайсети век да заяви, за разлика от предходните поколения — всички религии са мои, храмовете на всички култове са отворени за мен и във всички тях съм желан богомолец... Роден съм от християни и бях кръстен, но ще ме погребат

под стихове от Корана, днес съм православен с православните, вчера бях мюсюлманин с мюсюлманите, в Япония се покланях на Буда, в Швеция пригласях на тезисите на Лютер... Не съм чужд за никого в своята вяра в Бога, за мен няма чужди молитви, отправяни от човека към нашия Творец на всички езици и наречия. Към Твореца, който еднакво се вслушва във всеки от нас, еднакво страда от нашите злодеяния и еднакво отваря за всички ни Вселената според нашата мъдрост и добродетелност.

Религиозното единство не би отслабило вярата в Бога в нито една от съществуващите религии, а обратно — би им придало универсалност, откритост, динамизъм и най-важното — би разкрило човеколюбивата основа на религията в изконната ѝ същност, на дело, а не само в прекрасните теории...

Естествено, Борк разбираше, че това е по-скоро странна, може би дори нелепа идея и че тя едва ли е осъществима, че може да я обмисля само за собствена употреба, че трябва да е изключително предпазлив при подобни глобални изказвания, за да не засегне болезнено вярващите, житейската им нагласа, че подобна идея може да предизвика шок. И точно по тези съображения футурологът Борк съдържаше желанието си публично да огласи на свой риск онова, което носеше в себе си... Съдържаше се дори когато изкушението беше голямо, когато актуалността на религиозния космополитизъм беше очевидна като необходима истина, като абсолютно необходим модел за ново духовно общуване между хората и религиите. Това би било обща крачка в търсенето на Бога, а не разпокъсани опити на конкуриращи се религии „да преуспеят“ повече от другите.

Той си представяше прекрасно какво бурно възмущение би предизвикала в религиозните йерархии идеята за индивидуална полирелигиозност, какъв шум щеше да се вдигне, колко камъни щяха да полетят към горката му глава, в какви грехове, в какво кощунство, в каква световна ерес щеше да бъде обвинен. Ако егоизмът и ереста са типични и едва ли не биологични характеристики на човешката природа, такива действия несъмнено щяха да последват. И тогава дори съдбата на злощастния Салман Рушди, осъден на смърт от ислямската йерархия, кръвно оскърбена заради великия си пророк, под безразличния поглед на другите религии, дори такава съдба можеше да му се стори завидна: тъй или иначе Салман Рушди засега успяваше да

се укрива, а беше твърде вероятно борецът за полирелигиозна интеграция на вярващите да бъде лишен и от тази възможност, и за него, еретика, отхвърлен и преследван от всички разгневени култове, да не се намери на Земята място, където да подслони злочестата си глава, никога и никъде да не намери пристанище. „В такава ситуация ще ти остава само да избягаш в космоса, при Филофей — помисли си със самоирония Робърт Борк и изведнъж му хрумна: — А може би съдбата точно затова е запратила Филофей в космическа орбита, за да може оттам, от недостижимата си висота, да каже на земните хора истината?“

Погълнат от нахлулите мисли, Борк замалко да пропусне началото на прякото предаване от предизборната среща. Погледна часовника си — беше вече шест. Той се втурна в хола към телевизора. Тъкмо навреме! Водещият приканваше телевизионните зрители да проследят прякото излъчване от спортната зала „Алфа-Бейзбол“ на предизборната среща на независимия кандидат за президент Оливър Ордок.

Появи се панорама на тълпящите се в залата хора. Имаше много народ — не можеше да се обхване с поглед. В ефира се чуваше приглушен шум от гласове, напомнящ бръмченето на рояк пчели. Лицата на хората, техният израз плуваха пред Борк, море от лица от различен тип, с различен цвят на кожата. Оформлението на интериора свидетелстваше, че екипът на кандидата си е свършил добре работата. Под купола на спортната зала висеше огромен балон с портрета на усмихнатия Ордок. На различни места се мяркаха плакати: „Той познава социалните низини“, „Ордок — бъдещият президент!“, „Ордок издига нова екологична програма“, „Безработните вярват в Ордок!“, „Феминистките настояват за приоритет!“, „Да дадем гласовете си за нашия Ордок!“ и т.н. Операторите работеха майсторски, като показваха плакатите в едър план.

Нещата се развиваха така, както можеше да се очаква при публични срещи от този род. С шума, врявата, естрадната музика, полицаите, които невъзмутимо следяха за реда. И самият Оливър Ордок изглеждаше така, както подобава на герой на тържеството. Движенията му бяха уверени, при своя скромен ръст той демонстративно държеше главата си високо вдигната върху жилестата шия. Усмивка оживяваше безцветните му повехнали устни, очите

умело прикриваха зад същата тази усмивка колко неспокойни и нащрек са всъщност. Напомняше по нещо на опитно конферансие, което успява да компенсира ниския си ръст с бодрост, енергичност, интригуващ тембър на гласа. Ордок тръгна към трибуната под дружелюбните аплодисменти на залата, от двете му страни вървяха консултантите и помощниците му. Още с появата на кандидат-президента тълпящите се фоторепортери мигом се залепиха за него, един през друг защракаха фотоапарати, забляскаха светкавици. През тази непълна минута ефирно време атмосферата от предизборната среща бе предадена на екрана такава, каквато и трябваше да бъде, като за кой ли път се акцентираше върху американската демокрация в действие и върху деловите качества на организаторите на предизборната кампания.

Обичайната при такива случаи картина поуспокои Борк, който през целия ден беше необяснимо напрегнат и притеснен, и той дори се укори за излишната си нервност.

Наистина беше трудно да доловиш нещо необичайно в това море от хора, чието внимание бе фокусирано върху един герой — Оливър Ордок. Усилена от микрофоните, речта му се разливаше из огромната зала в потоци от думи и възклицания. Ордок говореше твърде обиграно, засягаше актуални проблеми, бурни ръкопляскания щастливо го прекъсваха на няколко пъти, когато улучваше десетката и засягаше наболели проблеми. Кандидат-президентът правеше всичко по силите си, за да удовлетвори, привлече и очарова тълпата в замяна на политическото ѝ доверие в него. За тази цел той критикуваше убийствено сегашния президент, Конгреса, сенаторите, средствата за масова информация, разни корпорации и компании, финансовите структури, които и поотделно, и заедно все нещо не бяха свършили, не се бяха издължили, бяха укрили доходи, бяха лишили тези хора от всевъзможни блага, а той им обещавахе да възстанови и многократно да компенсира загубите им.

Тази част от речта определено му се удаваше, цялата зала бе възбудена, поради което и Ордок сякаш разцъфваше, израстваше в собствените си очи и в очите на аудиторията. Това беше успех.

Робърт Борк внимателно наблюдаваше Ордок, като се мъчеше да прецени до каква степен му е повлиял вчерашният им телефонен разговор. Не, до момента Ордок не беше казал и дума за посланието на

космическия монах. Може би това беше на добро, може би на подобно политическо сборище не биваше да се засягат такива теми? Може би Ордок си бе поставил за цел да разприказва, да насочи, да увлече тълпата към джунглата на актуалните проблеми от всекидневния живот, за да изчерпи с това регламента?

И все пак Ордок не успя да надхитри тълпата, да подмине феномена Филофей. Още първият въпрос от микрофона в залата беше именно за това:

— Мистър Ордок — раздаде се звънък женски глас. — Казвам се Анна Смит и съм учителка. Бихте ли ни казали какво мислите за посланието от космоса на монаха Филофей, публикувано в „Трибюн“? — жената стоеше изправена и развълнувана пред микрофона на пътеката.

Хората в залата се залюляха, сякаш бяха на палубата на кораб, внезапно връхлетян от гигантска вълна. Шумът от гласовете припламна и бързо угасна в очакване на отговора. Моментът напомняше онези, които се наричаха повратни.

— Да, уважаема Анна Смит — каза след малка пауза Оливър Ордок, видимо напрегнат, с променен израз. — Четох този документ и много мислих за него. Няма да скрия, допусках, че този въпрос ще възникне и на днешната среща, макар че, ако трябва да бъда точен, той няма пряко отношение към предизборната кампания. Но онова, което вълнува вас, уважаеми избиратели, вълнува и мен. Още повече, зададеният въпрос очевидно засяга всичко и всички. Във връзка с това искам да кажа следното — продължи Ордок. — Аз естествено не съм специалист по подобни, далечни от политиката проблеми. Но мисля, че откритието на монаха, а по-точно на съвременния учен Филофей, показва, че за човечеството настъпва време на изпитания. Уви, явно нашата самооценка се оказва по-висока от реалната. Всички сте чели вестника, разбирате за какво става дума. Сигналите на Филофей трябва да се приемат като предупреждение за надвиснала катастрофа. Така излиза!

В същото време телеобективите пълзяха из залата, открояваха, снимаха в едър план лицата на присъстващите, замрели с напрегнато очакване в очите. Робърт Борк се закова пред екрана, изпълнен със съжаление, че точно сега не е в залата. Дали Ордок ще успее да убеди хората?

— А какво да правим? — попита отново учителката в настъпилата тишина. Въпросът ѝ прозвуча искрено и отчаяно.

— Мисля — отвърна Оливър Ордок, — че всеки трябва да решава сам. — В залата се надигна глухо бучене. — Ако трябва да говорим най-общо — започна да разсъждава той, като се опитваше да пресече шума, — става ясно, че ще трябва да предвидим съответни програми за избягване на катастрофата — или социална, както смята Филофей, или биологична, да вземем мерки за борба с онези явления, които предизвикват есхатологичната реакция на касандро-ембрионите, т.е. стремежа им да се откажат от живота.

— Може ли да кажа нещо? — прозвуча още един женски глас. Някаква жена, на вид мулатка, брюнетка с проблясващи метални обици, с жълта блуза с разкопчана якичка, решително застана пред микрофона на една от пътеките между редовете. — Не мога да мълча, не бива да мълчим! — заяви тя, като се оглеждаше наоколо. — Да, животът в нашите квартали съвсем не е лек. Но винаги сме живели с желанието да имаме деца, били сме щастливи от раждането им. И нека никой не се намесва в това! Какво го засяга него, космическия монах?! Защо ме преследва? Защо се бърка в личния ми живот? Категорично протестирам!

Залата отново зашумя, много от присъстващите кимаха с глави в знак на съгласие, някои ставаха от местата си и махаха одобрително с ръце.

Ордок се помъчи да успокои мулатката:

— Да, разбирам ви, мадам, но появата на клеймото на Касандра не зависи от нас. Не трябва да затваряме очи пред факта, че това е реалност.

— Ако от трибуната и бъдещият президент приглася на този космически монах, това е друг въпрос! Нека дойде тук, нека ни каже с какво ние, жените, така разгневихме небето, на което се е изкатерил и ни хули оттам, позори ни пред целия свят! — не млъкваше жената, като бляскаше с щампованите си обици и възбуждаше солидарността и протеста на околните. Може би и вкъщи я биваше да прави сцени, а може би си нямаше нито къща, нито мъж. „Какво нещастие — шепнесе си Борк, — каква трагична заблуда! Тя си вярва и всеки може да я разбере.“

А жената продължаваше все по-афектирано:

— Лесно ви е да разсъждавате, лесно ви е да го наричате гениален учен. Виж ти, той ни бил отворил очите! А за мен този тип в орбитата е негодник! — изкрещя тя с отприщена ярост.

При тези думи шумящата зала изведнъж онемя, за секунда се възцари пълна тишина. Никой не я възпря, никой не я помоли да се придържа към общоприетите норми на поведение. Не посмя да ѝ ги напомни и самият Ордок, изпаднал в нелепо положение. Последвалата сцена потресе много американци, които в този момент седяха пред телевизорите.

— Гледайте, нямам какво да крия, гледайте, какво да правя? — извика жената, като дишаше нервно, и посочи челото си с пръст. — Вече няколко дни на челото ми е тази същата напаст, петното, клеймото на Касандра, както нарича тая гадост космическият дявол! — лицето ѝ в едър план изпълни екрана. И тогава стана ясно забележимо зловещото пурпурно петно, ритмично пулсиращо като тревожен сигнал.

— И с крем съм го мазала, и с пудра — отново заговори тя, като прикриваше с длан треперещите си устни. — Не помагат. Не изчезва. Нито денем, нито нощем! И излиза, че съм под контрола на този злодей! Че той ми сочи с пръст: гледай, твоят плод е против тебе, против майка си, против живота, той ти праща сигнали, че иска да бъде умъртвен! Оказва се, че той не иска да се роди, че се страхува да живее! Нали така? А кой му вдъхва такова отвращение към живота, кой го тласка към смъртта, още преди да се е родил, кой го принуждава да се отрече от света? Кой се намесва в личния ми живот? С какво право ме облъчват от космоса с някакви страшни сондажни лъчи? Ние си седим тук, а онзи, както ни се внушава, гениален Филофей, тършува с лъчите си от космоса, издирва касандро-ембриони в жените. Той ни контролира! Внушава ни колко сме лоши! И какво да правим? Да не мислите, че само аз съм такава? И в тази зала положително има и други като мен, но може би тези жени още не знаят, че носят клеймото на Касандра?! И какво ще заповядате да правим, а, хора? Какво да правя аз? Да убия плода си, защото го е страх от живота? Значи аз, моят живот и моята съдба не му харесват? Или трябва да му поднеса земния рай?! Но как? И аз самата бих искала! Но как да поправам света? Или да взема да се обеся? — и тя избухна в горчив плач, като си

скубеше косите и безутешно клатеше глава. Някакви хора от близките редове притичаха до нея и я отведоха, придържайки я за раменете.

И отново в залата настъпи мъртва тишина. Хиляди хора седяха неподвижно, забили очи в земята. Като че всички бяха забравили напълно за Оливър Ордок, заради когото бяха събрани тук. Дори телевизионните камери вече го заобикаляха на трибуната, като ту втренчено наблюдаваха лицата на хората, ту даваха залата в общ план.

Ордок се появи на екрана едва след като понечи да каже:

— Не мисля, че тук ще успеем да отговорим на всичките тези въпроси. Може би си струва специално... — започна той, но отново го прекъсна глас от залата:

— Извинете, мистър Ордок — заговори един мъж от най-отдалечения ъгъл, — но съм длъжен да го кажа, за да не си помислите нещо лошо. Ние сме за вас, но сам виждате, че всички ужасно се вълнуват. Самият аз съм лекар и съм потресен, разбирам тази жена, и колко такива ще има още! Как може така да нахлува в живота някой от космоса, който и да е той?! Първо, това е нарушение на нашата конституция. Възникна въпросът: в демократична страна ли живеем или не? Господари ли сме на себе си или не? Къде останаха правата на човека? Кой се осмелява да потъпква правата на личността? Кой може да ни принуждава да живеем и да постъпваме според някаква теория, дори и да е научна концепция? Ако не я приема, ако тя не е в мой интерес, никой няма право да ми натрапва един или друг начин на живот чрез лабораторно въздействие върху мен. Внимателно проучих посланието на Филофей. Може би от научна гледна точка той е прав, напълно го допускам, но на практика — не, не е прав. Ние не сме опитни мишки.

— Вярно! Браво! Точно така! — чува се отделни гласове. И залата закипя.

Телевизионните камери се плъзгаха по лицата, улавяйки ту един, ту друг крещящ избирател. За миг операторът показва в едър план и самия Ордок. Беше страшно и тъжно да го гледаш. Стоеше напълно объркан на трибуната, без да знае как да реагира, как да обуздае дивите страсти, бушуващи в залата. И в този момент Борк забеляза, че онези супени петна отново се бяха появили по лицето на Ордок, избили някъде отвътре като грозен признак на тиха ярост. Петната, разплискани по лицето му, бяха пурпурносиви, горещи и влажни —

такова впечатление правеха от разстояние, на телевизионния екран. На самия Борк му призля от случилото се, от безнадеждното нежелание на хората да съзрат в себе си извора на злото на Земята. Да, неизтребимо, непреодолимо нежелание да разберат Филофей. Дожаля му и за Ордок, той беше изпаднал в унижителна ситуация. „Ех, че не му провървя — измъчваше се Борк за своя състудент. — Най-важното е да не пада духом. Дано само успее да разколебае залата, да отстои своята гледна точка. Тогава ще си възвърне предишните позиции. Но дали ще успее? Боже мой, каква нелепост! Обречени сме, не сме виновни за това, но сме обречени на слепота, когато става дума за самите нас! Горкият Филофей, ако можеше да се пренесе сега в тази зала!“

— Моля ви, мистър Ордок, от свое име и ако са съгласни, и от името на избирателите. Това не бива да се оставя така! — извика в микрофона, преодолявайки шума, онзи, който се нарече лекар. — Никой няма право да провежда каквито и да било експерименти с гражданите на Америка! Този космически монах има предвид цялото човечество вкупом, това си е негова работа, не наша. Но ние сме американци! Суверенни личности! Трябва да се забрани провеждането на провокационни облъчвания на територията на Съединените щати. Нека си каже думата Конгресът, нека се произнесат федералните органи!

— Правилно, точно така! Трябва да се забранят! — долитаха викове от всички страни. — Да се забранят!

— Спокойствие, джентълмени! Моля ви, дами! — опитваше се да въведе ред водещият пред микрофона на сцената. Той беше солиден, строго облечен човек, със скъпи масивни очила, с пригладена с гел коса, идеално сресана на път и както личеше, и за него този обрат на събитията беше съвсем неочакван. Беше притеснен, през цялото време подръпваше вратовръзката си. — Моля да се съобразявате с реда пред микрофоните! — призова той. — Обещавам ви, само поред, много ви моля, спазвайте реда.

Но беше вече късно. Около микрофоните на пътеките се тълпяха желаещи да се изкажат на минутата, да изстрелят на един дъх още и още неща към онова, което вече бе казано.

Водещият едва успяваше да регулира редуването на микрофоните:

— Първи микрофон! Давам думата на втория! Моля! Трети микрофон! Пети, седми, десети!

Като невидим огън от микрофон на микрофон се стрелкаше щафетата на изказванията, които ставаха все по-категорични и същността им се свеждаше до остро неприемане на откритието и идеите на Филофей, до радикални призови да го изритат от орбитата, защото, представете си, в космоса се е появил световен провокатор, злостен вселенски размирник; а един тип, изглежда, от руските емигранти, дори нарече Филофей, по аналогия с доносниците от КГБ, космически доносник спрямо бременните жени. Друг пък изказа предположение, че Филофей е руски агент, оставен в космоса, че задачата му е да погуби Америка отвътре, да взриви генетическа бомба в обществото; трети подхвърли версията, че това е дело на международната мафия, която планирала някаква глобална акция, за да поеме контрола над съвременното общество. Бяха изказани и много други страховити версии, за които се сети множеството. А по-нататък бяха задвижени вечните стереотипи за Злото и коварството с добавка на прилагателното космически — космически сатана, космически дявол, космически анархист и дори почти комплимент — космически Фауст...

Но повечето от изказалите се бяха искрени и говореха с тревога в душата, макар и всички до един против Филофей, с желанието на всяка цена да прогонят от умовете и сърцата си плашещите изводи от неговите социално-биологични открития. Те се опираха преди всичко на историята на човечеството, което се множеше и прогресираше от век на век, без да подозира за някакви „знаци на Касандра“. Всичко това правеше наистина силно впечатление, особено когато жените със сълзи на очи молеха за спасение, за защита от нахлуването на сондажните лъчи в личния им живот. И най-после в хода на изказванията прозвуча искането да се предложи на самата ООН да се занимае с космическия монах, въпросът да се постави в ООН, за да се вземат мерки за защита на човечеството.

На Робърт Борк му беше тежко и мъчително да наблюдава тези сцени, като все повече се убеждаваше с горчивина, че голямото мнозинство от хората не разбира опита на Филофей да откряне прозорчето към истинската същност на надвисналия апокалипсис, предопределен не от глобалната катастрофа във външния свят,

очаквана от деня на сътворението, с която винаги можеш да се примириш, а от срыв в самите недра на наследствеността, предизвикан от безкрайните, все по-изтънчени и ожесточени злодеяния. Надигаше глас заседналият в човека неизкореним инстинктивен страх от разплата за натрупаните грехове, за вината пред подарения от Бога живот. Даряван само веднъж, неповторим, даден всекиму за дълъг срок, но не навеки, с предопределен ограничен лимит във Времето и Пространството.

Не беше възможно да гледаш спокойно и Оливър Ордок. Борк си представяше как той загива в собствените си очи, и се самообвиняваше, че не е успял да предвиди това развитие на събитията, макар че посвоему предупреди Ордок.

Всъщност Ордок наистина се оказа в идиотско положение. Той бе забравен и захвърлен на трибуната, като че тази среща изобщо не бе свързана с него. Всички изказвания и реплики бяха само за Филофей, именно Филофей, който се рееше из космическото пространство, беше в центъра на вниманието, а не Ордок, заради когото бе свикан този митинг. Микрофоните на пътеките бяха обсадени от напиралците да кажат нещо на монаха Филофей, а не на кандидат-президента. А междувременно той кой знае защо продължаваше да стои на трибуната. И пред очите му всичко се превърна в пазар. Подготвената украса, предвидена да внушава на избирателите и телевизителите мисълта колко важна е мисията на Ордок, се оказа ненужна. Балонът под купола на спортната зала с портрета на усмихнатия Ордок сега изглеждаше смешно, като някакъв сапунен мехур. Самият той, безсилен и унижен, беше абсолютно объркан. Съветниците и помощниците му притичваха до него, шепнеха му нещо, но той продължаваше да стои на трибуната в глупаво очакване. Очите му изразяваха ярост, на лицето му пламтяха супените петна. Това беше пълен провал, провал пред очите на цялата страна.

Реката на митинга потече в друга посока. И кой знае как щеше да свърши всичко, ако изведнъж не бе подхвърлена сламка за давещия се. Някъде отстрани на сцената изскочи младеж със спортен вид, решително се приближи до водещия, който продължаваше да подръпва вратовръзката си и да прави безсмислени опити да въвежда ред в изказванията, и след като му каза нещо, почти насила му измъкна микрофона от ръцете.

— Моля да ме извините за внезапното нахлуване. Искам да направя изявление! Много е важно!

Шумът утихна. В залата настъпи крехка тишина. Не биваше да се губи нито секунда.

— Казвам се Антъни Юнгер — представи се неочаквано изникналият на сцената младеж.

„Ето какъв бил, значи това е Антъни Юнгер. Представително момче“ — помисли си Робърт Борк.

— Името ми едва ли ви говори нещо — продължи Юнгер. — Но и аз, както и вие, съм избирател от нашия район. Искам да се възползвам от правото си да се изкажа. При това аз съм от екипа на мистър Ордок, един от неговите консултанти. Моля за внимание. Нашият митинг е посветен на срещата с кандидат-президента, а не е диспут по проблемите, хвърлени ни от космоса. И затова би било разумно да продължим предизборното си обсъждане, а с Филофей да се захванем друг път, тъй като, ако се съди по всичко, още дълго ще се мисли и умува над тази феноменална новина. Затова предлагам да действаме според регламента. Да помолим мистър Ордок да сподели своите изводи, без да го отвличаме с Филофеевите проблеми.

Това беше повече от навременно. Скандалът бе потушен. Борк се зарадва заради Антъни Юнгер. Приблизително такъв си го и представяше. А след това се случи нещо, неочаквано за всички, включително и за Борк.

Ордок трябваше да бъде оценен по достойнство — той не пропусна възможността да поеме инициативата в свои ръце.

— Да, ще продължа изказването си — тутакси влезе във форма той и нещо блесна в очите му, нещо се промени в него, ако се съдеше по израза на лицето му, преобразено за миг. Той се реши на нещо. — Да, уважаеми избиратели, затова и останах тук, за да продължа изказването си, както спомена току-що Антъни Юнгер. Само че с една малка поправка. — Направи пауза, като изпитателно огледа публиката и поясни: — Тъкмо за Филофей смятам да говоря, именно за него, за Филофей — подчерта той. — Ще говоря като продължение на това, което се каза досега от микрофоните, ще доразвия темата, свързана с политическата атака от космоса спрямо нас, с радикалната критика на нашата генетическа ситуация. Ще говоря най-вече за това, защото живея с мнението на избирателите, с мнението на народа. Тук сме

заедно и за мен това е по-важно от всичко. По микрофоните прозвучаха мнения, които са ми близки по дух. И аз си мислех почти същото за тази нечувана агресия от космоса спрямо нашите права и свободи, висшите ценности на американската демокрация. Съгласен съм, тук правилно бе отбелязано, че Филофей се стреми да подкопае живота ни. И освен това бих добавил — независимо дали го е искал или не, — в крайна сметка той подкопава и нашата демокрация. Изглежда невероятно, но е така. Това подкопаване е предприето със зъл умисъл, с античовешка цел. И ние с вас още веднъж се убеждаваме, че за коварството на дявола наистина няма граници. За това възнамерявах да се изкажа, като в началото ви запознах с мнението на някои известни и както би могло да се предположи, компетентни хора, с които ми се случи да разговарям. Но както разбирате, просто не успях да премина към втората част на речта си, да споделя с вас собственото си отношение към посланието на Филофей. Казаното по микрофоните точно съвпада с него. И това е прекрасно, то заздравява моята позиция. Напълно споделям мнението, че над съвременното общество неочаквано надвисна небивала опасност. Акцията на човека, който сам се е нарекъл монаха Филофей, на пръв поглед е насочена към генетичните изследвания, но в действителност това е агресия, разрушителна за нашия дух, за историческата ни увереност в себе си, в нашата цивилизация. И обърнете внимание, тази агресия идва не само от космическите висини, Филофей си е намерил и съюзници на Земята в лицето на отделни хора, смятани у нас за големи авторитети в областта на науката и обществения живот. Така стоят нещата! И тези хора заедно с Филофей чакат своя час хикс, готови веднага да подкрепят космическия си вдъхновител, за да посетят с името му огромен смут, съмнение в нашата пълноценност и най-главното — да опорочат нашите жени, като ги бележат със сатанински знаци — клеймото на Касандра! Помислете само — клеймото на Касандра, предсказателката на беди и нещастия! Дори и наименованието съвсем не е случайно. С какъв коварен подтекст! Трябва да сме нащрек! Цялата нация трябва да бъде нащрек! Единомишлениците на Филофей в академични мантии вече са готови да въздействат на хората чрез средствата за масова информация, да ги принудят да повярват на лъжепророчеството от космоса. И без никакво

преувеличение ви уверявам — това е заговор против човечеството. Така е! Затова е моята тревога, уважаеми избиратели!

Залата, както се оказа, само това и чакаше. Хипнотизирани от речта на кандидат-президента, хората седяха, без да свалят очарованите си погледи от него. Сега всичко, което Оливър Ордок казваше, намираще горещ отклик и пълно разбиране в душите им. В този момент хората под купола на спортната зала „Алфа-Бейзбол“ дишаха в единен ритъм, попиваха едно слово — словото на Оливър Ордок. Безусловно това беше победа. Блестяща победа на Ордок след публичното му падение. Той намери пътя към победата, направи точна маневра, безпогрешно промени стратегията и сега обираше плодовете.

И самият Ордок вече беше различен. На трибуната стоеше съвсем друг човек. Ордок виждаше как безотказно действат думите му на присъстващите и духом излиташе все по-високо при завоите на всяка фраза. И това беше рядко състояние на упоение от себе си, на неизразимо, ненаситно вкуване на успеха, състояние на особена експресия и ерекция на словото; струваше му се, че докато се изливаха, думите му се съвкупяваха с околните и преди всичко с възхитено вперените в него жени и всички те, независимо от пола, мъже и жени, бяха в краката му и охотно го ловяха всеки за себе си и от това приливът на мощта му се надигаше като у жребец, който с високо цвилене и горещо пръхтене се нахвърляше върху кобилите в табуна; всяка дума прибавяше кипяща сила и предусещане на близкото съвкупление с толкова желаната и засега все още недостигната потенциална власт. Изглежда, в него се проявяваше незамлъкващият порив да заповядва на себеподобните, познат още от горските зверове, вълчата воля да не изгуби, да не се раздели навеки с онова, което веднъж е поробил. Но пътят към медения месец на властта минаваше през потоци от речи, когато думите, сплотени в редове, тръгваха на щурм към противниковата крепост, в дадения случай — идеите на Филофей и на неговите засега неразобличени съмишленици, за които намекуваше на присъстващите, като ги подтикваше да се сплотят около него и да се вдигнат на борба, щом им даде знак.

О, това беше звездният час на Оливър Ордок. И всички единодушно му се възхищаваха, освен един-единствен човек, мярнал се няколко пъти на екрана недалеч от трибуната. Антъни Юнгер седеше отстрани на края на сцената, стиснал глава, сякаш се мъчеше

да се предпази от полетял към него камък, биеха в очи напрегнато издутите вени на едрите китки на ръцете му; той явно не беше на себе си.

А в това време Оливър Ордок разгръщаше атаката, строеше речта си по такъв начин, че да въввлече всички, които го слушаха с внимание в залата и извън нея, в сплотения кръг на кръвно засегнатите, да ги подчини на волята си и да затвърди успеха. За него това беше изключителен момент, както ако страстно прегръщаше, притискаше и целуваше, като оплиташе с думи онази, устремената към него, готовата да му се отдаде, поради което беше необходимо да действа бързо и решително.

— Когато говоря за необходимостта от общата ни бдителност — проникновено се обърна той към зрителите в „Алфа-Бейзбол“, — аз се ръководя от интересите на обществото, за да не се окажем фатални жертви на тази нечувана космическа авантюра. Въпросът е поставен в глобален мащаб и в същото време засяга всеки и по-конкретно всички присъстващи на тази среща — как да се предпазим от планетарните Филофееви експерименти, насочени към деформиране и разрушаване на човешкия генофонд, от експериментите, целещи да предизвикат паника в обществото, да убият жизнеутвърждаващото начало в нас!

— Това няма да стане — раздадох се гневни възгласи от залата. — Няма да го допуснем!

— И аз мисля така — продължи Оливър Ордок. — И ще впрегна за това всичките си сили. Няма да се спра пред нищо. Но как, по какъв начин да обезвредим надвисналата космическа опасност и онези, които тук, на земята, услужливо подлагат рамо на Филофей, нажежават обстановката, или казано по-просто — мътят водата? Нямам намерение да се правя на някакъв благороден джентълмен, който се ограничава в общи призови, щом става дума за съдбите на хора и народи, Филофеевците трябва да са наясно — между нас и тях няма и не може да има разбирателство, още по-малко пък готовност да ги последваме в генетичния капан, каквито и високоинтелектуални доводи да привеждат! И по-конкретно, имах продължителен разговор с един футуролог, човек, известен в научните кръгове, със световно име, но на практика оказал се главният привърженик и ако щете, идеологическият скаут на космическия монах. В бившия Съветски съюз, ако не греша, наричаха младежите, които вярно и предано

служеха на вожда и бяха готови да дадат и живота си за него, комсомолски активисти. Помагачът на Филофей прилича на тях, въпреки че годините му съвсем не са малко, той работи в един от нашите университети и живее в едно от предградията ни — този човек се казва Робърт Борк!

Настъпи пауза, присъстващите бяха затаили дъх, а после изведнъж се понесе, полетя шепот: „Робърт Борк? Робърт Борк! Казвал се Робърт Борк! Някакъв Робърт Борк!“

— И така, уважаеми избиратели. Както и да се опитвах, естествено с подобаващото уважение, да изслушам научните доводи на Робърт Борк, както и да се опитвах въпреки всичко да му напомня, че не е допустимо за когото и да е да игнорира съдбите на живи хора, че Филофей, каквито и научни цели да преследва, нахлува в живота ни по най-разрушителен начин, аз се убедих, че този човек ще надмине дори и самия космически монах. Ето в какви хора, надянали маската на учени, се крие световното зло! Философските бълнувания, вселенските идеи, с които Робърт Борк мъти главата на събеседници и опоненти, са много по-важни от съдбата на обикновения човек до него. Той просто игнорира този обикновен човек, с всичките му проблеми и нещастия, принася го в жертва на Филофеевото учение, парализиращо възпроизводството на човешкия род, отнемащо собственото ни бъдеще, каквито и научни съображения да привежда. Робърт Борк е фанатик, той стои изцяло зад Филофей и е готов да му служи, както служат на сатаната.

— Простете, мистър Ордок, но това е било частен разговор! — не издържа Антъни Юнгер, притичал до микрофона на водещия. Беше много блед, с неузнаваемо лице. — Как е възможно да изнасяте един частен разговор на публичен съд?

— Нямам намерение да превръщам разговора си с Борк в тайна — невъзмутимо го парира Ордок. — Ако един личен разговор засяга съдбата на човечеството, ако хора като Робърт Борк одобряват и оправдават действията на Филофей и торят с теорията му зелената улица в умовете на хората, ако му разчистват пътя към контрол над целия свят, от къде на къде и аз трябва да се церемоня?

Гръм от аплодисменти разтреса „Алфа-Бейзбол“. Операторите сновяха из залата, улавяха отделни лица, за да запечатат тази невероятна сцена от поредната турнирна победа на Оливър Ордок.

Антъни Юнгер се опита да каже нещо:

— Мистър Ордок, нямате право...

Но залата не му позволи да се доизкаже. Всички като един започнаха гръмко да ръкопляскаат, за да заглушат думите му, да му попречат да каже каквото и да било, да го унищожат на място.

Юнгер обаче продължаваше да говори, като се опитваше да надвика заглушаващата го публика, отчаяно ръкомахаше и се въртеше безпомощно, но това само наля масло в огъня и всички вкупом започнаха да скандират, за да го смъкнат от сцената окончателно: „Ор-док! Ор-док! Ор-док!“

И така победата на Ордок достигна апогея си. За подобен политически успех никой от съперниците му не можеше и да мечтае. А него, неугледния и хилав на вид, с петнистото птиче лице, много напомнящ по нещо на Гьобелс, всеобщата възбуда възнасяше на главозамайваща висота, в сферата на магическия успех толкова стремително, че едва ли някой можеше да предположи как в тези минути Ордок бе на границата на припадъка от радост. И все пак той успя да се овладее. Работата беше свършена, оставаше да се закрепят успехът. А залата продължаваше да гърми: „Ор-док! Ор-док!“ Той се съвзе, с жестове и благодарни усмивки спря аплодисментите и скандирането и в настъпилата тишина каза:

— Някой май се обиди заради Робърт Борк, но всъщност защо! Фактически кой му пречи? Нека Борк излезе и убеди публиката в обратното, в това, че те с космическия монах Филофей горят от желание да бъдат полезни на хората, на народа, на нацията, на бъдещите поколения. Нека ми даде достоен отпор! Моля! Слава Богу, живеем в демократична страна. Пък и мисля, че Борк няма да остане срамежливо встрани, а ще се изкаже. Ако пък изведнъж се опомни и престане да подкрепя Филофей, сигурно ще даде обяснение, ще се покае. С една дума, нека се изкаже както намери за добре. Нима всички американски вестници и списания не са отворени за него, пък и не само американските, нека се развихри там, а радиото, а телевизията?! Но и аз няма да остана в сянка, мога да ви уверя, уважаеми избиратели, и аз ще си извоювам скромно място в средствата за масова информация, но не за да поразявам съвременниците си със своите футурологични теории, а като се постарая всеки човек да разбере, че не си струва да се играе с огъня, т.е. с учението на

Филофей, че Борк заедно с Филофей е готов да запали световен пожар. От часа, в който проумях намеренията на Борк, не мога да бъда спокоен — замислите му са тъмни и страшни, той е готов навсякъде да насажда идеята за поголовното сондажно облъчване на жените и да настоява за поголовно покаяние на човечеството за собствените му така наречени грехове. И всичко това ще се излее в нова Филофеева религия, която да измести, както изглежда, традиционните религии и да господства еднолично над хорските души. Нека и световните религии помислят какво ще правят от днес нататък! За това трябва да се тревожим, за това ще пиша и ще говоря и аз. За това, че сме длъжни навреме да озаптим тези учени мъже — Филофей в орбита и Борк на Земята. Заявявам го на всички присъстващи тук журналисти. Разбира се, да ги озаптим по законен път, само така и по никакъв друг начин! По пътя на налагането на световна забрана върху тези експерименти. И за това разчитам на вашата подкрепа и доверие!

Последва рев и гръм от аплодисменти, всички станаха на крака и започнаха неистово да ръкопляскаат и отново да скандират: „Ор-док! Ор-док!“ И пак с наслада и показно неудобство Оливър Ордок уговаряше публиката да прекрати оваците:

— Ще ви отнема още няколко минути. Към казаното досега бих искал да добавя...

Изведнъж предаването от спортната зала рязко прекъсна. Екранът угасна. Някой с нервно движение изключи телевизора. Беше Джеси. Кога се бе върнала въкъщи, кога беше влязла, къде беше стояла през цялото това време — дали някъде наоколо и бе видяла всичко това, без да може да помръдне, или току-що бе дошла — Борк не знаеше. Опустошен, убит от станалото пред очите му, той седеше във фотьойла, отчуждено загледан някъде в пространството.

— Как можеш? Как можеш да гледаш това? — рязко и остро възкликна Джеси. — Стига! Достатъчно!

Борк мълчеше.

— Да не си посмял да включиш и телевизора в кабинета! — продължи тя ядосано. — Сега ще изключа всички телефони! По дяволите всичко, да сме наясно, не искам да виждам никого, жива душа, и никакви звънци! Сега ще се спуснат да ни звънят всички,

които не ги мързи, всички, които са гледали какви ги забърка твоят Оливър Ордок! Какъв абсурд! Каква подлост!

Борк мълчеше.

— А ти какво мълчиш?! — развика се отчаяно Джеси. — Никога не съм виждала подобно нещо!

— По-тихо, моля те — помоли я Робърт Борк. — С викане нищо няма да промениш.

— А ти като мълчиш, съвсем нищо няма да промениш!

И двамата замълчаха, смазани, настръхнали. Навън вече се стъмваше. Отиваше си този чудесен есенен ден, достоен да бъде увековечен на живописно платно, отиваше си по реда... Отиваше си, оставил след себе си болка и тревога... Отиваше си като предвестник на нови дни, носители на неизвестното...

— Не мога, не мога да повярвам — с треперещ глас наруши мълчанието Джеси. — Допусках, че покрай този невероятен проблем може да има спорове, но че така подло и низко ще постъпят с тебе!... Как е възможно от корист така да опозориш човек пред целия свят? Бих убила този мръсник! И той може да стане президент на Съединените щати! Къде гледа небето?! — горчиво заплака Джеси.

Борк стана, наля вода и я подаде на жена си. Тя отпи, като се поливаше и зъбите ѝ трескаво потракваха о ръба на чашата.

— Успокой се, Джеси, сега ме чуй — каза той и понечи да погали жена си по главата.

Тя се дръпна.

— Няма, никого не искам да слушам и нищо не ми казвай за Бога! — сълзите я задушаваша.

— Извинявай! Позволи ми да остана тук... Извинявай...

Жена му плачеше и цялата се тресеше, сгъната на кълбо във фотьойла, като ридаещо кълбо от болка. И изведнъж се оказа, че е побеляла, че внезапно е остаряла, на което той не беше обръщал внимание преди, а сега, в тази страшна минута, го забеляза с тъга.

Робърт Борк кръстосваше напред-назад из стаята като в мъгла, сякаш се намираше в непозната местност, а не в собствения си дом. Боеше се и да спре, и да се движи, за да не падне в някаква пропаст — толкова съкрушителен се оказа този неочакван удар в гърба.

Когато понякога гледаше по телевизията боксьори на ринга, Борк се замисляше със съчувствие към губещия какво точно изпитва

боксьорът, хвърлен с един удар в нокаут, какво става с него в този миг — повален и озъртащ се наоколо като паднал от друга планета. Сега знаеше как става това. Сега знаеше, че макар и привидно да оставаше на мястото си, околният свят се рушеше в самия човек, вътре в него, в кървавите потоци, отбити от руслото им, шумящи в главата като дъждовните струи по улиците, в черната урва на мислите, размити от тези побеснели потоци, в техния хаос.

Той дълго кръстосва из стаята, дълго и тежко, а мисълта му, угнетена от бедата, се мятеше в оная черна урва, из руините на миналото, което само допреди час беше самият той, неговото „аз“, онази тъждествена на себе си даденост, която обуславяше неговата личност. Сега всичко това с един удар беше разбито, изпотъпкано, изгорено от Оливър Ордок и обърканото от него човешко множество. Той и физически се усещаше изпотъпкан и обгорял. Тялото му пламтеше в огън. В живота си не беше претърпявал такова публично крушение.

И някак отведнъж възникна въпросът — а по-нататък какво? Оставаше му или да се подчини на тази сила, демонстративно погазила неговото „аз“ пред очите на всички, и да се гръмне в челото по липса на друг изход — така му се струваше в този момент — или да се мобилизира за борба, с вяра в онова, в което неизменно искат да вярват хората във всички времена и особено в мигове на поражение — че накрая ще възтържествува справедливостта, истината, правдата, все едно как ще ги наречеш. Никога не бе допускал, че ще настъпи такъв ден и час, когато и на него ще му се наложи да си каже ясно и недвусмислено: да бъде или не, живот или смърт! И още едно скръбно откритие направи той в тези минути: за Джеси неговата трагедия беше нещо повече от лична, повече от трагедия на един съпруг за вярната му жена. От това на душата му ставаше още по-тежко и нямаше начин, нямаше думи, които биха облекчили страданието ѝ.

Тя прекалено добре разбираше смисъла на станалото.

— Робърт — обади се Джеси, хлипайки.

— Да, Джеси, искаш нещо да ми кажеш ли?

— Робърт, сега си мислех... — започна тя и млъкна. Той чакаше.
— Донеси ми, моля те, една кърпа от банята.

Борк се върна с хавлиената кърпа. Докато си изтриваше лицето, Джеси се бореше със себе си, с пристъпите на сълзите.

— Какво искаше да кажеш, Джеси?

— Мислех си, Робърт, че това, което те сполетя днес, пък и Филофей, макар че е в космоса, е още една трагедия на идеализма. Спомних си за твоя любим Сократ. Както тогава, и след това, и много столетия по-късно, тълпата противостои на идеалистическите утопии. Някой нахлузва чувала на главата и всички се нахвърлят вкупом.

— Може би е така — отвърна той сдържано.

— Така или не, или приблизително така, но ти видя какво се случи, Робърт. Не ти говоря за Ордок, ние не го разбрахме навреме, не биваше да говориш с него, той е патологичен тип, за да стигне до президентското кресло, е готов на всичко — на всякакви лъжи, клевети и измислици. Не говоря за него, проклет да е! Но каква страшна картина бяха тия хора, препълнили огромната спортна зала! Това са копита, след които в душата не никне и трева, а само бурени, и ти се иска да се удавиш! По дяволите! О, Робърт, тази тълпа, това стадо! Какъв ужас беше това, какво диво зрелище! Боже мой! — и тя заплака отново, заровила лице в кърпата.

— Успокой се, Джеси, престани, много те моля, прекалено присърце го вземаш. Разбирам те, но нека помислим, нека погледнем отстрани — убеждаваше той жена си. И докато я успокояваше, бе принуден да прибегне към логиката, да не се поддава на слепия гняв, а това успокояваше и него. — За много неща наистина си права. И това, че трагедията на Сократ е извън времето, също е вярно. Но помисли само. Добре, да допуснем, че е така. Масите са стадното чувство, стихията или, както ти се изрази, копитата, но на тях се крепи общественият живот. Не можеш да избягаш от това! Те са човешкият материал, с който се строи, на който се крепи животът. Има една парадоксална особеност в устройството на битието, бих казал в диалектиката на живота — вечната трагедия: мислителят открива законите на обществото, обществото го анатемосва за това, а после се ползва от същите тези открития. Прозрението настъпва чрез отрицанието.

— Робърт — с укор в тона и погледа го прекъсна жена му. — Можеш да разсъждаваш както искаш, но не се опитвай да ми внушиш нещо за прозрението. Да изпотъпчеш, за да прозреш след това? Не, не мога да се примиря. И сега не ни е до философстване. Вече е късно. А

утре ти предстои да си кажеш думата, ако смяташ да го правиш. Решавай.

— Да, смятам.

— Робърт, разбирам какво означава това, зад Ордок е масата, а за теб — никой, освен онзи младеж, как се казваше, дето притичваше до микрофона.

— Антъни Юнгер.

— Благодаря поне на него. Но е ясно, Робърт, че ти е хвърлена ръкавица и не можеш да не я приемеш. Ако си убеден, че истината действително е на твоя и на Филофей страна, имаш пълното право да я отстояваш, да кажеш мнението си на всеослушание, независимо от всичко.

— Виж, в това си абсолютно права, Джеси, точно така — на всеослушание. Вече мислих за това. След статията в „Трибюн“ ще се опитам да дам пресконференция. А по-нататък ще видим как ще се развият събитията. По-голямата част от статията е вече готова, тя е в компютъра, но след онова, което стана на митинга, прозрях много неща, видях всичко в нова светлина и струва ми се, тя още веднъж потвърждава, че Филофей е прав. Трябва само да редактирам материала, да го допълня, да го направя по-въздействащ. Така че не се каня да слизам от сцената, преди да съм изиграл ролята си. Филофей е прав и аз ще го доказвам.

— Щом е така, не бива да губиш време. Сам го разбираш. Трябва да се концентрираме. Това е война. Така смятам, Робърт. Истинска война!

— Съгласен съм. Само че това е война в името на противника, на врага, на крайната му победа над себе си. Имам предвид ръкопляскащите в залата. В това е същността на тази война, Джеси.

— Разбирам го. Но от това не ми става по-леко на душата. Не искам, по-точно не мога да го приема. Не мога да се променя. Извинявай. Да се грижиш за врага си, да спасяваш, образно казано, собствения си убиец? Пак християнски постулати.

— Не бързай. Това не засяга само християните, а всички без изключение. За съжаление малцина искат да разберат — всички беди произтичат от това, че ние, хората, разумните същества, само се чудим как да избягаме на всяка цена, независимо от всичко, от отговорността за вечно осакатявания живот, като си намираме хиляди оправдания, без

да различаваме доброто от злото и без да се плашим от това, само и само да се измъкнем. И да убедим самите себе си, че може да се живее единствено по този и по никакъв друг начин. Не беше ли сведен до това и предизборният митинг? Та на Земята няма друг носител на злото освен самите нас. Но всеки вижда извора на бедите в нещо друго, извън себе си, извън своята група, съсловие, нация, държава и т.н. — извън расата, религията, идеологията си... И животът се търкаля в злодеяния. За да стигне до протеста на ембрионите срещу живота. Стоп! Вече няма накъде! Има само мутации и израждане! Всичко това е пагубно и колкото по-нататък, толкова по-пагубно, колкото по-могъщи ставаме в технологиите, толкова по-страшни са нашите заблуди и степента на цинизма и издевателствата. Филофей засегна една от струните на разстроения генетичен оркестър и събуди толкова неприемане и ярост!

— Ох, Робърт, повече не мога! — прекъсна го Джеси. — По-добре огласи тези мисли публично, за да те чуят хората.

Двамата замълчаха. И макар че се опитваше да се овладее, Джеси пак избухна в сълзи.

— Извинявай, Робърт, не мога, не мога да дойда на себе си, толкова съм оскърбена от това зрелище — каза през сълзи тя. — След това варварство на тълпата се чувствам така, сякаш двамата бродим из някаква опожарена гора, овъглена, съвсем изгоряла. Вече всичко е изгоряло — клоните, стволите, храстите, и е останала само черна, обгорена земя и наоколо няма нищо, пустота, всичко е черно и мъртво. Какво ще стане? Какво ще стане? Нещо ще се случи! — шепнеше тя.

На Борк не му оставаше нищо друго, освен да успокоява жена си. Не си спомняше да е изпадала друг път в подобна истерична криза. Винаги овладяна, винаги забързана по разни задачи, по-рационална от него, сега тя бе просто смазана от цинизма на Ордок.

Но напомнянето, че трябва да се действа незабавно, че времето не чака, я накара да се стегне.

— Разбирам те, Робърт — съгласи се тя, превъзможвайки себе си. — Иди в кабинета да работиш. Завърши статията. Кафето, ако искаш, ще ти го донеса, а ако искаш, ела в кухнята. Само работи. Действай. Аз ще съм в хола. Искам да посвирия. Ще свирия Шостакович. Петата симфония. А ти пиши. Знам, че имаш какво да кажеш. И не звъни на

никого, моля те. Изключих телефоните, и трите. Не ги включвай.
Отивай. Горе няма да ме чуваш. Ще затворя вратата и прозорците.

ГЛАВА СЕДМА

От време на време музиката все пак долиташе на втория етаж. Тази нощ виолончелото неволно напомняше на Борк, че на света има жена, която ще споделя съдбата му до края. А може би и след това душите им ще общуват помежду си и ще чуват това безсънно виолончело в отвъдното.

И тази нощ, докато седеше пред компютъра, на чийто монитор светеха електронните редове от утрешния вестникарски текст, той отново усети тревожното дихание на китовете в океана. Накъде ли са поели пак? Значи нещо се е случило на Земята?! Дали хората отново не вършат нещо непоправимо? Вълните прииждаха срещу им като цели планини, водата бучеше, разпилявайки и едновременно допълвайки енергията на океана, а китовете плуваха. Скоро и самият той се оказа между тях. В мрака океанът преливаше в блещукащата светлина на компютърния екран, побрал в този час и далечния космос, и зачатията в майчините утробы в континуума на вечността, намерил израз в неговите думи, и докато плуваше в океана, той се мъчеше да си обясни вечното в образа на Световната душа, една за всички и за всеки различна, в разединението и взаимозависимостта между всичко на Земята... И редовете притичваха на екрана един подир друг, като се подреждаха в общ текст:

„Клеймото на Касандра не е знак за позор и унижение, както се опитват да ни убедят някои оратори, преследващи собствените си политикански цели, то е знак за нещастие, мъничък сигнал за нашето голямо нещастие, неочаквано и досега неподозирано от хората, необхватно в глобалните си мащаби и поради това изискващо изключителен подход като съдбовно за човечеството социално-биологично явление. Откритието на Филофей свидетелства, че нашето самосъзнание е деформирано още на генетично равнище, деформирано е по вина на самия човек, живеещ поколение след поколение в разрез с идеалите на Световната душа. Трагедията е в това, че бягаме, че всячески се опитваме да се скрием, както пролича

например на предизборната среща, от осъзнаването на причините, подтикващи касандро-ембрионите към отказ от борбата за съществуване. Угасването на желанието за живот е угасване на световната цивилизация. Това и ще бъде краят на света. Или казано с други думи, краят на света е в самите нас. Точно това долавят касандро-ембрионите с инстинктивната си чувствителност и ни съобщават за страха си от живота чрез петното на Касандра, изникващо върху челото на бременните жени като на компютърен екран. Трябва да се страхуваме не от самото клеймо на Касандра, а от причините, предизвикващи това есхатологическо разместване в недрата на генетиката... Ще допуснем огромна грешка... Филофей не е провокатор, той е космически пророк...“

И в този час Борк чуваше как шумно плуват китовете в океана, как преодоляват насрещните вълни с нарастваща мощ и като че му се привиждаше как водата по пътя им светеше и пламтеше от тревога — в цвета на компютърния екран...

А на Червения площад в този час стрелките на часовника на Спаската кула се приближаваха към часа на совата — три часа през нощта. И совата чакаше заветния миг, когато кремълският часовник ще забие в четирите посоки на света, за да се спусне право надолу от височината на кулата, да прелети над самия паваж на площада и след това да се издигне покрай Кремълската стена и по-нататък, както винаги, безшумно да закръжи над Червения площад, да направи няколко кръга и над мавзолея, да поогледа наоколо — кое как върви по белия свят. Совата отново очакваше срещата с набитите едроглави призраци, като се надяваше да подслуша, както обикновено, за какво ще си говорят. А че този път имаше какво да обсъждат, имаше, и още как! Защото на Червения площад току-що беше станало страшно събитие. Дори видялата какво ли не през дългия си живот сова не помнеше и не можеше да предположи, че подобно нещо е възможно.

Но, от друга страна, откъде можеше да знае тя, тази странна сова от Спаската кула, птица ли, дух ли, общуващ с призраци, откъде можеше да разбере онова, за което дори здравомислещите хора не намираха задоволително обяснение. А всичко започна след пладне в

онзи есенен ден, когато към Червения площад заприиждаха огромни тълпи за митинга в защита на ВПК — военнопромишления комплекс.

В определени кръгове, както пишеха журналистите, отдавна се натрупваше недоволство, че конверсията на перестройката е заседнала като кост в гърлото на отбраната, че спасението на повяхващото могъщество на държавата е само в реставрацията на ВПК. Да, подобни мнения се носеха из въздуха като мирис на изгоряло от тлеещ в гората пожар. И ето че той пламна и се разгоря, за което допринесоха доста и подбудителите на националното осъзнаване, пожънали богата реколта, упорито тласкащи общественото мнение към възобновяването на търговията с оръжие, към възраждането на ВПК — основата на милитаристичната държава — уж задушена от така наречената перестройка и от така наречените радикалдемократи в интерес на Запада, коварно потриващ ръце зад кулисите.

Множеството на Червения площад се стичаше отвсякъде. Повечето от хората бяха от други места — от разни „затворени“ градове, наричани преди „пощенски кутии“ и закодирани със съответните номера. Именно от тези разсекретени в процеса на конверсията „кутии“ влаковете изсипваха големи групи хора на всички московски гари, те се насочваха към центъра в колони, като заприщваха големите улици. Към тях се присъединяваха и московчани от сферата на отбраната, националпатриоти, скърбящи за Сталин пенсионери и прочие, и прочие. Демонстрантите приличаха на странни типове от миналото, сякаш току-що опомнили се след тежка контузия; над главите си носеха възкръсналите портрети на кървавите диктатори, до неотдавна яростно хулени и проклинани по същите тези улици.

Броят на демонстрантите растеше като нагледно свидетелство колко много работоспособен народ е бил ангажиран преди в тайнствените недра на ВПК. Въръждаваха половината свят. А сега почувстваха, че им издърпват килимчето изпод краката — конверсията обричаше работещите във ВПК на безработица, ако производството не бъде пренасочено. И те тръгнаха... Това напомняше пролетно пълноводие, когато полуделият поток влачи и коренища, и камъни, и отнесени покриви, и никой не може да спре движението му. Нещо подобно сега влачеше по улиците своите „коренища, камъни и отнесени покриви“ във вид на призови и искания, които гласяха категорично: „Да се спре конверсията!“, „Няма да позволим ВПК да

бъде съсипан!“, „Да живее славният ВПК!“, „Държавата е над всичко!“, „Долу антидържавните реформи!“, „Танкът — гарант на стабилността!“, „Даваш валута за оръжие!“, „Не ни пречете да конкурираме оръжията на световния пазар!“, „Спрете да дрънкате за надпреварата във въоръжаването!“ — както и съвсем абсурдните за непосветения: „Върнете пощенските кутии!“^[1], „Ще живеем и ще работим в пощенски кутии!“, и дори такива: „Млъкнете, пацифисти, докато не е станало късно!“, „Отнеха ни «студената война», за да ни победят!“, „Няма да позволим да превърнат танка в тенджера!“, и най-накрая: „Да живее оръжейното производство — извор на сила и национално богатство!“, „Няма да допуснем безработица, няма да допуснем изтичане на мозъци!“, „Да живее «студената война» — двигател на техническия прогрес!“, „Долу продажните хуманисти!“ и още много и много в този дух; уж парчето картон с някакъв надпис не струваше нищо, а криеше в себе си такава сила, че главата се замайваше като пияна.

Искаха ли го, или не политиците, нарекли се държавници и изхабили много думи за необходимостта на държавата от военно производство, искаха ли го, или не организаторите на международните панаири на оръжие, където спечелването на награда от търга се сравняваше с Божествено дело в интерес на нацията и, най-важното, обещаваеше милиарди долари чиста печалба, от които ти спираше дъхът, и всеки път обещаваха една трета от тези милиарди да отиде направо в джоба на производителя по места, искаха ли го или не онези, които започнаха кампанията по възхвалата на непомръкващата слава на нашето оръжие, сега вече никой от тях не би могъл да спре това, което се пробуди, което се случваше — всички бяха само трески във водовъртеж...

На Червения площад се вълнуваше море от глави. Хилядите събрали се и продължаващи да пристигат участници в митинга за защита на ВПК раздираха пространството и небето се тресеше от общ рев: „Ве-Пе-Ка!“, „Ва-лу-та!“, „Кремъл е наш!“, „Кремъл е наш!“

Снимките се правеха от хеликоптер, но и отгоре беше невъзможно да се обхване и предаде мащабът на грандиозната вулканична картина. На фона на общия митинг и на речите, кълтящи през високоговорителите от мавзолея, в разни краища на площада се образуваха и локални митинги със свои лозунги, портрети и викове. На

Лобното място протестираха фиделистите — личеше си от пръв поглед по портретите на техния кумир и по лозунгите: „Фидел — ние сме с теб!“, „Социализъм или смърт!“ И тълпата звънко повтаряше, хваната за ръце и подскачаща в такт: „Социализъм или смърт!“ В прохода до Историческия музей бяха саддамистите: в тоя вир яростно и екзалтирано клокочеха виковете: „Саддам — ти си наш брат“, „Саддам — ти си наш брат!“ И още един изразителен възглас с вдигани в ритъма му юмруци: „Ка-да-када-Кадафи! Када-када-Кадафи!“

Подобни шумни привърженици по площада имаха почти всички страни, където дълги години пристигаха масирани доставки на оръжие, отделни групи потропваха в чест на Китай, Иран, Пакистан, Индия, Северна Корея и особено на арабските и африканските партньори-купувачи. Но, естествено, Китай, съответно с мащабите и демографските си данни, притежаваше огромен брой привърженици, скандиращи гениалните редове на поета Мао от „Песента на пауна“: „Винтовката ражда властта!“, „Винтовката ражда властта!“ И в унисон с тях, по роднински, сталинистите мощно повтаряха: „Слава на Сталин!“ и дружно издигаха над главите си угоднически ретушираните портрети на генералисимуса. Но над цялото това грачене несъмнено тържествуваше калашниковият автомат: „Калаш — Кремъл наш!“ — надвикваше всички възгласи и крясъци.

Имаше и трудноразбираеми находки по зададена тема от типа: „Стрелбата полита и небето е в диаманти!“ Дали това можеше да се разбира така: лети ракетата и от небето се посипват диаманти? Ако можеше! О, ако можеше!

И всичко вреше и кипеше в котела на масовата еуфория, и възпламеняваше чувството на повсеместно могъщество, на общ натиск, на единно рамо... Още малко и ще се случи нещо, и ще възтържествува огнената пиротехника на страстите, и ще трепне небето и ще се яви Той, изпълнителят на волята... Но кой е той? Той, и това е всичко! Той! Той!...

Речите на основните оратори от трибуната на мавзолея обаче бяха посвоему трезви и убедителни. Свиването на оръжейното производство не предвещава нищо добро за икономиката, само предава световния пазар в ръцете на богатата и пребогата Америка. А и тя не дреме — фабрикува оръжия цяла година, денонощно, и въоръжава до зъби всички, и на всички заповядва. С какво сме по-лоши? Имаше и

още един довод — безработицата от конверсията ще доведе до съкрушителен социален взрив. И още — конверсията посича от корен мощния интелектуален потенциал на страната. Следваха и други снайперистки попадения в целта. И всяко попадение предизвикваше пристъпи на масова наслада от омразата.

Но имаше и друга сила. В същото време на Манежния площад, в съседното пространство, отделено само от няколко реда омоновци^[2] от демонстриращите противници на конверсията, шумеше друг митинг, кипяха други страсти.

Тук се беше събрала на митинг друга публика, друга част на обществото — демократи, реформатори, пацифисти и прочие филизи на перестройката, с една дума — свободолюбци и либерали от всички разцветки и нюанси. И те бяха много, площадът се люлееше от народ, и те имаха свои убеждения, свои призови и лозунги, не по-малко радикални и не по-малко категорични. И тук пъстрееха лозунги и плакати: „Долу привилегиите на ВПК!“, „Не сме длъжни да бъдем заложници на ВПК!“, „ВПК — слуга на милитаризма!“, „ВПК — вампирът на бюджета!“, „Долу сталинското чудовище!“, и така нататък, чак до „ВПК е конвейер на смъртта!“, „ВПК — куче на веригата на партократите!“, „ВПК поробва народа!“ С една дума, същата картина, както и на Червения площад, само че с обратен знак.

И тук демонстрантите си правеха сянка с портретите на своите кумири и лидери. Издигаха ги над главите си, излагаха ги на показ пред хората и Бога, ако, разбира се, отдаваха някакво значение на последния.

За различните кореспонденти и репортери, притичващи с апаратурата си ту до единия, ту до другия митинг, ту на Червения, ту на Манежния площад, събитията предоставяха неவிжданo изобилие на оперативен материал. Но въпреки това опитните репортери не можеха да не забележат два плаката, които рязко се различаваха от всички останали и затова биеха на очи. Високо вдигнати ги държаха на дървени летвички двама — младеж и момиче, ако се съди по вида им, най-вероятно студенти. По-късно очевидците разказваха, че те не се разделяли за дълго в тълпата, за да могат да се викат, търсели се с поглед, не се впускали в спорове с околните и изглеждали някак отчуждени, прекалено вгълбени в себе си. На плаката, който държеше момчето, беше изписано с черна боя: „Човек не трябва да се ражда, за

да произвежда оръжие!“ а написаните с червено думи от плаката на момичето пък звучаха съвсем деструктивно: „Ако Кремъл възобнови надпреварата във въоръжаването, аз ще се самозапаля!“

Те се движеха из тълпата като две заблудени в морето лодчици, някой ги забелязваше, друг — не, някой виждаше смисъл в подобни декларации, друг — почти никакъв, и в това нямаше нищо чудно, тъй като всевъзможни изявления, лозунги, протести, предупреждения, радикални, оглушителни речи и изказвания се сипеха като дъжд върху главите на демонстрантите и от тази, и от онази страна — и на Червения, и на Манежния площад.

Но тъй или иначе, онова, което трябваше да се случи, се случи. Обикновено хората се осъзнават, когато е вече късно и за сетен път се убеждават, че масовата психоза в тътнещите тълпи детонира събития, често поразяващи както със своята случайност, така и с фаталната си неизбежност.

Слънцето вече потъваше зад Кремълските стени, над ревящите тълпи се спускаше невинният ранен здрач, а митингите на съседните площади все така се надвикваха и бушуваха, и гърмящите от високоговорителите речи, запалителни и фанатични, все повече възпламеняваха душите и умовете на множеството и приближаваха кулминацията. И всяка от страните и на този, и на онзи площад призоваваше към справедливост, апелираше към властите и народа, утвърждаваше само своята правота, само своята гледна точка, поднасяше на света само своите аргументи и се възпламеняваше, и се гневеше, изпитвайки неудържима потребност да се излее в незабавни действия, да разреши натрупаната енергия. Страстите се нажежаваха почти синхронно, от високоговорителите звучаха взаимни обвинения, заплахи и оскърбления, всяка от страните наричаше другата, мразената, гнусно сборище от врагове на отечеството. Вече назряваше първото сбиване. Пробили си път през редовете на омоновците, „милитаристите“ и „антимилитаристите“ започнаха да се бият един друг с дръжките на плакатите и портретите. Жените пищяха диво, мъжете викаха и псуваха. В действие бяха пуснати юмруци и ритници. Както и да се опитваха омоновците да удържат на натиска, да разпръснат побойниците, това само още повече разяряваше тълпата. И започналата битка-побой бързо се нажежи, като че хората бяха чакали само това, само за това се бяха събрали. Много работа свършиха

обожаваните портрети и предизвикателните плакати — с тях се удряха по главите с всичка сила. Кръв, сълзи и стенания, схватки на стотици хора, мъже и жени, стари и млади, нахлуха в телевизионните екрани по целия свят, предавани във всевъзможни детайли и ракурси, снимани отгоре, от хеликоптери, и от всевъзможни наземни точки.

И точно тогава в центъра на събитията се оказаха онези двамата — младежът и момичето. Те не бяха пуснали своите плакати в ход, което беше фатално за тях. Вепековците от Червения площад биеха конверсистите, когато изведнъж видяха, че момъкът упорито държи своя плакат над главата си, като че го тика в лицата на освирепелите патриоти.

— Ти какво, мръсно, кого дразниш бе, на кого мътиш главата — изкрещя един от нападателите. — Ние ли, значи, не трябвало да се раждаме? Ах ти, гадино! — и започнаха да бият младежа, а плакатът му бе разкъсан и изпотъпкан. В този момент му се притече на помощ момичето със своя толкова шокиращ, толкова предизвикателен плакат, с клетвата да се самозапали, ако Кремъл възобнови надпреварата във въоръжаването.

Кой би могъл да прецени доколко оправдана бе постъпката на тази девойка — да отиде на митинг с подобна заплаха? Какво я беше накарало? Защо го беше направила — от младост ли, от глупост ли, или, обратното, убежденията и отчаянието я бяха тласнали към тази стъпка? И най-последно, защо тя не захвърли този злощастен плакат в блъсканицата, преди да си проправи път към приятеля си, пребиван от вепековците?! Но тя се хвърли към него с плаката в ръце, като крещеше:

— Какво правите? Не го докосвайте! Нямате право! Да не сте посмели! Спрете!

Напразно. Най-малко петима биеха младежа. Да бяха го пуснали, макар и пребит, и в синини щеше да си отиде. Но кой можеше да предположи как ще завърши този сблъсък, какво крие в себе си непредвидимата, обезумяла тълпа?!

Вепековците посрещнаха момичето с яростни хули:

— А ти, кучко, по-бързо се пръждосвай оттук, че и ти ще пострадаш!

И в този миг една безобразно крещяща жена уцели десетката:

— Шантажираш ни, така ли? Решила да се подпалва?! Дръжте ме, хора, че ще падна — тази кучка шантажистка ей сега ще изгори и нашият Кремъл ще рухне! Ей сега, пред очите ни! Цапнете я по муцуната, та да забрави пътя към къщи!

Нахвърлиха се върху момичето, скъсаха му якето. По лицето му потече кръв.

— Да не сте посмели! Изверги! — развика се то ужасено, размазвайки кръвта по лицето си.

Плакатът му тутакси бе разкъсан и стъпкан.

— Е, как е сега? Ще изгориш ли? Или не ти стиска? Мисли, преди да пишеш тия глупости! Защо не гориш, а?

Всичко стана за миг.

— А ти ми хвърли кибрит — трескаво викна момичето, с което предизвика взрив от злобен кикот.

Някой на мига извади кибрит, за да запали.

— Кой има запалка? Ха-ха-ха! По-добре ѝ поднеси запалка! — предложи друг.

— Стой! Да не си посмял! — извика с неузнаваем глас приятелят ѝ, като се изтръгна от ръцете на биячите. Не успя. Запалената клечка падна на рамото на девойката, върху синтетичното ѝ яке, и тя пламна.

Всички се вцепениха, после отскочиха назад и се разпръснаха кой накъдето свари.

А тя, обхваната от пламъци, побягна и огласи района със страшния си вопъл. И на Червения площад всичко закипя, съвсем като в ада. Тълпата, обхваната от паника, е толкова страшна, колкото и кипещът на свирепите ѝ, разрушителни възделения... Мълниеносно полетелият слух, че наблизо се е взривила хвърлена от някого бомба, или някой се е подпалил жив, или още нещо ужасно, прелетя над тълпите и хората, забравили всичко, припряно се разбягаха по съседните улици, като се блъскаха един друг, падаха и крещяха, хвърляха по пътя си свещените портрети и пламенните призиви, сякаш нямаше и не би могло да има никаква необходимост от тях. Хората тичаха в безумие и страх, бягаха от себе си.

И защо беше всичко това, защо бушуваха и ревяха край Кремъл — никой не можеше да отговори. От секундата, в която пламна момичето, заплашващо със самоизгаряне — дали за да шокира, дали на шега, дали сериозно, започна ново летоброене. Всички, които бяха

наблизо, видяха как то бягаше и крещеше, лумнало като факла. Догони я онзи младеж и няколко омовци, затичани след него. Те припряно се захванаха да потушават с връхните си дрехи огъня по тялото на горящото момиче. Но беше вече късно. Приятелят му отчаяно се свлече на колене, стиснал главата си с ръце. В този миг на опустелия отведнъж площад кацна хеликоптер, от който вероятно преди това бяха правени снимките за телевизията. Изпод оглушително въртящата се перка, прегърбени от вятъра, от него изскочиха хора, вдигнаха от земята тялото на момичето, взеха със себе си младежа и двамата омовци и отново се издигнаха във въздуха. Но един все пак успя, не пропусна да заснеме всичко с камера.

Докато набираше височина, хеликоптерът се вдигна над Червения площад, изравни се с върха на Спаската кула, полетя нататък, над Каменния мост, после над крайбрежната улица до Москва-река и изчезна от поглед...

Заедно с вертолета из дебрите на града се изгуби, като птица в гората, и трагедията на двамата млади, най-вероятно студенти, така отчаяно, така страшно и безогледно пожертвали себе си заради идеята, в която вярваха... О, романтика, вечна спътнице на утопията и неизбежните ѝ крушения!

Вечерта центърът на града дълго не утихваше, преживяваше събитията от деня. Нервната възбуда, подгонила мнозина по улиците, се проявяваше в необичайно оживените лица, гласове, походки. Хората се събираха на групички, спореха, правеха предположения и по никакъв начин не можеха да си обяснят как се бе случило подобно нещо — бе хвърлена една-единствена запалена клечка, можеше да угасне в полет, но не угасна, и момичето пламна само за секунда? Дали не е било фокус или цирк?! Може би дрехите ѝ са били напоени с някаква специална запалителна смес? Но защо е било нужно подобно нещо — и при това със смъртен изход? А ако не е това, ако е съвсем друго, някакво неизвестно метафизично явление, когато човек пламва от огромно вътрешно напрежение? Нали се говори, че има хора, които нощем фосфоресцират? Кой знае, кой знае?...

Вече се спускаше нощта. Хората по улиците оредяха. Размърдаха се любителите на нощния живот, затръшваха вратите на колите си, плащайки дължимото на уличните охранители и рекетъори. В нощните заведения лумваха огнени светлини или интимни, приглушени

лампички, включваше се електронната музика, разголваха се бюстове, блестяха усмивки. За да забравят, да не си спомнят нищо, да избягат от себе си, да се измъкнат от Бога...

Тази нощ на Червения площад цареше абсолютна тишина. Беше безлюдно. Нямаше жива душа. Никой не искаше да стъпи на мястото, където същия ден бяха бушували дивите страсти, безумие, побоища. Осветлението едва мъждукаше. Навсякъде се търкаляха портрети, лозунги и плакати, захвърлени на бойното поле, изпотъпкани при побоищата и бягството на демонстрантите...

Те вече не интересуваха никого.

Луната светеше високо над Кремъл. И совата летеше, дочакала заветния си час. Плъзгаше се като сянка насам-натам, безшумно размахала широките си крила, като неуловимо въртеше огромната си глава с магнетично светещи кръгли втренчени очи. Беше ѝ тежко и страшно. След като покръжи тихо над мавзолея и се мярна пред погледа на вкаменените часови пред входа му, совата полетя нататък в търсене на набитите едроглави призраци. И ги откри в най-тъмния ъгъл, под тухлената Кремълска стена. Не, и този път те не показаха нищо ново. И този път бяха скучни, но някак приличаха на омагьосани. Хванати за ръце, набито-едроглавше потропваха на място, като монотонно припяваха дочутото от възгласите на митинга: „Социализъм или смърт!“ Да, повтаряха го неуморно, безмълвно, невидимо, страховито: „Социализъм или смърт!“

Тези кубински ритми скоро ѝ доскучаха. Совата полетя нататък и срещу Спаската врата най-после срещна жива душа — една пияна жена, кой знае как попаднала тук.

Жената вървеше из Червения нощен площад съвсем сама, размъкната и разгърдена, пияна, и протяжно пееше някаква своя си печална песен:

*Ах, защо, ах, защо
появих се на света?
Ах, защо, ах, защо
мойта майка ме роди?*

Ах, защо, ах, защо

*мене ме зачена ти?
Аз не исках, ала ти
ме подведе и роди.*

*Ах, защо, ах, защо
на света роди ме ти?
Аз не исках, ала ти
ме подведе и роди.*

*Ах, защо, ах, защо
появих се на света?
Ах, защо, ах, защо
мойта майка ме роди?...*

Вървеше напърно през площада, залиташе и се препъваше, и скоро изчезна някъде около ГУМ-а. Малко след това заглъхна и унилата ѝ песен, после настъпи тишина.

Совата се извиси над Кремълската стена, полетя из градините и тук, сред гъстите клони, изведнъж зариде като онази жена и в плача си тягостно забуха.

Луната стоеше високо сред звездите, огряла с вечната си светлина куполите, островърхите кули, покривите на Кремълския хълм, и на совата отново ѝ се стори, че усеща далечното дихание на китовете, плуващи в океана. Накъде и защо бързат? Няма покой за тях. И вълните не спираха.

---

[1] Пощенска кутия — закрито учреждение на ВПК. Бел.прев. ↑

[2] ОМОН — отряди на милицията с особено предназначение. Бел.прев. ↑

ГЛАВА ОСМА

По-голямата част от статията за „Трибюн“ беше готова, оставаше му да напише заключението. Но колкото повече се приближаваше към края, толкова по-неспокоен ставаше Борк: дали не потъна излишно в научното обяснение на феномена клеймо на Касандра, щом за огромното, а може би и за абсолютното мнозинство от хората със сигурност беше по-важно по всякакъв начин да се отърве от „провокационните“ действия на Филофей в космоса, само и само нищо да не вижда, нищо да не чува, да забрави за сигналите на касандро-ембрионите. Изпеченият политикан Оливър Ордок го почувства и бързо се ориентира, затова и постигна успех. Безусловно той удържа политическа победа. Макар и победа по лъжлив път. Но как да убеди хората, как да ги накара да проумеят, че са се поддали на масова самоизмама?

Борк разбираше, че в сравнение с Ордок не му достигат политически опит и сръчност. Да, те станаха врагове! Толкова неочаквано и толкова безвъзвратно! И независимо дали Борк го искаше или не, предстоеше борба, неизбежна борба. Тъкмо онова, от което се нуждаеше Ордок — публичен турнир по пътя към възделеното президентство. В този смисъл съдбата щедро и изгодно му бе предоставила и Филофей — в космоса, и Борк — на земята.

Докато разсъждаваше за това, на Борк му мина мисълта как бързо можеш да бъдеш въввлечен в баналната политическа борба, как заразително и сигурно превзема душата изпепеляващата страст на конфронтацията. Искаше да се срещне лице в лице с Ордок. Искаше му се да се приближи плътно до него, да го погледне в очите и без да повишава тон, да му каже така, че да го прониже целия: „Какъв мръсник си ти!“ И после да заяви пред всички, че Ордок е мръсник и че такъв тип не бива да бъде допускан до властта, защото все едно ще дойде дяволът, и опасността е в това, че никой няма да знае — той е дявол! „Не, не, само това не, само това не — казваше си Борк, отвратен от мислите си. — Нека стане и президент, и какъвто ще, само че без

мен! Не, не, моята задача не е политическата борба, а да докажа на хората, че като избягват истината за знаците на Касандра, постъпват малодушно, задълбочават проблема, увеличават нещастията си. Но как, как да ги убеди, че истината е страшна, но не бива да си затварят очите за нея, а трябва да търсят изход?“

На балкона, където Борк излезе да подиша въздух, беше прохладно както винаги нощем, есента напомняше за себе си — листата неуморно шумоляха в мрака, полазиха го тръпки. Ниската Луна почти докосваше залесения хълм при излаза на магистралата. Борк си представи поляните за голф по хълмовете зад гората, които с плавните си извивки му напомняха крайморски дюни, преди години му се случваше да гони топката из тях.

И чудна работа, изведнъж се сети за един свой сън. Излиза, че сънищата могат да се връщат в спомените като някаква реалност. Наскоро му се присъни, че наоколо има игрища за голф, Луната свети, нощ е, душата му е радостна и волна, но за беда топката във вдлъбнатинката не се поддава на удара на стика, не отлита, не отскача; колкото и да замахва, колкото и да удря, колкото и да се старее, топката си остава на мястото. И в този момент някъде отгоре се появява Макс Фрайд, покойният му колега от катедрата, професорът. Да полетим, казва му, към Луната, там има такива поля, ще играем лунен голф. Запален от Макс, той тръгва подире му, полетява над поляните, а Джеси тича след тях и го вика да се върне. И кой знае защо плаче. Защо ли му се присъни този сън. Странно и не толкова странно, ако поразмислиш. Макс му беше близък приятел и се увличаше от астрология и всякакви подобни глупости. Опитваше се да определи по звездите с каква разлика ще спечели или загуби на голф. Понякога предсказанията му се сбъдваха, но по-често ставаха повод за подигравки над „магьосника“. Може би на оня свят духът на Макс е предчувствал нещо, уловил е приближаването, както можеше да се изрази и точно така и би казал — на негативния астрологически фактор и затова е поискал да отдалечи приятеля си от удара и го е повикал да отлетят на Луната. Затова му се е явил насън, за да го предупреди отрано.

Да, ако Макс беше жив, след случилото се на митинга със сигурност би долетял при тях в Нюбъри още същата нощ. Дори и да нямаше никакъв смисъл в това, той си беше такъв — донякъде

паникьор, но изключително отзивчив. Случваше се да акомпанира на Джеси, свиреше на пианото леки неща, но съвсем прилично. Джеси се подсмиваше: „Приятелите ти, Боб, всичките са като Макс — забавни интелегенти в класическия вариант. И изобщо би трябвало да основете монашески орден, ти да станеш глава на братството, такъв един догматичен наставник, а хубавецът Макс ще бъде дясната ти ръка, ще се справя с всичко. И тогава щяхте да се реализирате не само в науката, но и в още нещо, в нещо съвсем различно.“ Горкият Макс, той не беше равнодушен към Джеси и от време на време превръщаше това в обект на глупави шеги. Като си пийнеше, обичаше да си излива душата:

„Слушай, Робърт, съвсем откровено трябва да ти съобщя, че много ми попречи в живота.“

„С какво?“

„Ако не беше ти, щях да се обясня на Джеси в любов.“

„Че сега късно ли е?“

„Не е, но бих ѝ го казал само ако ти изобщо не съществуваше като субект.“

„Е, слушай, тогава нищо не може да се направи. Съществувам точно като субект.“

„Там е работата. Разбираш ли сега колко много си ми попречил?“

„Макс, друже, много лек живот ти се е приискал. По-добре си опитай шанса в присъствието на същия този субект, че при комфортните условия, които искаш, няма да е интересно.“

„Не, на твоя фон бледнея. Абсолютно...“

„Защо пък? Жените те обожават — представителен си, може да се каже красавец, когато караше мотоциклет, всички ахкаха. Освен това си и по-млад от мен.“

„Аз съм мотоциклетистът, а ти — световноизвестен учен, аз съм мотоциклетистът, а ти си богат човек, получаваш големи хонорари за книгите си, имаш прекрасна къща в луксозния Нюбъри, жена ти свири на виолончело разни Баховци и Бетховеновци, а аз си карам мотоциклета, ти гониш топката по модния Нюбъри-гольф, а аз си карам мотоциклета; ти се изказваш в разни Кремъли и Бели домове, а аз си карам мотоциклета...“

„Чакай, чакай, Макс, не се прави на толкова нещастен. Съвсем не си само мотоциклетист, пък и това беше в миналото. Името ти е прочуто в твоята наука — политгеографията, цялата планета е в ръцете

ти. Пък и в планетата ли е въпросът, голяма работа, някаква си планета! Я по-внимателно, да не те чуе Анна, най-прекрасната от всички полякини, че какъв мъж ще ѝ се сториш?! Скандал! И мотоциклетът няма да ти помогне. А тя си живее с илюзиите!“

„Да, Робърт, май че ме хвана натясно. За Анна си прав. А виж, за планетата — не съвсем. В политгеографията трябва да знаеш всичко или изобщо да не се захващаш с нея. Това е особена, всеядна наука. Бих казал, че е банка за информация. Да, в този смисъл съм световен банкер. Ротшилд на дваисети век. Всичко знам, всичко разбирам и какво от това? Казват, че и Бог на небето всичко вижда, всичко знае, всичко усеща, а не може нищо...“

Отиде си човекът. Загина при автомобилна катастрофа, прекалено обичаше високите скорости. Анна се състари много. Синът им се ожени, живее отделно. Джеси често се чува с нея, понякога се виждат. За последен път Анна дойде през лятото. Отидоха заедно до игрищата за голф да подишат, да се разходят, да погледат играчите. Прекараха хубав ден, там и обядваха, в ресторанта на голф клуба. И неволно си спомниха отминалите времена, много говориха за Макс... Той обичаше тукашните места. Винаги беше готов да пристигне...

О, бедни приятелю Макс Фрайд. Какво би казал сега, как би реагирал на последните събития, когато всичко се обърка в умовете и душите? Невидимият генетичен ураган връхлетя и ни завъртя. Сега трябва да избираме: дали като щрауса да заровим глави в пясъка, както искат мнозина, само и само да ни отминем, или да погледнем Бога в очите и без да отвърщаме поглед, да приемем предупреждението му към хората, защото Бог само предупреждава, но трябва да решаваме сами. В това Макс Фрайд беше прав. И не му се присъни случайно. Изглежда, се тревожеше, предчувстваше. Викаше го, искаше предварително да го спаси от нещастията, викаше го на лунните голф игрища...

Но каква ще е ситуацията сега, щом Ордок всъщност подмени проблема, завъртя обществото на пръста си, отвлече го, а за да се сдобие отгоре на всичко и с ореола на герой, публично извика Борк на политически дуел. И той трябва да се подготви, да приеме предизвикателството, да си каже думата за клеймото на Касандра, да защити Филофей от демагогията и политическите спекулации. Как другояче да наречеш онова, което забърка Ордок?! Боже, вече е близо

два през нощта, опомни се Борк, трябва да се захваща за работа. И да действа без бавене. Няма място за отстъпление.

На връщане в кабинета задържа поглед върху огледалото на входа. Очите — зачервени от безсънието. Колко болка и тревога имаше в тях. И е побелял съвсем. Пак добре, че не оплешивява като някои други. Стар като онази рейнска скала, покрай която плава наскоро с немците, с шумните журналисти; те така и озаглавиха неговото интервю — „Интервю със Старата скала“, без да подозират, че малко след това, докато лети над океана, над Атлантика, ще блесне мълнията на монаха Филофей и ще се разрази буря, и ще хвърли всички във вселенска паника, и на сцената сред всеобщия шум ще се появи онзи дяволски тип — Оливър Ордок. Какво пък, излиза, че му предстои да воюва...

Борк тъкмо седна пред компютъра и чу стъпки. Отдолу се качваше Джеси.

— Е, как върви? — попита го от вратата.

— Добре, действам — отвърна той, поколеба се дали да ѝ разкаже за внезапно изплувалия сън, но не го направи.

Джеси изглеждаше уморена, но въпреки това нещо светеше в погледа ѝ.

— Не исках да ти преча, Боб, но знаеш ли, смятам да те изненадам.

— И с какво ще ме изненадаш?

— Виж, донесох един куп листове. Може би ще ти свършат работа.

— Какво е това?

— Факсове. И от кого, мислиш? От Антъни Юнгер.

— От Антъни Юнгер ли? — учуди се Борк. — А той какво? Всъщност какво пише?

— Разбираш ли, нали ти казах, че ще изключа всички телефони. Можеш да си представиш как се е мъчил да се свърже с тебе. Но кой можеше да знае? А факса в хола забравих да го изключая, и през ум не ми мина. И сега чувам, че нещо бръмчи, гледам — цяла купчина хартия. Ето, прочети. В началото на всяка страница той пише: „За Бога, не изключвайте факса!“ И сега тези факсове продължават да идват, лист след лист. Какво става с него? Горкото момче. Чети, ще ти донеса и другите.

Абсолютно неочаквано. Два часа през нощта. А някой не спи, пише страница подир страница, изпраща факсове. И това е едва познатият Антъни Юнгер, с когото беше говорил един-единствен път. Но на предизборния митинг, когато Юнгер прояви смелост и се опита, макар и неуспешно, да спре Ордок и лудото препускане на демагогията му, той всъщност направи своя избор, той, човек от екипа на Ордок, пред очите на всички се разграничи от своя лидер и мина на страната на политическата му жертва. Можеше да си представи какво му се е случило после, след края на митинга. Самият Ордок и верните му сътрудници със сигурност са заклеили Юнгер като предател. Вече и дума не можеше да става за кариера под крилото на Ордок. Вероятно приятелите му се присмиваха: такова нещо още не се беше случвало — сам да си отреже клона, на който седи. И след всичко това той все пак е намерил сили да се хвърли да спасява, да помага на човека, посрамен от Ордок, заклеен от многолюдния митинг. Борк се чувстваше неловко пред Антъни Юнгер и в същото време душата му се стопли. Никога досега външен човек не му е помагал от състрадание, защото е бил винаги самостоятелен и силен. А сега, завлечен насила на ринга, той изпълзя от него сломен, може да се каже пребит за развлечение на публиката, а после се изолира от света в опитите си да стисне зъби и пак да се изправи на крака, за да се хвърли отново в боя, вече по собствено желание и на собствен риск. И затова Юнгер, който добре го разбираше, буквално заклеваше с първия ред на всяка страница: „За Бога, само не изключвайте факса!“

„Мистър Борк, разбирам защо са изключени домашните Ви телефони — пишеше Антъни Юнгер. — Никога не бих си позволил да Ви досаждам, но се опитайте да ме разберете. За мен ще е гибелно, ако сега не успея дори и чрез факса да споделя с Вас онова, което съм длъжен да Ви кажа, застанал на колене пред Вас. След случилото се на предизборния митинг не мога да си намеря място, готов съм на всичко, дори на убийство, ако имаше смисъл. Простете ми тези драматични изказвания. Но

всъщност аз Ви въвлякох в тази безобразна история с Ордок, поставих Ви като мишена на панаир, за да може този безнравствен политически стрелец от големия популистски път да демонстрира точното си око. Няма да се вайкам, извинете, но ми иде да се пръсна от яд. На кого служих, за кого вършех черната работа, пада ми се сега, щом съм толкова сляп и непоправимо доверчив! Но извинете ме, за Бога, в момента не става дума за мен. Става дума за това какво да правим отсега нататък. Какво да правим с клеймото на Касандра?! Искам...“

На това страницата свършваше, а следващата започваше със същата пламенна молба: „За Бога, само не изключвайте факса!“

„И така, мистър Борк, какво да правим по-нататък?

Позволете ми, независимо от идиотската ми роля в тази работа, да споделя с Вас някои съображения. Може би ще Ви бъдат полезни.

Мистър Борк, трудно ми е да говоря, но ще го кажа. Предварително се разкайвам, че се осмелявам да Ви предложа такова нещо. Но нямам какво да губя. И без това съм толкова виновен пред Вас, че вече ми е все едно. Имам предвид, че щом е стигнало дотук, Ордок може да бъде обвинен в лъжа, тъй като се позовава на личен разговор с Вас. Няма и не може да има никакви свидетели на този разговор. Говорили сте по телефона. А може би изобщо не сте говорили, а ако все пак сте се чули, то е било за друго. Този ход е в стила на Ордок. Отвърщате с позор на позора. Разговорът не е записан. Абсолютно съм сигурен. Гарантирам. Вие решавайте. Ако сметнете такъв ход за възможен, аз се наемам да организирам сензационно опровержение. Масмедиите веднага ще захаят стръвта.

Но има, разбира се, и съвсем друг път за борба. Ако Вие, мистър Борк, сте убеден в правотата на Филофей и сте решили да отстоявате своята истина, аз на свой ред съм готов да стигна с Вас до края, въпреки че ролята ми ще

бъде, естествено, съвсем спомагателна. Бих могъл да стана Ваш оръженосец. А че Ви предстои битка, ако продължите напред, в това няма никакво съмнение.

Положението е такова, че в момента Вие сте самотен воин, може би единственият човек на цялата планета, взел открито страната на космическия монах, споделящ неговата есхатологична концепция. След станалото на предизборния митинг, след «сплотяването на народния фронт» в подкрепа на Ордок дори малцината, които биха могли да кажат нещо в защита на откритието на Филофей, ще се въздържат, ще премълчат. А основната маса...“

„За Бога, само не изключвайте факса!!!

И така, мистър Борк, ако се съди по реакцията на избирателите на митинга, основната маса от населението, дори за съжаление може да се твърди — практически цялото население на страната, е настроено против космическите експерименти във връзка с клеймото на Касандра. Хората не искат да чуват, не искат да знаят за касандро-ембрионите, жените не желаят да бъдат контролирани от сондажните лъчи. Всички информационни агенции съобщиха за събитията на митинга в «Алфа-Бейзбол». При това рейтингът на Ордок се покачи рязко във всички щати. Сега той побърза да направи изявление, че ще защитава неотклонно правата на човека, че безкомпромисно ще опазва изконната святост на жената-майка и ще се бори с провокационните замисли, както се изрази той, на филофеевците от всякакъв цвят, където и да се намират — на Земята или в космоса. През тези часове, мистър Борк, постоянно показват снимката Ви по телевизията със съответните коментари. В Москва са намерени снимки на Филофей и те също влязоха в действие.

Пиша за това, защото предполагам, че Вие сте изключили не само телефоните, но и ТВ. Трябва да имате представа за последиците от митинга и за това как се

развиват събитията след него. Страхувам се, че този процес ще набира сила, че той е неконтролируем...“

„За Бога, само не изключвайте факса!!!

И така, мистър Борк, този процес е неконтролируем и затова ми се струва, че сте длъжен преди всичко да решите за себе си каква позиция, какъв път на действие ще изберете при тези обстоятелства. Не е изключено да започнат масови протести против това, на което вече е дадено име — «контрол над генофонда». Ако подготвяте статията си за «Трибюн», помислете добре нужно ли е да се появявате в редакцията, или е по-разумно да им изпратите материала по факса, по телекса или по някого, защото пред входа на редакцията, както ми предадоха, вече патрулират групички с плакати, викайки своите искания и заплахи. Обявили са, че денонощно ще обсаждат сградата на вестника. В такива случаи полицията невинаги успява да удържи разярената тълпа. Извинете, информацията е повече от неприятна.

И пак повтарям: Вие сте самотен воин. Филофей е в космоса, той е недосегаем за противниците си, но е и лишен от възможността активно да взаимодейства със съюзниците си. Решавайте какъв път ще изберете.

Вие разбрахте и подкрепихте онова, което не разбират или не искат да разберат от моментни съображения другите — те плюят на бъдещето, както и подобава на временни жители на този свят. Вие сте сам и това е мисия на сам човек. Защо става така, че великите дела най-често са мисия на сам човек, не зная. Във всички случаи аз съм с Вас, готов съм да Ви съдействам, готов съм да правя всичко, което е по силите ми и не само защото, както вече писах, се чувствам виновен пред Вас, тъй като аз предложих на Ордок да поговори за откритието на Филофей именно с Вас, а най-вече затова, че самият аз се заразих от идеите на Филофей, от неговата и Вашата загриженост за бъдещето на човечеството. Може би досега

човекът се е лутал, а сега е дошло времето да си каже — или стани по-добър, или бъди готов да се отпратиш към палеонтологическите пластове като измрелите мамонти.

Извинете, пак свърши листът!“

„За Бога, само не изключвайте факса! Още не съм казал всичко... Мистър Борк, извинете ме, започвам по същество. Според мен утрешният, не, той настъпи, вече днешният ден ще е много показателен. Сензациите и слуховете са в апогея си. Единственият дисонанс в тази буря може да се окаже Вашето изказване, Вашето виждане, Вашата убеденост и Вашите аргументи. Как решихте да действате?

Ще дадете ли пресконференция? Ако да, аз съм готов да участвам в организирането ѝ, да съм Ви от помощ.

По-нататък. При Вас в Нюбъри със сигурност още от сутринта ще заприиждат репортери, най-вероятно без предупреждение. Ако не искате да се срещате с тях, не забравяйте да окачите на видно място съобщение, че не желаете да виждате никого и молите да не Ви безпокоят.

Аз съм бил в Нюбъри, на игрището за голф, в околните паркове. От нас, от Ридинг, където живея, е на трийсетина минути с кола. Ако пожелаете, мога да дойда, за да обсъдим нещата заедно. Съобщавам Ви координатите си.

Мистър Борк, вече е четири през нощта. А аз все пиша и пиша с надеждата, че ще прочетете факсовете ми, когато ги откриете. Искане ми се да Ви кажа толкова неща! И събитията по света, дори онези, за които всеки ден научаваме от вестниците, свидетелстват за криза в нашата цивилизация. В тези условия самото раждане на едно бебе напомня на влизане в минирано поле. Но къде е то, това минирано поле, в кои плоскости на живота се крие: дали в мислите, или в човешките постъпки, или в световните учения, или в ежедневната практика — не можеш да го посочиш с пръст.

Ето, по телевизията току-що показаха, че в Москва на Червения площад — толкова обичах да ходя там — е станало нещо страшно. Сблъскали са се два лагера демонстранти: привържениците на военнопromишления комплекс и защитниците на конверсията. В резултат на това едно момиче се е самоубило, изгоряло е пред очите на всички. Просто не можеш да гледаш тези кадри. Коментаторите съобщават, че страстите били взривени от един плакат, донесен на митинга от някакъв студент, приятел на загиналото момиче. На него... Сега ще продължа... листът свършва...”

„За Бога, не изключвайте факса, трябва да Ви разкажа какво е станало на Червения площад...”

Мистър Борк, работата е в това, че на онзи плакат пишело: «Човек не трябва да се ражда на този свят, за да произвежда оръжие!» И, естествено, тази мисъл била посрещната с буря от негодувание от онези, които в Русия се наричат «оръжейници» — задействани от държавата и обществото, или казано накратко, от съдбата, във военната промишленост, бълваща средства за унищожаване на хора — от оловните куршуми (оръжейниците са осигурили по стотина такива куршуми за всеки човек в света) до свръхзвукови самолети, атомни подводници на денонощно дежурство в дълбините на океана, в бойна готовност при заповед да изстрелят междуконтинентални ракети. Това са пари и труд, хвърлени на вятъра — така е смятал и онзи здравомислещ студент. Нашият американски ВПК заслужава същото отношение. И той кове средства за унищожаване на себеподобните и също се оправдава с интересите на отбраната.

От друга страна обаче, и «себеподобните», които по тази логика трябва да бъдат убити, заради които се произвежда цялото това оръжие, също не са ангели, те също са въоръжени до зъби и също жадуват да убиват в името на собствената си свръхценна идея (сега най-

действените призиви са националистическите), в името на справедливостта и не на последно място — в името на икономическите си интереси.

Кръгът се затваря. Впрочем той никога не се е разтварял, от него никога не е имало изход. И как онзи студент да не изкрещи, как да не напише със собствената си ръка на плаката онова, за което хората мислят навярно още откакто са се сдобили с дар слово, което човешката душа жадува да изрече на всеослушание през всички епохи, когато войните и оръжията са тържествували над разума. След като създал водородната бомба, Сахаров в Русия прозрял точно това — и се спрял, и тръгнал срещу съдбата.

Оръжията по Земята стават все повече и повече, всички и навсякъде искат да бъдат въоръжени. Дали клеймото на Касандра по лицата на бременните жени не ни сигнализира точно това, дали то не е причината касандро-ембрионите беззвучно да ридаят в майчините утробы, щом на всеки новороден човек вече се падат минимум сто куршума дум-дум, щом той е предварително обречен да убива или да бъде убит?! Как тогава да се въздържи онзи студент? И нещастното момиче, самозапалило се на Червения площад, дали у него не се е събудило нещо нечуто и заглушено още когато е било зародиш, белязан с касандровия комплекс?! Но кой ли се е интересувал от неговите есхатологически тревоги?

Тук възниква една мисъл, макар и идеалистически нелепа: какво би станало, ако човечеството се бе развивало, без да е изобретило оръжието и без да познава войните? Дали човекът щеше да се превърне в съществото, което е днес, дали нашата цивилизация би била такава, каквато е днес, или на Земята щеше да царува нещо съвсем друго, и човекът щеше да е съвършено различен? Нима един такъв път на развитие е бил изключен поначало? И ако да, то по каква причина, още повече ако човешкият разум наистина е дар свише, ако е надбиологично явление?

И ето че щом Филофей, усамотен в космоса, леко открихна световната завеса, тутакси стана ясно, че хората не искат и да знаят за тайното проклятие.

Мистър Борк, дори и откритията на Филофей да не доведат до нищо друго освен до протест, аз все едно ще продължа да им вярвам. В тях намирам обяснението за апокалиптичните терзания на духа, задълбочавани повсеместно от безкрайния нравствен упадък.

Защо всъщност ни е създал Бог, си мислиш неволно, когато разбереш, че в Карабах, през дългогодишната престъпна война между арменци и азербайджанци така наречените бойни командири въртят търговия с телата на убитите. Роднините и близките трябва да откупят загиналия в боя, за да го погребат. И това е цял бизнес! Има случаи, когато застрелват в гръб свой войник, за да спечелят от трупа му. Прилоша ми, когато го прочетох във вестника. Нима е възможно подобни злодеяния да не влияят върху душата и тялото на хората, да не променят наследствените структури, да не се отразяват на потомците?

И още един пример за невъобразима жестокост. В един турски град е бил подпален хотелът, където се провеждала писателска конференция в подкрепа на Салман Рушди. Били изгорени живи не само участниците в конференцията, но и обикновени гости. Телевизионните репортери заснели всичко — обхванатата от бушуващия огън сграда, усилията на пожарникарите да направят нещо, а до тях на площада — огромна ликуваща тълпа от млади фундаменталисти. Тя славослови, подпалвачите, скача, танцува, размахва юмруци, ликува, получава почти еротична наслада от това ужасяващо зрелище. Възбудата, злорадите лица на младежите са осветени от зловещия танц на огъня. Всичко се заснема. Но това не е игрален филм!

Накъде сме тръгнали, какво става с нас? Нима не трябва да си зададем тези въпроси и по повод на

изгорените живи турски семейства в Германия?... Сигурно сте чели във вестниците?

Списъкът от подобни злодеяния може да продължава до безкрайност, като се набива в очи неотклонната тенденция: злодеянията в различните страни стават все по-чудовищни. Филофей доказа, че всичко това се е натрупвало, за да се прояви в гените.

Преди вярвах в разума като висша функция на Вселената, но той се оказа вечен заложник на Злото. Дали някога ще бъде свободен? Нима клеймото на Касандра не призовава именно към това?

Извинете, мистър Борк, трябва да сменя лентата на факса...”

„Мистър Борк, за Бога, не ми се сърдете, разсъжденията ми се оказаха прекалено пространни и, боя се, не особено интересни за Вас. Но тази нощ като че се отключи душата ми. Разбирам какво изпитвате. Тревожа се за Вас и разчитам на Вашето мъжество.

Като мисля за създалата се ситуация, стигам до извода, че Филофей, макар и в орбита, не може да остане встрани от това, което става на Земята. Ако нямате нищо против, би трябвало колкото може по-скоро да се свържем с него; технически това е изключително сложно, но ще се опитам да го осъществя с помощта на приятелите си в телевизионните компании и космическите институти. Какво мислите по този въпрос? Ако сте съгласен, само ми кажете и аз ще Ви съобщя доколко реален е един такъв опит.

И накрая според мен най-главното. Защо е нужно да се свържем с Филофей, разбира се, не за да го видим на екрана и да го поздравим?! Струва ми се, че той е длъжен да отговори, и не се съмнявам, че разполага с такъв отговор, по какъв начин е открил клеймото на Касандра и какви са доказателствата, че този знак изразява негативното отношение на ембриона към бъдещия му

живот, а не нещо друго. Това не е съвсем ясно от посланието до римския папа. Сигурно и Вие сте обърнали внимание, че в този смисъл има определена недоизказаност. Мисля, че и други, особено учените-биолози, могат да попитат същото. С една дума, смятам за важно Филофей да осветли неясните моменти, да отговори на нашите въпроси.

Дайте ми възможност да организирам връзката с Филофей. А Вие, извинете за настойчивостта, подгответе бързо философската аргументация.

Ще ни се наложи да се сблъскаме с последиците от онова, което е забъркал в умовете от улицата Оливър Ордок. Но това е съдбата. И ние трябва да победим. Заради същата тази улица!

Ваш Антъни Юнгер

P.S. Ако са Ви нужни моите координати — номерът на домашния ми телефон, факсът и адресът, те са на тези листове. Служебните са излишни, там няма да стъпя повече...”

ГЛАВА ДЕВЕТА

Беше вече четири и половина сутринта. Робърт Борк седеше умълчан над факсовете по бюрото. И Джеси беше тук, тя също ги бе прочела.

— Боже мой, какво става, какво става! — повтаряше тя за кой ли път.

— По-добре си легни — посъветва я мъжът ѝ.

— Ако искаш да останеш сам, сега ще се махна. Но едва ли ще заспя. Не съм на себе си. Разбирах, че всичко това е много сериозно, но не си представях, че ще се усложни до такава степен. Не знам какво да кажа.

— Да, Джеси. Антъни Юнгер е прав. Абсолютно прав — замислено откликна Борк. — Самата съдба ни го изпраща. Подходът му е вече подход на новото поколение. Различно възприемане на света. И умение да се действа. Веднага се усеща. А аз освен статията — стана огромна, не знам, на цяла страница, — аз самият едва ли щях да предприема нещо. Ние с теб се затворихме херметически вкъщи. Но не е възможно да се изолираме напълно от това, което става. Което Ордок провокира...

— По-добре кажи отвърза.

— Да, отвърза. Тази сила, която той отвърза от веригата, е страшна. И Ордок съзнателно насъска масите срещу Филофей и срещу мен.

— Сигурен ли си, че сам ще успееш да убедиш толкова хора, настроени против?

— Няма да отстъпя. Ще доказвам. Но как ще се развият нещата, трудно е да се каже. Откритието на феномена на касандро-ембрионите нанася съкрушителен удар по вкоренените представи, по съществуващия начин на живот, по създадения стереотип на мислене. Да се признае есхатологическата реакция на касандро-ембрионите, означава да се подложи на съмнение всичко *от* и *до*, и на първо място политическото и социалното устройство, моралните устои. Ясно е, че

такова рушене на стереотипите не е изгодно никому, като се започне от заченалата жена и се свърши с типове като Ордок. Затова е и съпротивата, преминаваща в агресия.

— Но нали за тях агресор е самият Филофей?

— Да, всички виждат агресора в негово лице. За мен той е пророк, за останалите — сатана. Появи се дилемата: или ще живеем постарому, в атмосферата на всеобща самоизмама, ще живеем така, както сме живели винаги, или ще успеем да предотвратим неизбежния апокалиптичен срыв, като осмислим причините за увеличения брой касандро-ембриони. Пред такъв избор е изправено човечеството.

— Самият Филофей пише, че откритието му е толкова неочаквано за хората, колкото ако на небето се появи второ слънце. Но това второ слънце може да разруши вековния начин на живот! При това вашите противници обвиняват Филофей и в нарушаване правата на човека. Какво повече?! Какво ще кажеш на това?

— Не, това не е нарушение на правата на човека! Според мен не е. Аз пиша за това. Можеш да прочетеш. Да знаем за клеймото на Касандра е наш дълг, дълг на обществото и дълг на личността, преди всичко дълг на заченалата жена. Тя самата трябва да е заинтересувана, щом се е стигнало дотук, да провери дали зародишът в утробата ѝ не изпраща есхатологични сигнали. С течение на времето статистическите данни за касандро-ембрионите ще заемат място сред основните социологически показатели, по които ще оценяваме състоянието и развитието на обществото.

— Да допуснем, че съм съгласна с теб, Робърт. Но ако останалите не поискат да приемат всичко това? Ако не убедиш никого?

— Много ще зависи от обстоятелствата, от общата нагласа. Антъни Юнгер е абсолютно прав, да, трябва да включим и самия Филофей. Основният му коз са данните от научните наблюдения, чрез които е установил есхатологичния характер на реакцията на касандро-ембрионите. Тези данни трябва да се обнародват. И всичко, взето заедно, от биологичните фактори до философските изводи от тях, трябва да бъде представено публично още веднъж, да речем, на пресконференция. И е важно самият Филофей също да е в ефир! Ако Юнгер успее да осъществи идеята си, ще е чудесно. Аз съм изцяло за. Сега ще му изпратя факс, а по-нататък — ще видим...

Те замълчаха, и двамата в халати, и двамата разрошени, отслабнали за една нощ и като че ли непринадлежащи на себе си — за първи път в живота им се случи нощ на безкрайна тревога, оголила отвъд обичайните им грижи нещо страшно, надигащо се срещу им. Така чрез болката и страданията се разширява Вселената.

В прозорците беше вече светло, настъпваше утрото.

Денят, както и предишният, обещавахе да е ясен, есенно крехък и ярък. Чуваха се далечни гласове на птици — отлитащите ята пак се бяха събрали рано-рано. Робърт Борк си представи как те кръжат в небето над гористия хълм, над полетата за голф и как ще поемат далечния си път, ще полетят по брега на океана, над шумящия долу бял кант на прибоя; прииска му се да поеме заедно с тях, да отлети оттук, но трябваше да продължи онова, което изведнъж се превърна в неотменно дело на живота му.

С настъпването на утрото стана ясно, че светът не ги е изоставил, не ги е забравил и няма намерение да ги забрави. Всичко започна от пристигналия факс от дъщеря им в Чикаго. Ерика пишеше с недоумение и тревога: „Цяла нощ не можах да се свържа. Телефоните ви са изключени, факсът е зает. Татко, какво става? Защо забърка всичко това? Чикаго кипи. Всички са против. Ние с Джон сме в шок. Умолявам те: спри се. Мамо, а ти къде гледаш?!“

Джеси, разбира се, много се притесни:

— Какво да правим, Робърт? Ти си баща. Дъщеря ти се вълнува, а е бременна. Зетят също не е във възторг. Разбирам го: Джон е член на дирекционния съвет, ще му се наложи да избира линия на поведение. Не може да не мислим за това.

— Правилно, правилно, така е — беше принуден да се съгласи Борк. — Но какво мога да кажа в тази ситуация? Проблемът не се изчерпва със семейния кръг. Ако беше така!... Успокой се, Джеси. Ще пиша на Ерика, ще ѝ се обадя, ще се опитам да ѝ обясня, да я успокоя. И после младите също трябва да мислят със собствената си глава. Разбира се, за тях, особено за Джон, процъфтяването на компанията е по-важно от всичко друго. Но и извън автокомпанията съществува живот и неговите проблеми са не по-малко важни за всички и за всеки. Нямам нищо против — хубава двойка са, щастливи са. Но сама разбираш, че егоизмът, и по-точно социалният, трябва да има някакви граници.

— Ох, Робърт, на тебе ти дай да четеш лекции. Добре де, но не забравяй, като свършиш, да изпратиш на Ерика факс — с тези думи Джеси излезе, наметнала вълнена жилетка. Тя все пак възприе съвета на Юнгер и отиде рано-рано да закачи съобщение-молба към възможните посетители да не ги безпокоят, за което се извиняваше. Тръгна, сподирена от рунтавата им котка, която в техния дом се смяташе за котка-куче, тъй като това домашно животно, макар и котка, можеше да бъде ако не напълно, то почти куче. Поне така си мислеха стопаните му.

След като Джеси излезе, хлопвайки вратата, като се сресваше в движение и говореше нещо на тичащата до нея котка-куче, Робърт Борк седна до факса да предаде в „Трибюн“ завършената през нощта статия, за да могат журналистите от редакцията да я намерят на бюрата си, щом дойдат на работа. Той не се съмняваше, че материалът ще бъде публикуван веднага; прибави дори бележка, в която настояваше текстът да бъде отпечатан само във вида, предложен от автора, и напомняше, че каквито и да било промени са недопустими. Не се съмняваше, че ще отпечатат статията по простата причина, че „Трибюн“ нямаше друг изход. След като веднъж се бе решил да публикува космическото послание на Филофей, вестникът не можеше да отстъпи от позициите си — освен всичко друго, той трябваше да запази лицето си. В известен смисъл това беше безпрецедентен случай, когато вестникът можеше да си каже „да бъде или не“...

Затова пък не се налагаше да гадае какво щеше да последва след това. Схватката около вестника, около Филофей, а сега и около него, Борк, обещавахе да стане жестока и безпощадна още от ранните утринни часове. Ако нещата се наричаха със собствените им имена, предстоеше борба не на живот, а на смърт...

Телефаксът поглъщаше предложения му текст страница след страница, като акуратно отбелязваше всяка операция със сигнално пиукане. И добре, че успя да го поеме целия. Само минута по-късно Робърт Борк почувства, че на улицата става нещо лошо: котката се стрелна вкъщи толкова настръхнала, сякаш току-що бе срещнала на двора омразния й безпризорен пес, което винаги я раздразваше задълго. Но през прозореца Борк видя как по терасата след нея нервно тича и Джеси, мачкайки в ръце някакви листове и картони. Тя влетя не

на себе си, бледа и запъхтяна. Човек можеше да си помисли, че на улицата са я душили и тя едва се е отскубнала.

— Какво стана, какво ти е? — се спусна към нея мъжът ѝ.

— Робърт, това е страшно, това е невероятно! Излизам, а някакви негодници, те са там, зад ъгъла, оставили са колите си и стоят там... погледни какво са разлепили!

Джеси метна на масата заедно с вестниците и онова, което бе смъкнала от стените и бе донесла от улицата — просташки, оскърбителни думи, набързо наплескани с четка и бои. Като ги погледна, и самият Борк се вцепени. „Срамуваме се, че Борк живее на нашата улица!“ — явно някой от съседите го беше писал. И още: „Женомразецо, утробокопачо Борк, въвн от нашия Нюбъри!“, „Феминисткият Нюбъри презира Борк!“ Другите бяха още по-драстични: „Борк е подлец!“, „Борк е агент на КГБ!“, „Куршум в челото на Борк!“, „Не ми се изпречвай пред очите, старче, ще те удуша! — Ембрион по фамилия Касандров“.

— Явно са решили да започнат от по-раничко! — промърмори объркано Борк.

— От по-раничко! Както виждаш, от доста рано! А какво ли ще става по-нататък, Робърт?! Какво ли ни чака? Умът ми не го побира!

Робърт Борк крачеше напред-назад, стиснал до болка ръце зад гърба си.

— Трябва да бъдем готови за всичко — рязко каза той на жена си, като внимаваше да не се развика. Беше му много трудно да се съдържа, когато кръвта му кипеше. — Щом започва така, трябва да очакваме и по-лошо. Всичко това можеше да приеме по-цивилизована форма, ако не беше вчерашният митинг. Ордок смъкна юздата от събитията, да го вземат дяволите!

— Само да беше ги видял — кимна Джеси към улицата. — С какъв нагъл вид стоят на ъгъла. Някакви типове. Пушат до колите. Започнах да смъквам тези гадости от стената, а те ми свиркат и се подсмиват.

— Как изглеждаха? Тукашни ли бяха?

— Откъде да знам. С джинси, якета, както обикновено. Мисля, че имаше и жени.

— А, ясно — промърмори Борк, макар че нищо не му беше ясно.

— Трябва да се обадим на полицията, Робърт. Звънни в полицията. Нека вземат мерки.

— Не бързай, винаги можем да позвъним. Ако се наложи, разбира се.

— Та това е последната степен на падението. Извън границите на допустимото! А ти — да почакаме! — Джеси се отпусна на стола и пак се разплака.

— Джеси, мила, скъпа моя! Защо така, я се стегни! — наведен над нея, безпомощно я увещаваеше Борк, а тя вече не можеше да говори и само хлипаше:

— Ако знаеше, само ако знаеше!

— Сега ще ти донеса успокоително. Ей сега, Джеси, престани! Идвам веднага!

Той се спусна към спалнята за капките, но налетя на вратата, удари се в ръба ѝ и в този момент забеляза, че на пода в ъгъла се търкаляше смачкана хартия. Сети се, че Джеси е изпуснала пътьом един от листовете. Какво ли пишеше на него, щом тя дори в такова състояние го беше хвърлила, за да не го види мъжът ѝ? Прочете го и разбра. Стана му зле. „Борк, подложи и задника си на Филофей, че той си няма жена в космоса! — И съответната рисунка. И подпис: С поздрав. Касандро-ембрион.“

Не помнеше как се е озовал във вътрешния двор, в каменната си градина. И макар да си внушаваше да не се поддава на морален терор, да прощава на хората, които не си даваха сметка какво вършат от слепота и умствена ограниченост, макар да съзнаваше, че трябва да се издигне над тази низост, пак не му ставаше по-леко. И това доживя: там, където често го спохождаха високи мисли и пред вътрешното му зрение прозираха необяснимите с думи контури на вечността, които той се опитваше да изрази, като чертаеше по пясъка разни тайнствени знаци, вечен повод за шеги, сега му се случи да седи, скотски унижен и оскърбен. Не беше ли това ирония, подигравка на съдбата за неговата елитарност и непростимата за възрастта му възвишена душа? Колко неопитен се оказа, колко малко познаваше жестокостта и отмъстителността на света. Но ето че на стари години вкуси и от най-мръсния му цинизъм.

Слънцето на хоризонта му се струваше излишно, ненужно. Не искаше да вижда и чува каквото и да било.

Той машинално разгърна вестника, който кой знае защо бе взел на излизане от вкъщи. Беше местно нюбърийско вестниче, извънреден брой. И отново се убеди, че е като вълк, подгонен от хайка. На първа страница под голямо заглавие беше публикуван репортаж от пресконференцията на Оливър Ордок, дадена след предизборния митинг. Материалът беше получен от Асошиейтед Прес. Снимката на Ордок, и не само една, в едър план — Ордок, гневно жестикулиращ на трибуната. И през цялата страница думите му: „Болшевишката чистка на генофонда няма да мине!“

Ето значи накъде е метнал копието: тъй като Филофей е руснак, значи е и болшевик! Абсурдно, но ефектно! Сега става ясно защо в един от листовете Борк бе наречен агент на КГБ. Всичко идваше от един и същ замърсен кладенец. Не му се искаше нито да говори, нито да мисли за това. Душата му бе потискаща пустиня.

Обърна се, дочул гласа на жена си. Подута от плач, Джеси се опитваше да се овладее.

— Току-що пристигна спешен факс от Антъни — каза тя, като приседна до него.

„Мистър Борк — пишеше Антъни Юнгер. — Трябва спешно да говорим по телефона. Моля Ви, включете го, обадете се. Става дума за космически телемост. Ако успеем да го осъществим, ще отворим очите на хората. Трябва да обсъдим дали ще можем да разположим техниката в дома Ви. Мистър Борк, обграждат ни отвсякъде, но не падайте духом. Ще звъня през десет минути. Ваш Антъни Юнгер.“

— Това вече е нещо. Антъни действа — оживи се Борк. — И изобщо трябва да включим телефоните, Джеси. Нека си звънят, не можем да избягаме от звъненето. Няма да седим откъснати от света, я!

— Изглежда, си прав. След това дойде още едно съобщение — каза Джеси. Беше факс от ректора на университета. Той пишеше: „Мистър Борк, във Ваш интерес настоятелно Ви моля да не идвате за лекции в университета.“

— Всичко е ясно — отсече Борк. — Да отидем при телефона.

Обаждането на Антъни Юнгер беше светъл лъч в тази страшна сутрин:

— Мистър Борк, радвам се да ви чуя. С факса е добре, но да чуя гласа ви е още по-добре.

— Разбира се. То се знае! — отвърна Борк с колкото може по-уверен тон. — И съпругата ми Джеси те поздравява, Антъни.

— Много добре. Благодаря й. Мисля, че ще се видим днес. Крайно необходимо е.

— Ти решаващ, Антъни. Предложи нещо. Твоите нощни факсове ни спасиха от заточение в кулата от слонова кост. Позволи ми да се посмея поне на себе си. Е, какво ще правим оттук нататък? Надявам се, че има някакви планове.

— Има цяла програма за действие. Но преди всичко искам да ви кажа, за да знаете, мистър Борк, че статията ви е получена в редакцията и може би вече е предадена в космоса, ще разбере след няколко минути. И това се прави не само за да се запознае Филофей с първия му земен, ще ви нарека така — партньор по космогенетика. Тъй че е възможно в този момент Филофей да чете вашия текст. Искаме да организираме телемост и да проведем пресконференция, в която да участвате и двамата.

— Антъни, драги, това е много съблазнително като замисъл, но не си представям как може да се осъществи. И то за толкова кратко време.

— Не се безпокойте, мистър Борк! Не съм сам. Имам верни приятели, солидни връзки. „Трибюн“ е изцяло на наша страна и той действа, ако щете, за собственото си оцеляване. Но най-важното е, че всички транслатори на телевизионния мост са заинтересувани от тази акция като от световно шоу и дори вече пресмятат неочакваните и сериозни печалби от танцуващите по леда. И затова работят здраво.

— Тоест? Кой танцува по леда?

— Извинете. Сигурно сравнението е глупаво. Да, ние сме на хлъзгавия лед. Но да не говорим сега за това. Извинете, свършвам. Времето ни притиска. Ще продължим разговора от колата. Тръгваме към вас в Нюбъри. Четирима сме, аз и още три момчета, отлични настройчици на космически връзки от НАСА. И тъй, четирима души сме, в две коли. Едната е джип-фургон с техническо оборудване. Останалото ще ви обясня по пътя. Надяваме се да бъдем при вас след четирийсет минути, може и по-рано. Доколкото се ориентирах по картата, къщата ви е на половин миля от супермаркета „Конферанс“, нали така?

— Да, точно така, през три преки.

— О'кей! Значи тръгваме! И така само не се смейте, аз съм началник-щаб на операцията, Филофей е маршал в космоса, а вие...

— А аз съм подполковник при Джеси — влезе в тона му Борк. — Само още минута, Антъни. Разбирам, че времето е малко, но ти си млад човек и въобще, тъй че имай предвид — разходите по космическата връзка от моя дом поемам аз.

— Късно е, мистър Борк. Заинтересованите телекомпании поеха финансирането изцяло. Те си правят своите си сметки. Не се тревожете. Впрочем и аз имам някакви възможности. Баща ми беше известен адвокат, така че... Не мислете за финансовата страна. Мислете за касандро-ембрионите, за Филофей.

— За Ордок — допълни Борк.

— На първо място. Той също разгръща бойните действия. Но за това по пътя. И още нещо, мистър Борк, извинете ме, но не ви съветвам да излизате от къщата, и жена ви също. Дори до магазина. Всичко ще донесем със себе си. Тръгваме.

Не след дълго той се обади от колата. И този малък промеждутък от време се стори на съпрузите Борк безкраен, като че са се настанили в купето с целия си багаж, и всичко дотук е останало далеч назад, сякаш е изчезнало зад хоризонта, а влакът не потегля. Те изведнъж разбраха, че животът им е придобил друг ритъм — отсечен, измерван с броени минути от събитие до събитие и че настъпва преломен момент в тяхната съдба. Не някаква загадъчна, неопределена участ, а определена от подбудите и действията на плътно обградилите ги враждебни сили.

— Вече излизаме на магистралата — обади се Антъни Юнгер. — Движението е нормално, не забелязвам задръствания, трябва да пристигнем навреме, а сега да говорим по същество.

— Слушам те, Антъни, бих искал да знам какво става. Ние с Джеси донякъде се самоизолирахме, знаеш, че дори радио и телевизор не пускаме.

— Мистър Борк, няма да ви залъгвам, положението е много сериозно. Трябва да знаете, че навсякъде, във всички страни, картината е една и съща — масово неприемане.

— М-м-да... — промърмори в слушалката Борк. — Антъни, доколкото разбирам, хората не могат да възприемат касандро-ембрионите като обективно съществуваща реалност. Да, разбира се,

това е тежък психологически удар, който налага преразглеждане на жизнените устои. Тъй че е по-добре да го отхвърлят, да стъпчат змията на съмнението...

— Точно така — откликна Антъни. — Все едно в конструкцията на някакъв мост, например като над залива в Сан Франциско, са открити дефекти, но по него все още може да се пътува. Тогава защо да мислим за това? По-бързо, по-бързо, да пренесем повече товари, а нека после други да му мислят какво да правят с моста. Но бих искал да насоча вниманието ви, мистър Борк, докато имаме още малко време по пътя — на волана е един от операторите и аз мога спокойно да говоря с вас, да насоча вниманието ви към прелюбопитни неща, а вие вече си правете изводите. Прегледах вестниците, слушах радио, телевизия и открих две негативно-войнстващи тенденции спрямо откритието на Филофей. Много силно са засегнати националистическите самомнения. В Израел то е възприето като опит да се съсипе генофондът на израелците. Издигнат е призив да се намери щит против сондажните лъчи, да се изобрети неутрализатор на Филофеевото облъчване. В Русия мощното протестно движение се е изляло в демонстрация с искането Филофей веднага да бъде върнат от космоса, той, представете си, не бил никакъв монах и най-важното — стига ни една перестройка, стигат ни реформите на Гайдар, няма да допуснем генетична перестройка на руския народ. Филофей е Горбачов в космоса! Той служи на Америка! Иска да постави Русия на колене! Ето накъде се насочват страстите.

— Да, това е много тъжно, тежко ми е да го слушам, просто ми стана зле. Какво да се прави? — развъълнува се Робърт Борк.

— Слушайте по-нататък. В Китай пък виждат опасността в съвсем друго — в това, че методът на Филофей обезценява значимостта на демографското им превъзходство. Там лозунгът е — няма да допуснем демографско култивиране! А в Индия е отправен апел клеймото на Касандра да се замазва с ритуално петно.

— Ох-ох-ох — Борк беше потресен, — какво става, Антъни!

— Но повече ме поразява друго, мистър Борк, интересно ми е какво ще кажете за него. В Хамбург истерично са протестирали проститутките и сутеньорите, и знаменитите, и пристанищните. В Сицилия мафиотите са организирали, може да се каже, всенароден поход по крайбрежната улица на Палермо. В Латинска Америка има

многобройни протести от стихийен характер, особено в районите на нелегалните наркоплантации. Дори порноиндустрията не остава настрана — също протестира. Да, и терористичните организации, и всевъзможните революционери — всички са яростно против. Ако можеха да стигнат до Филофей, щяха да го... Между другото военните кръгове в различни страни също са много недоволни. И което не ми е съвсем ясно — дори продуцентите на разни кинохитове са надигнали глас.

— Е, виждаш ли, Антъни — отвърна Робърт Борк, — склонен съм да предположа, че тук се обажда корпоративно-професионалното стадно чувство. Всяко стадо иска да живее и да се множи. Аз така смятам. А клеймото на Касандра на пътя му е огромна пречка, в перспектива всички тях ги заплашва да останат непотърсени — в обществото повечето от тези групи ще стават все по-непотребни. А ето че се задейства инстинктът за самосъхранение, стадото усеща неблагоприятната ситуация. И аз ги разбирам. Ало, ало, Антъни, нещо почти не ви чувам.

— Чувам ви прекрасно, продължавайте, това е много интересен подход.

— Та така. А, да, връзката се оправи. Тъй че ще продължа. Ако под влияние на Филофеевите открития се промени манталитетът на човечеството, ако човешкият род започне да гледа по друг начин на себе си, като постоянно се вслушва в сигналите на ембрионите, предразположението към негативна самореализация на индивида може да намалее значително. И едва ли тогава някой ще се изкушава да се захване със сутенъорство — в едно общество, където няма да има търсене за това, както няма да я има и предишната широка гама от проститутки, и не само хамбургски. И с мафията е същото, с бандитизма, с престъпността — всичко е взаимосвързано. И ако в резултат от превантивните усилия на поколенията, за които петното на Касандра няма да е позор, а предупреждение и най-важното — стимул за постоянно самоусъвършенстване на хората, ще изчезне и генетичното предразположение към негативна самореализация на индивида, то сега преживяваната криза е оправдана. Неволно се питаш...

— Мистър Борк, не бихте ли искали да изкажете тези мисли и по време на космическия телемост?

— А защо не? Въпросът е в друго: ще поискат ли да ме слушат, да ме чуят. Защото протестиращите, за които спомена, се боят да не паднат в собствените си очи, боят се да не загубят почва под краката си. Защото в бъдеще мисленето трябва коренно да се промени, да започне да отхвърля всичко порочно и гибелно в нашето битие, онова, от което инстинктивно толкова се боят касандро-ембрионите. При това промяната в самосъзнанието ще стане не заради благи морални пожелания, това ще бъде единственото реално условие за оцеляването и прогреса. В сегашния момент дори не е възможно да си представим всичко това.

— Между другото, мистър Борк, има вече много информации за протести в различни религиозни общности.

— Това е разбираемо. Клеймото на Касандра в еднаква степен засяга всичко и всички. В този смисъл реакцията спрямо касандро-ембриона е универсална. Той пречи особено много на всички онези сили, които експлоатират разделението на човечеството на групи и духовно паразитират върху него. За тези сили касандро-ембрионите са пречка, смутител, вредител, общ, а не сектантски проблем. И те по всякакъв начин ще опорочават Филофей и откритието му на всички езици и наречия. Така че никак не съм учуден.

— И в това съм съгласен с вас, мистър Борк, този разговор ми изясни много неща. Но извинете, трябва да прекъсна за минута. Спешно ме търсят по кодовия телефон. Не, не, не затваряйте. Само да разбера за какво става дума и ще продължим. (Ало, да. Какво ново? Така ли? Я виж ти! Това не е добре. Има. Ясно. Ще действаме.) Мистър Борк, извинете, моля ви се. Както се казва, според получените сведения ситуацията се усложнява още повече. Бих ви помолил да позвъните в местния полицейски участък и да ги предупредите, че голяма група демонстранти е тръгнала от паркинга до супермаркета към дома ви. Работата е ясна, ще протестират, ще вдигат шум под прозорците ви.

— Добре, Антъни, сега ще се обадя в полицията. Жена ми отдавна искаше да го направим, но аз все отлагах. Още от ранно утро ни разлепиха по стените разни листове. Сега Джеси сама ще се обади на полицаите.

— Да, мистър Борк, тази предпазна мярка не е излишна. Още повече, че току-що ми казаха, че „Трибюн“ с вашата статия е вече

пуснат на пазара. Извънреден брой.

— Така ли?! — нервно възкликна Робърт Борк. — Явно вестникарите не са си губили времето.

— Естествено. Вие сте най-известният футуролог и мнението ви сега е с цената на златото. Разбира се, сега около статията ще закипят такива страсти! Това е първият топовен гърмеж от обсадената крепост. Но това е и единственият изстрел срещу Ордок. Не мога да скрия, че съм много огорчен. Смятам, че има, и то не малко хора, които споделят вашата позиция. Нестандартно мислещите интелектуалци не могат да не се замислят над феномена на касандро-ембрионите. Та това е повратна точка в нашето самоосъзнаване. Кога друг път в историята се е случвало подобно нещо?! Би могло да се предположи, че всички, които схващат смисъла на това явление, би трябвало да запоят като пролетни птици по клоните. Но за съжаление абсолютно съм сигурен, че огромното мнозинство от интелектуалците няма да дръзне да се опълчи срещу течението, което може да те повали. И това е толкова типично за елитарния субект, не, той няма да издигне глас против тълпата, ще се затаи зад ъгъла. А в това време Ордок тича с факлата и разпалва буквално световен пожар в умовете и душите, успял да подчини и насъска плебеите. Всички наоколо крещат истерично. Нямам търпение да действат, да се обединяват в тълпи. Щом и проститутките са излезли организирано на митинг, какво да говорим за останалите?

— Антъни, извинявай, че те прекъсвам, искам да кажа нещо по този повод като по-възрастен. Ти си още съвсем млад и когато говориш за проститутки, е малко смешно, разбирам те. А на мен това ми се струва много тъжно. Естествено, те във всички епохи са се държали според занаята си, но проститутки публично и колективно да отидат на протестен митинг — такова нещо, извини ме, не съм и чувал. Въпреки свойствения им професионален цинизъм и самоувереност, на горките проститутки за кой ли път им се наложи да почувстват колко са зависими от житейските обстоятелства. А всъщност знакът на Касандра е плач по именно такива погубени в генетичните дебри цветя.

— Подстрекават ги сутенъорите в политиката, и тях, и много други. Струва ми се, че сега дори и Ордок не е в състояние да контролира духа, който сам пушна от бутилката. Не е нужно да търсим

далече примери. Нали виждам какво става на пътя. Имам чувството, че много от изпреварващите ни коли бързат именно към вас, към Нюбъри. И почти всички в колите, както и аз впрочем, крещят нещо по телефона. Изразът на лицата им не обещава нищо добро. Всички коли са претъпкани. Казаха ми, че се събират на паркинга до супермаркета.

— Да, Антъни, там наистина е удобно за подобни събирания.

— Да беше само там! Извинете, пак ме търсят. (Ало, слушам, да, аз съм, Антъни Юнгер. Слушам. Ясно. Да, да, кажи, чувам. Така и предполагам. Добре. Дръж ме непрекъснато в течение. Ясно. О'кей!) Мистър Борк, току-що ми предадоха, че по улиците на Ню Йорк има тълпи от демонстранти. Най-много народ се е събрал пред сградата на ООН. Полицията едва го озаптява. Демонстрантите настояват за санкции за отстраняването на Филофей от космоса. Това вече е международна акция. И е характерно, че най-отпред вървят бременни жени, белязани през последните дни с клеймото на Касандра. Те са с боядисани чела и с плакати: „Вижте, жигосаха ни с клеймото на Касандра. Спасете ни!“ И в знак на солидарност много мъже и жени също вървят със зачеркнати с боя чела. Ситуацията е такава.

— Да, Антъни, няма нищо добро, какво да говорим.

— Ще го обсъдим, като се срещнем. Скоро пристигаме. Най-важното, мистър Борк, е да монтираме апаратурата, да се свържем с Филофей и тогава заедно ще помислим.

— Чакам те, Антъни. Вече чувам някакви гласове отвън. Джеси изтича да затвори гаража. Гледам през прозореца. Някакви типове хвърлят камъни в басейна — хулиганстват. Надявам се, че полицията ще дойде всеки момент. Чакам. Да, извинявай, Антъни, но колко време ще ни трябва, за да установим връзка с Филофей?

— Момчетата смятат, че около час, може и малко повече. То ще си покаже. Тогава ще можете да си поговорите с Филофей, както се казва, на четири очи. Съобщиха ми, че той е получил по факса копие от вашата статия. Ще трябва да се уточните за стратегията и тактиката, как да проведете пресконференцията. Като дойда, ще продължим. Идваме скоро, чакайте ни!

Шумът на улицата растеше. През прозореца се виждаше как бързаха изскачащите от колите хора и другите, които идваха пеш от паркинга пред супермаркета. Тълпата стоеше до оградата под дърветата, хората оживено разговаряха и демонстративно издигаха

наплескани с боя плакати и призиви. Всички те бяха на една тема, с открити заплахи: „Борк, за тебе няма пощада!“, „Да задушим в леговището му звяра на лъжеучението!“, „Да жигосаме върху челото на професора клеймото на Касандра!“, „Който посяга на правата на човека, сам ще се лиши от тях!“, „Не сме длъжни да търпим терорист в науката!“, „Борк е слуга на сатаната!“, „Филофей и Борк — на обща бесилка!“ и още, и още...

Борк отново си мислеше — кои са те, тези хора?

Защо, какво ги е подтикнало да се струпат изведнъж тук? Не са се виждали, не се познават, дори не са подозирали за съществуването на останалите. И ето че часът е ударил и те са се срещнали. И сега жужат на улицата в очакване да стане нещо — бели, черни, мъже и жени, млади и стари, пристигнали кой с високоговорител, кой с фото- и киноапаратура, мнозина и с радиотелефони, по които оживено говорят с някого. Колко странно, колко невероятно беше да наблюдава същата онази сила, за която преди съдеше по историческите изследвания и теоретичните статии, която бе виждал изобразена върху живописни платна, в театрални постановки и филми, чиито автори се опитваха да обрисуват тълпата и да обяснят защо поведението ѝ е непредсказуемо.

И ето че сега са тук онези, които всъщност са тълпата. Стоят плътно до оградата, лицата им се виждат от прозореца. Какво искат да постигнат, към какво се стремят? Към какъв финал? Ръцете им са незримо опалени от факела-щяфета на Вартоломеевата нощ, нозете им се препъват в окървавените от римските бунтове калдъръми, над главите им се носи възбуденото жужене на огромен рояк оси, които се чудят къде да изляят отровата си. Дали това е тяхната вина или тяхното нещастие, или пък някаква злокобна свръхсила ги е подгонила за наказание насам? Какво да прави, какво да каже на онези, които до неотдавна разтърсваха и самото небе по площадите с изблиците на възторг и преданост от стотици хиляди гърла при вида на неотразимия фюрер, а едно махване на ръката му беше достатъчно, за да се хвърлят в кръв до коляно и на запад, и на изток, и на юг, и на север; какво да каже на онези, които не толкова отдавна се изпотъпкаха едни други в смъртоносната блъсканица пред ковчега на Сталин, само за да зърнат за миг обожавания до полуда и тутакси да го последват в други светове, отдалечавайки се в черния си полет над континента на

разстрелите и екзекуциите; какво ще каже на онези, които довчера тичаха с ревящата нощна тълпа по техранската писта срещу излитащия самолет на иранския шахиншах, спасяващ се от разправа и успял на косъм да се издигне над главите на хората, които се мъчеха да се хванат за шасито? Обезумялата тълпа дълго тича по пистата, и светлините на самолета примигваха, докато се стапяха в далечината, и в небето светеха неподвластните на човека звезди, и хората буйстваха, изгаряни от жаждата за несъстоялото се отмъщение, като отправяха горещи молитви към Аллаха веднага да върне назад онзи самолет...

И ето че сега тълпата е тук, на нов кръстопът, пред вратата на къщата му...

Той стоеше до прозореца, до него беше и Джеси. Разговорът им напомняше по нещо на реене в безвъздушно пространство:

— Слушай, Робърт, те не се шегуват.

— Дори никак.

— Какво да правим?

— Мисля, че трябва да се появя, длъжен съм да изляза.

— Ти какво, Робърт? Наред ли си?

— Напълно. Те трябва да разберат, че не се крия от тях. Искам да знаят, че бунтът не може да спре генетическата деградация, точно обратното, насилието само ще ускори приближаването на апокалиптичния финал. Искам да им кажа, че с клеймото на Касандра съдбата ни предизвиква. Всеки сигнал на касандро-ембрион засяга всички ни. Ако проумеем това, имаме изход, имаме шанс. Трябва да се огледаме, за да видим какво предстои.

— Прекрасно, но преди това помисли, Робърт, пред кого се каниш да обясняваш. Това не ти е лекция в университета. Кой ще те чуе? Те не са дошли дотук за това.

— Нямам друг изход.

— Как така? Сам каза, че сега Антъни ще установи връзка с космоса, че ще видиш Филофей и ще можеш да обсъдиш с него всичко, а вечерта двамата ще дадете пресконференция, ще изложите собственото си виждане по проблема. Надявам се хората най-после да разберат, че им желаете доброто, а не злото.

— Докато те слушам, съм съгласен с теб, Джеси, но само докато те слушам. Тези хора отвън няма да чакат разни пресконференции. Нужно им е час по-скоро да си изляят енергията, жадни са за действие.

Погледни, сама виждаш, че продължават да пристигат и колкото повече се събират, толкова по-агресивни стават. Длъжен съм да поговоря с тях открито, докато не е станало късно.

— Не знам, Робърт. Рисувах.

— Какво значи рисувам? Трябва да им обясня какво мисля за откритието на Филофей.

— Вече го обясни в статията си.

— Не е достатъчно. Това е нищо. Тези хора не четат статии.

— Робърт, виж какво правят — изгарят твоите портрети.

— Моите портрети ли? Че аз да не съм политически лидер?

— Виж! Това са увеличени ксерокопия на твоята снимка.

— Какво да кажа? Жалко, че горят хартията.

— Къде гледа полицията?

— Какво общо има тук полицията? Ето ги, трима полицаи стоят встрани от външната врата. Не ги ли забеляза?

— Само трима ли са? И защо си мълчат?

— А какво да направят? Някому се харесва да гори нечий портрети. Това е всичко.

— Колко пъти съм виждала подобни сцени по телевизията. И ето ги пред очите ни. Като в някаква Индия. Съвсем същото е. Ох, дано Антъни дойде по-скоро! Как мислиш, защо ги няма?

— Нямам представа. По това време стават задръствания. И ти го знаеш.

Замълчаха. Не им се щеше нито да седнат, нито да стоят прави, нито да говорят, нито да мълчат.

А в това време тълпата се разшумя, раздвижи се и като по команда започна да скандира: „Борк ще отговаря! Борк ще отговаря!“

Ревът се усилваше, изпълваше се със злоба. Вече не се издържаше. Хората настояваха Робърт Борк да излезе при тях. Отнякъде се появи и група жени с боядисани чела. Те също закрепяха, размахали новия брой на „Трибюн“: „Борк е подлец! Да се жигоса с клеймото на Касандра! За клеймото на Касандра — бой! Борк е подлец!“ Друга група ревеше: „Ордок е прав! Ордок е прав!“

Атмосферата се нажежаваше, тълпата беше фанатично възбудена. Полицаяте се оказаха абсолютно безпомощни в опитите си да въведат ред. Един от тях се измъкна с усилие от тълпата и позвъни някъде от колата, сигурно молеше за помощ.

Изпълнила цялото пространство наоколо, тълпата неудържимо напредваше към къщата. Под напора ѝ пейките се чупеха, фенерите по алеята изпопадаха на земята. И гърлата крещяха, и шумът ставаше невъобразим.

Като видя, че мъжът ѝ си облича сакото, Джеси се развика:

— Ти къде? Да не си посмял!

Но той я отблъсна. И от тази секунда светът в мигновено помръкналите му зеници се отмести отвъд предишните си граници. Погледите на двамата се срещнаха: болка с болка. И той отрони, сякаш много отдалече:

— Не ме спирай, Джеси. Длъжен съм да изпия тази чаша до дъно.

Лицето на Джеси се сгърчи отчаяно.

— Отиваш на гибел!

— Дори и да е така — глухо отвърна Борк, — все едно, длъжен съм да отида.

Той взе шапката си машинално от закачалката и тръгна към външната врата. Излезе и мигом го обгърна жар, като вълна от живото горене на буйстващата в очакването си тълпа. При появата му взрив от викове раздвижи въздуха. Заподскачаха надписи и плакати, всеки напираше да тикне плаката си в лицето му. Той стоеше пред вратата и смутено се усмихваше, отдалечен, загледан във всички, без да вижда никого. Сложи си с отривист жест шапката и за миг стана такъв, какъвто си беше — побелял едрококалест старец, с едри, живи черти на лицето, с тъмни хлътнали очи, примижали в рамка от бръчки, с още силен врат и силни устни. Той беше Старата скала, както го нарекоха веднъж журналисти от Франкфурт.

В настъпилата пауза Борк с хриптящ от вълнение глас успя да изрече няколко думи:

— Касандро-ембрионите са наше нещастие и наша вина. Длъжни сме да отговаряме пред тях!

Някаква жена се хвърли като котка към него.

— А това виждаш ли го? — посочи тя белязаното си чело. — Виждаш ли клеймото ми от дявола в космоса?! Ха сега чети! Сатана пее на сатаната! — и яростно започна да удря футуролога по лицето с вестника с неговата статия. Вестникът се разлетя на парчета, шапката се търколи на земята и мигом бе стъпкана, а жената продължаваше да

крещи диво, както вероятно крещеше в собствената си кухня. — Само на писател ще ми станеш! И до космоса ще се добера! И оня Филофей ще го удуша!

— Бий го! Бий! — закрещяха хората наоколо, разпалени от яростта ѝ. — Дайте го! Дайте го насам! — завикаха онези отзад и се спуснаха към него с юмруци. Десетки ръце го задърпаха и всичко се обърка. В блъсканицата се оказа и Джеси, но никой не обръщаше внимание на молбите и сълзите ѝ. Телевизионният екип, който се опитваше да заснеме сцената, също бе пометен, а апаратурата му се търкаляше стъпкана. Няколкото полицаи правеха напразни опити да предприемат нещо, но също се оказаха като тресчици във водовъртеж. Робърт Борк бе повлечен нанякъде, неизвестно накъде, но нанякъде. Всеки го дърпаше към себе си, вкопчваше се в гърлото му, докато лицето на възрастния човек се превърна в кървава каша. Тълпата гневно мачкаше и себе си, всеки останалите, и всички всекиго. И това още повече разпалваше злобата и омразата. И в цялото брутално движение шепа побеснели хора се оказаха в градината на футуролога, до басейна, и именно тук, където той често бе изписвал тайнствените си знаци по пясъка, опитвайки се да проникне в грижливо скриваните тайни на Световния дух, именно тук се случи неизбежното. Някой ловко и яростно удари Борк по главата с железен грапав прът, изтръгнат от лехата, където придържаше виещите се стебла. Борк извика високо, хвана се за главата и падна като покосен, но макар да се гърчеше в спазми и да бе облян в кръв, продължаваха да го бият.

В този момент обаче в тълпата се почувства ново движение, някакви силни хора разбутаха всички и си проправиха път към Борк. Бяха най-послед пристигналите Антъни Юнгер с помощниците по настройката на космическата връзка, сега вече никому ненужна. Успяха да стигнат бързо до пребития до смърт Борк.

— Кой го направи? Кой?! — Антъни Юнгер сграбчваше и избутваше всеки, който му се изпречи. — Престъпници, всички вие сте престъпници!

А над улицата се снишаваше долетелият полицейски хеликоптер. Шумът от перката заглуши виковете, предизвика силен вятър. Беше сцена като в немите филми — беззвучна буйстваща тълпа. Хеликоптерът кацна и от него наизскачаха полицаи с палки. Хората се разбягаха. Повечето се затичаха към супермаркета, към колите си.

Мнозина припряно запалваха и отпрашваха с бясна скорост. След няколко минути не остана никой.

Антъни Юнгер и двама от помощниците му носеха окървавеното тяло на Робърт Борк, друг водеше подръка препъващата се, обезумяла Джеси.

Всички се качиха в хеликоптера заедно с полицаите, после помощниците на Юнгер скочиха долу и седнаха в колите с оборудването за космическата връзка, а хеликоптерът започна да набира височина. Излетя почти вертикално над къщата. И всичко утихна.

Наоколо не остана жива душа, нямаше никого край изоставената къща с изпочупени врати и прозорци, с разхвърляни пейки и обърнати фенери, с изпотъпканата каменна градина на чудака-футуролог. След погрома остана пустиня.

След минута хеликоптерът вече летеше над поляните за голф, където Борк толкова обичаше да ходи някога, а съвсем наскоро дори и сънува тези поляни от светлина, зеленина и простор и покойният му приятел Макс Фрайд го викаше на лунните игрища за голф.

Хеликоптерът държеше курс към Градската болница...

Антъни Юнгер се наведе над Робърт Борк. Съблече ризата си и превърза главата му, за да спре кръвотечението. Положи увитата в ризата му глава на коленете си, като се опитваше да открие някакви признаци на живот и все още се надяваше на чудо. За миг лицето на футуролога като че се проясни, клепачите едва забележимо потрепнаха и Юнгер видя погледа му. Очите им се срещнаха. Може би Борк позна Юнгер. Видяха се за пръв път в живота си и в същия миг се разделиха. Завинаги, навеки. Главата на Робърт Борк се отпусна назад...

Юнгер заплака, Джеси неразбиращо гледаше бездиханния си съпруг. Полицаите изразяваха съболезнованията си, като скръбно поклащаха глави.

Хеликоптерът се спусна над болничния комплекс, но беше вече късно...

* * *

По това време океанът се вълнуваше силно. Метеорологичната служба спешно предупреждаваше по компютърните канали за голяма буря по Атлантическото крайбрежие. Летящите над Атлантика самолети силно се клатеха, командирите постоянно молеха пътниците да пристегнат коланите и да не стават от местата си и информираха по радиото наземните си служби за усложненията при полета. Стюардесите се мъчеха да запазят усмивките си, но без особена полза — Атлантикът не се шегуваше...

И само китове — радарите на Вселената — трупаша в себе си всичко, което изпитваха, всичко, което улавяха те, ехото на Вселената. И продължаваха да плуват в жеравен клин. Океанът се опитваше да обърка техния клин, да ги върне обратно. Но те плуваха, бореха се, погребвани от огромните вълни, и отново изплуваха, и отново потъваха...

Каква сила ги зареждаше и тласкаше напред, защо и накъде плуваха?

А на Червения площад в Москва беше вече дълбока нощ. Наближаваше часът на совата. Тя още дремеше неподвижно под часовника на Спаската кула. И чакаше да настъпи времето, когато щеше да се стрелне надолу. Тревогата я мъчеше повече от всякога... Нещо ставаше по света. Тя го усещаше... Нещо ставаше...

ГЛАВА ДЕСЕТА

Обявената извънредна пресконференция „Космос — Земя“ се състоя в обявения час и бе предавана по всички големи канали.

Но преди това телевизионните компании трябваше да преживеят „предефирен ураган“. Още щом се разбра за гибелта на футуролога Робърт Борк, ги затрупа лавина от позвънявания и въпроси от всички краища на света, особено много обаждания идваха от националните компании, планирали ретранслацията на сензационната пресконференция. Всички искаха да си изяснят на минутата какви могат да бъдат последиците от трагедията, възможно ли ще е да се организира телевизионен мост с Филофей, кой ще води разговора с него и дали при тези обстоятелства е реално да се очаква пресконференция.

И Земята се въртеше по своя неизменен път, и часът приближаваше... И всички чакаха...

Най-после на телевизионните екрани се появиха дългоочакваните титри. След това говорителката обяви, че авторите на предаването смятат за свой дълг в началото да запознаят зрителите с реакциите на убийството на учения Робърт Борк по света, както и с коментарите в средствата за масова информация по този повод.

Не можеше да не се отбележи, че коментарите бяха твърде тенденциозни. Те започваха със стандартното изказване на съболезнования, после говорителката, едва сдържаща злорадите искрици в погледа си, показва диаграма в резултат на експресна анкета по повод на осъществения „съд на Линч“, както се изрази тя, над апологета на Филофеевото учение за касандро-ембрионите Робърт Борк: „Резултатите са потискащи и едновременно с това смайващи. Преценете сами, уважаеми зрители.“ От диаграмата, построена за по-голяма яснота с разноцветни колонки, ставаше ясно, че 83,7 процента от анкетираните напълно одобряваха разправата над футуролога, при това голямата част от тази група — 76 процента — бяха заявили, че ако бяха на онова място, в Нюбъри, без съмнение щяха да участват лично в

разправата над заклетия съучастник на космическия дявол; 11 процента от запитаните осъждаха престъпните действия на побеснялата тълпа и виждаха в тях зловеците симптоми на нравствената деградация на обществото, останалата, незначителна част от анкетираните беше изразила пълното си безразличие към станалото.

След това зрителите бяха запознати с резултатите от социологическия анализ на масовите вълнения през деня. Дълго се изброяваха страни, градове, райони, демографски, социални и прочие разрези, от което отново проличаваше, че практически целият свят, всички слоеве на населението бяха изразили по един или друг начин протеста си против възможността космическият монах да продължава да изпраща на Земята сондажните си лъчи за проявяване знака на Касандра. Набиваше се в очи, че национализмът играеше главна роля в настроенията и поведението на хората.

Но най-страшното, както се изясни, ставаше в затворите. Може би това беше подсъзнателен отговор, назрявал неусетно и разразил се в бунта на някогашните касандро-ембриони, родени по принуда, чието скрито отвращение от света чак сега беше оповестено от Филофей.

Как другояче можеха да бъдат обяснени тези дивашки сцени, тези битки с охраната и полицейските подкрепления, когато двете страни се сблъскваха директно — едната с каски, щитове и палки, другата — с голи ръце, но с дива вълча злоба, когато се избиваха в грохота на погромите и пламъците на пожарищата. И каквито и да бяха външните поводи за затворническите бунтове в различни страни и градове, истинската причина се криеше в злополучния знак на Касандра, възприет толкова болезнено от излежаващите наказанието си престъпници.

Журналистите показваха още много произшествия от този ден, например репортаж от едно пристанище, където моряците в знак на протест отказваха да излизат в морето. Корабите стояха на кейовете като напуснати от стопаните си къщи с празни прозорци.

И във всички изказвания се настояваше за едно — да се свали с ракета космическият провокатор Филофей! Да се унищожи орбиталната станция — изворът на сондажните лъчи.

Едва след актуалния обзор на събитията от този род в различни точки на планетата най-после на екрана се появи залата, където

трябваше да започне пресконференцията. Веднага се набиваше в очи: беше претърпано с народ. Хората стояха покрай стените, седяха на пода по пътеките. Всички погледи бяха приковани към сцената, подготвена за случая — отстрани косо към залата беше поставен огромен екран, на който трябваше да се покаже Филофей от орбита. Имаше и маса, на която седяха, всеки пред своите микрофони, двама души: Антъни Юнгер и водещият на телевизионното предаване, популярният Уолтър Шермет. Всички в залата бяха развълнувани, което се усещаше по застиналите в очакване лица, по напрегнато светналите очи, по източените вратове. Дори печените фоторепортери, способни да заснемат в движение и самия рогат дявол, бяха стиснали апаратите с почти треперещи ръце — приличаха на кози, скупчени страхливо пред мостчето над реката.

Обикновено словоохотливият Уолтър Шермет, оплешивял, наконтен, твърде неуспешно се опитваше да се усмихва по професионален навик. Този път неговата елегантност и артистична небрежност бяха някак неуместни, не се връзваха с момента. И обратното, Антъни Юнгер беше прекалено вгълбен в себе си. Малцина ги засягаше, че той бе съкрушен от мъка и само с усилие на волята успяваше да се овладее, тъй като му предстоеше да замени Робърт Борк, да участва в диалога с космическия Филофей пред очите на милиони телевизионни зрители. При това точно тази вечер от Дъблин пристигаше годеницата му Кети с майка си, а заради пресконференцията той не можеше да ги посрещне на летището, което много го притесняваше. Беше напрегнат, мускулите на скулите му играеха. Антъни разбираше: съдбата го запрати на авансцената на събитията и той или щеше да издържи, убеден в правилния избор на издъхналия пред очите му Робърт Борк, или щеше да загине под освиркването и камъните на улицата, под насмешките и недоумяващо повдиганите рамене на довчерашните си приятели от екипа на Ордок, които наблюдаваха манипулираната от тях, разбесняла се тълпа и разсъждаваха, че е напълно възможно Юнгер да сподели участта на Борк.

Междувременно възбудените хора нажежиха атмосферата до крайност. Всички чакаха решителния момент — появата на Филофей в ефир, за да бъде, както се изрази един от коментаторите, подгонен от всеобщата хайка към пожара на световната омраза. Всичко водеше

натам, моментът наближаваше с обратното отброяване на секундите като пред взрив.

А през деня, след като в болницата написаха заключението за насилствената смърт на Робърт Борк, Джеси промълви, сдържайки с усилие сълзите си:

— Антъни, ако те чака съдбата на моя Робърт, нямам какво да кажа. За него истината беше над всичко, за което и си плати. Но помисли за себе си. Млад си. Целият живот е пред тебе. Има ли смисъл да последваш Робърт и да рискуваш собствения си живот?

В този миг му беше тежко да продължи разговора и той отвърна с две думи:

— Разбирам ви, Джеси. Но не бих искал да бягам от онова, от което не побягна и Робърт Борк.

Те стояха край големия прозорец във фоайето на болницата, встрани от болните и персонала. През стъклото слънчевата светлина чисто струеше в спокойното помещение, небето спокойно се синееше зад прозореца, отсреща блестяха като златни кленовите листа по клоните... Вдовицата на футуролога беше състарена и съсипана от скръб. По нещо напомняше пребито безпризорно псе, скимтящо в канавката. Джеси не знаеше какво ще прави оттук нататък. Беше разсипана от плач. И може би за да се овладее някак си, изказваше мислите си на глас.

— Робърт винаги казваше, че любовта е като сливане на две реки. А аз все се смеех: ще се удавиш в собственото си красноречие, Боб! А сега виждам — няма я вече моята река. Спря, пресъхна моята река. Останах захвърлена на пустия бряг...

Тя каза и още нещо — странно и загадъчно:

— О, бедни китове, кой ли ще си спомня за вас сега, докато свиря на виолончело...

Тези думи толкова поразиха Антъни, че той понечи да я попита какво има предвид, но не събра кураж. Сигурно приказваше такива неща от мъка.

А после им се наложи да се разделят. Антъни трябваше да се подготвя за телемоста. Имаше съвсем малко време. Джеси остана в болницата в очакване да пристигнат дъщеря ѝ и зет ѝ от Чикаго.

Така се и разделиха до следващия ден. На Антъни му провървя в едно — от болницата успя да позвъни в Дъблин и да поговори с Кети преди самото ѝ заминаване. Вълнуваше се, още с пристигането им щяха да говорят за сватбата.

И всичко това се струпа в последния час. Кой можеше да предположи. Навярно само метеоритите се сблъскват така, докато летят един срещу друг през Времето и Пространството.

И разговорът с Кети не беше лек. Тя очакваше обаждането му и чистият ѝ глас го върна за миг към онова, което всъщност беше щастieto. За него всичко в Кети беше щастие — и докосването на миглите ѝ, и дъхът ѝ, и походката ѝ, — щастие, което не се нуждаеше от доказателства, нито от потвърждения.

— Ох, най-после, Антъни — възкликна Кети. — Така чаках да се обадиш. — Стана му горещо от познатото придихание в слушалката. — Ние с мама тръгваме след петнайсет минути. Ти как си, Антъни? Чакаш ли ни?

— Извинявай, Кети. И аз се притеснявах, страхувах се, че ще те изпусна.

— Е, няма страшно, скоро ще се видим. Просто ми се искаше да те чуя.

— Разбираш ли, появи се един проблем. Сега нямам време за обяснения. После ще ти разкажа всичко. Искам да ме извиниш пред майка си. За съжаление няма да мога да ви посрещна на летището. Вземете си такси и...

— Какво е станало, Антъни? Нещо сериозно ли?

— Да. Много. Това е дълъг разговор. Ще се опитам с няколко думи. Довечера трябва да участвам в пресконференцията вместо загиналия футуролог Робърт Борк.

— Как така? По радиото съобщиха, че са го убили възмутени демонстранти. А ти какво общо имаш с това?

— Виждаш ли, аз бях инициаторът на този космически телемост с Филофей.

— С Филофей ли? С онзи същия?

— Да. С него трябваше да разговаря Робърт Борк.

— Нищо не разбирам, Антъни. Нищо!

— После ще ти разкажа всичко. Обстоятелствата са такива, че сега аз трябва да бъда събеседник на Филофей; после ще ви обясня на

теб и на майка ти, но друг изход няма...

Кети заговори по-тихо и той разбра, че е закрила с ръка слушалката:

— Добре, Антъни. После ще ни разкажеш. Засега няма да казвам нищо на мама. Тя е много развълнувана, ядосва се, че някакъв безумец в космоса е разтревожил целия свят. И аз не съм във възторг.

— И нея я разбирам, и тебе разбирам — отвърна Антъни. — Но моля те, Кети, направи така, че тя да не се тревожи излишно. А после ще ви обясня най-подробно всичко. Чакам те с нетърпение, Кети. Обичам те. Вземете от летището такси и пристигайте по-бързо. Щом пресконференцията свърши, ще се обадя и ще се срещнем. Не се бавете, да не закъснеете за самолета. Довиждане. Целувам те.

— Довиждане, Антъни. Искам всичко при теб да е наред... Аз съм с теб...

— И аз съм с теб. Чакам те...

Докато седеше на сцената, Антъни Юнгер си помисли, че самолетът, в който летяха Кети и майка ѝ от Ирландия, сигурно вече приближава Атлантическото крайбрежие.

А в залата изтичаха броените секунди до началото на трансляцията на космическия телемост. И ще се яви на съд някой си Филофей, въвлякъл човечеството във всеобщи размирици. И ще отговаря на всичко, всичко ще му се върне...

За кой ли път този ден Антъни Юнгер бе пронизан от мигновената мисъл: „Какво ли ще бъде, ако изведнъж и в нашето семейство се случи нещастие — знакът на Касандра се появи и у Кети? Тогава? Какво ще правим тогава? Нали никой не е изключение, абсолютно никой. Никой не е застрахован от това и в неговия генотип да е заложен страхът от живота.“

И въпреки че залата напрегнато очакваше включването от космоса, мнозина трепнаха стреснато, когато сигналът прозвуча и екранът светна. Възцари се мъртва тишина. Водещият припряно се обърна към публиката:

— И така, започва пресконференцията от орбиталната станция на учения-биолог, нарекъл се космически монах Филофей. Няма да припомням отново известните на всички факти — необичайното

послание на Филофей до римския папа и последвалите трагични събития. А сега моля за внимание...

На екрана няколко пъти се мярна неясна сянка, заблудена в блещукащата вихрушка на ефира, после образът се проясни и се появи лицето на човека, който, макар да беше познат на всички, за първи път се явяваше лично пред телевизионните зрители. И в същия миг, още преди някой да е промълвил и дума, заработиха наскачалите от местата си фоторепортери, които алчно разграбваха образа на Филофей от екрана.

Уолтър Шермет бе принуден да протестира, като се предпазваше от нашествието на светкавиците:

— Моля да се спазва редът. Престанете да ни заслепявате. Започваме работа.

Когато светкавиците понамаляха, образът на Филофей се увеличи, приближи се от космоса с живите си черти. Ето какво представлявал този, който беше или голям пророк, или голям безумец, или чистопробен сатана! Ето го и него — виновника за истериите и нещастията! Ето го оня, който облъчва жените със сондажните си лъчи! Ето го автора на зловецото учение за знака на Касандра!

На вид Филофей беше малко над петдесетте. Издължено лице, руса коса, провиснала до прегърбените рамене. Рижа, вече прошарена брада. Той гледаше от екрана в залата, в лицата на присъстващите, като срещнат по пътя странник, тръгнал нанякъде с торба и тояжка и поспрял да попита дали държи вярната посока. А и вече се свечерява — ще успее ли да стигне навреме?

В погледа му имаше загрижено внимание и целеустременост. Горедолу така си го представяше и Антъни Юнгер, дори вътрешно се зарадва на съпадението. Старогравюрният, ако можеше да се каже така, облик на космическия монах въпреки всичко напълно хармонираше на интериора на орбиталната станция, Филофей се държеше уверено и делово. Вероятно за това допринасяха огромната му отдалеченост от Земята и работата, на която се беше отдал изцяло в пълно усамотение. Дълбоките бръчки, тежките клепачи, съсредоточените сиви очи криеха нещо притегателно и печално.

В първите секунди от трансляцията Антъни Юнгер много се безпокоеше и доколко Филофей говори английски. Защото се случваше човек да пише грамотно на чужд език, но да не говори толкова

свободно, особено пред публика. Но още след първите фрази на Филофей Антъни се успокои — космическият монах, руснак по произход, говореше напълно нормално, с едва доловим акцент.

А разговорът потече стремително, още щом Уолтър Шермет произнесе с фалшива непринуденост и превзетост:

— Добър вечер, брат Филофей! Извинете, не знаем как би трябвало да се обръщаме към вас?

— Може и така — отвърна космическият монах и добави: — За всекиго, комуто е угодно, аз съм брат.

— А ако не всички желаят да се побратимяват? — клъвна го Уолтър Шермет.

— Тогава кой както намери за добре. Това не е беда. Но в душата си съм брат и на онези, които не ме приемат.

— Защо говорите толкова самоуверено? Дали по този начин не искате да се издигнете над нашия греховен свят?

— Моето призвание е да изпитвам състрадание към всекиго, както и да се отнася той към мен.

— Да допуснем. Е, добре. Нека обаче не започваме нашата среща с изясняване на взаимоотношения от този род — продължаваше да остроумничи Уолтър Шермет. — Има много по-сериозни неща и както навярно разбирате, много по-страшни, при това непосредствено свързани с вас, брат Филофей, с вашата, така да се каже, научна дейност на борда на орбиталната станция. За това всъщност сме се събрали на тази пресконференция. Да, в началото ще ви представя публиката. В залата е цветът на журналистиката. Предаването е директно. Аз съм водещият — Уолтър Шермет. До мен е Антъни Юнгер. Той участва в телемоста вместо футуролога Робърт Борк, загинал тази сутрин в резултат на масовите вълнения. Извинете, налага се да наричаме нещата със собствените им имена: точно вие станяхте причина за тези трагични събития. Впрочем Антъни Юнгер сам ще се представи и ще каже своето мнение.

— Благодаря, Уолтър Шермет. Познавам Антъни Юнгер — прекъсна го Филофей, насочил погледа си към Юнгер. — Познавам Антъни Юнгер от предизборния митинг, чиято трансляция гледах. И тъй като неволно ви прекъснах, позволете ми да кажа, че очаквах този миг, тази среща, възможността да кажа това, за което вече споменахте — как достига до мен в космоса пламъкът от пожара, лумнал в

умовете и душите. Да, аз запалих този огън. Да, това е така. Но аз издигнах факела не за да подпалва клади за еретиците, а както смятах, за да просвети душите човешки. Не стана така. Всичко се превърна в мрак. И боя се, че безвъзвратно. Надявах се, може би наивно на моята възраст, разбира се, наивно, че истината ще възтържествува. Сгреших. Вместо душевно просветление навсякъде предизвиках объркване и хаос. Виждам го на телевизионния екран. Видях и онова, което стана днес в Нюбъри. Очаквах телевизионната среща с Робърт Борк, беше ми съобщено за нея, душата ми гореше от нетърпение да размени няколко думи с него, но видях дивашката разправа с този човек в собствения му дом. Същият онзи бунт, за който руснаците казват — наивен и безпощаден. И отново — по моя вина! Макар и от космоса, аз станах пряката причина за гибелта на моя, изпратен ми от Бога съмишленик. Падам на колене пред вас, хора! Но сега покаянието ми няма смисъл. С нищо няма да върна убития Робърт Борк, дори и с цената на собствения си живот, който съм готов да пожертвам веднага. Ако само...

И ето какво още искам да кажа, преди да отговоря на вашите въпроси. Може би няма да успея да отговоря на всички въпроси от залата, за което предварително моля да бъда извинен. Аз ще си отида, а вие ще живеете, а да живееш, значи сам да откриваш отговорите. Разберете ме и ми простете, ако можете. Единственото, което бих искал да кажа накрая, е: не заради шумната слава, не от амбиция или от чувство на превъзходство над себеподобните си оповестих своите открития, които можеха да си останат никому неизвестни и тогава нашият свят би бил в щастливо неведение, както и преди тях. Но нима не затова сме сътворени като смисъл и съдържание от вечността — светът да ни се открива чрез постоянно усъвършенстващото се наше познание, в противен случай за какво е мирозданието, каква е целта на вечността, щом ще остане непотърсена и неосъзната от нас, избягващите от слабост или каприз истината винаги, когато ни е удобно? Не принизяваме ли сами статута си на разумни същества — без нас дори и боговете не са богове, без нас материята е празна. И ако твърдим, че информацията е пътят на прогреса, то не е ли смисълът на вечността в непрекъснатия поток от все нова и нова всеобхватна информация? Безкрайността на цивилизацията е в безкрайността на познанието. Но когато избягваме познанието заради собствената си

изгода, тоест въпреки истината, не избягваме ли с това и вечността, към която толкова се стремим?

Моля присъстващите да ми простят тези абстрактни разсъждения по повод на привидно конкретните обстоятелства, но днес, когато убихме Робърт Борк, заедно с него убихме и частица от нашата вечност. Извинете, бих искал...

— Моля, моля, брат Филофей — прекъсна го едва сдържащият се Уолтър Шермет. — Разбира се, разсъжденията за високи материи са хубаво нещо, философията за вечността е любопитна. Но вие се намесихте в тайнството на раждането — имам предвид космическите ви експерименти, провокиращи появата на знака на Касандра у заченалите жени. Вие оказвате недопустим натиск върху нашето Его. Стремите се да ни поставите под свой космически контрол. А с това, позволете ми да ви го напомня, малцина на Земята биха се примирили! Напомням ви — на Земята, на грешната наша Земя, и не съдете за всичко от космическата си висота, където сте недосегаем за възмутените хора. Извинете, че разкривам своята позиция. Но в този случай не ми е до условности, не ми е до етикета на водещ. Не мога да не изразя протеста си срещу вашите действия. Кой ви позволи, каква сила ви тласна да хвърляте, независимо от благородните си намерения, жителите на планетата в масов смут заради своите научни открития, а бих казал и заради собствената си прекомерна гордост?! Не е ли това светотатство, особено щом сте монах, па бил той и самозванец, както твърдят руските духовници? Не вървите ли срещу Божествените закони? В Писанието е казано — плодете се и се размножавайте. И то без всякакви уговорки. А вие решихте да ревизирате онова, което не подлежи на контрол от когото и да било. Не принесохте ли тайнството на раждането в жертва на сатанинските сили? Според мен е точно така! И ако мистър Ордок говори за това като политик, аз ще го кажа като журналист, за когото мнението на многомилionenната аудитория е най-важното.

Залата зашумя. Беше странно, чудновато зрелище: журналистите скачаха от местата си, напиреха към микрофоните, ръкомахаха, като че ли пред тях не беше изображение, предавано от космоса, а самият Филофей на сцената. А той ги слушаше от екрана, стиснал устни и присвил очи, като се опитваше да запази спокойствие.

Видя се как лицето му се сгърчи от болка. Едва ли тази среща можеше да бъде наречена пресконференция. С развихрените си страсти тя по нищо не се отличаваше от митинга. Всеки, който се добереше до микрофона, само съобщаваше името си, своя вестник или информационна агенция и веднага започваше да настоява, че космическият монах трябва да отговаря. И никакви философствания, практиката на живота е над всичко! Не даваха на Филофей да каже и дума. Изглежда, той се почувства зле. Изведнъж изчезна от екрана. В залата настана суматоха. Екранът пустееше.

— Къде сте? Какво ви стана? — извика Уолтър Шермет.

Но ето че Филофей се появи отново с космически скафандър в ръце.

Гласовете в залата мигом стихнаха. Всички недоумяваха — защо му беше нужно това? А Филофей мълчаливо започна да облича скафандъра. От паузата се възползва Антъни Юнгер. Той стана от мястото си и се обърна към залата:

— Моля присъстващите да ме изслушат, тъй като аз съм един от организаторите на този телевизионен мост. Като такъв имам своите задължения и права. Преди всичко искам да кажа на Уолтър Шермет, че го моля да ми отстъпи по-нататъшното водене на пресконференцията. Вие казахте своето, Уолтър Шермет. А това, което става в залата, за съжаление почти по нищо не прилича на делова журналистическа среща. Една пресконференция предполага въпроси и отговори. Досега професионални въпроси липсваха. Емоциите затъмняват логиката, неведнъж ми се е случвало да участвам в пресконференции, но такова нещо още е нямало! Дори когато неотдавна пламна войната в Персийския залив, въпросите бяха противоречиви и изразяваха различни позиции. А сега всеки се стреми да прозвучи в унисон с другите, да се влее в общия хор. И всички дружно подписват една и съща присъда.

— Извинете, Антъни Юнгер — не се стърпя Уолтър Шермет, — но защо тогава се опитвате да натрапите мислите си на аудиторията, и не само на аудиторията — на целия свят? И защо в същото време лишавате останалите участници в срещата от правото да изразят своята гледна точка?

— Уважаеми Уолтър Шермет, разбирам, че ситуацията ви дава възможност да натрупате за нула време огромен политически капитал,

като засвидетелствате по телевизията предаността си към народните маси и се обявите за защитник на обществото, нали така? Но от това истината няма да се прояви. Случаят не е такъв. И затова, докато не е станало късно, призовавам да се освободим от политиката, от нейните съблазни, да се отърсим, ако успеем, от нашата любима политика във всичките ѝ форми, в противен случай няма да се приближим към същността на проблема. Постигането на истината изисква мъжество и реализъм.

— А в какво е вашата истина и вашето мъжество? — викна някой от залата.

Уолтър Шермет удовлетворено кимна с глава, предизвикателно се усмихна. Залата се смълча, наострила уши.

— Колкото до мъжеството — заговори бавно в настъпилата тишина Антъни Юнгер, — не аз трябва да съдя доколко го притежавам. Но да се върнем на въпроса. Пред нас на екрана е човек, направил огромно научно откритие, бих казал дори безпрецедентно в историята. Дали то ни е по сърце или не — това е друг въпрос. Това е наука. Брат Филофей, а за мен той е отец, отец Филофей, се мъчи да ни отвори очите за значението на проблема за касандро-ембрионите за цялото човечество. Още един наш изтъкнат съвременник, загинал днес от ръката на тълпата, футурологът Робърт Борк, оцени откритието на Филофей като нова крачка в еволюцията на човешкия дух. Той се изказа в печата. И това се оказа неговата последна дума, неговият завет. Не претендирам за собствени оригинални оценки и изводи, но бих искал да кажа, че не трябва да игнорираме проблема за касандро-ембрионите, като изхождаме от своите моментни интереси. За това става дума. И сега нека запитаме себе си, а по разбираеми причини и самия отец Филофей. Как да живее по-нататък човекът пред лицето на вече известните на хората касандро-ембриони?

— Мистър Юнгер — раздаде се женски глас от публиката. — Извинете, но не се ли престаравате в постановката на въпроса? За какво лице, още повече ембрионално, може да става дума? Вие искахте професионални въпроси. Тогава отговорете пред пресата, пред милионите читатели и телевизионни зрители, които продължавате да шокирате и обезверявате. Искане ми се да чуя ясно и недвусмислено какви в края на краищата са мотивите ви, защо вие с Филофей така

напирате да натрапите на обществото този фатален проблем, когато никой, нито една жива душа не ви моли за това?

— Там е работата, че ме моли, мадам. И не една — молят ме души, които не подлежат на преброяване. Гласовете на заченатите ни призовават, молят всички нас да ги чуем и да помислим не толкова за тях, колкото за нас самите; а ние избягваме отговора и пред себе си, и пред тях, проявяваме малодушие, още повече, че е много лесно да пренебрегнем тези нещастни ембриони, макар и с цената на самоизмама, и за това сме виновни всички, включително и ние с вас, мадам, и предходните поколения също. Тези гласове, повтарям, са отправени към всички нас, те имат нужда да бъдат чути, да бъдат разпознати и разтълкувани, което и успя да направи великият Филофей. Принуден съм да говоря за величието му в негово присъствие, докато е пред нас на екрана, но нямам друг изход. Да, той е велик. Вие настоявахте да ви обясня какво, както се изразихте, ни принуждава да натрапваме на обществото този фатален проблем. Нима Айнщайн например е бил принуждаван да открие теорията на относителността? Същото е и с Филофей — той е учен, това е наука, призвание, това е дар от провидението, това са опити и открития, това е работа на ума. Така смятам аз. На такова откритие не можеш да се противиш, както не можеш да се противиш и на изгрева на слънцето зад планината. Ние, хората, обществото трябва да имаме ясна позиция — за това става дума... Трябва да си кажем... От днес човечеството се нуждае от нова житейска стратегия...

В този момент Уолтър Шермет рязко вдигна слушалката на телефона, поставен на масата пред него, и лаконично изстреля на някого:

— Комутатор, готови ли сте? — и без да затваря, нервно се обърна към Антъни Юнгер: — Искате ли да чуете как отговаря международната общественост на вашата и на Филофей риторика? Искате ли да се убедите?

— Какво имате предвид?

— Това, че нашата пресконференция се излъчва по площадите на градове от различни краища на света. Прави се синхронен превод. Нека всички ние, които се намираме тук, видим какво става по планетата, как реагират масите на съжденията на монаха Филофей и неговите привърженици. Още веднъж напомням — различни точки на

света, различно време от денонощието, различни езици. И така внимание! — Той нареди в телефонната слушалка: — Включете централния монитор. И така за начало ни дайте Тяньнмън, да видим какво става в Пекин, столицата на най-гъстонаселената държава.

На големия екран, оживял в средата на сцената, се появи многолюдният площад Тяньнмън с мярналия се на една фасада портрет на Мао Цзедун с каменно изражение на лицето, в сив кител на вожд. Страшното стълпотворение на площада под каменния поглед на Мао напомняше бушуващ човешки океан. Китайците буйстваха и крещяха като при пожар. Коментаторът съобщи, че на площада подобно нещо е имало само през 1989 година при смазването на студентските вълнения. „Чуйте общия вик на Тяньнмън — продължаваше коментаторът. — Цитирам: «Смърт на Филофей! Врагът на социализма да бъде унищожен с ракета!»“

Залата гледаше Филофей, видимата дори от екрана бледност, избила на лицето му, напрегнато застиналия пред микрофона Антъни Юнгер, Уолтър Шермет, който раздаваше команди:

— А сега — Москва, Червения площад! Внимание!

Същото ставаше и на Червения площад. Часът беше пред изгрев-слънце. Горяха огънове. А тълпите ревяха: „Смърт на самозванеца Филофей! Да се свали с ракета провокаторът!“ И беше странно да забележиш над тази възбудена шумна тълпа мярналата се няколко пъти на екрана нощна птица, силно напомняща сова, на която всички обърнаха внимание. Тази птица, сякаш привързана за невидим ластик, се стрелкаше и мяташе в сумрака над мавзолея, над Кремълската стена и отново над тълпите от крещящи хора...

Без да губи ритъма, Уолтър Шермет даваше нови команди за включвания от други точки на земното кълбо: Берлин, Варшава, Монреал, Рио де Жанейро, и навсякъде бушуваше същата стихия, раздаваха се същите викове и вопли и навсякъде се произнасяше присъдата: „Смърт на Филофей!“, „Унищожете мръсника с ракета!“

— Достатъчно! Моля да ме изслушате — раздаде се от левия екран гласът на Филофей.

— Да, слушаме ви, брат Филофей — откликна живо, отново не без поза и фалшива разкрепостеност, Уолтър Шермет. Голото му теме блесна победоносно, когато изпъчен произнесе: — Какво ще кажете сега, след като видяхте демокрацията в действие?

— Същото, което възнамерявах да кажа и преди това — отвърна Филофей. По израза на лицето му стана ясно, че той е на ръба, че се е решил на нещо. — Признателен съм ви, мистър Уолтър Шермет, че организирахте репортаж от различни точки на света. След него не остава място за съмнения. Картината е абсолютно ясна — претърпях пълен провал. Моята задача беше да насоча вниманието на човечеството върху възможността да избегне катастрофата, нещо повече, върху възможността да се издигне на ново стъпало в еволюцията. Пътят е един — да се вслушаме в есхатологичните сигнали на касандро-ембрионите и да направим изводи за необходимостта от усъвършенстване на обществото като цяло и на всеки от нас. И ето резултата — от опита ми не излезе нищо. Отношението на моите съвременници към призивите ми е напълно отрицателно. Признавам — претърпях поражение. И няма нужда да продължаваме дискусията. Край. Време е да теглим чертата.

— Брат Филофей, сега вече отчитате обективната обстановка, за това именно става дума: трябва да успокоите хората, да успокоите обществеността, не е ли така? — подсказа му Уолтър Шермет.

— Да, така излиза — съгласи се Филофей. — И тъй като съм виновен за нечуваните вълнения, довели до смъртта на Робърт Борк, ще отговарям пред Бога и пред хората. И ето че този час дойде — часът на съда за извършеното. Радвам се, че в този съдбовен за мен час имам възможност да съм пред очите на хората, за да могат те да се убедят в искреността на моята изповед.

— Брат Филофей — обади се пак същият Уолтър Шермет, който добре разбираше, че го гледа целият свят и всяка дума ще му се изплати стократно. — Брат Филофей — повтори той, — лично от вас не изискваме никакви действия. Емоциите на масите, естествено, са силни, но вие принудихте хората...

— Да, да, разбирам — отвърна Филофей. — Благодаря за добрата дума. Но постъпката ми не може да се причисли към обикновените недоразумения. И аз трябва да отговарям за нея. Съзнавах, че или ще постигна целта си, ако светът възприеме моето откритие и идеи като ново самопознание на духа, или ще претърпя съкрушително поражение и ще стана жертва на собственото си откритие, ще загина под неговите отломки. Друг път няма. Знаех с какво се захващам. В заключение искам да кажа следното. Бях далече

от намерението да причиня вреда на хората. Но на дело всичко се обърна наопаки. Замисълът ми се превърна в зло. Сега всички ние сме безсилни пред него. Но аз не се отричам от самото откритие, от феномена касандро-ембриони, от техните есхатологични предизвестия; хората трябва да знаят, че краят на света е в несекващото натрупване на злото в самите нас, в нашите действия и мисли, че това се отразява на генетичния код на човека, като приближава кризата. Когато гърмът удари, ще бъде късно...

Залата зашумя. Раздадоха се възмутени гласове. Един от присъстващите яростно закрещя в микрофона:

— Прекратете заплахите! Настоявам незабавно да прекратите шантажа над обществото! И заявявам на всеослушание, че имаме работа с демон, който разчита на космическа диктатура над човечеството. Да, да, диктаторите от миналото само са сънували такова всесилие, само са мечтали за всемирно господство, такъв е Хитлер, такъв е и Сталин. Те са идвали и са си отивали в реки от кръв. А този се стреми към световно господство чрез шантаж от космоса. Сега е недосегаем за народния гняв. И той се възползва от това, като разиграва човечеството!

Ангъни Юнгер не издържа и също се спусна към микрофона:

— Мистър, не зная кой сте, трябваше поне да се представите на залата, преди да закрещите в микрофона.

— Името ми е най-обикновено — Смит, Джон Смит.

— Вижте какво, Джон Смит! Съзнателно или не, вие изопачавате същността на проблема. Никой не посяга на вашата свобода и права. Вие сте в правото си да живеете така, както намерите за добре. Но един учен, направил откритие, огромно научно откритие в историята на човечеството, не може и не е длъжен да скрива от обществото резултатите от своите научни изследвания само заради това, че ще ви лиши от душевен комфорт, Филофей може да бъде заставен да се отрече от истината, от себе си, но фактът си остава факт — касандро-ембрионите съществуват. От днес нататък знакът на Касандра ще е неизбежен сигнал за стаеното в нас зло. Не бива да лъжем себе си, не бива да крием от себе си реалното положение на нещата. Тъкмо обратното, смятам, че сме длъжни, как по-точно да го формулирам, например във военното дело съществува такова понятие — да поемем огъня върху себе си...

— Слушайте! Как смееете да предлагате подобно нещо — да поемем огъня върху себе си?! Кой да поеме огъня? Излиза, че жените — разнесе се из цялата зала истеричен женски вик. — У вас говори мъжкият егоизъм! Кой е разрешил на мъжете да решават вместо жените? И тук надига глас проклетият патриархат. Не желая да поемам огъня върху себе си! Не желая на челото ми да се появява знакът на Касандра, тази позорна гадост!

— Извинете — разнесе се от екрана гласът на Филофей. — Извинете, за Бога, не бих искал да ви прекъсвам, но не мога да не кажа, че знакът на Касандра не е порок и не е позор. Съвсем не. Вече обясних, че реакцията на касандро-ембриона ни предупреждава за злото, натрупвано в нас поколение след поколение. Краят на света се е затаил в самите нас — ето какво ни съобщава това клеймо. Моля ви, успокойте се. И моля всички, които ме слушат в тази минута, позволете ми да кажа последните си, прощални думи. Всичко, което видях и чух през изминалото денонощие, потвърждава, че откритието ми явно е преждевременно, то се оказа неразбираемо за моите съвременници. И затова взех твърдо решение да изчезна, да си отида от живота, да си отида с мир и добро, и е хубаво, че мога да направя това в космоса, без никой да ме възпре. И в тези последни минути искам да призная вината си пред всички, които ме чуват, виждат или ще научат за мен по-късно. Причиних ви страдания, макар че ме ръководеха най-чисти подбуди. И ето моя край. Сега ще изляза в открития космос и с това ще приключа жизнения си път. Това е съдба. Вече съм готов за тази стъпка, остава ми само да си сложа шлема. Но преди да напусна космическата си обител, към която се стремих, воден от предназначенията на моя Пушкин: „И там, в задоблачна килия, в съседство с Бога ще се свра“ — точно преди тази последна крачка искам да уверя всички, които ме виждат и чуват, че съм унищожил окончателно цялото оборудване, с чиято помощ насочвах сондажните лъчи към планетата. Унищожени са изчисленията и разработките, унищожени са всички записки по изследванията, всичко, свързано с откритието на феномена клеймо на Касандра. Всичко това изчезва, умира заедно с мен. Занапред бъдете спокойни, като че ли всичко това никога не е съществувало. Може би след време човешката мисъл отново ще се обърне към тези явления, това ще е вече след нас, то ще е работа на бъдещето. А засега всичко ще продължи постарому. Никакви

следи. Пред очите на онези, които ще огледат след мен орбиталната станция, могат да попаднат единствено записките за собствения ми живот, мемоарите на космическия монах за съдбата, за времето, за това как и защо проникнах в тайната на касандро-ембрионите. Това е единственото, което оставям след себе си. Сине мой Антъни Юнгер, ако това ти е по сърце, с радост ти завещавам тези записки.

Скъпи Антъни, прости ми, че се обръщам към тебе като към син, но това е порив на душата. Благодарен съм на съдбата, че мога публично да се обърна към теб по този начин. Животът ми се стече така, че останах без деца, и едва накрая, в последните секунди, ще мисля, че имам духовен син — Антъни Юнгер.

Земята притихна. И отново се разнесе гласът на Филофей:

— Простете ми, хора! Не можеш да кажеш всичко на сбогуване. Но преди края не мога да премълча едно. Наричаха ме монах-самозванец, самозванеца Филофей. Да, това е така. Никой не ме е подстригал за монах, никой не ме е нарекъл Филофей. Но нали най-важното не е църковната процедура, а ревностната вяра в идеята. В това искам да бъда разбран правилно.

Часът удари. Прощавам се с вас. Прощавам се с нашата планета. Виждам я цялата на един от екраните как плува в пространството на Вселената, на другия екран виждам отделни увеличени пейзажи, до най-малките подробности: дървета, треви, камъни. Тук има нещо странно, нещо засега не съвсем разбираемо, някакво чудновато зрелище. Сами ще се убедите в това, ако е технически възможно да се препредава изображението от орбиталния връху земните монитори. Гледайте, гледайте екрана до мен, от дясната ми страна. Гледайте, на него е морето, това е крайбрежието на океана. На Атлантическия! Вижте какви могъщи вълни се гонят по плитчината на стръмния бряг, виждате ли какво става?! Виждате ли китовете?! Ето ги, цяло стадо! Те изплуват от океана като планини, и вижте, о, ужас, о, наказание на небесата, китовете се хвърлят и разпиляват по брега! Вижте какво става с тях! Това са китове-самоубийци! Какво им е? Защо изскачат от водата?! Защо са решили да свършат със себе си?! Какво значи това? Какво ги кара да постъпват така? Нещо лошо, нещо непосилно и за тях ги тласка към гибел! Или това е съвпадение с последните наши помисли? В един и същи ден и час! Мисля, че започвам да разбирам, започвам да улавям какво тласка китовете, обричащи се на смърт.

Жалко, че няма да успея да проникна по-дълбоко в същността на това явление, вече нямам време да разбуля тази потресаваща житейска загадка. Същото стана и с Робърт Борк. Започнах да проумявам дълбочината на неговото мислене, след като прочетох статията му. Но зад написаното се криеше още нещо, нещо недоизказано. Очаквах, че ще се открием взаимно и ще ни осени ново разбиране за Духа. Но не успяхме, оказа се, че не ни е било писано. Същото е и с китовете. Колко неща щяхме да разберем, ако притежаваха дар слово... Но за мен вече е късно... Струва ми се, че ги чувам. Китовете ме викат със себе си. И аз си отивам с тях... Аз също съм кит, който се самоубива, като се изхвърля на брега. И последно — обръщам се към Робърт Борк. Виновен съм пред теб и идвам при теб заедно с китовете... Сбогом...

Онова, което се случи след това, бе неотвратимо и подейства на зрителите като шок. Филофей напускаше живота пред очите на целия свят, пред очите на всички, които в този момент бяха пред телевизорите. Всяко движение на космическия монах потвърждаваше неговата решимост. Всички разбираха, че присъстват на публично самоубийство. И никой не би могъл да предотврати замисленото от Филофей, нито да го върне от прага...

В залата се възцари тишина, заредена със страшно напрежение. Никой не помръдна, никой не се обади. Всички погледи бяха приковани към екрана, на който изтичаха последните мигове от живота на космическия монах. Антъни Юнгер изведнъж разбра, че свободата да умреш е исполинска трагедия на духа, която нищо не може да компенсира, нищо не може да измери. Филофей сложи на главата си тежкия космически шлем. Видя се как го пристегна към яката на комбинезона. От този миг изразът на лицето му стана неразличим. Всичко беше готово. Оставаше му да тръгне към изхода на борда. Филофей се огледа, вероятно каза нещо, но думите вече не се чуваха. Като махна с ръка за сбогом, той се насочи към люка, за да се хвърли в открития космос. Двете крила на люка се разтвориха и Филофей прекрачи в пустотата.

Той прекрачи в междузвездното пространство, оказал се лице в лице с безкрайността, където нямаше нито горе, нито долу, нито посоки, нито хоризонт, нито граници, нито измерения.

Той увисна в безтегловност и заплува към нищото, все по-далеч и по-далеч от космическия кораб...

Плуваше в пространството и скоро изчезна от погледите...

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

Китовете, изхвърлили се на брега, умираха в плитчината мъчително и страшно, опулили изпъкналите си очи. Труповете им бяха пръснати на различни места като овъглени от пожар планини.

И Земята се въртеше около Слънцето...

На другата сутрин всички вестници в света крещяха в един глас на първите си страници: „Първото самоубийство в космоса!“, „Космическият монах Филофей освободи човечеството от тежките изпитания под знака на Касандра!“, „Царство му небесно!“, и още много нещо в същия сензационен дух премина по вестниците, телевизионните канали и радиостанциите...

В „Трибюн“ бяха публикувани няколко експресни реда от Антъни Юнгер: „Моите бащи Филофей и Робърт Борк проправиха пътека, по която ще продължа...“

Но имаше и злорадо тържествуващи изблици: „Самозваният монах не се нуждае от Възнесение в Небеси. Той вече е в космоса с корема нагоре!“

Между другите главозамайващи новини отново, за кой ли път вече, се появи загадъчно съобщение: „На западното крайбрежие на Атлантика голямо стадо китове се е хвърлило от океана на сушата. Всички животни са загинали.“

Още едно съобщение, нелепо и странно, беше препечатано от руски вестници: „През изтеклата нощ на Червения площад неизвестно лице е хвърлило върху мавзолея мъртва птица — сова. Около нея не е открито взривно устройство.“

Два дни по-късно се състоя погребението на Робърт Борк. На гробището беше спокойно. Есен. Чисто небе. В минутите на прощалната молитва Антъни Юнгер погледна нагоре и си помисли, че и двамата, избрали пътя на истината, са заели отредените им места:

единият — в космическите пространства, в потоците на безкрайността,
а другият — в земните недра, съсирека от вечността...

И с тях е Истината...

ЕПИЛОГ

„Времето ми е на бикфордов шнур. Бързам да набера на компютъра прощалното си писмо. И нещо поразително, което ми направи впечатление последните дни: сега виждам как на Земята след светлия ден иде затъмнението на нощта, за да се смени след това с отново родения ден. Ето го нагледното течение на вечността, ето я зримата безкрайност на Времето. Но за съзерцаващия от орбита субект настъпи краят.

В мащабите на Вселената отреденият на човека живот е колкото живота на една муха. Но човекът е надарен с мислене и това удължава живота му. Но се случва и обратното — рязко го съкращава. Колко пъти безметежно съм наблюдавал тайнството на смяната на деня и нощта, без да предполагам, че сам ще поставя за себе си последната точка. Защото настана моят Съден ден, последният ден от многогрешния ми живот. И Съдния ден ще си отиде заедно с мен, както и всичко свързано с живота на човека. Сам си определих Съдния ден и в това е моята горчива привилегия и обреченост.

След като допиша тези редове, ще се изкажа, ако е възможно, на космическата пресконференция. А след това съм длъжен да се разплатя с живота, да приключа със себе си. Такава е присъдата ми над самия мен. Аз разруших самосъзнанието на обществото. Мразен съм от милиони хора. Виновен съм за смъртта на Робърт Борк. В задънена улица съм. Трябва да изчезна, да престана да съществувам. Друг изход няма. И макар да се казва, че преди смъртта не можеш да се надишаш, на мен ми е нужно да се изкажа, на финала да изприказвам последните си думи.

Може да се предполага, че на онзи, когото цялата Земя прокле, му е все едно какво ще стане с опротивелия

му свят! Може да се предполага, че пет пари не дава за нищо. Нека всичко върви по дяволите! Но и на прага на смъртта, която съм си подготвил, не мога да скрия тревогата си: какво ще стане с хората, как ще отекне утре в човешките умове и души историята с клеймото на Касандра? Нали каквото и да става, истината, дори анатемосана, не престава да бъде истина. Отхвърленият днес проблем утре се появява отново и не можем да избягаме от това.

Моят съден ден настъпи. Той е неизбежен. За мен няма път назад. Оставям ви, хора, своята изповед. От нея ще разберете кой съм аз, който по-късно се нарекох космически монах, къде съм роден, как съм изживял живота си, с какво съм се занимавал, как стигнах до съдбовното откритие на клеймото на Касандра...

На сбогуване ще кажа още нещо. Най-неочакваните преживявания и мисли ме спохождаха в космоса. Не намирам обяснение за това. Всеки път, докато гледах от космоса замрежената в облаци Земя, си мислех възхитено: Боже, какво велико творение е Земята! Навярно дори и Слънцето съществува заради Земята, населена с хора, в противен случай защо е всичко това? Светът е нужен на човека — затова и го има, за да може човекът да го осмисля, затова и съществува. Защо иначе е цялата тази галактика, какъв е смисълът? А и самият Бог!! Той е потребен на човека — затова е и Бог, затова и го има! Но заслужава ли човекът тези световни начала? Тази грандиозна постройка на света? Ето я загадката на Вселената!

Е, за мен е време. Остана ми съвсем малко. Скоро ще се хвърля, ще скоча от станцията в откритото пространство. Далече от Земята. Много далече. И ще замлъкна.

Простете ми.

Филофей“

Писмото на Филофей и текстът на неговата Изповед на руски бяха предадени от борда на бившата обител на космическия монах още в първите дни след пристигането на екипа от астронавти. В оперативния си доклад командирът на кораба съобщаваше, че в паметта на персоналния компютър е запазено оставеното от Филофей завещание, в което той се обръща към бъдещия персонал на космическата станция и го моли да предаде неговата Изповед, съхранена в компютъра, на Антъни Юнгер. „Антъни Юнгер има правото да постъпи със записките ми така, както сметне за необходимо.“

Текстът беше озаглавен: „За преживяното, с тебе и след тебе.“

А по-нататък се казваше:

„Никога не съм предполагал, че ще се окажа на орбитална станция в космоса. Тук ме доведе науката. Но никой не знае, че поех към Космоса не само с научни цели, че съм изгнаник, че се самоизгоних от земните предели, а впоследствие и се самообях за космически монах. Сигурно бих могъл да се нарека и «невъзвращенец», както в предишните времена се наричаха онези, които по политически или каквито и да е други причини отказваха да се върнат от чужбина в родината, в Съветския съюз, и с това хвърляха пред очите на целия свят предизвикателство към властите на великата държава.

Но не, изглежда, тук случаят е друг. Аз не съм изгнаник и не съм невъзвращенец, това е трудно обяснимо затваряне в себе си, оттегляне в себе си чрез космоса. Това е интеграция между духа и космоса, ако може така да се каже, въпреки че може да звучи високопарно. Но престоят ми в космоса се оказа логически завършек на целия ми живот, най-висока и крайна точка в развитието ми. Може би в това е имало някаква необходимост, изначална предопределеност, съдба. Трудно е да се повярва, че такива неща са възможни, но какво ли не става по света...

Началото на тази съдба също беше по-различно от останалите. По тази причина цял живот внимавах да не засягам тази вечно отблъсквана от мен тайна за моя произход, за моето раждане.

Бях подхвърлено пред вратата на един детски дом бебе, увито в одеяло като пакет. Оттук идва и фамилията ми — Крилцов^[1], която са ми измислили в детския дом. Нарекли са ме Андрей, а бащиното ми име извлекли пак оттук — Андреевич. Андрей Андреевич Крилцов.

Това печално събитие се е случило, както ми казаха, в края на 1942 година, в едно снежно зимно утро. Смътно си спомням това утро, макар че, разбира се, никой няма да ми повярва. Но какво да се прави, казвам го, както си е. Помня жестокото скърцане на снега под стъпките на майка ми. Помня как бързо вървеше тя в онова зимно утро. Помня как трескаво ме притискаше до гърдите си, като непрекъснато потреперваше от страх, и аз чувах през телата ни как звънко и болезнено биеше сърцето ѝ. Забързана, тя дишаше шумно и през цялото време припряно нареждаше нещо, нещо ми шепнеше, някакви думи, едва ли не през плач, сдържайки с усилие сълзите си. Докато ме носеше, за да ме остави пред детския дом, виждах през пролуката в одеялцето лицето ѝ, очите ѝ с мигли, посипани със сняг, и от горе сивото небе, падащите снежни парцали. Снегът се въртеше. Вероятно тя ми шепнеше: «А ти заплачи, заплачи силно, за да те чуят по-скоро!»

Когато ме остави пред входа, аз не разбрах веднага защо го прави. Беше ми студено, зъзних и я чаках да се върне и да ме гушне. Но тя стоеше отстрани, скрита зад храстите в пряспата, и не се приближаваше. И тогава заплаках, заплаках силно, и после вратата се отвори, някой излезе, взе ме на ръце и ме отнесе...

А защо говоря за пряспата — защото това е единственото, което са ми разказвали по-късно: че били открили следи от майка ми в пряспата и никъде другаде...

Сега си представям какво ѝ е било да стои там, зад храстите, и да се сдържа да не се приближи, когато изоставеното ѝ дете я вика... Често сънувам един и същи сън — вървя из дълбоките преспи, търся следите ѝ, а те ме отвеждат в тъмна гора, и ми е страшно и студено, снегът ме засипва. И викам: «Мамо! Мамо!» — и се събуждам...

Но какво ли е принудило майка ми да се реши на такава страшна постъпка в онова страшно утро? Само да знаех! Кой беше баща ми? Дали тя самата е била наясно? И още много подобни въпроси за мен цял живот останаха без отговор, загадка.

В детския дом никой не говореше с мен на тази тема, пък и аз не я подхващах, макар че от време на време ми се искаше да споделя

преживяванията си с някого, но освен онова, което помнех — как майка ми ме носеше в снежното зимно утро, нямах какво да кажа. Пък и никой не би повярвал, че изобщо си спомням нещо.

Все пак имаше една-единствена жена на света, която кой знае защо беше склонна да ме изслушва, без да показва съмнение — Валерия Валентиновна, или както я наричаха колегите ѝ, Вава. Ние, децата, също ѝ казвахме Вава, леля Вава, и в това имаше нещо домашно, роднинско. Естествено, леля Вава беше любимата ни възпитателка.

Нашият детски дом беше в покрайнините на град Руза, близо до селището Малеевка. Това е на около 100 километра от Москва. Нашият детски дом № 157 е бил създаден веднага след отстъплението на германските войски от Подмосковието като приют за сирачета от крайфронтната зона. По това време Вава е работела наблизко, в Творческия дом на композиторите, който се намирал в Руза, в горския парк. Всъщност това беше развъдник за съветски композитори. Тук живееха на държавни разноски, всеки в персонална вила, композитори от различни области и републики, които съчиняваха музиката на века — тържествени кантати и хорали, прославящи най-великия вожд на всички времена и баща на народите — другаря Сталин... Понякога тук идваха висши партийни дейци за първото прослушване на произведенията, посветени на човека, станал от общарски син властелинът на ХХ век. Нерядко тук се организираха и шефски концерти, където бяхме допускани и ние, децата от дома. Леля Вава беше администратор в Творческия дом, но между другото самата тя беше нелоша пианистка. И това я доведе след войната в нашия дом като музикален ръководител.

От есента на четирийсет и първа до пролетта на четирийсет и втора в Руза и околностите ѝ е имало немски танкови войски. Разбира се, аз нямах отношение към тези събития, но, изглежда, имаше някаква връзка между времето на раждането ми и съдбата ми на подхвърлено дете, във всеки случай знам, че леля Вава се замисляше над това и се случваше да го намекне в разговорите си с мен вече като по-голямо момче. Самата тя беше преживяла почти половингодишна немска окупация в Руза и помнеше много неща. Когато двамата с нея оставахме сами в музикалната стая, тя ме учеше да чета и пиша

нотите, но се случваше разговорът ни да прекрачи границите на музикалните теми.

Вава, Вава! Бих искал да имам такава майка, старееща незабележимо пред очите ми, родна, близка душа. И което е интересно, до мен никога не е имало майка, а Вава пък нямаше деца. Не мога да кажа защо житейските обстоятелства при тази жена са се стекли така, какво ѝ е попречило да има дете. Дали привързаността ѝ към децата-сираци не се дължеше на самотата ѝ?

— Андрюша — казваше ми тя, — сигурно страдаш, че си подхвърлено дете. Разбирам те. Не може да не си мислиш за това. Но от такива мисли няма да ти стане по-леко. Опитай се да се погледнеш от страни. Ще видиш съвсем друго нещо. Ако не греша, Бог ти е дал, Андрюша, големи способности. Честна дума. Някога ще си спомняш думите ми. Имаш остър ум, много надарено момче си. Да вземем например музиката, от теб би могъл да излезе добър музикант. Но ти сам ще си решиш какъв ще станеш. Можеш да се занимаваш с музика за собствено удоволствие, а да служиш на хората с други дела. Ще завършиш училище, ще продължиш учението си по-нататък, сам ще градиш живота си. Пред теб, с твоите дарби, Андрюша, ще се отварят всички врати. Нищо няма да ти попречи. Може нищо да не се знае за майка ти, но и кой е баща ти — също не се знае, а и не е възможно да се каже какво точно е тласнало, какво е заставило майка ти да се отрече от собственото си дете и да изчезне. Тъй че според мен не бива да я осъждаш. Не, не трябва да мразиш майка си дори и ако е виновна. Не се сърди, ако кажа, че ти трябва да ѝ благодариш. Да! Може да ти изглежда странно. Но само си помисли, Андрюша. Нали от нея, от твоите родители са големите ти способности, ти си ги наследил, получил си ги от майка си, от нея и чрез нея. Никой не знае какво ѝ е струвало да те изостави. Щом се е решила на това, значи е нямала друг изход. Може би това е била единствената възможност да запази живота ти. А защо, не мога да кажа. Не знам. И никой не знае. Но че майка ти е нямала друг изход и само така е могла да те спаси, в това съм сигурна. Да, рискът е бил голям, но както виждаш, си жив и здрав. Каквото и да се говори, детските домове в нашата страна не са празна работа. Можеш да съдиш по себе си. И пак от майка си, благодарение на нея, и на вид не си лош, и на ръст не си оцетен от Бога, и хилав не си. Природата ти е дала много, а значи и майка ти. Моят съвет е:

приеми, че е нямала друг изход. Ще пораснеш и ще разбереш още много неща.

С годините стигнах до извода, че Вава е имала предвид някакви изключителни обстоятелства, неподлежащи на открито обсъждане. Трудно е да се прецени доколко самата тя е била убедена в предположенията си. След няколко години, когато учех вече в Москва, в университета, Вава умря. И с мен останаха за цял живот няколкото неволно изтървани от Вава думи, една версия без никакви факти, които да я потвърдят или отхвърлят.

Бях вече в девети клас, когато до нас, в Малеевка, стана голямо нещастие. Самоубиха се една жена и седемнайсетгодишната ѝ дъщеря. Майката се обеси, а след нея направи същото и дъщеря ѝ. Живееха изолирано, майката работеше като чистачка в Творческия дом на композиторите, дъщерята учеше, растеше. Но всички знаеха, че жената е родила дъщеря си половин година след отстъплението на немските войски от Подмосковието и за никого не беше тайна, че е родила детето от немски войник, тоест от завоевател, окупатор, фашист и тем подобни. Съседите ѝ правеха живота черен, момичето не виждаше бял ден в училище... През онзи ден, потресена от трагичното събитие, Вава отрони нещо странно, може би и без сама да се усети, но думите ѝ болезнено се запечатаха в мен: «Не мога да дойда на себе си, Наталия — каза тя на една от възпитателките. — Какъв ужас! Каква страшна смърт! Майка и дъщеря да посегнат на живота си... Докъде може да стигне човек! И като си помисля само за какво?! Да, войната си е война, нейните сметки са съвсем други. Воюват, убиват. Но възможно ли е да носиш толкова злоба, да унижаваш, да сочиш с пръст?! Е да, случило се е, е да, родила е горката за нещастие от немец. Напатила се е. Но за какво да ѝ отмъщаваш, каква глупост! А момиченцето ѝ пък какво общо има?! В края на краищата никой не си избира бащата и майката, всеки има такива, каквито Бог му е дал. Защо не им даваха да живеят?! Нима наистина щеше да е по-добре, ако майката бе захвърлила детето си пред нечий праг, а самата тя бе изчезнала вдън земя, за да не се чуе никога нищичко за нея, за да умре жива, за да потъне като в гроб, само за да може детето ѝ да е като всички...»

Оттогава в мен не спря да чука, като пиленце по черупката в уречения час, мисълта: а ако моят баща е бил такъв, че на майка ми не

й е оставало нищо друго, освен да изостави бебето си на прага и побързо да избяга далеч, завинаги, безвъзвратно...

Опитвах се да си представям, да си измислям как и при какви обстоятелства е могло да се случи подобно нещо. Какво ли не ми мина през ума, какво ли не допусках. Чувствах се самотен, изолиран, отритнат. Навярно в подобно състояние изпада човекът, който е останал зад борда на кораба в открито море... Корабът изчезва, без да откликне на твоя зов, и наоколо няма никой, само вълни и море. И няма брегове... Но нали някой го е хвърлил в това море?! Кой?

Искаше ми се да знам, да мога да си отговоря на този въпрос, не разбирам за какво ми беше толкова необходимо, какъв смисъл имаше. И наистина какво би ми дало това? Нищо. Но ужасно ми се искаше да зная: ако баща ми наистина е бил немски войник, какво е станало с него? Внезапно ме спохождаше изключително наивната и нелепа мисъл — защо му е трябвало да ми става родител, кой го е молил за това, кой го е молил да премине през цяла Европа, за да ме зароди и да потъне в неизвестността? Да, искаш да научиш произхода си, искаш, но не можеш и продължаваш да мислиш. Исках да разбера къде се е дянала родната ми майка. Да, исках да знам и какво се беше случило с онзи немски войник, моя баща, дали е останал жив или е загинал; току-виж е жив и здрав и си живее някъде в Германия и няма и понятие, че някъде по света има син, подхвърлен през четирийсет и втора година на прага на един детски дом... И този син съм аз. А него хич не го и интересува... А ако по някакво чудо изведнъж разбере и се появи?! Ако каже: ето ме и мен, къде е синът ми? Тогава какво? Какво ще стане след това? Но защо са всичките тези фантазии? Дори да е било точно така, защо му е на онзи немец цялата тази забравена история, защо му е да се измъчва?...

Ето такива диви, невъобразими мисли се рояха в главата ми. Но каквото и да ми минаваше през ума, войната неизменно присъстваше като кръстопът на човешки съдби. И се разкриваше трагедията на децата, заченати през нея, чиито родители бяха загинали в зейналата пропаст на живота. Студ, отчуждение, раздалечаване, омраза лъхаха от тази пропаст. И в душата ми се вселяваше усещането, че противостоя на всичко «нормално родено» за разлика от мен, искаше ми се да докажа своето безспорно превъзходство на онези, които благополучно се бяха появили на света, искаше ми се обществото да види в мен

необикновена личност, да види един гений и да е принудено да признае моята гениалност, искаше ми се винаги да съм готов да отвърна на силата със сила, на злото със зло...

С този попътен вятър навлизах в големия живот. И за миг не забравях, че съм сам, сам-самичък на този свят. Нямах нито баща, нито майка, нито братя, нито сестри, нито лели, нито племенници, нито първи, нито втори братовчеди — никого. Бях като паднал от Луната. Може би това ми и помогна... Да, имах блестяща научна кариера, посветих се изцяло на науката, което ми даде възможност да направя гениални — няма да скромнича — открития, а науката работеше за мен, за моята известност, за моите амбиции, за моето положение, за моя конформизъм...

И в резултат всичко това се превърна в онази съдба, която ме доведе в космоса, на орбиталната станция, където самоволно се обявих за космически монах. Колкото и да е парадоксално, с това достигнах своя безизходен апогей. Разбрах, че за мен няма място на Земята...

И едва тук, в космоса, осъзнах, че съдбата ми предоставя уникалната възможност да опиша откровено всичко изживяно и преживяно, което ме доведе до бягството ми в космоса. И си казах: длъжен си мъжествено да осмислиш всичко, което е било, да признаеш всичко и пред себе си, и пред другите. В това е смисълът на изповедта — да си безпощаден към себе си. Да кажеш всичко, докрай.

А на пръв поглед цялата тая история започна от нещо дребно — от семинара в медицинския институт, където се увлякох от чудото на зачатията и тайнството на човешкото раждане, може би отново подсъзнателно тласкан от комплекса на подхвърлено дете, въпреки че в ежедневието никога и с никого не обсъждах тази болна за мен тема и трябва да подчертая — в моя кръг никога не бяха водени подобни разговори.

Мисля, че за хората, които работеха с мен, аз бях важен преди всичко като научен ръководител, като взискателен шеф, като общопризнат авторитет, ползващ се с неизменната подкрепа на властващите. И защо да крия, аз самият не бях чужд на онова, което

според мен е проклетата загадка на човешкия род, не бях чужд на тщеславието и властолюбието. През цялото време се стремях да се утвърждавам в своите и чуждите очи, да укрепвам авторитета си. А когато зад гърба ми си шепнеха: «нашият гендик», това изобщо не означаваше «нашият генерален директор», а имаха предвид «нашият гениален диктатор». И този факт ни най-малко не ме смущаваше, напротив. Трудно е да се обясни, но ненаситната, неутолима жажда за власт е действително една от вечните загадки на човечеството, и аз също жадувах да заповядвам, изисквах дисциплина, изисквах безпрекословно подчинение от сътрудниците на своята «затворена» лаборатория, а по-късно, вече като директор, и от целия институт; талант и дисциплина — това бяха изискванията ми при подбора на кадрите.

Благодарение на това по времето, когато се оказах в центъра на вниманието като експериментатор, като дързък основоположник на ново, неочаквано направление в биологията, аз бях вече фактор не само в науката, но и се ползвах с авторитет като организатор и ръководител. Да, кариерата ми се развиваше изключително успешно, както разбрах по-късно, не без съдействието на заинтересованите инстанции, но това е по-специален разговор; а аз, вдъхновен от успехите, летях над научното поле като земна пчела, събрала сили за яростен полет, летях от откритие към откритие, като сам се оглушавах от тътена на никому неизвестни дотогава замисли, готов да изместя от това поле едва ли не и самия автор на технологията на вечността — самия Господ. Та нали еднолично решавах, макар и в границите на научните експерименти, кой да се роди на Божия свят, как да се роди, от какви родители, без значение искат ли го те или не, само да знаеха какво мога да сътворя от тяхното семе...

Не е чудно, че сега си казвам: оттук дойде и самотнението ми! Не ще и дума, наистина бях зашеметен от умението да управлявам зачатията и раждането на човека.

Мисълта за възможното създаване на анонимно раждани хора чрез изкуствено оплождане възникна за първи път у мен по аналогия на изкуственото осеменяване на селскостопанските животни. Там, в зоотехниката, това винаги е било актуален проблем. Човекът променяше породата на животните според стопанските си интереси.

Колко далеч отиде експерименталната биология, заела се с проблемите на изкуственото създаване на човек, и не просто заради научното познание, а заради възможността да управлява, по-точно да манипулира човешкото раждане!...

Да, сега се опитвам да осъзная как можа да се случи така, че да излятя самозаслепен от тъмната хралупа на науката, за която е безразлично всичко, освен собствената ѝ същност, но тогава не мислех, не подозирах как несъзнателно потъвам в тази опасна за човешкия род дейност, далеч прехвърлила границите на нравствеността. За мен, по онова време млад учен, съществуваше един-единствен критерий — научният приоритет. И заради тържеството на науката нахлувах там, където преди мен не се беше осмелил да пристъпи никой от предшествениците ми, в зона, забранена от всички религии; аз предизвикателно отварях с ритник вратата, на чийто праг би трябвало да падна ничком пред Бога.

Ето докъде се беше главозамаял! И дори когато веднъж те извикаха в партийния комитет на института и с много уважителни, доброжелателни и дори раболепни извинения ти съобщиха, че работата ти се смята за секретна и че публикациите на твоите ценни изследвания повече не бива да се появяват в открити издания, особено в чужбина, ти и тогава не обърна особено внимание. А всъщност това беше първото опипване на душата ти. Бъдещите клиенти моделираха от теб нужния им изпълнител. За тебе обаче важното бе друго — «да си вършиш работата, да движиш науката напред».

Признавам, ти беше Мефистофел на биологичната преизподня. Хладен ум, аналитична проницателност — това бяха качествата у един учен, които поставяше над всичко. Ти не търсеше оправдание за своята роля и не се опитваше да разбереш какво те караше да пръскаш толкова неукротима енергия по този дяволски път. Кой би могъл да знае, че подхвърленото дете повече от всичко друго искаше да бъде ненадминатият гений на века?! Зает изцяло с научни проблеми, ти, незабелязано и за тебе самия, се оказа от другата страна на доброто и злото, не си направи труда да вникнеш във вечните терзания на хората, творци и пленници на собствените си заповеди. Ти пренебрегна онези, които митарстваха през вековете в търсене на смисъла на живота, не ти беше до това. Дори се постара да отместиш по-далече от себе си изказването на великия философ Лосев, твой съотечественик и

съвременник, който, размишлявайки за ролята на науката в историята на човечеството, бе отронил като че ли специално за теб една актуална мисъл. А Лосев впрочем беше написал по повод nihilизма на новоевропейското учение за безграничния прогрес на обществото и културата, че според европейския образец нито една епоха няма смисъл сама за себе си, а само като подготовка и наторяване за друга епоха, и всяка следваща епоха също няма смисъл сама за себе си, а само като тор в почва за бъдещата епоха, а и за всички възможни епохи; целта постоянно и неизбежно се отдалечава все повече и повече, до безкрайност, като неизменно оправдава с това вестителите на нов земен рай. Ти изтълкува тази дълбока мисъл на Лосев в съответствие със стремежа си да си осигуриш свобода на действие, да прехвърлиш собствената си отговорност на потомците. Успя да убедиш себе си, че твоята мисия е «да движиш науката», да правиш открития, а какво ще стане с резултатите от тях, нека други решават. Твоята задача е да отгледаш плод в инкубаторската матка, а какво ще стане с изкуствено създадените хора, това теб не те засяга.

Днес в разговорната реч е разпространена блестящата по своя цинизъм фраза: «Това са ваши проблеми!» Ти още тогава се придържаше към този принцип, а на опонентите си за съдбата на изкуствено заченатите отговаряше: нека това вълнува самите тях, личните им проблеми са тяхна грижа. Родени от гледна точка на социалното положение при равни условия с останалите, те, хикс-заченатите, трябваше сами да мислят за себе си, както всички останали. Това няма пряко отношение към науката като такава, смяташе ти. Всичко, което беше извън технологията на изкуственото раждане на деца, изобщо не те вълнуваше.

Да, ти беше такъв. Може би в своята научна област ти наистина беше гений, способен да прави световни открития и да прогнозира по-нататъшното развитие на науката. Но всичките ти постъпки бяха направлявани от онова подхвърлено дете. Не си го признаваше, но точно това дете, изоставено някога на прага, постоянно напираше да доказва на света, че може и невъзможното — че може да управлява раждането на предварително програмирани хора. Ти се разпореждаше с тези съдби в своята лаборатория, ти вършеше онова, което не се осмеляваше и не умееше никой друг — ти произвеждаше изкуствено

конструирани човешки същества по свои идеи и работен график, ти беше маниак, опиваше се от невидимата си власт над хората.

И за всеки случай ти си намираше оправдание в онова, което преживяваше и осъзнаваше в геополитически мащаби целият свят — в предусещането на апокалипсиса на ХХ век. Та нали никой не спираше галопиращия кон на науката пред страшната бездна на термоядрените открития, никой от учените, работещи в твоята област, не се обърна назад, не се озапти сам, за да не нахлува в онези смъртоносни основи на мирозданието, чието разкриване носеше глобална заплаха за битието. Науката безстрастно балансираше между гениалността на откритията и престъпността на действията, увенчаваше със световна слава безименните по стратегически съображения, но след време обявявани на всеослушание бащи на атомните бомби, които се измъчваха все повече с приближаването на края си — да не би да останат неизвестни. И тяхната наука се развиваше. Нали за учените мъже най-важното беше да проникнат в атомните недра, без да се оглеждат и да забелязват каквото и да било, най-важното беше по-скоро да завладеят тази дяволска сила, която, въпреки физическото нищожество на човешките същества, им позволяваше да претендират за вселенско всемогъщество. А що се отнася до смъртната опасност, произтичаща от фанатизма на тези научни идеи, що се отнася до неизбежните последици от откритията на атомните физици, това бремене се оставяше за потомците. На тях щеше да им се наложи да се мъчат с безумните открития на бащите, на тях им предстоеше да мислят и да решават какво да правят, как по-нататък да трансформират материята за собствена употреба. И засега всичко се разминаваше... Ти се уповаваше на това...

Да, ти беше твърдо убеден: ученият не носи отговорност за резултатите от изследванията си, така както и природата не носи никаква отговорност пред човека. И нищо не можеше да те смуги, нищо не можеше да разклати месианската ти увереност в собственото ти предназначение.

Да, ти беше изгряваща звезда в онзи задогледален, скрит от погледите научен свят. И дори след като жена ти Евгения те напусна набързо и избяга от теб като от чума, за да се скита по провинциалните

театри, на чиито сцени ѝ се падаха само роли на възрастни жени, толкова бързо се бе състарила след всичко, което ѝ се наложи да разбере и да преживее с теб, дори след нейното бягство ти не се смути, не трепна, не се огледа наоколо, не се спусна да я догониш, и най-важното, не се опита да осмислиш критично онова, което се оказа толкова ужасно в нейните очи. Евгения не вникна отведнъж в смисъла на твоите търсения, не си даде веднага сметка за същината на експериментите си. Тя беше далеч от научните интереси, живееше в друга стихия — стихията на изкуството, но ти беше близка, бяхте живели заедно много години, тя проявяваше търпимост към това, че ти се интересуваше само от работата си, и дори към факта, че постоянно ѝ правеше аборти, за което по-късно горчиво съжаляваше, проумял, че си сякъл със собствените си ръце клона на семейния си живот, като си предизвиквал неизбежното отвращение на нормалната жена, всичко това не те спря, ти не се замисли, не се опита да си отговориш — чак толкова ли си прав, та да не се съобразяваш във фанатичното си увлечение от науката с чувствата и мислите на другите, и преди всичко на жена си, която те обичаше. Когато Евгения разбра с какво се занимаваш, плака на колене пред теб, умоляваше те да захвърлиш всичко, да заминете някъде по-далеч от Москва, за Далечния изток, където има толкова работа в научните центрове, където професорската титла се цени високо и се заплаща не по-лошо, отколкото в Москва, където и тя самата би си намерила място в тамошната театрална среда, молеше те да започнете нов живот, да имате най-послед деца, но ти не се поддаде на увещанията на жена си, не ти подеждаша наивният ѝ, както ти се струваше тогава, ужас пред твоите експерименти, сантименталностите ѝ и ти не пожела да се разделиш с повереното ти дело. И колкото и да съжаляваше след това, колкото и да се разкайваше, беше късно. Животът беше минал в нова орбита и връщане нямаше.

Твоето тщеславие нямаше мяра. Евгения замина, но на тебе ти се струваше, че няма кой знае какъв повод да скърбиш, ще си намериш друга, само да се поосвободиш малко от работата и да се огледаш — наоколо има толкова жени — и със сигурност ще можеш да си избереш някоя по твой вкус, и най-важното — да е без морални комплекси, да не изпитва ненужни съмнения в нравствеността на работата, с която се занимаваш. И тогава ще заведеш тази жена в разкошната си

академична къща на «феодалния» булевард за избрани, в съседство с многото подобни къщи на атомните физици. Но всичко това не стана, макар че изглеждаше напълно възможно и достъпно. А и не ти беше до това, защото приближаваха нови събития и точно те определиха целия ти по-сетнешен живот и всичко, което те принуди да се оттеглиш в космоса, на орбиталната станция, и да се обявиш за космически монах.

По онова време ти беше достатъчно известна личност в академичните кръгове и вече се ползваше с особеното внимание на отговарящите за науката политически органи. Ако трябва да бъдеш справедлив, в това отношение ЦК на КПСС се оказа на нужното равнище. А че това е така, ти неведнъж можа да се убедиш лично. Благодарение на покровителството на ЦК върху твоя институт и преди всичко върху знаменитата ти лаборатория се изсипваха всякакви фондове и привилегии, при това с лекота, почти без усилия и грижи. О, колко бързо свиква човек с милостта на върховете, с дворцовата приветливост, с господарската отзивчивост. Сега се питаш: винаги ли е било така по света и винаги ли ще бъде. А примери за това дал Господ. Президентът на Академия на науките, известен атомен физик, не забравяше да ти напомни и по телефона, и в лични разговори: «Андрей Андреевич, за Бога, не се ограничавайте в нищо! Работете спокойно, страната е готова да обезпечи вашата програма с всичко необходимо. Всичко, каквото ви е нужно — вносно оборудване, препарати, жилища за сътрудниците ви, транспорт, накратко казано, всичко, което ви потрябва — искайте, не се притеснявайте. Вие вършите нещо архиважно...»

На тебе ти ставаше неудобно от подобни комплименти уж от името на цялата страна, заела половината свят, от тази щедрост; беше отвратен, че строго научните експерименти привличат партийните функционери, закръжили наоколо като хищни птици, но си мълчеше, не, не се подмазваше в припадъци от благодарност, но не възразяваше, не се опитваше и да намекнеш, че не бива да гледат на теб като на безотказен изпълнител на някакъв сензационен проект, оказал се толкова привлекателен за висшето ръководство. Да, трябваше да се спреш навреме, трябваше, както стана ясно по-късно, да не даваш основание за увереност в твоята абсолютна лоялност... Ти или беше

слаб, или безпринципен, или в душата си не беше чужд на кариеризма, на стремежа към натрапчива близост с властниците. И може би затова, като нещо подразбиращо се от само себе си, точно ти беше предложен да оглавиш твърде двусмислената по замисъл научна програма. Тя беше наречена «Ембрионално регулиране на половете», но основната ѝ цел беше разработката на метод за създаване на анонимно родени индивиди.

Подобно нещо още нямаше в света. И ти се оказа замесен в него, като разбойник, препречил движението на природата. Получаването на хиксроди, тоест на анонимно произвеждани хора — раждани от анонимни жени, от анонимни родители, — стана главна задача на твоята засекретена лаборатория.

Терминът «хиксрод» не е твое изобретение, измислиха го майсторите на какви ли не абривиатури, партийните куратори на науката, но той скоро стана своеобразна, едва ли не революционна парола, тъй като целта на лабораторно създадените хиксроди беше формирането на абсолютно нов тип човек, бъдещ рицар на идеологията. Хиксродите трябваше да станат беззаветно преданите революционери на ХХІ век. Точно това се предвиждаше. В него партийната върхушка съзираше ново средство за съживяване и реставрация на издъхващата комунистическа идеология. Признай си, че ухото ти скоро започна да свиква с неологизма «хиксрод», а душата ти — с дейността, с която се беше захванал; ти все пак успя да убедиш себе си, че експериментите ти са наука, а какво следва от тях, не е твой проблем.

Стой! Не бързай. Тук трябва да поставим всички точки над и-то. Да, разбира се, терминът «хиксрод» бе предложен от инстанцията, като се имаше предвид далекобойната програма за създаване на нов тип хора. Но още в самото начало, при първото споменаване на стратегическите ѝ цели, ти не възрази, не се опита да се разграничиш. Не те смущаваше особено, че те величаеха като новия Дарвин и че тази нечувана в историята на цивилизацията програма произтичаше от твоите теоретични и практически разработки, от твоите прогнози. Като че ли беше напълно естествено, че в отговор на предложението да станеш научен ръководител на програмата по създаването на хиксродите ти не се съгласи веднага, обеща да си помислиш, но не отказа! Пък и трябваше ли и беше ли възможно да откажеш? Сам воин

не е воин. По това време ти беше вече официално ангажиран до степен, при която категоричното отрицание на каквото и да било, свързано с партийните върхове, почти се изключва.

Потвърждението не закъсня. Още същия ден, когато в отговор на предложението на президента на Академия на науките обеща да си помислиш, ти бе поканен на Стария площад, при члена на Политбюро и секретар на ЦК на КПСС по идеологическите въпроси и международното комунистическо движение Вадим Петрович Конюханов.

Пътуваше към Стария площад почти по навик, може да не беше често, но все пак поне няколко пъти годишно идваше тук по различни поводи. И този път се возеше с черната си директорска «Волга», загледан в прелитащите коли и тълпите от минувачи по московските улици. Само да знаеха къде и защо отиваш, не би имало нищо чудно, ако преградяха улицата с жива верига, ако направеха на пух и прах колата ти и те пребиеха с камъни, Бог би им простил тази жестокост.

Както винаги следобедна Москва беше задръстена от хора, особено в центъра. Независимо дали го съзнаваха или не, по това време всичките проблеми на битието за тях, изглежда, бяха сведени до търсене на нещо, до безброй идеи да се снабдят, да се сдобият с нещо и до безкрайни действия в тази връзка.

Но на никого от тях и за секунда не би му хрумвало, че съвсем наблизко някой готви предизвикателство към Природата, Историята и Бога, към хората, към всички, взети заедно, след което светът ще стане друг, като че пресътворен отново. А впрочем човекът, способен да осъществи тази идея, пътуваше покрай тях в разкошна кола и естествено никой не можеше да предположи, че този човек приближава времето, когато понятия като семейство и родова, генетическа приемственост между поколенията ще се превърнат в архаизъм и в резултат на това всеки ще може да се окаже начало и край — без ни най-малка представа за онези, от които е произлязъл и които е създал. Вместо семейството тези функции трябваше да поеме Държавата-Майка.

Разбира се, това не беше лично твоя глобална програма. Идеологическото озарение беше осенило не теб, а други, но все пак

точно ти послужи за това, послужи твоята наука, точно твоите експерименти подсказаха на черните сили на тоталитарната държава идеята да ги използват за собствените си цели. Говориш за това едва сега, след всичко, което се случи. Но още тогава смътно се досещаше какви практически изводи можеха да се направят от твоите открития, само че смяташе, че това не те засяга пряко, опитваше се да не мислиш за това откровено, да не изпадаш в размишления. Оказа се обаче, че съществува грандиозен проект, че това съвсем не е утопия, че заниманията ти вече не са научни игри на поощряван от властта експериментатор. Разбра го още като стигна в ЦК.

Този път на входа на приемната те посрещна секретарят на Конюханов и те качи на седмия етаж с персоналния му асансьор, като прескочи всички възможни проверки. Конюханов вече те чакаше. Самият той отвори вратата и те покани в кабинета си.

— Андрей Андреевич, радвам се да ви видя! — поздрави той, като погледът му живо проблясваше през очилата. В радушното му посрещане нямаше нищо пресилено. — Влизайте. С вас не се виждаме много често. Нека си поговорим малко, да се поотпуснем. Чакам ви, заради това днес отложих ежедневно съвещание, да го вземат дяволите. Да, прав сте, трябва да се виждаме по-често, Андрей Андреевич. Но за всичко е нужно време, време, време! Влизайте! — и предупреди секретаря си: — Никакви телефони. Няма ме.

Следователно придаваше на тази среща изключително значение. Общо взето, така се и оказа.

Конюханов умееше да общува, да предразполага събеседника. Беше учтив, слушаше внимателно, говореше премислено. Обличаше се съдържано, с мярка: строг костюм, подходяща по цвят вратовръзка, хубави обувки. Вероятно не преяждаше, не препиваше, държеше на формата си. Необикновено прозрачните очила много отиваха на продълговатото му аскетично лице. «Ако му залепят брадичка, може да играе и Дзержински», ти мина през ума.

Мнението за този секретар на ЦК съвсем не беше лошо, напротив, мнозина говореха за него като за широкомыслец човек. Сред членовете на Политбюро той беше един от най-младите, нямаше и петдесет, и се смяташе за най-работоспособния. Беше направил кариера на дипломатическото поприще, при това твърде обмислено и целенасочено — в страни, особено важни в политическо отношение за

нас: бил е съветник, а после посланик в Северна Корея, във Виетнам, в Куба и в Китай, заслугите му бяха оценени високо точно от там, от горещата линия го и издигаха, при това, според общото мнение, напълно заслужено и справедливо. А след това, буквално преди самото заминаване за международния Олимп — като постоянен представител в ООН, Конюханов внезапно беше прехвърлен в партийните органи, във висшия им ешелон, и оттогава ръководеше цялата идеологическа и външнополитическа работа в сферата на международните комунистически движения.

Това беше всичко, което знаеше за Конюханов, и ето, че ти се отдаде случай да го видиш в по-различна светлина.

След общите фрази като начало на разговора той отбеляза:

— Андрей Андреевич, ще започна отдалеч. Разбирате ли, ще бъде пресилено, ако кажа, че историята на човечеството се осъществява в един миг, когато например някому е дошла в главата някаква мълниеносна мисъл, в един-единствен прекрасен миг. Известно е, че в живота всичко се развива еволюционно до определен етап. Но понякога изведнъж възниква, така да се каже, революционна ситуация, възниква колизия, при която определена мисъл, определена идея действително е в състояние да преобърне света за миг. И сега е тъкмо такъв момент. Само, за Бога, не си мислете, че тази идея е родена от моята скромна персона. Аз съм само попътна птица.

— В такъв случай аз пък каква птица съм? — не се съдържа ти, като се опитваше да разбереш накъде бие събеседникът ти.

— Малко търпение. Всичко това е само увод. Иначе няма да се приближим към същността на въпроса. И така нека продължа встъплението. Това, което имам предвид, е историческа стъпка с революционен характер. Струва ми се, че в нея има искрица от Френската революция и пламък от нашата, Октомврийската. Тя е резултат от абсолютната свобода на мисленето, от пълното скъсване със стереотипите, но точно това е имал предвид още Платон — въздействието на идеята върху материята и преобразението на идеята в социално-политически идеал. Ясно ми е, Андрей Андреевич, че вече недоумявате защо е всичко това, за какво е тази лекция? Но извинете, въпросът е пряко свързан с вас, с вашата наука. Да, да! Не се чудете!

Ти седеше с него на голямата маса, предназначена за съвещания. Секретарката донесе чай в тънки чаши, сложени в причудливо

изрисувани подставки. Ти разбираше, че си поканен тук по много важен въпрос, по изключително важен, иначе защо беше всичко това, защо беше нужна тази пространна прелюдия към разговора. И се опитваше да отгатнеш в какво Централният комитет на партията виждаше практическия смисъл на твоите повече от специфични научни експерименти. Постепенно картината се очертаваше; като те поразяваше с мащабите си, държеше те нащрек и в същото време те покоряваше с дързостта си.

— И така, Андрей Андреевич, защо всъщност ви говоря всичко това — продължи Конюханов. Той замислено угаси фаса си в кристалния пепелник и отметна глава. — Може би усложнявам излишно — подсмихна се той. — Свикнал съм с разните преамбюли. А ние с вас сме свои хора, Андрей Андреевич. Свои. И затова съм абсолютно откровен и доколкото е възможно, кратък. Виж, това не е лесно за мен. Но... Първото и основното — партията ви вярва, Андрей Андреевич. Вярва ви. И задачата, която историята поставя пред нас, е наша обща задача. Да, разбирам, науката и политиката са различни неща, но класовият подход е неизбежен във всичко и навсякъде. Ние, марксистите-ленинци, държим на това, което безспорно е нашето историческо предимство. Ето в дадения случай вашите открития, откритията, ако мога да се изразя така, на ръкотворната биология — това е насочено далеч в бъдещото нахлуване в човешката природа, всъщност това е реконструкция на човешката личност — на нейния произход, място и роля в обществото, а по-нататък и възможност за реконструкция на цялото човечество по матрицата на изкуствено родените. Както се казва, всяко начало е трудно. Ето накъде е потеглила каруцата на ХХ век!

Не трябва да обяснявам точно на вас, но в това отношение съм напълно съгласен с оценката на нашия Отдел за наука — такова нещо не се е случвало от времената на Сътворението. Във ваше лице науката достигна направо невиджано могъщество. Както се казва, хвала ви! Неуловимата стихия на зачатieto и раждането се превръща в управляем процес. И така се породи мисълта: а какво ще стане, ако се опитаме да внедрим това в масовата практика? Та това е революция, която засега няма име, истинска революция във възпроизводството на човека като вид! А щом е така, щом този процес е управляем и контролируем и представлява нов фактор в обществения живот, нов

лост на историята, съгласете се, че вече е работа на политиката. И тук се срещаме, вече като партньори, ние с вас, Андрей Андреевич. Изхождаме от това, че партията не бива да остава настрана като някакъв любопитен наблюдател, а, напротив, без да губи време, трябва да оглави този процес, да го насочва в съответното русло за целите и интересите на нашето общество и нашата идеология. Извинете ме, моля ви, Андрей Андреевич, аз съм непоправимо многословен. Е, разбирате за какво става дума. Вие разбирате всичко от половин дума, вие сте гениален човек. Ще добавя и още нещо. Не бива да забравяме, независимо какво засяга това — от откритията в космоса до откритията в експерименталната биология, — не бива да забравяме своята крайна цел, своята световноисторическа роля. Това е основното. За съжаление дори при нас в ЦК, в апаратните кръгове, битуват определени ревизионистични настроения. Нямам какво да крия от вас, ние сме свои хора. Някои другари искат леко и удобно да си живеят при социализма в една отделна страна, като забравят, че сме длъжни да мислим за трудещите се във всички страни! В съревнованието с капитализма трябва да победим ние. И макар че сега лозунгът за световна революция не се издига открито, комунизмът ще победи на цялата планета! Това е нашата цел и ние трябва да се стремим към нея по всички възможни пътища, с всички възможни средства. В това число и като използваме най-новите постижения на науката. Погълнат от експериментите си, вие едва ли подозирате, Андрей Андреевич, че вашите уникални постижения в експерименталната биология предвещават нещо глобално в мащабите на човешкото битие. Да, да! Говоря сериозно. На пръв поглед е трудно да си го представиш — в началото на всичко е само някакъв лабораторно заченат ембрион, плод, възникнал, така да се каже, в епруветка. Но работата е там, че раждащият се в резултат на това човек — ще го наречем хиксрод — е анонимна личност, той е ничий, изкуствено създаден субект, така го разбирам аз. Защо се опитвам да ви обясня нещо, което ви е добре известно? Работата е в това, че за вас то е предмет на завладяващи лабораторни експерименти, а за нас хиксродът е нов тип човек. И според нашите прогнози именно на хиксрода му предстои да преобърне стария свят и да избави от него трудещите се класи! В това е солта на проблема. Точно той, хиксродът, с течение на времето може да стане главното действащо лице в историческия процес!

Може да ви се стори, че говоря за това прекалено ентузиазирано. Има нещо такова. И ето защо. Феноменът хиксрод е изключително многообещаващ в политически план. Това ще е онази пробивна сила, която, за разлика от нас, ще се бори за победата на комунизма в целия свят безогледно, без страхове и съмнения. Именно хиксродите ще изхвърлят на бунището на историята семейството и другите роднински отношения като архаични институции от стария свят на насилие. Като носители на небивала свобода на личността и духа хиксродите ще проправят път към нова ера за човечеството, отдавна предвидена от нашето революционно учение. В перспектива хиксродът не е само ликвидатор на старото и отживялото, но и създател на един нов свят. Не се съмнявам, че в хиксродовата среда по-често ще се появяват велики хора и гении, отколкото в обикновената, архаичната. Сами разбирате — тук има пълна свобода от семейни и прочие рутинни връзки и грижи. Децата се създават изкуствено, обезличено и се възпитават по съответния начин. Впрочем някои другари от отдела предлагат да наричаме анонимно родените сбакита (парче) — така се нарича къс ценна руда от неизвестен произход, но на мен ми се струва, че «хиксрод» е по-добре, по-точно.

Засега само теоретизираме, само разсъждаваме по интересуващата ни тема, прогнозираме какво ще донесе със себе си тази нечувана поява на новочовек, но това е необходимо. Не бива да седиш със скръстени ръце, докато съвременната цивилизация гони една след друга все нови и нови вълни от събития и проблеми. Историята не би ни го простила. И в тази връзка искам да кажа, че бъдещето в много отношения ще зависи от това кой ще съумее да се сдобие с приоритет в глобалната война на световите. Победител ще бъде онзи, който широко ще разтвори за обществото вратите пред новохората, чието явно предимство е в това, че тези анонимно родени същества ще са абсолютно свободни от семейството, от всевъзможните роднински и кланови връзки, от патриархалните и други взаимоотношения, което ще повлече след себе си отърсване от вековния товар на остарялата етика. В политически аспект това е неоченимо предимство. Хиксродите ще станат еталон на колективизъм и интернационализъм. Те ще се превърнат в ударната сила на комунистическия интернационал и именно те ще нанесат решаващия политически удар на Запада!

Всичко това, както сами разбирате, е в перспектива, но общата концепция трябва да бъде изработена и задвижена. И партията е дълбоко заинтересована такъв учен като вас, Андрей Андреевич, да споделя нашата позиция по този въпрос. Всъщност това е и смисълът на нашата среща. И се надявам, че намираме общ език. Защото на практика от вас, Андрей Андреевич, зависи най-важното, вие сътворявате технологично производството на хиксродите. А ние ще помагаме дотолкова, доколкото идеологията е вятър в платната, мощен вятър за движението, но не самите платна... Не е ли така? Впрочем компетентните органи също проявяват голям интерес към вашата работа, дори имат и конкретни предложения.

Разговорът продължаваше. Зашеметен от чутото от самия секретар на ЦК, аз се опитвах да потисна онова, което ме терзаеше и измъчваше тогава. Няма да споменавам тук своите забележки и реплики в хода на разговора, те не са толкова съществени в смисъл, че не съдържаха нищо различно от позицията на ЦК или, да кажем, не оспорваха мнението на Конюханов, в най-добрия случай моите думи можеха да се приемат за предпазливо изказани съмнения.

Какво става, защо днес си спомням с ужас за този разговор?! И сега, вече в космоса, възкликвам със задна дата: какво се мътеше, какво се кроеше около хиксродите, за какво ги подготвяха?! Опитвам се да възпроизведа обективно онази паметна среща и разказвам всичко, както си беше, и по отношение на себе си, такъв, какъвто бях в този момент. Разбира се, поведението ми не ми прави чест. Но тогава на Стария площад едва ли бих могъл да се държа другояче — не се оправдавам, аз не съм герой и не искам да бъда, но ще кажа честно, че едва ли можех да постъпя по друг начин, без да рискувам в бъдеще да бъда притиснат и постепенно отстранен от разработката на основната си тема, която сътрудниците ми, верни оръженосци на партията, щяха да подемат веднага — подобни примери в Академията на науките имаше колкото искаш. Отнемането на ръководни позиции и влияние често се превръщаше в много по-страшна катастрофа от загубеното положение в науката. Да, у мен говореше класическият конформист, прислужникът на властите, а такава беше голямата част от тогавашната интелигенция, каквото и да се говори сега постфактум.

И още един момент, индивидуален, личен, но не по-малко съществен, ми пречеше в този случай... Разбирам, че това не е

оправдание, и все пак... Както задстомашната жлеза постоянно изхвърля ферменти в организма, така и мен през цялото време ме преследваше и отвличаше болезнената мисъл какво мисли в това време Конюханов за собствения ми анонимен произход. Тази мисъл ми пречеше да се чувствам нормално. Разбираше ли той или не, или погълнат от своите разсъждения и идеи, просто бе забравил, бе изпуснал от поглед кой съм аз, какъв съм по произход, или пък, обратното, съзнателно експлоатираше този факт от биографията ми — биография на подхвърлено дете, намерено някога като пакет пред вратата на детския дом. Нали фактически и аз бях хиксрод, макар и естествено роден, но точно такъв, без род, без народност, непреклонен, невъзмутим, да не кажа безсърдечен в постъпките си, известен като железен специалист в своята област, като човек, който не разпилява способностите си и времето си за нищо друго, освен за целенасочена дейност. По всичко изглеждаше, че точно това беше нужно на партийните идеолози, че именно такива те искаха да виждат и истинските хиксроди. По волята на съдбата аз бях подобие на хиксрод. Макар и да не се говореше открито, неволно се превръщах в жив пример, в някакъв първообраз... Разбиха това... Може би с него се обясняваха и странните усещания, които ме изпълваха този ден в един от най-важните кабинети на Стария площад.

Чувствах се неуверено — разстроен, смутен, неустойчив: душата се измъчваше в капан. Излизаше, че между стените на този кабинет се кроеше заговор с моето участие. Къде минава границата между научните опити и престъплението, кой би могъл да посочи колебливата ѝ черта?! В душата ми се прокрадваха съмнения: а ако това е заговор против вечните устои на човечеството, което, макар и да живееше страшно и нелепо, все пак неотменно, от поколение на поколение жадуваше за съвършенство, надяваше се на чудо за постигането на утопичните си идеи, основавани на надеждите на прадедите, твърдо вярващи, че ако на тях не им се беше удало, то децата и внуците щяха да намерят търсеното щастие... Хиксродите трябваше да спрат движението на това историческо колело, да сложат край на Бащинството и Майчинството, край на всичко, което продължаваше опита на поколенията за всички и за всеки на белия свят... Ситуация, непредвидена през вековете, немислима: за втори път след Адам и Ева от света се прогонваха Бащата и Майката, при това негласно, без

тътена на гръмоподобния гняв на небесните висоти, дори без проклетия, запечатани за всички времена, прогонваха се съвсем прозаично — чрез изключване на родителските задължения, прогонваха се коварно, тихомълком — чрез манипулации със зародишите, прогонваха се в нищото... И в цялата тази история аз неволно фигурирах в тогата на главно действащо лице, на гонител и невидим палач на Бащинството и Майчинството...

Но в същото време разбирах колко нараства моята роля, моето значение, колко важно става мястото ми под слънцето на конюнктурата. Силите на деня се нуждаеха от мен като изпълнител на грандиозната акция.

Пожънах изцяло богатата жътва на подхвърлено дете. Може би самата съдба, като по някакъв сатанински сценарий, ми беше предначертала това и сякаш умишлено ме подтикваше да отмъстя на света точно по този невероятен начин — аз, хиксрод по рождение, бях призван да създам племе от анонимно родени хиксроди по разработена от мен технология. И за някого това стечение на обстоятелствата беше добре дошло — тъкмо навреме се случих на този завой на историята...

На сбогуване до вратата Конюханов каза:

— Андрей Андреевич, не зная как е за вас, но аз съм много доволен от нашата среща...

Отвърнах му с подобна любезност. И тогава той неочаквано продължи разговора.

— Разбирате ли, Андрей Андреевич, иска ми се да ви обясня един момент. Към вас ще се обръщат другари от органите, те са по... — той не се доизказа и продължи: — Те имат собствени предложения как да ви съдействат при вашата задача. Това, естествено, са въпроси от технически, от организационен характер, можете да не се тревожите. Впрочем при тях всичко е премислено и пресметнато, както винаги, така и в дадения случай бих казал с познаване на материята...

Честно казано, думите на Конюханов малко ме разтревожиха:

— Вадим Петрович — обърнах се към него, — щом отворихте дума за това, за което съм ви благодарен, не е ли по-добре да чуя лично от вас в какво ще се изразява съдействието на споменатите другари. Просто за да бъда подготвен за съответните контакти.

— Моля ви — усмихна се с разбиране Конюханов. — Готов съм да споделя каквото знам с вас, Андрей Андреевич, и това ще е

правилно, съгласен съм. Информацията ми е от нашия отдел. А останалото ще научите направо в процеса на работата.

Онова, което чух след това в чисто делови аспект, действително се оказа твърде рационално. Другарите знаеха какво искат и бяха премислили и предвидили всичко.

Размишлявах за това вече в колата. Загледан отново в многолюдните московски улици, си припомнях подробности от разговора с Конюханов, потресен от това, колко внезапно моите лабораторни занимания прераснаха в мащабна, строго секретна програма от държавно значение.

Според проекта на компетентните органи създаването на хиксродите трябваше да стане на два етапа. Първият — ембрионално-инкубационният, се възлагаше изцяло на моя институт и на личната ми отговорност, за което получавах съответните пълномощия и средства. Най-сложното от този етап беше свързано с имплантирането на лабораторно заченатия анонимен зародиш в утробата на инкубата — майката, предоставяща своето тяло за износване на поставения ембрион, тоест за обикновената деветмесечна бременност. След раждането започваше вторият етап, условно казано — млечногрудният. Тази част от програмата вече не ни засягаше, отглеждането и понататъшното възпитание на хиксродите трябваше да се поеме от специални интернати.

Горе-долу така в общи черти си представяха компетентните органи «индустрията» на хиксродите.

А проблемите? Както навсякъде, и тук възникваха специфични проблеми. Най-уязвими в тази технология се оказаха, колкото и да е парадоксално, не трансплантацията на зародиша в утробата на жената-донор, не развитието на плода в нея, а чисто субективните фактори от морално-етично естество, свързани с психологията на тези жени, за които имаше предложение да се наричат инкуби. Генетически изкуствено заченатият в лаборатория хиксрод нямаше никакво отношение към инкубата. Нужно ли е да говорим, че далеч не всяка жена, далеч не всяка, би се съгласила да даде «под наем», за «арендно» ползване своето майчино лоно за такова фиктивно майчинство. Около този проблем много лесно би могъл да пламне обществен скандал. И тогава какво? Какъв шум само би се вдигнал в чужбина, би стигнал до ООН и до другите хуманитарни организации, жадни за всякакви

сензации!... И тук трябва да се отдаде дължимото на прозорливостта и находчивостта на нашия всезнаещ «трибуквеник» — КГБ. Докато ме изпращаше до вратата, Конюханов ме осведомяваше за организационните идеи на компетентните органи. Изведнъж проумях, като птица, оказала се в пещера с един-единствен изход, че органите отдавна държаха под око нашата лаборатория, целия институт и самия мен — толкова точно беше схваната същността на проблема. Служителите от КГБ предлагаха своя методика и съдействието си при решаване на задачата. Предложението беше следното: инкубите да се вербуват секретно сред излежаващите присъди жени. А такива в страната винаги имаше предостатъчно. В многобройните женски затвори и лагери се намираха десетки и стотици хиляди затворнички, осъдени по всевъзможни членове за всевъзможни престъпления. В този смисъл изворът на инкуби сред тях беше почти неограничен. Искаше се моето съгласие. Обещах да си помисля.

По-късно се запознах с предложенията на органите в детайли и отново бях поразен от познаването на работата и от прецизността в осъществяването на набеязаните задачи. Предвиждаше се за инкуби да се вербуват затворнички с дългогодишни присъди — от 10 до 25 години лишаване от свобода. След съответни медицински изследвания ролята на инкуба се предлага на затворничката при следните условия: а) раждането на един хиксрод намалява присъдата наполовина, раждането на втори хиксрод ѝ дава право на пълно освобождаване; б) затворничката-инкуба се задължава да кърми хиксродбебето до тримесечната му възраст, а след това окончателно да го предаде на държавата за отглеждане; в) при завършването на следродилния период затворничката-инкуба бива прехвърляна в лагер или принудително заселвана в отдалечени райони; г) затворничката-инкуба подписва декларация, че няма да разгласява тайната за своята роля и местопребиване, както и за състава на обслужващия персонал; при нарушаване на горните условия затворничката-инкуба подлежи на повторно осъждане.

Така в общи черти изглеждаше проектът на компетентните органи за вербуване на инкуби сред затворничките. Дълго мислих. Не мога да кажа, че бях във възторг от този проект, но не виждах друг изход. И дадох съгласието си.

Разговарях с един представител на органите, който дойде за тази цел в института. Твърде умен човек. Когато изказах съмнение дали вербуването на инкуби сред осъдените е морално, той ми отговори, че друг вариант засега няма, а след време необходимостта от използване на затворнички и без друго ще отпадне — услугите на инкубите ще са платени, както, да речем, на проститутките. И че е възможно инкубаторското износване на анонимно ражданите деца да се превърне за определен кръг жени в професия, при това твърде доходна.

Разговорът ни беше абсолютно пряк и откровен, без всякакви недомлъвки. Той твърдеше, че ще дойде време, когато инкубаторството не само ще се легализира, но и ще стане най-предпочитаният тип раждане на деца. И тогава понятия като «майка» и «баща» ще останат само в преданията или ще имат съвсем условно значение.

По такъв начин скритата част и далечният прицел на замисленото от компетентните органи се оголваха все повече и повече — стъпка по стъпка се откриваше специалната им заинтересованост от контрола над създаването на нов тип човек без корени. Предвиждаше се с течение на времето работата да се разгърне в големи мащаби. Постепенно анонимните раждания на анонимни деца от професионални родилки щяха да се умножат многократно, а хиксродите щяха да се отглеждат в интернати, за да може населението да се освободи от необходимостта да ражда деца и да се посвети изцяло на производителен труд и, естествено, преди всичко на каузата на неизбежната световна революция — от тази цел комунистите не смятаха да отстъпват. Хиксродите ще поставят точка в световната история и ще започне ново летоброене...

Моят събеседник, кураторът, не подбираше изразите си: «Хиксродите ще сложат точка, окончателна и отдавна необходима. Цялата тази шумотевица, борбата за мир по света и останалите красиви фрази са сантиментално бръцолевене. И ако решаваща дума има атомният удар, ще го направи именно някой хиксрод. Той няма какво да губи. Нищо не го свързва с никого, обезличен е. Родина му е Системата, която му е дала живот в епруветка. И ръката му няма да трепне, когато ще трябва да натисне копчето. Цялата работа е в това — от кого отгледан хиксрод пръв ще нанесе ядрения удар!»

Скоро след това за научноизследователска база ни бе предоставен един малък санаториум, бивша собственост на профсъюзите. Реконструкцията и оборудването на кабинетите, болничните стаи, помещенията за охрана и другите звена глътнаха около половин година.

Аз не бързах особено. Но дойде време да се действа. Веднага ще кажа, че се заех с някаква тежест на душата и може би затова подчертано не се интересувах от кандидатките за инкуби като личности, извън данните за тях в съпровождащите ги документи. Държах се с жените строго официално, разговарях сухо, лаконично. Докарвах ги в клиниката една по една, всяка в определен час и със закрыта кола, облечени в цивилни дрехи, и за мен всички те бяха еднакви — обекти за предстояща имплантация на хиксембрион. Обръщах се към тях безлично — гражданко: «Здравейте, гражданко! Как се чувствате, гражданко? Внимателно, гражданко, трябва да ви прегледам, не мърдайте.» Само така. Съответно и към мен единственото възприето обръщение беше «професоре». Нищо странично, нищо излишно, всички инкуби бяха важни само като утроба под наем. Не запомних нито едно лице, тъй като работата не го налагаше.

И само една жена се оказа изключение от правилото... Но за това по-късно... Да, за това по-късно...

Ето че ти стигна до Брега, а по-нататък е друга Река...

И се измъчваш, и търсиш какъвто и да е повод, само и само да отложиш мислите за това, спомените. И какво? Нима всеки път не се убеждаваш колко нелепи и измамни са опитите да избягаш от себе си? Човек може да умре, но не може да избяга от себе си. В този смисъл човекът, макар и смъртен, е вечен.

Господи, защо се опитваш да обясниш необяснимото, защо се хвърляш в бездната на душата си, за да разкажеш нещо неподвластно на словото, или поне на твоето слово?!

При това ти се смяташе за изключително силна личност и би било странно да не се овладееш, когато те налягаха съображенията за висшата целесъобразност. Но този път ти не съумя да се пребориш със себе си... А нищо не предвещаваше онова, с което се сблъска като комета, налетяла на друга комета. Уж всичко си вървеше по реда...

Това се случи през пролетта на следващата година, когато ембрионите вече бяха имплантирани в първата група затворнички-инкуби и те се намираха под съответно медицинско наблюдение.

Един ден доведоха тази жена за обичайното изследване, придружена от «фелдшера» — така по старомоден обичай наричахме охраната на инкубите. Когато асистентът и медицинската сестра я въведоха при мен в кабинета, аз разсеяно преглеждах данните от предварителните ѝ изследвания. Всичко беше в нормата — и общите ѝ физически показатели, и гинекологичните, всичко, което ме интересуваше — възможностите на пациентката да износи имплантирания плод, а останалото беше грижа на специалните служби. В този смисъл работата беше организирана добре, може да се каже дори перфектно, нямаше никакви проблеми. А и защо ли да има? Нали в лагерите и затворите квалифицирани сътрудници подбираха кандидатките за инкуби, след като внимателно проучваха дали затворничките са подходящи за тази цел; самите жени, дали съгласието си да изнесат плода, бяха заинтересовани повече от всеки друг да не се случи нещо, да не изпуснат тази невероятна възможност за намаляване на присъдата: да се спасят от много години затвор, като изнесат и родят бебе! Те не бяха и сънували подобна възможност! И е разбираемо, че когато идваха при нас в клиниката, разтреперани от страх и надежди, се молеха на небесата нищо да не попречи на светлинката, заблещукала насред страшния им път. Защото беше възможно да отпаднат, да ги бракуват и на последния етап от медицинската експертиза: не е годна за инкуба. И, естествено, жените се вълнуваха.

Новата затворничка бе доведена в кабинета ми и сложена да седне на стола до вратата. Отвърнах на краткото ѝ «здравейте» и отново погледнах досието ѝ — личния ѝ затворнически номер и индекса на селището, където излежаваше присъдата си, погледнах още веднъж и фамилията, която тутакси забравих, май че беше Лопатина. Фамилните имена рядко се запомнят — или са много прости, или много сложни. Затова пък името на пациентката ми се стори странно — Руна, що за име, в него има нещо руническо, подсмяхнах се аз и вдигнах глава. Първото, което ми направи впечатление, беше, че жената е с очила. Явно сред инкубите се беше появила и такава — с очила. Имаше интелигентно лице и ми мина мисълта, че навярно ѝ е

трудно в лагера, ясно е какво е там — псувни, побоища, скубане на коси и прочие... А никак не беше лоша, на свобода със сигурност е била още по-хубава, направо красавица. Но гледа някак особено, не както би се очаквало в нейното положение — никакви гузни усмивчици, никаква готовност за услуги в погледа. Кафявите очи зад стъклата на очилата изразяваха само сдържано любопитство. Можеше да се допусне, че на свобода е държала на външния си вид, оформяла си е веждите, почерняла си е миглите, преобразявала се е пред огледалото... Но това само на пръв поглед и между другото, а зад гърба ѝ явно има сериозно престъпление, неслучайно е осъдена на десет години, неслучайно е затворничка... И сега е решила да роди хиксрод, за да съкрати срока.

— Ето какво, гражданко — казах аз. — Налага се контролните анализи да се повторят. Тогава ще стане ясно какво ще правим по-нататък.

Тя мълчеше.

— Някакви оплаквания?

— Какво имате предвид?

— Здравословното ви състояние. Нищо друго.

— Не, засега нямам.

— Трябва да спазваш строго всички предписания през подготвителния период. Ще ти обяснят всичко. Ако няма проблеми, имплантацията ще е в началото на следващата седмица, във вторник или сряда, не по-рано. Тъй че се налага да почакаш.

— А аз и не бързам. Всичко това изобщо не ме вълнува.

Дръзкият ѝ отговор ме изненада. Такова нещо тук още не се беше случвало. Докато оглеждах очилатата по-внимателно, станах от бюрото и се приближих към нея. Тя също стана. Строго ѝ казах, за да пресека този нейн начин на говорене:

— Щом не бързаш и още повече щом това изобщо не те вълнува, струваше ли си да се залавяш за това? Тогава с каква цел си тръгнала, нали знаеше къде и за какво отиваш?

— Знаех. Разбира се, че знаех.

— Е, и какво? Тебе питам, гражданко. Защо изобщо тръгна?

— Защо ли? За да ви видя, професоре, и да се убедя, че всичко това не са празни приказки!

— Само затова ли?

— Повярвайте ми — само затова. За да ви видя и да ви кажа истината в очите.

— Така значи?! — изпуснах се, без да искам. И продължих кратко и сурово: — Дала ли си писмено съгласие?

— Да, дадох.

— Разбираш ли, че поведението ти ще бъде преценено като нарушение на декларацията и ще си навлечеш допълнителна присъда?

— Разбирам.

— Толкова ли ти е необходимо това?

— Този разговор е много необходим. И то за вас.

— За мене ли? А ние с тебе какво, да не би да решаваме някакви проблеми?

— Решаваме. Ще се размножават ли хората, както е дадено от природата и Бога, или този проблем се е появил по внушение на дявола?

Замълчах, сякаш внезапно се натъкнах на стена. После казах, като едва сдържах гнева си:

— За това си имам собствена глава на раменете, мадам. Ще трябва да се разделим. Жалко, че вместо да си съкратиш срока, ще го удължиш. Сърди се на себе си.

— Казах това, което бях длъжна да кажа.

— Не се ли нагърбваш с прекалено голям товар? Май чувството за мярка те подведе?

— Аз съм затворничка, Андрей Андреевич — тя неочаквано ме назова по име и бащино име и онова, което механично чуваш по сто пъти на ден, в нейните уста прозвуча странно. И повтори: — Затворничка и нищо повече. Знаех с какво се захващам. И постигнах своето. Смятах го за свой дълг. И го изпълних, както можах. Може би този разговор ще събуди нещо у вас, ще ви накара да се замислите. Това е всичко.

— Ти не ми чети морал! — ядосах се аз, като все повече проумявах, че е станал неочакван, но може би неизбежен при работа с инкубите провал. — За твоето място ще се намерят десетки желаещи.

— Точно това е най-страшното — отвърна тя. — И то тежи на вашата съвест. Изцяло на вашата съвест.

— От съвест до съвест има разлика! — отсякох аз.

— За пръв път го чувам.

— Нека оставим философския диспут на онези, които имат време за него. Теб не са те довели за това. Тръгвай си. Няма за какво да говорим.

Натиснах бутона за повикване. Дойдоха да я отведат.

— Сбогом — каза тя на тръгване.

Не отговорих.

Вратата се затвори. Върнах се на бюрото си. Погълнаха ме други задачи, други грижи.

Но онзи досаден случай не ми излизаше от главата. Трябваше да наредя веднага да върнат «правдотърсачката» там, откъдето бе дошла, в лагера, май че беше край Кострома, и нека там си въобразява каквото си ще. Но го отложих за после. Спомнях си за тази затворничка по време на работата, на позвъняванията, на разговорите, не можех да се заставя да я забравя, но на никого, нито на един от колегите си, дори и на онези, с които бях сравнително близък, не разказах за онова, което ме изкара от равновесие и продължаваше да човърка душата ми.

Състоянието ми беше особено, много особено, и сам не можех да се позная. Не знам защо реших да прочета по-подробно нейното дело. Откъде се е взела такава? Коя е тя изобщо? За какво е в затвора? По кой член? В лагерите не би трябвало да държат психически болни хора. Но що за необуздана жена е това? Какъв вятър на отчаянието я беше довял, в плен на какви мисли и думи беше и какво ли още би наговорила, ако ѝ се дадеше възможност, за да удари по-болезнено по моята съвест, за да ми стане тревожно, за да запълзя, оставяйки кървавата следа на мъката.

Онези, които претендират за съвест, може да нямат нищо освен категоричната си гледна точка и в това е агресивната им сила. Съвестта обаче изисква преди всичко вътрешна необходимост, в противен случай се купува и продава като стара дреха на пазара. И изобщо има ли нещо по-банално на света от понятието съвест. И тази затворничка е дошла тук да открива Америка! Точно на нея ли ѝ е хрумнало да говори за съвест — на осъдената престъпничка? Но като мислех така, започнах да намразвам себе си. Защо се оправдаваш, пред кого и за какво?! Оказах се слаб. И защо само мислиш за нея?...

Отново разгърнах делото ѝ. Руна Федуловна Лопатина, осъдена по член 158-и за съхраняване и разпространение на антисъветски материали... А, всичко е ясно, като че ли веднага не си пролича що за

птица е?! Че как, такива постоянно недоволстват, постоянно трябва да протестират, за да напомнят за себе си, и този път ето къде намерила да надигне глава... Не е омъжена, разведена е. Че кой ли би живял с такава мръсница. Нищо чудно.

После ме отвлякоха други неща и аз останах след работа, за да не нося вкъщи книгата, които трябваше да се съхраняват само в служебните сейфове. Прочетох всичко за Руна Лопатина. И до какви изводи стигнах? Общо взето, безспорно своеобразна жена, с определени възгледи за живота; по правило във всички времена подобни личности се появяват в радикалните кръгове, в опозицията, духовна, политическа, правителствена. Между тях има всякакви. И такива, които се смятат за меси и заради идеята са готови да пожертват всеки, който ги последва... Но какво общо има с това Руна? По всичко личи, че тя е идеалист-самотник. Впрочем кой знае. Как мога да преценя, като съм я видял само веднъж и съм чул само няколко думи от нея. Да, естествено, тя е труден човек, с твърде трудна съдба, била е учителка, после се е занимавала с кинодокументалистика — писала е документални киносценарии за съветското училище, а у нас училищните проблеми винаги са били остри в социален план.

Внезапно си спомних за незабравимата Вава, за Валерия Валентиновна, само ако знаеше с какво се занимава гениалният ѝ ученик! Но това бяха периферни мисли. А що се отнася до Руна, тя, изглежда, беше попаднала пред съда заради брат си, Игор Федулович Лопатин. Именно той беше професионален кинаджия, завършил знаменития ВГИК, и по всяка вероятност Руна се беше захванала с училищни сюжети не без влиянието и помощта му. Както беше отбелязано в следващите материали, докато се е подвизавала в любителската секция на киностудията «Горки», е разпространявала съмнителни в идейно отношение възгледи. Имаше свидетели, че тя, Руна, се е изказвала в полза на тенденциозното направление в изкуството, на документалните сюжети, представящи негативно съветските хора и техния бит. Това беше прелюдията към обвинението.

Главен обвиняем по делото беше нейният брат, Игор Лопатин, обвинен, че «като щатен кинооператор е ползвал държавна апаратура и средства за наказуема престъпна дейност — снимал е клеветнически, изопачаващи съветската действителност, хулещи съветския обществен и държавен строй документални филми с цел да дезинформира

западната общественост». При това се подчертаваше, че «подсъдимият не се е занимавал с тази дейност безкористно, а е продавал очернящите съветската държава киноматериали на Запад за валута. Именно там, в чужбина, където тези материали са прожектирани в кинозалони и по телевизионни канали, нашите спецслужби са установили произхода на филмите.»

Както се казва в такива случаи, тази песен я знаем наизуст, историята е позната и кой знае кое е така и кое не е, но както и да е било, в резултат Руна Лопатина била обвинена в престъпни действия. Обвинена е като съучастничка на своя брат — той ѝ е предавал «заснети без съответното разрешение» ленти, а тя ги е пазела у своя близка приятелка. Тези връзки са били проследени. Все пак някой е посочил следата. Игор е арестуван, а когато Руна отива в апартамента на приятелката си да я предупреди, там вече я очакват сътрудници от съответните служби. Така е заловена на местопрестъплението. А после става нещо неочаквано — в хода на процеса Руна прави отчаян опит да облекчи съдбата на брат си. Тя поема главната вина върху себе си, като заявява, че идеята да заснемат сцени от живота и бита на съветските хора била нейна, че тя е казвала на брат си къде и как да снима, че тя сама, лично е предавала заснетите ленти на чуждестранни кореспонденти за валута, че всъщност по-малкият ѝ брат е бил само изпълнител на нейните замисли.

Такава история. И още един любопитен детайл: в съда Руна била обвинена в интимна връзка с американски журналист, който след връщането си в Америка уж бил написал статия, където «дава висока оценка на своята любовница, а към съветското общество, обратно, проявява изключително враждебно отношение», и това, видите ли, било отмъщението му за арестуваната междуременно престъпничка. Руна от своя страна отрича, че е била любовница на американския журналист, и твърди, че просто го е занимавала по руски език... Изобщо иди се оправяй. Кой знае как е всъщност, но каквото и да е било, завършва твърде плачевно за тази Руна...

Този ден си тръгнах от работа късно. Имах служебна задача, а и странното желание да се запозная по-отблизо с миналото на Руна Лопатина също ме забави доста.

Кимнах по навик на охраната при входа и вече по здрач по алеята излязох с колата на Успенско шосе. Влях се в потока от забързани към

Москва коли.

Тукашните места са красиви и през зимата, когато горите и хълмчетата са целите в бели снегове, като в сън, и през лятото, когато зеленото цъфтене достига апогея си, а зад гората изведнъж прозира за няколко секунди неочаквано видение — сияйната извивка на Москва-река. Възхитителната магия на водата, небето, горите; винаги гледах да не пропусна този миг, да погледна през стъклото и да се понеса по-нататък, съхранил пред погледа си останалото назад.

Неслучайно се спирам на тези детайли. Колко пъти, безброй пъти съм прекосявал тези места в едната и в другата посока, но откъде можех да знам, че животът ми ще се окаже кръвно свързан с тези крайпътни пространства? И че ще дойде време, когато няма да имам сили да минавам по този път, ще търся обиколен...

А онази привечер, докато приближавах Москва, си мислех трябваше ли да давам нареждане следващия ден отново да доведат в клиниката онази опърничава кандидатка за инкуба Руна Лопатина. Да, дадох такова нареждане. Защо го направих? И какво щях да й кажа? Нима не беше ясно, че когато се е съгласявала да стане инкуба, целта ѝ е била съвсем друга, може би тя, тази Руна, все пак беше малко мръднала или може би в нея говореше манията за въображаема праведност, за изключителна съвестност и за други добродетели не от мира сего. Защо ли си губя времето с нея?! Трябва така да я изхвърля, че да изхвърчи по-далече, нека се превзема в лагера. Намерила на кого да говори за съвест, а самата тя коя е?! «Ами ти кой си? Ами ти?! — веднага си казвах аз. — Намерил си мишена! Осъдена, безправна затворничка, с нея намери да кръстосваш шпага! Бива си те, няма що, бива си те!»

На два пъти едва не изгървах спирачките на завоите, колелата изсвистяха така, че минувачите отскачаха панически встрани — бях се замислил зад волана, не можех да прогоня натрапчиво преследващите ме мисли. А бях виждал тази Руна всичко на всичко веднъж, защо тогава ми направи толкова силно впечатление? Припомних си как станах от бюрото и се приближих към нея, как тя също стана от стола. И ето я стои пред мен — затворничка, с дрехи, осигурени специално за довеждането ѝ в крайградската клиника пред очите на професора — ушита, дявол знае къде, сива блуза, дълга торбеста пола, груби ботуши. Някога, когато вещите са служили на

нейната красота и вкус, тя е била хубава. Мислех си за очите ѝ, разтревожено, решително и мъжествено вперени в мен. Та нали очите — наричат ги огледало на душата, но това не е вярно, — именно очите са самата душа, нейният жив израз. Ъгловатите ѝ като на момче крехки рамене неволно се свиваха, а гъвките ѝ тънки ръце бяха скръстени отпред. А повече би ѝ приличало да се изправи, да се държи непринудено, да се усмихва, да върви по улицата сред пъстрата тълпа. Не за дисидентство беше родена тя и дори не за тази епоха. За нея бяха тоалетите от миналия век! Можеш да си представиш как би изглеждала в тях!... И в същото време какви глупости дрънкаше! Да се спре науката с помощта на съвестта?! Ами то винаги е така, човек се пъха навсякъде с тази своя съвест, каквото и да има, каквото и да става, трябва да отговаряш — по съвест ли е или не е по съвест! И всеки си държи тази съвест в пазвата по свой начин! И всеки се перчи с нея. И всеки говори за нея от името на Бога!... Но само с едната съвест далече няма да стигнеш. Малцина са способни да се опълчат срещу Бога с неговата съвест, с която е дарил и обуздал всички нас, малцина са способни да го изтикат от пътя си, когато трябва да вземат в свои ръце онова, което винаги е било негов монопол, като монополната му власт над раждането. Стига му и монополът над смъртта, него никой не може да му отнеме! А що се отнася до раждането, тук двамата с него се конкурираме и не ми е до никаква съвест... Разбира ли Руна това, не, изглежда, не ѝ е по силите да го разбере. Затова и се прави на героиня, затова призова за съвест... Да беше помислила за себе си, къде и как ще я кара сега...

В онази нощ не можех да си намеря място в своя академичен дом, една от онези къщи, които още Сталин беше подарил на своя отбор от атомни бомбаджии, от чиято баница беше останало апетитно парче и за мен. Дебели стени, грамадни прозорци, високи тавани. Но защо съм тук? И изобщо защо ме има, защо живея? В онази нощ у мен отново заговори подхвърленото дете. Излишен съм, самият аз съм хиксрод, «черна дупка» в човешкия род. Кого съм направил пощастлив на този свят, кой от все сърце е благодарил на живота, задето ме е срещнал, коя жена? Евгения ли, побягнала от мен, без дори да се обърне? Какво видя тя, чудесната актриса, докато живя с мен? Хладен ум, безчувственост, жестокост, аборти, правени собственоръчно от съпруга ѝ. Пък и онези жени, пресекли мимолетно пътя ми, едва ли по-

късно са си спомняли за тези ефимерни срещи като за внезапно припламнало щастие. Всичко, свързано с мен, се оказваше пустинно, безрадостно...

Оттук мислите ми незабелязано се прехвърляха пак при нея, при днешната затворничка, при Руна, жената с име от руническите времена. Но защо мисля за нея? Какво ли става с нея сега? Сигурно страда. Може би разресва косата си, пуснала я е свободно, за да ѝ даде отдих от угнетяващите я тъмни мисли, напираници в главата ѝ. А на свобода вероятно би се ресала по друг начин, косата ѝ беше пицна и вълниста, и тогава нямаше да се налага да я стяга в кок на тила си, както се изисква в лагерите. С идеята си «да отвори очите» на професора тя се е поставила в още по-тежко положение, усложнила си е живота. Нима е била готова за това? И какво ли си мисли за днешната ни среща? Може би в нещо е и права, но само с едната съвест, само с добри намерения няма да нахраниш света, няма да го заситиш, няма да промениш животинската същност на човека, алчен за все повече място под слънцето; при тези апетити скоро и слънцето няма да стига за всички, но още по-страшното е, че човекът все повече и все по-ненаситно се стреми да господства над себеподобните си. Затова именно са нужни новочовеците-хиксроди... А тя да застане на пътя им, да им попречи да стигнат до живота, до властта, до войната. Човек може да я разбере, но няма сила, с която да преодолее непреодолимото...

По-късно много често съм си задавал почти безсмисления въпрос: защо онази вечер се оказах предоставен изцяло на самия себе си? Защо нямаше никакви събрания, заседания, срещи и други светски суетни, от които обикновено няхах мира...

Онази нощ се измъчвах и не можех да се успокоя. Разстрои ме тази затворничка Руна, завари ме неподготвен — никой от околните не се съмняваше в нашето дело, или само така ми се струваше?...

Но всъщност тя не пожали и себе си, демонстративно се пожертва! Как е възможно?! Защо ме принуждава да играя неприятната роля на гонител и прокурор? Нима наистина се е решила да се откаже от свободата за още много години, само за да ме обвини в лицето?! Макар че мога да я разбера — това е единственото, което би

могла да направи, ако си е поставила за цел да изрази собствената си позиция, своята истина. Тя няма възможност да ги изкаже открито, публично — нито на улицата, нито на събрание, какво остава пък пред чуждестранни кореспонденти. Тя е зазидана в лагера... И сега я застрашава ново наказание... Добре че никой не знае за случилото се помежду ни, добре че не казах и дума някому, добре че наредих утре да я извикат отново. Да, ще я доведат утре, към два часа следобед. Все още не всичко е загубено, все още не са изгорени всички мостове. Може би ще съумея да я предпазя от нова присъда...

Тази мисъл все повече ме обсебваше, все по-силно желяех да я предпазя, да я избавя от наказание и в този свой порив откривах нещо непознато за душата ми досега, откривах себе си, без сам да мога да се позная. Какво стана с мен? Тласкан от стремежа да разбере и защитя тази жена, постепенно стигах до извода, че щом Руна Лопатина ми бе потърсила сметка с цената на собственото си мъченичество, това бе Божие дело, а дали не и самозащита на Всемиловичия?... По-рано не можех да разбира какво означава Всемиловичията, в какво всъщност се проявява тя, и едва сега почувствах: ако аз съм този, който в самодоволното си опиянение, манипулирайки със зародишите, отблъсква самия Бог, затворничката Руна не е ли нещо като посланичка, изразителка на неговото Великодушие и Снизхождение?... Не е ли това проба за Доброто в мен?!

От подобни мисли ми ставаше и горчиво, и сладко. Изпитвах прилив на благодарност към нея, към тази затворничка, която ме накара да се опомня, да се усъмня в себе си, да усетя своето високомерие и надменност. Почувствах, че искам тя да ме види друг. Колко съжалявах, че не беше възможно да позвъня на Руна още сега в специалния изолатор, в който я държаха под охрана. Колко неща бих й казал, колко неща ми се искаше да чуя от нея! Ако можеше да седна зад волана и посред нощ да отида в този изолатор, да я намеря и да поговорим! Но това също беше само мечта. Единственото, което можех да направя, беше да чакам утрешната ни среща, вече я рисувах във въображението си. Когато доведат Руна в кабинета и я оставят насаме с мен, ще отида при нея и ще й стисна ръката. «Извинете ме, моля ви, Руна, налага се да продължим нашия разговор. Готов съм да изслушам най-сериозно съображенията ви, моля за това и вас. И вие изслушайте моите доводи.» — «Прекрасно! — ще отвърне тя и чистосърдечно ще

си признае: — А аз си мислех, професоре, че никога повече няма да ви видя. Очаквах, че сутринта ще ме върнат там, откъдето дойдох, че ще ме отпратят като прокълната към моя лагер, че ще предизвикат нов съд над мен и ще ме прогонят още по-далече, в Сибир или Алтай, но изведнъж дежурният надзирател дойде и ми съобщи, че пак ме викат при професор Андрей Андреевич Крилцов. И ето ме тук...»

«О, справедливи Боже! Към какви глупости ме тласкаш? — шепнех отчаяно. — Какви детинщини, спри ме, просто се вдетинявам!»

Да, разбира се, от великото до смешното има само една крачка, но макар и да ставах смешен, на драго сърце бях готов да направя всичко, точно както си го представях в оная нощ. Искях да стане така, дори самото очакване на толкова желаната нелепост беше щастие!

Но зад всички тези пориви, обсебили внезапно душата ми, като черен облак на хоризонта присъстваше най-тежкото за мен съмнение — имах ли наистина моралното право да създавам хиксроди в утробите на инкубите? Какви висши цели биха могли да оправдаят действията ми? Няма да си кривя душата, винаги съм имал подобни съмнения, но нито аз, нито някой от колегите ми някога сме ги споделяли гласно. Научните постижения ни издигаха не само в собствените ни очи, но и в очите на обществото. Впрочем през ХХ век не се налагаше да търсиш примери за това, колко несъвместими са понякога науката и съвестта.

И ето че дойде моментът, в който съвестта ми заговори, разбудена от една затворничка. Да призная безчовечността на производството на анонимни деца от анонимни родители, на създаването им с помощта на инкуби — към това ме тласна Руна.

Какво я беше довело при мен, какво ни свърза до последния ни дъх — това знае единствено съдбата... Не аз трябва да съдя...

В онази нощ настъпи преломът. Бях готов да моля за прошка жената, която ме порази с невиджаната си жертвоготовност, с невероятната си постъпка. Бях готов да падна на колене пред нея, за да отхвърля злото, което носех на човешкия род. И ако тя приемеше любовта ми и ѝ отвърнеше с взаимност, бих поискал ръката ѝ... Да, да!

Не си представях как може да стане това, тя беше осъдена дълги години, но ако кажеше «да», бих се решил дори да избягам с нея където и да е — в гората, в планините, отвъд морето, където и да е,

само да сме заедно. Ще започнем нов живот, макар и скитнически, за мен това би било изкупление за зловещото ми минало...

И веднъж помислил за това, вече не можех да се спра. Въображението ми не знаеше граници. Извършвах революция в себе си, безпощадна, безогледна. Отдавах се на мечти. Новият ми живот трябваше да започне от утре, от мига, когато доведат Руна при мен и двамата останем насаме. Ще се опитам да ѝ обясня какво се е случило с мен, да ѝ разкажа за катарзиса, който преживях, да я убедя, че съм готов на всичко. Само да каже «да», само да види в мен човека, когото би могла да обикне. Само да се убеди в моята искреност, само да повярва, че ми е необходимо да бъдем заедно...

Беше вече много след полунощ, когато се унесох на дивана в неспокоен лек сън. На разсъмване усетих бурята, разразила се в небето. Над покривите гърмеше, зад прозорците се лееше дъжд като из ведро. Без да отварям очи, знаех какво става в природата, сякаш самият аз бях причинил тази буря, виждах как половината небе пламтеше от мълнии, виждах как се пребиваха клоните на дърветата под напора на дъждовните реки, виждах как в бурята уплашено се мяташе в търсене на убежище ято птици...

И самият аз летях в пространствата на бурята. Излетях навън през малкото прозорче и се понесох над покривите, над улиците и парка. Летях слепешком сред мълниите и облаците — нали някъде на земята имаше затвор, от който чуваше бурята и тя, жената, отказала да стане инкуба... «Руна! Руна! — виках я. — Това съм аз! Търся те!» За какво ли си мислеше тя в този миг, когато я виках от небесата?...

На другия ден положих доста усилия да се стегна и да се правя, че работя, за да може всичките служби на нашата клиника както винаги да функционират като по часовник. Всичко вървеше по обичайния си ред. И никой от колегите ми, никой от персонала не забеляза, че вече не съм същият...

А аз чаках своя час. Времето течеше мъчително бавно.

Бях пред очите на всички и както винаги изпълнявах задълженията си. Но това вече не бях аз...

Времето се влачеше мъчително, едва-едва...

Уреченият час приближаваше. Чаках Руна всеки момент... Още малко, още съвсем малко... Но все не я довеждаха.

Мина още четвърт час. Но — не. Наредих да позвънят и разберат кога е тръгнала колата... Секретарката се обади и ѝ казаха, че са тръгнали точно навреме.

Започвах да се тревожа. Какво би могло да се случи? А ако по пътя е станала катастрофа? Стрелките на часовника приближаваха три. Кога най-сетне? Звъня сам. Отговарят ми, че нещо се е случило с колата. В това време влетя секретарката. Не приличаше на себе си.

— Какво се е случило? — викнах аз.

— Пациентката е загинала!

— Как загинала? Каква пациентка?

— Онази, която чакаме. Току-що се обадиха от шосето.

— Катастрофа ли?

— Не, не е катастрофа. Тя избягала...

— Избягала ли? И какво?...

— Убили я.

— Нищо не разбирам!...

— Казаха, че сега ще пристигнат и ще разкажат...

Да, според нареждането, дадено от мен предния ден, затворничката Р.Ф. Лопатина под № А-6-87 била качена в колата, за да я докарат в клиниката в определения час.

По пътя, вече извън града, на това място, където той минава през гората близо до брега на Москва-река, затворничката започнала да се оплаква, че много ѝ се гади, че не може да пътува по-нататък, започнала да моли и настоява да спрат колата и да ѝ разрешат да слезе, защото всеки момент ще повърне...

Наложило се да спрат. Затворничката излязла от колата, направила няколко крачки встрани от пътя и изведнъж побягнала, криейки се в горския храсталак. Жената, която я охранявала, се спуснала да я догони. Наредила ѝ да спре. Но Лопатина продължавала да тича. Охраната ѝ викнала, че ще стреля. Дала два предупредителни изстрела във въздуха. И въпреки това се опитала да я настигне, за да я хване жива. В този момент се появил брегът на криволичещата Москва-река и без да спре, затворничката се хвърлила във водата. На охраната не ѝ оставало нищо друго, освен да стреля. Лопатина загинала. Успели да извадят тялото ѝ от водата...

По-късно съм се питал хиляди пъти — защо е постъпила така? Защо? По каква причина? Какво е било това? Безизходност? Страх?

Отвращение? Омраза? Или пък форма на протест?

Никой не може да каже... Отиде си, както дойде... Тя стана първата жертва на нашите експерименти.

Не излязох от кабинета до късно вечерта. Бях се заключил. И никой не можеше да си представи какво ставаше в мен. О, ако тя не бе осуетила по такъв страшен начин онова, на което бях готов! Каква мъка бе, че загина, каква мъка, че си отиде, така и без да разбере колко исках да ѝ кажа, че истината е на нейна страна, че постиженията на науката са преходни, независимо до какви замайващи висоти се е издигнала, че прогресът в науката е безкраен, но той е нищо пред съвестта. И нищо не може да се сравни с Духа, заключил в себе си смисъла и развитието на Вечността...

Плачех, усамотен в кабинета си. Плачех за жена, която бях видял само веднъж... Разбирах, че без нея ще съм нещастен до края на отредения ми живот...

Вечерта излязох на шосето, но като наближих мястото, където се бе случило всичко, спрях и обърнах колата.

Това бе мястото на нейната гибел, през тази горичка тя бе побягнала и се бе хвърлила в реката... Прибрах се по обиколен път...

И ако изобщо има мяра, вкъщи почувствах, загребах до дъно пълната мяра безизходност. Не беше ли това моето наказание?! Виках, ридаех на висок глас в нощната къща... Нея я няма. И никога няма да научи какво съм искал да ѝ кажа, какво исках да ѝ изповядам. До последния миг тя е мислела за мен като за изрод, който използва научното си откритие за създаване на хиксроди... Не ме облекчи и уискито, макар че пиех направо от бутилката. Искаше ми се да чуя музика, която може би щеше да ми помогне, но нямаше такава музика...

Чух тази музика, която може би винаги е била в мен, случайно, години по-късно. Плавах на параход по Японско море. Това се случи вечерта. Тъмните очертания на островите, застинали под звездното небе, тук-там надигаха от морето загадъчните си тела, съсиреци на Времето и Материята. Беше тихо, прохладно, едва се долавяше невидимият плисък на вълните... Бяхме няколко души, съветски учени, пристигнали на конференция в Нагоя. Колегите и преводачите

останаха в бара. А аз кръстосвах палубата и не можех да се нагледам на островите, тайнствени и безлюдни. Бреговете светлини бяха много далеч, едва се забелязваха. Държахме курс към тях. На парахода непрекъснато гърмеше рокмузика, подканваща към кълчене и подскачане. И изведнъж рокът секна. Понесе се задушевен напев. Това беше японска енка — лирика, тъга по любимата, заклинание и неразбиране, очакване и сбогуване... И си помислих, че Тя е някъде наблизо, може би ето там, на онова островче, и че чува този напев и знае какво мисля за нея...

И разбрах, че трябва да се отдалеча за по-дълго от всичко и всички...

В годините на перестройката успях да прекратя създаването на хиксроди. Бях при Горбачов. И половин година по-късно полетях в космоса, към орбиталната станция. Тук се превърнах в космическия монах Филофей. Отстрани това може да изглежда някакво чудачество. Но за мен съвсем не е така...

Миналото не ми дава покой, преследва ме. И като кост в гърлото стои неразрешимият въпрос — какво ще стане с хиксродите, с онези, които са успели да се родят и сега растат?... Засега произходът им си остава тайна, никой не знае за тях. По-точно знаят малцина — бившите ми колеги. Мога да си представя какво си мислят за мен: вероотстъпник, потъна в космоса, избяга... Но отношението им не ме засяга, друго ме измъчва. Никой не знае как се проклинам, как се наричам жалък мазохист, кучи син! Сега трябваше да съм на Земята и да погледна в очите децата, родени от опитите на нашата лаборатория!... Защо пиша за това? Защото онова, което сме направили, е непоправимо. Какво ще стане с тези хора, осъдени по рождение? Нали утре ще разберат кои са. С какво ще се отплатят на обществото? Няма ли с течение на времето у хиксродите да се появи непреодолимо желание — да отмъстят на човечеството, да пратят целия свят по дяволите?! И това, че съм тук, в космоса, а те, хиксродите, растат там — това е чудовищно. Няма друга дума. Бих могъл да си кажа, че никога не съм поемал отговорност за тяхното бъдеще, само съм решавал научните проблеми, свързани с раждането им. Но оправдание ли е това? Къде да потърсят те виновниците, онези,

които са направили всичко, а после, когато нещата се преобърнаха и тръгнаха в други посоки, се разбягаха. Дори КГБ изчезна. А може би не е изчезнал... Но по дяволите КГБ...“

С това Изповедта на Филофей свършваше.

Антъни Юнгер получи в началото на зимата текста на Изповедта, тази последна вест от Филофей.

Необикновена история, никому не би дошла наум, печално си мислеше той в зимното утро, докато седеше зад волана и гледеше белите снежни парцали, кръжащи около стъклата на колата. Антъни беше под впечатление на прочетените през нощта изповедни записки на Филофей.

Странно, мислеше си, никой не е умираал така. И сега Филофей се рее някъде над света като космическа мумия: единственият самоубиец извън пределите на планетата.

Все пак намери покой в безмълвието. И ето че отново напомня за себе си...

Наистина човек можеше да помисли, че по някакъв висш замисъл съдбата му е послужила за урок. Да. Но на каква цена?!

Всъщност цената за този път е винаги висока. Веднъж вече получихме най-големия урок за всички времена. Цената беше Голгота. Всеки си има цена. Този плати своята в космоса.

Нима и в космоса му се счува скърцането на снега под краката на майка му, понесла го към прага на детския дом? Нима и в космоса усеща как звънко бие сърцето на майка му, докато го носи за последен път и го притиска до гърдите си?...

---

[1] Крыльцо (рус.) — външен вход на къща (навес и стълба). Бел.прев. ↑

Издание:

Автор: Чингиз Айтматов

Заглавие: Клеймото на Касандра

Преводач: Ася Григорова

Година на превод: 1997

Език, от който е преведено: Руски

Издание: Първо издание

Издател: Издателска къща „Христо Ботев“

Година на издаване: 1997

Тип: роман

Националност: Руска

Редактор: Марта Владова

Художник: Стефан Божков

Коректор: Станка Митрополитска

ISBN: 954-445-470-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/3548>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.